

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

**ВОСЬМА ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН ТА СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ»**

25 травня 2018 р.

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МАРІУПОЛЬ — 2018

ББК 66.4я431
УДК 327(063)

Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу: Збірник матеріалів Восьмої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (25 травня 2018 р.) / Під заг. ред. К. В. Балабанова. — Маріуполь : МДУ, 2018. — 223 с.

Редакційна колегія:

К. В. Балабанов, д.політ.н., професор, ректор МДУ; **В. Ф. Лисак**, д.і.н., професор, декан історичного факультету; **Трофименко М. В.**, к.політ.н., професор кафедри МВ та ЗП, проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародні зв'язки); **М. В. Булик**, к.політ.н., доцент; **Ю. В. Константинова**, к.і.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **О. Л. Гільченко**, к.політ.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **А.В. Трофименко**, к.політ.н., старший викладач кафедри МВ та ЗП.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики (протокол № 17 від 11.06.2018).

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 20.06.2018).

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 327(043)

ІМІДЖ ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США В ХХІ СТ.

Бирдіна А. С.,

студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

В сучасних умовах глобалізації зовнішня політика держави формується під впливом багатьох факторів та здійснюється за допомогою безлічі інструментів та механізмів. З кінця ХХ століття відбулося активне підвищення ролі іміджу, який трансформувався у повноцінний інструмент здійснення зовнішньої політики. Міжнародні відносини, побудовані на агресивних та відверто примусових засадах викликають опір, реваншизм, провокування нестабільних взаємин з боку об'єктів впливу. Концепції ж «м'якої» та «розумної» сил дозволяють створити довгостроковий позитивний імідж країни, забезпечуючи її привабливість, безпеку та конкурентоспроможність в умовах розвитку суперечливих тенденцій на світовій арені. Сьогоднішня активізація інтересу до проблеми створення позитивного іміджу з боку керівництва більшості країн світу звичайно викликала жваву наукову дискусію в рамках багатьох дисциплін. Політична іміджологія розглядається як наукова дисципліна, покликана розробляти і використовувати теорію і практику формування іміджу політичних діячів, політичних організацій і політичних систем. Постає необхідність сталого позитивного іміджу у світовому інформаційно-комунікативному просторі, що виступає захистом від втрати міжнародних позицій.

Беручи за основу такі інструменти «м'якої сили», як «публічна» та «культурна» дипломатія, державна імідж-політика повинна бути варіативною і включати різні альтернативні стратегії та тактики, оскільки ситуація в світі динамічна і потрібно бути готовим "включитися" в поточні процеси. У той же час імідж-політика повинна бути реалістичною і ефективною, - сконцентрованою на просуванні небагатьох найважливіших факторів впливу світового рівня, здатних забезпечити в першу чергу вирішення задачі формування позитивного образу країни в світі. [8]

На сьогоднішній день США має імідж держави лідера всього світу, країна яка за рівнем та масштабами розвитку випереджає деякі з інших розвинених країн. Політика просування державного іміджу, або як сьогодні кажуть «брендинг» держави,- США здійснювався двома різними способами: один - тісно пов'язано з маркетингом, інший - у політичному та дипломатичному вимірах. [3] США були і продовжують залишатися світовим лідером завдяки своєму іміджу, який останнім часом зазнає помітних трансформацій.

Необхідність більш повного та всебічного розуміння феномену іміджу держави поставило задачі класифікувати існуючі погляди, підходи та окремі концепції.

Просування «держави, як бренду» фактично є крос-культурним процесом комунікації. Успішна кампанія брендингу нації допоможе створити більш сприятливий імідж серед міжнародної аудиторії, що ще більше посилить вплив «м'якої» сили країни.

Цифрові технології та сучасні споживчі товарів та послуг є скрізь, незалежно від культур, країн, релігії та рівня розвитку, розрив у бізнес-середовищах у всьому світі. У результаті конкуренція між країнами та містами щодо інвестицій в бізнес та надходжень від туризму зростає. У цьому контексті суперництва репутація перетворилася на ключову стратегічну диференціацію для націй та міст.

У цих умовах, в діяльності держави з'явився новий напрям - проведення політики, націленої на створення іміджу держави на міжнародній арені, що розглядається як вирішальний аспект управління, який відповідає необхідності сприяти діяльності уряду. У зв'язку з цим імідж держави спирається на логіку неоліберального врядування.[1] Глибоко осмислити цей інструмент допоможе докладний розгляд його структурних і комунікативних компонентів. Саме завдяки поділу політичного іміджу держави на структурні компоненти за суб'єктом, об'єктом, часом і процесом комунікації, зрозумілою та логічною стає модель створення необхідного іміджу для певної цільової аудиторії. Адже політичні іміджеві комунікації та інформаційно-психологічний вплив на соціум мають сьогодні стратегічне значення для кожної держави.

Створення бренду не лише економічно бажаним заходом, воно має значні політичні та стратегічні наслідки. Дипломатія вважається залежною від відповідної маркетингової стратегії держави на сьогодні. Здатність розглядати міжнародні відносини таким чином є функцією не тільки розвитку все більш мобільних форм споживання та інвестицій у глобалізованій економічній системі, а й залежності держави від підприємництва та від ринкових механізмів управління. Поточні події не визначають репутацію націй у довгостроковій перспективі, проте короткостроковий вплив може бути досить глибоким. На сьогоднішній день Державний брендинг стає основною стратегією та основним механізмом формування держави як актору міжнародних відносин. Розгалужена система інструментарію доводить значущість цього явища та набуває більш стійких позицій. [2]

Політика формування іміджу держави та сам імідж обумовлені багатьма факторами, які лежать як в області досягнень країни в сфері економічної діяльності, так і соціальної, освітньої, науково-просвітницької діяльності, рівнем воєнного потенціалу, - так і в сфері тих цінностей, які лежать в основі розвитку нації, суспільства: права суспільства, розвиток демократії тощо. Проблемним питанням, з погляду теорії та практики, є співіснування обох політичних іміджів держави – внутрішнього та зовнішнього. Проте на практиці досягнути цього ідеального стану досить важко. Однак здається, що процеси всебічної глобалізації, найімовірніше, змусять усі держави світу зосередити першочергову увагу саме на створенні та підтримуванні свого привабливого

зовнішнього іміджу. Найбільш великий досвід в реалізації даної політики накопичено в США, - країні, яка достатньо давно використовує свій імідж в реалізації своїх національних інтересів та посиленні свого впливу у світі. В політиці формування іміджу США сьогодні величезну роль грають як мозкові центри аналітичних розробок, так і культурно-політичні механізми, як, наприклад, кіноіндустрія. Концерн Голівуд щорічно випускає сотні стрічок, постійно змінюючи акценти спільноти на новітніх тенденціях у формуванні національної ідеї, стилю життя та ціннісного апарату американської нації, демонструючи найпривабливіші сторони «Brand America» та показуючи, що країна є і буде гарантом миру та безпеки у сьогоднішньому світі. Та в останні роки сталося багато дискусій щодо його занепаду. В даному дослідженні розглядалися форми антиамериканізму та схеми їх розподілу на національному рівні, використовуючи емпіричні докази з 37 державних систем. Антиамериканські настрої відповідають універсальним моделям і, таким чином, можуть досліджуватися засобами кількісного аналізу як на індивідуальному, так і на національному рівнях. Тим не менш, на сьогоднішній день США залишаються лідерами з цінності та релевантності світових лідерів держав-брендів та державних брендів світового значення, що дає змогу уряду Америки вдало лобіювати та поширювати ідеї американського суспільства по всьому світу, забезпечуючи стабільність своїх позицій на міжнародній арені.

Та все ж, досвід по формуванню іміджу, який накопичено США вкрай важливий і для України, яка сьогодні має сформувати свій позитивний імідж на міжнародній арені. Адже без вирішення цієї задачі, Україна не зможе ефективно захищати свої національні інтереси. Сьогодні Україна має формувати політику, націлену на імідж позитивного сприйняття, долаючи негатив зі сторони світової спільноти, який пов'язано з існуючим досить високим рівнем корупції та непривабливості інвестиційних механізмів в нашій країні.

Список використаних джерел

1. Anholt S. Nation-brands of the twenty-first century. The journal of Brand management. July, 1998 vol.5 // www.earth Speak.com
2. Anholt S. Place branding // www.earth Speak.com
3. Johnson S., Dale H. How to reinvigorate U.S. public diplomacy // www.heritage.org
4. Kotler F. The marketing of nations // www.questia.com
5. Kotler P., Rein I., Stoller M. High Visibility: how executives, politicians, entertainers, athletes and other professionals create, market and achieve successful images. // N.Y., 1987.
6. Jorge de Vincent. State branding in 21st century. // The Netherlands: the Fletcher School, 2004. 36 с.
7. Галумов Е.А. Імідж країни: компоненти структури і комунікації. // М., 2004.

УДК 327(045)

ТАЙЛАНДСЬКО-КИТАЙСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ*Булик М. В.,**к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

У сучасному багатополлярному світі посилюється роль регіональних інтеграційних процесів, не пов'язаних з західним світом, зокрема у Східній та Південно-Східній Азії. Особлива роль при цьому дослідниками надається Китайській Народній Республіці та міждержавному об'єднанню АСЕАН, одним з провідних гравців якого є Таїланд. Саме тому представляється актуальним дослідити відносини між цими двома країнами, які активно розвивають політичну та економічну співпрацю, спираючись на потенціал, закладений набагато раніше.

Перші китайські переселенці з'явилися в Таїланді не пізніше XIII ст. довгий час відносини між імперією та королівством передусім концентрувалися на виплаті останнім щорічної данини в обмін на фактичне невтручання китайців у внутрішні справи Таїланду. Поступове послаблення імперії Цин, сильні позиції китайців у тайській економіці, які контролювали цілі галузі, сприяли посиленню як націоналістичних, так і антикитайських настроїв серед населення країни. Зокрема, іммігранти фактично монополювали володіли підприємствам з вироблення борошна і цукру, більшістю лісопилок. До того ж китайці часто служили збирачами податків та займалися торгівлею наркотиками, що також не віталось серед місцевих жителів. Таким чином, історично у відносинах двох народів склалася ситуація, що характеризувалася тісним взаємопроникненням культур і населення з одного боку і посиленням неприязні – з іншого. 20-30-і рр. XX ст. стали періодом погіршення становища китайців в Таїланді. Войовничий націоналізм, що підтримувався урядом Луанга Плека Пібунсонграма, призвів до початку процесів асиміляції немісцевого населення. Зокрема, тайська мова стала обов'язковою у шкільному навчанні. Крім того, було запроваджено монополію на зовнішню торгівлю окремими видами товарів, що також підривало економічну могутність китайських компаній в Таїланді. Лише після нормалізації двосторонніх відносин в середині 70-х рр. XX ст. деякі обмеження на економічну діяльність китайців були зняті. Водночас процес асиміляції зайшов настільки далеко, що більшість з іммігрантів вживає виключно тайську мову. Не зважаючи на це, китайці продовжують відігравати надзвичайно важливу роль в політичному, економічному та культурному житті Таїланду. Зокрема, не менш 10,3 млн. жителів країни, 14 % від загальної кількості, відносять себе до китайців, ще близька 32 млн. осіб в тій чи іншій мірі мають відношення до хань [4, с. 191; 6, с. 794]. Китайські бізнесмени контролюють понад 80 % компаній, акції яких продаються на біржах; понад 80 % найбільш багатих людей країни так чи інакше пов'язані з діаспорою[5].

Громадянська та Друга світова війни завдали значної шкоди двостороннім відносинам. Фактично, на значний період було перервано політичну та економічну співпрацю між двома державами. До того ж Таїланд офіційно виступав як союзник Японії в 1941 – 1944 рр., що також не сприяло поліпшенню стосунків. В період 40 – першої половини 70-х рр. ХХ ст. Таїланд та КНР знаходилися по різні боки в умовах «Холодної війни». Підтримуючи США, Таїланд надавав значну допомогу останнім, водночас звинувачуючи комуністичне керівництво Китаю в підтримці лівих режимів в Південно-Східній Азії та маоїстських угруповань на території країни. Таким чином, лише покращення власне відносин США та КНР дали змогу нормалізувати і відносини офіційних Пекіну та Бангкоку. В 1975 р. було встановлено двосторонні дипломатичні відносини, що дозволили зняти питання потенціального використання військових баз США проти КНР, дотримання миру на кордоні тощо. Важливим було і підписання договору про постачання китайської нафти до Таїланду, зокрема, в умовах світової нафтової кризи 1973 – 1974 рр. [1, с. 290].

1990-і рр. стали новим періодом у відносинах двох держав. Зміни в характері міжнародних відносин, припинення «Холодної війни», негативні наслідки придушення демократичного руху в КНР в 1989 р. змусили уряд шукати нове місце в регіональній системі безпеки. Таким чином, було вирішено посилити позиції Китаю в регіоні Південно-Східної Азії, де на той час вже активно діяла АСЕАН. Саме Таїланд став мостиком, який простягнувся між КНР та державами АСЕАН, які традиційно недовіжливо ставилися до свого великого сусіда. Завдяки посередницьким зусиллям Таїланду вдалося підписати низку міжнародних договорів, що значно послабили напруженість у відносинах КНР та держав АСЕАН. Зокрема, в 1996 р. КНР стала повноправним партнером по діалогу АСЕАН, а в грудні 1997 р. було започатковано новий формат консультацій АСЕАН + 3 (КНР, РК, Японія). Крім того, КНР прийняв активну участь у відновленні азійських економік, що постраждали внаслідок фінансової кризи кінця 1990-х рр. В 1999 р. КНР та Таїланд підписали Спільне комюніке з плану співпраці в ХХІ ст. відповідно до нього було визначено пріоритети у відносинах: політичний, економічний, соціально-культурний, військовий. Пізніше, в 2007 р. було підписано «Спільний план стратегічного співробітництва», що мав охопити період до 2012 р. і торкнутися широкого спектру сфер життєдіяльності обох держав. Слід також зазначити, що Таїланд виконує роль посередника у вирішенні територіальних конфліктів, пов'язаних з Південно-Китайським морем.

Тісна співпраця відбувається і в сфері економіки. Якщо в 1999 р. обсяг двосторонньої торгівлі складав 4,2 млрд. дол. США, то в 2008 р. він досяг 36,2 млрд. дол. США, а в 2017 р. – 82,9 млрд. дол. США. При цьому частка КНР у тайському експорті склала 12,4 %, або 29,1 млрд. дол. США. У свою чергу, у структурі імпорту Таїланду на КНР припадає 20 %, що відповідає 53,8 млрд. дол. США [2].

Основу поставок тайських компаній в КНР складають хімічні та нафтопродукти, електроніка, лісоматеріали та продукція харчової

промисловості. В свою чергу, Таїланд імпортує комп'ютерну техніку, побутову електроніку та електромашинне обладнання, хімічні речовини. В 2003 р. в рамках співробітництва КНР та АСЕАН сторони уклали Договір про вільну торгівлю, що в першу чергу торкнувся сільськогосподарської сфери[3]. Разом із тим в інших галузях економіки переговори продовжуються. До того ж з 1 січня 2010 р. почала діяти Зона вільної торгівлі АСЕАН – КНР, що також надає позитивного імпульсу економічним взаємовідносинам між Таїландом та Китаєм.

Список використаних джерел

1. Власов Н. Китайско-таиландские отношения. Современный период // Юго-Восточная Азия: актуальные проблемы развития. 2011. № 17. С. 287—303.
2. Economy of Thailand. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/th.html> (Дата звернення: 10.02.2018 р.).
3. Framework Agreement on Comprehensive Economic Co-Operation between the Association of South East Asian Nations and the People's Republic of China. URL: http://www.thaifta.com:80/thaifta/Portals/0/File/english/eng_ascn_fa.pdf (Дата звернення: 10.02.2018 р.).
4. Language, Nation and Development in Southeast Asia / Edit. Lee Hock Guan, L. Suryadinata. Singapore, Yusof Ishak Institute, 2008. 229 p.
5. Thailand's 40 Richest. URL: https://www.forbes.com/2010/09/01/thailands-richest-dhanin-wealth-thailands-rich-10_lander.html#4738e8171c99 (Дата звернення: 10.02.2018 р.).
6. West B. A. Encyclopedia of the Peoples of Asia and Oceania. Vol. 2. New York: Facts on file, 2009. 1025 p.

УДК 325.5(438)(043)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА ПІСЛЯ ВСТУПУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вегерук В. С.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Розвиток міграційних тенденцій у будь-якій країні тісно пов'язаний з особливостями її політичного розвитку. У розвитку міграційних процесів сучасної Польщі можна виділити три основних етапи. Перший охоплював 90-ті роки ХХ століття та характеризувався масовою мобільністю. У цей час силу свого географічного положення Польща стала транзитною країною для вихідців зі Східної Європи та Азії, що прямували до Західної Європи. Другий етап розвитку міграції пов'язаний з фундаментальними змінами в законодавчій базі польської міграційної політики у зв'язку з майбутнім вступом до країни ЄС. Третій етап почався у 2008 – 2009 роках та був пов'язаний зі зростаючими

потребами ринку праці, який поступово почав відкриватися іноземцям. Сьогодні в наукових колах набуває актуальності питання, чи досі в Польщі триває третій етап розвитку міграційних процесів, чи вона вже вступила у четвертий етап, який характеризується розповсюдженням антимигрантських настроїв у суспільстві на хвилі нинішньої європейської міграційної кризи [6].

Одним з ключових факторів, якій враховується при розробці міграційної політики, являється таке явище, як еміграція, яка поділяється на постійну та тимчасову. Аналізуючи явище постійної міграції, ми відзначили, що починаючи з 60-х років ХХ століття для Польщі характерним було перевищення кількості емігрантів над кількістю іноземців, які мігрували в Польщу, тобто негативний баланс міграції. Черговий період поживлення процесу еміграції спостерігався у 2004-2007 роках – після вступу Польщі до Європейського Союзу. Однак у 2008 та 2009 роках, в умовах розгортання світової економічної кризи, відбулося тимчасове зменшення рівня еміграції та повернення мігрантів додому. Так наприкінці 2009 року за межами польських кордонів проживало 1870 тисяч поляків, що на 340 тисяч менше, ніж у 2007 році [2].

Треба відзначити, що також існувала пряма залежність між рівнем безробіття та обсягами еміграції населення Польщі. Зростання рівня безробіття у 1990–1994 роках призвело до підвищення рівня еміграції у 1992 – 1995 роках. Аналогічна залежність спостерігалась і надалі – зростання безробіття з 10 % до 19,5 % протягом 1998 – 2003 років спровокувало масову еміграцію населення в період з 2003 по 2007 роки. Крім того, зростання інтенсивності міграції посилювалося завдяки лібералізації міграційних режимів у Європі, пов'язаної з розширенням Європейського Союзу, яка відбувалася у різних формах, зокрема, практикувалося введення квот для працівників-мігрантів і їх цілеспрямоване залучення до окремих сфер економічної діяльності, спрощувалися режими видачі дозволів на працевлаштування на території держав – членів ЄС [7].

На підставі даних перепису населення 2011 року можна оцінити такі структурні особливості еміграції з Польщі після її вступу до ЄС:

– Розподіл польських емігрантів за статтю був майже рівномірним: у 2011 році жінки склали приблизно 51% всіх емігрантів (у порівнянні з 54% у 2002 році), однак існували значні відмінності в співвідношенні жінок та чоловіків на конкретних напрямках (наприклад, міграція до південних європейських країн була сильно фемінізована – у випадку Італії частка жінок досягла 75%). При цьому традиційно найбільша кількість емігранток направлялася у Німеччину, Великобританію, Сполучені Штати (близько 70% від загальної кількості).

– Польські мігранти у переважній більшості були представлені молодими особами – 83% людей з них були у репродуктивному віці. У 2011 році особи віком від 20 до 39 років склали 42,5% мігруючих чоловіків та 49,2% мігруючих жінок. Також спостерігався великий відсоток мігрантів віком до 14 років, тобто дітей, які мігрували разом з батьками. Все це є свідчення того, що існує тенденція до зменшення тимчасової міграції та збільшення постійної. Якщо порівняти зростання кількості мігрантів у 2002 та 2011 роках,

то найбільше спостерігається у групах з 25 по 34 роки – близько 5% щороку. Крім того, треба зазначити, що близько 70% польських емігрантів являються мешканцями міст.

– Більшість польських емігрантів пов'язують свою міграцію з питаннями працевлаштування – 73%, за сімейними обставинами мігрували 16%, міграція 6% була пов'язана з освітою.

– Частка мігрантів місцем призначення яких були європейські країни становила 86%, при цьому майже 83% усіх постійних мігрантів переселилися в країни Європейського Союзу. Найважливішою цільовою країною залишалася Німеччина, на яку приходилося в близько 39% всіх зареєстрованих емігрантів. Другим ключовим місцем призначення була Великобританія – 22%, за нею йшли Сполучені Штати – 9%. Однак, треба зазначити що у цей час змінився основний напрямок міграції: у 2002 році близько 37% поляків мігрувала в Німеччину, а у 2011 році головним напрямком міграції стала Великобританія, в яку спрямовувалось 30% мігрантів.

– У 2011 році трьома найважливішими донорами мігрантів були Сілезьке воєводство (21% від усіх постійних мігрантів), Малопольське (12% мігрантів) та Долносільське (11% мігрантів) воєводства. Ці три регіони разом були джерелом близько 44% всіх постійних мігрантів [4].

У 2016 році з Польщі емігрувало приблизно 12 тисяч громадян, при чому більшість з них – 10,4 тисячі осіб або 86 % від загального числа – направились до країн Європейського Союзу, а близько 7% (873 особи) виїхало до Північної Америки. З них 52% склали чоловіки та 48% жінки, при чому як і раніше виїжджали переважно молоді люди. До вікової групи від 25 до 39 років відносилось 4,6 тисячі емігрантів, тобто 38% від загального числа [1]. За даними першого півріччя 2018 року темпи постійної еміграції залишилися такими самими. Кількість осіб, які виїхали з Польщі за цей час, дорівнюється 5704 особи. Щодо регіонального розподілу, то найбільшими донорами мігрантів стали Сілезьке (1161 особа), Долносільське (593 особи) та Поморське (522 особи) воєводства [3].

Важливою складовою еміграційної картини Республіки Польщі є тимчасова еміграція. Більшість польських тимчасових емігрантів проживають у країнах ЄС – 81% від загальної кількості. В період з 2004 року до кінця 2007 року їх кількість зросла майже на 1,5 мільйона та склала 2,3 мільйона або 6,6 % від загальної чисельності населення. У період з 2008 по 2010 роки спостерігалось поступове зменшення масштабів міграції, в основному внаслідок економічного спаду в найважливіших країнах призначення (зокрема, у Великобританії та Ірландії). Зниження кількості тимчасових мігрантів склало 2,6% у 2008 році, 5,0% у 2009 році та 4,8% у 2010 році. Та всупереч економічному спаду в більшості місць призначення кількість тимчасових польських мігрантів залишалася відносно високою та коливалася навколо 2 мільйонів [4].

З 2006 року головною країною, в яку спрямовувалися тимчасові мігранти, була Великобританія, на яку, станом на 2011 рік, приходилося понад 30% усіх тимчасових польських мігрантів. Потім йшла Німеччина – 23% мігрантів,

Ірландія – 5,8% мігрантів, Нідерланди – 4,6% мігрантів та Італія – 4,6% мігрантів. Дані за 2011 рік свідчать також про значне зменшення числа тимчасових мігрантів, які проживали у країнах, що найбільше постраждали від економічної кризи – зокрема в Іспанії, Ірландії та Греції. Треба також відзначити, що тимчасова міграція з Польщі характеризувалася відносно великою часткою чоловіків, які склали понад 60% всіх мігрантів. І їхня частка продовжувала зростати – у 2012 році вона вже досягла 66%. Найбільша частка мігрантів-чоловіків припадала на тих мігрантів, які перебували за кордоном 12 місяців та більше [7].

Взагалі після вступу Польщі до ЄС було відзначено масштабне зростання тимчасової міграції – особливо збільшилося число короткострокових мігрантів, які перебували за межами Польщі від 3 до 12 місяців. Однак вже починаючи з 2008 року тенденції змінилися та починає спостерігатися постійне скорочення числа короткострокових мігрантів та відносно стабільне зростання кількості довготривалих мігрантів. У 2012 році кількість осіб, які перебувають за кордоном понад 12 місяців, становила близько 73% всіх осіб, які тимчасово перебували за кордоном. Починаючи з 2009 року рівень короткострокової мобільності (на 3 – 12 місяців) наблизився до рівня, яка був до вступу Польщі в ЄС, тоді як показники довгострокової міграції продовжували зростати [4]. На сучасному етапі показники короткострокової мобільності продовжують зменшуватися. Якщо у 2014 році кількість емігрантів, що покинули Польщу на термін менше ніж 12 місяців, складала 55 тисяч осіб (53% з яких були чоловіки), то у 2016 їх кількість скоротилася до 47 тисяч осіб, при цьому доля чоловіків зросла до 57% [1].

Треба зазначити, що на сучасному етапі найчастіше залишають Польщу молоді освічені люди. Масштаб та динаміка міграції свідчать про те, що міграційний феномен стає значною проблемою не тільки демографічного та економічного характеру, але й соціально-культурною та політичною проблемою. Як довгострокові, так і короткострокові емігранти приймають рішення виїхати з країни, щоб знайти роботу та підвищити рівень життя. Якщо раніше це були переважно безробітні або низькооплачувані робітники, то останнім часом зростає кількість міграцій у навчальних цілях та відтік висококваліфікованих робітників. Гостро для Польщі стоїть проблема еміграції студентів. На сьогодні за кордоном навчається 48 тисяч польських студентів: 2,6 тисячі з них навчаються у Франції, 1,8 тисячі у Сполучених Штатах, 6,2 тисячі у Великобританії. Ця ситуація пов'язана, переважно, з тим, що європейські університети пропонують вищу якість освіти і дозволяють випускнику отримати роботу у місці навчання [4].

За інформацією Центрального статистичного управління на кінець 2016 року за межами Польщі вже знаходилося 2,5 мільйони польських громадян, що на 15% більше ніж у 2015 році. І хоча найбільшою популярністю традиційно користувалися Великобританія, Німеччина, Голландія, Ірландія, останнім часом поляки частіше стали їздити працювати в сусідню Чехію. За інформацією останнього звіту Work Service, присвяченого трудовій міграції, 56% опитуваних громадян Польщі не планують повертатися додому не зважаючи на покращення

на ринку праці. У якості причин для еміграції називають значний розвив у рівні заробітної плати: у Німеччині, наприклад, мінімальна годинна ставка в три рази вища ніж в Польщі [5].

Таким чином, негативне сальдо міграції на сучасному етапі розвитку Польщі не лише зберігається, але й стає викликом для національної безпеки, бо загострює наявні демографічні та соціальні проблеми, створює дефіцит робочої сили в певних галузях та вимагає від керівництва країни вироблення принципово нового підходу до формування державної міграційної політики.

Список використаних джерел

1. Demographic Yearbook of Poland 2017. URL: <http://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/demographic-yearbook-of-poland-2017,3,11.html> (дата звернення : 16.04.2018).
2. Polish immigration policy – opportunities and challenges for the labour market. URL: http://www.ips.uw.edu.pl/pliki/badania/politimigrac_rynekpracy2010/immigr_policu_en.pdf (дата звернення : 03.04.2018).
3. Population. Size and structure and vital statistics in Poland territorial division in 2018. As of June, 30. URL: <http://stat.gov.pl/en/topics/population/population/population-size-and-structure-and-vital-statistics-in-poland-territorial-division-in-2018-as-of-june-30,3,24.html> (дата звернення : 16.04.2018).
4. Recent Trends in International Migration in Poland. The 2012 SOPEMI Report. URL: http://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2016/06/WP71129_2.pdf (дата звернення : 22.02.2018).
5. Больше половины польских эмигрантов не планируют возвращаться в Польшу. URL: https://immigrant.today/article/12804-bolshe-poloviny-polskikh-ehmigrantov-ne-planirujut-vozvrashhatsja-v-polshu.htm?page=2#content_top (дата звернення : 22.02.2018).
6. Українська міграція у часи кризи: вимушена і трудова мобільність / під ред. Д. Дрбохлава, М. Ярошевич. URL: <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Migr-mobility-ukr.pdf> (дата звернення : 24.02.2018).
7. Шиманська К.В. Зовнішня міграція в Польщі в процесі її євроінтеграції: проблеми, шляхи їх вирішення, уроки для України. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/stvttp_2016_2_16.pdf (дата звернення : 11.04.2018).

УДК: 314.15(489)

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДАНІЇ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ 2015 р.

Велько М. М.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Імміграція до Данії не є новим явищем. Проте до недавнього часу імміграційні потоки були помірними, і більшість іммігрантів прийшли з інших країн Північної або Західної Європи. Це змінилося в 1960-х роках, коли все більше іммігрантів з Югославії, Туреччини та Пакистану приїхали до Данії на роботу. У 1973 році уряд намагався припинити імміграцію з не західних країн, але нові іммігранти продовжували приїжджати - насамперед у результаті возз'єднання сімей та притулку. Крім того, регіональні конфлікти, особливо конфлікти на Близькому Сході, та розпад держав призвели до появи кількох нових груп біженців у 1980-х та 1990-х роках. Сьогодні іммігранти не західних країн складають близько шести відсотків населення Данії, а концентрація уваги на інтеграції та управлінні культурним різноманіттям у датському суспільстві та політиці є більшою, ніж коли-небудь [8].

У 1997 році було створено Раду з етнічного рівного поводження, яка передбачала законом надавати поради парламенту, уряду, муніципалітетам, приватним організаціям та іншим громадським установам у питаннях дискримінації та етнічної рівності. Проте разом з низкою інших рад вона була розпущена в 2002 році. Того ж року Датський інститут прав людини замінив Датський центр прав людини, а в 2003 році в Інституті був створений Комітет з розгляду скарг на рівноправність етнічних режимів. У 2009 році Комітет, а також Рада з питань гендерної рівності, був заміщений Радою рівного ставлення. Основними ж урядовими установами, залученими до забезпечення та спрощення національних законів проти дискримінації та расизму, є Датський інститут прав людини та Рада рівного ставлення.

Щодо нормативно правової бази міграційної політики Данії, основними законодавчими документами про імміграцію та інтеграцію є два центральних акта: Закон про іноземців (консолідації) та Закон про інтеграцію. Закон «Про іноземців» стосується юридичного статусу іноземців у Данії, наприклад про дозволи на в'їзд та проживання, тоді як Закон про інтеграцію стосується реальних процесів інтеграції. До серпня 2010 року Закон про інтеграцію стосувався лише біженців та возз'єднання сімей біженців та іммігрантів, однак реформа законодавства розширила цільову групу, так цей закон став стосуватися трудових іммігрантів та їх сімей. Говорячи взагалі про Датську імміграційну та інтеграційну політику, треба згадати також й інші закони, наприклад: Закон про датське громадянство, Закон про датські курси для дорослих іноземців та Закон про місцеві та регіональні вибори [1].

Інтеграція як особливе питання була оголошена метою в датській політиці з 1980-х років, а в 1983 році було запроваджено «Меморандум про політику міграції», що містив пункти щодо інтеграції. Однак, спеціальний інтеграційний закон був сформульований тільки в 1999 року, будучи першим у своєму роді в західній країні. Закон призвів до певних змін в організації та здійсненні інтеграційної політики. Муніципалітетам було призначено головну відповідальність за виконання завдань інтеграційної політики. Раніше завдання було розподілено між муніципалітетами та Датською організацією допомоги біженцям, але для покращення управління та координації процесу інтеграції, всі окремі елементи тепер були зібрані під тією ж політичною владою. З цієї ж причини, та з метою посилення зосередження уваги на питаннях інтеграції, в 2001 році було створено нове Міністерство у справах біженців, іммігрантів та інтеграції. Міністерство взяло на себе завдання, які раніше належали Міністерству внутрішніх справ, і на нього було покладено відповідальність за нормативно-правові документи, як Закон про іноземців та Закон про інтеграцію, статистику щодо іноземців, етнічну рівність та навчання на данській мові [7].

У зв'язку з великим потоком нелегальних мігрантів в 2015 році у країні Європейського союзу постала гостра проблема з прийомом, розміщенням та наданням соціальних послуг біженцям. Загострення міграційної політики спостерігається не тільки в таких країнах як ФРН, Франція, хоча вони безпосередньо є лідерами з прийому біженців, але й в таких, які дуже давно проводять досить сприятливу політику щодо іммігрантів, створюють сприятливі умови та мають високий рівень життя. Країни Північної Європи, та безпосередньо Данія, значаться першими в переліку таких країн.

Оскільки кількість мігрантів у ЄС досягла максимуму в 2015 році, у сфері притулку та міграції запроваджено низку законодавчих та адміністративних заходів. 28 листопада 2016 року уряд Данії було перетворено з уряду однієї партії, створеного Ліберальною партією Данії, у трьохпартійне урядове угруповання, що складається з Ліберальної партії Данії, Консервативної народної партії та Ліберального союзу. І хоча більшість змін були прийняті у двох законопроектах у листопаді 2015 року та січні 2016 року, новий уряд протягом 2016 року і в 2017 році змінив імміграційні правила у сферах притулку, возз'єднання сім'ї, постійного проживання, вигнання, повернення та загального контролю та безпеки [9].

У січні 2016 року Данія знову ввела тимчасове прикордонний контроль на внутрішні кордони проти Німеччини, яке було продовжено до листопада 2017 року відповідно до рішення Ради Європейського Союзу від 11 травня 2017 року, в якому міститься рекомендація про тимчасовий внутрішній прикордонний контроль у виняткових обставинах, якщо існує загроза загального функціонування Шенгенської зони [2].

У грудні 2016 року вступили в силу нові правила щодо релігійних працівників. Нові правила запровадили загальнодоступний список санкцій та закритий список спостережень. Мета полягає в тому, щоб запобігти екстремістським ораторам з поглядами та цінностями, що суперечать

фундаментальним данським цінностям, які становлять загрозу громадському порядку. Для отримання дозволу на проживання як релігійного працівника має бути підписана декларація під присягою про те, що людина не буде займатися жодною діяльністю, яка становить загрозу громадській безпеці, законності та порядку, здоров'ю, порядності або правам та обов'язкам інших осіб. Крім того, були введені нові критерії для отримання дозволу на проживання, виданого релігійному працівнику. Імміграційний тест, тестування данських мовних навичок та знань про Данію та датського суспільства, тепер має бути складений протягом шести місяців після надання дозволу на проживання як релігійного працівника. Крім того, релігійний проповідник повинен пройти курс данського сімейного права, індивідуальних прав та демократії протягом шести місяців після отримання дозволу на проживання.

Склад Ради Датської апеляційної комісії з питань біженців, що діє з 1 січня 2017 року, був змінений з п'яти до трьох членів. Таким чином, члени, призначені Міністерством закордонних справ та Датським радою з питань біженців, більше не можуть входити до складу Ради [5].

З метою подальшого зміцнення області повернення і реадмісії в квітні 2017 було створено спеціальне відділення при Міністерстві з питань імміграції та інтеграції. У рамках зусиль по зміцненню повернення і реадмісії, в Кабулі і Найробі були розміщені два міграційних Аташе, які забезпечували тісний і безперервний зв'язок з органами влади країн походження в регіоні. Крім двох міграційних аташе було призначено Спеціального радника із питань міграції, який охоплюватиме інші країни походження, де потрібні особливі зусилля для співпраці у питаннях повернення та реадмісії. І, нарешті, Міністерство закордонних справ призначило Посла з особливих доручень для міграції, основним завданням якого є підтримка повноцінного підходу до повернення та реадмісії.

Для того, щоб контролювати прибуття іноземців у Данію, парламент Данії у травні 2017 року прийняв так зване «екстрене гальмо» до Закону про іноземців Данії, згідно з яким Данія зможе відмовити шукачам притулку на кордоні у ситуації, коли Дублінський регламент фактично не діє. З метою подальшого посилення контролю та безпеки, парламент Данії у червні 2017 року прийняв законопроект, який дає владі ширші можливості для запису, зберігання та обробки відбитків пальців та фотографій, біометричних даних, для ідентифікації. Крім того, предмети іноземця можуть бути вилучені органами влади на підставі судового наказу, якщо вони надаються як інформація для справи.

У червні 2017 року парламент Данії прийняв законопроект про мир і порядок у центрах розміщення неповнолітніх без супроводу. У законопроекті, представленому урядом, міститься ряд ініціатив, включаючи правила проживання у центрах розміщення, можливість персоналу використовувати силу, а в важких випадках, де неповнолітня потребує особливої уваги, можливість розміщення неповнолітніх без супроводу у соціальних установах [4].

У вересні 2017 р. Уряд оголосив про те, що Данія внаслідок постійного тиску на данську владу після того, як до Данії у 2015 році та на початку 2016 року прибула велика кількість біженців та мігрантів, не буде приймати жодного квотного біженця до кінця 2017 року. Одночасно Уряд представить проект законопроекту з новою гнучкою схемою для квотних біженців. В законопроекті буде запропоновано, щоб майбутні річні квоти визначались, зокрема, за кількістю спонтанних шукачів притулку в Данії та про те, наскільки успішно відбувається загальна інтеграція. У вересні 2017 року уряд також представив проект закону про створення національного центру ідентифікації, який як центральний експертний орган повинен забезпечити покращенню якості контролю за ідентифікацією в справах про імміграцію [6].

Проаналізувавши низку законодавчих та адміністративних заходів та порівнявши з нормативно-правовою базою, якою керувалась держава до міграційної кризи 2015 року, можна затвердити про більш жорстку політику зі сторони уряду Данії. Заходів, що сприяли посиленню контролю за мігрантами, не достатньо, велика кількість біженців перетинають кордон неконтрольовано. Данія затиснута між двома найпопулярнішими європейськими місцями для мігрантів та біженців сьогодні – Німеччини та Швеції – тому питання трансформації міграційної політики на ближчий час залишається актуальним.

Список використаних джерел

1. Aliens (Consolidation) Act [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.nyidanmark.dk/en-GB/Legislation/Legislation>.
2. Executive Order No. 202 of 27 February 2017 on amendment of the Executive Order on aliens' access to Denmark on the basis of a visa [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.nyidanmark.dk/en-GB/Legislation/Legislation>.
3. Executive Order No. 376 of 20 March 2015 on aliens' access to Denmark on the basis of a visa [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.nyidanmark.dk/en-GB/Legislation/Legislation>.
4. Executive order on the issue of residence and work permits for students [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.nyidanmark.dk/en-GB/Legislation/Legislation>.
5. Gennemførte stramninger på udlændingområdet [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uim.dk/gennemforte-stramninger-pa-udlaendingeomradet>.
6. Guidelines on the Processing of Applications for Visas for Denmark [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/06DCA764-FBB0-48B2-967C-C7C4F50BC0DE/0/GuidelinesontheProcessingofApplicationsforVisasforDenmark_FEBR2017.pdf.
7. Integration [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uim.dk/arbejdsomrader/Integration>.
8. Migration Policies: Denmark (2016) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.perfar.eu/policy/migration/denmark>.

9. Ministeriet [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uim.dk/ministeriet>.

УДК: 327(38)»-0043/-0033»(043)

ЕНЕРГЕТИЧНА ПОЛІТИКА АЗЕРБАЙДЖАНУ

Гамідова І. І.к.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Важливим пріоритетом зовнішньої політики Азербайджану є забезпечення реалізації її міжнародної енергетичної політики. Розробка і транспортування багатих вуглеводнів Азербайджану на світові ринки дозволяє не тільки розвивати міжнародне економічне співробітництво, а й забезпечувати зростання добробуту населення країни [1].

Азербайджан є країною, яка володіє величезним духовним, культурним, економічним та науковим потенціалом, а також має сприятливе географічне положення і впливові політичні умови і, звичайно ж, особливо відомий своїми багатими природними ресурсами. Головне місце в складі цих ресурсів займають запаси нафти і газу, які служать не тільки процвітанню країни та добробуту народу, а й є важливим фактором для зміцнення політичної незалежності, національної безпеки і суверенітету самої республіки. Коли країна отримала свою незалежність, збільшення обсягів видобутку газу і нафти розглядалося як головний засіб вирішення соціальних та економічних проблем. Угода з питань освоєння нафтових родовищ, підписану з західними нафтовими компаніями в Баку 20 вересня 1994 р., відкрило нову сторінку в історії країни і було названо «Контрактом століття».

«Контракт століття», був укладений через кілька місяців, після того, як було укладено договір про повне припинення вогню. Цей «контракт» посприяв новим спробам для пошуку найкращих шляхів для розвитку Азербайджану. Згодом були впроваджені великі інвестиції, внаслідок чого, Азербайджан отримав право на експорт своїх нафтових покладів та інших ресурсів з доступом на світові ринки. Через роки, Азербайджан зумів поширити свій вплив і поліпшити свої можливості. У той час вперше було з'єднано Каспійське з Чорним і Середземним морями.

За безпосередньої участі Гейдара Алієва було підписано 21 угоду з нафти з іноземними компаніями в Баку, Вашингтоні, Москві, Лондоні та Парижі. На сьогодні майже 30 компаній з 14 країн світу беруть участь у реалізації цих угод. Однією з головних цілей країни було забезпечення транспортування азербайджанської нафти на світові ринки. Завдяки розвитку широкого міжнародного економічного співробітництва та збільшення видобутку нафти в регіоні стала можливою реалізація проекту нафтопроводу Баку-Тбілісі-Джейхан (БТД). Переговори щодо проекту транспортування нафти на світові ринки були успішно завершені. На саміті ОБСЄ в Стамбулі 18 листопада 1999 року Президент Азербайджанської Республіки Гейдар Алієв, Президент Грузії

Едуард Шеварднадзе і Президент Туреччини Сулейман Демірель підписали угоду про транспортування сирої нафти по трубопроводу БТД через територію Азербайджанської Республіки і Туреччини [4].

Після 20 років підписання «Контракту століття», Азербайджан став повноправним автором іншого масштабного проекту, який посприяв залученням до себе увагою з усіх куточків і країн світу. 20 вересня 2014 року було закладено фундамент майбутнього Азербайджану - проекту «Трансанатолійського газопроводу» (TANAP) Відкриваючи церемонію, приурочену до 20-річчя підписання «Контракту століття», наголошується в публікації, Президент Ільхам Алієв підкреслив, що закладка цього грандіозного енергетичного проекту серйозно вплине на долю багатьох країн і регіону в цілому. TANAP буде доставляти газ з Азербайджану до Грузії паралельно з уже існуючим газопроводом Баку-Тбілісі-Ерзурум. Далі маршрут пройде по території Туреччини, де будівництво місцевої ділянки почалося в квітні 2015 року [5].

Реалізація такого проекту дозволить доставляти газ до Болгарії, а вже звідти – до Італії. Через території Греції і Албанії буде прокладено новий газопровід (Трансадриатичний газопровід – TAP). Цей проект є мережею трубопроводів, завдяки яким через територію Грузії і Туреччини в Європу буде поставлятися азербайджанський газ з родовища «Шахденіз» [с. 248, 2].

У жовтні 2008 року з Казахстану до Азербайджану відправився перший танкер з нафтою, видобутому на Тенгізському родовищі. Забезпечення довгострокової енергетичної незалежності визначено в якості мети політики для стимулювання економічного зростання. Країна вже досягла енергетичної незалежності і є чистим експортером енергоносіїв, рушійною силою щодо використання потенціалу ВДЕ.

Азербайджанський уряд прийняв Державну програму з розвитку паливно-енергетичного комплексу на 2005-2015 роки, в якій визначено цілі розвитку для різних сегментів енергетичного сектора, а також пакет спеціальних заходів спрямованих на досягнення зазначених цілей у встановлені терміни протягом наступних 10 років. Важлива і загальна мета Державної програми полягає в забезпеченні повного задоволення попиту населення і економіки на електроенергію, газ та інші енергоносії за допомогою безперервного розвитку паливно-енергетичного комплексу [6].

На сьогоднішній день під керівництвом Президента Азербайджану Ільхама Алієва успішно реалізується зовнішньополітична стратегія, певна Гейдаром Алієвим, накопичено солідний досвід дипломатичної діяльності країни і відмінно розвивається енергетична політика. Енергетична політика Азербайджану довела свою життєздатність; диверсифікація транспортних маршрутів дозволила республіці не тільки проводити порівняно самостійну зовнішню політику, а й застрахувала її від можливих економічних і політичних втрат. Створення відповідної інфраструктури дає можливість сталого розвитку та реалізації нових проектів, що сприяють зміцненню відносин між державами, а також поширенню співпраці на інші сфери діяльності.

Політика офіційного Баку спрямована не тільки на забезпечення енергетичної безпеки, а й на зміцнення миру, стабільності і безпеки як в регіоні, так і на євразійському просторі. І в цьому сенсі не тільки у керівництва країни, а й у громадськості викликає подив неадекватність підходів, коли справа стосується принципових мотивів співпраці, вирішення регіональних проблем миру і безпеки. В цілому, Азербайджан завжди відкритий для конструктивної співпраці з країнами найближчого оточення і зовнішнього світу у вирішенні як регіональних, так і глобальних проблем.

Продовження зовнішньополітичного курсу Гейдара Алієва є однією з фундаментальних завдань Азербайджанської Республіки. Ця зовнішньополітична лінія створює для Азербайджану можливості і умови для динамічного розвитку і процвітання в новому столітті.

Список використаних джерел

1. Джейсон Е. Стрейкс. Иерархические глобальные структуры и их воздействие на внешнеполитические представления Азербайджана / Джейсон Е. Стрейкс // Кавказ & Глобализация. 2009. Том 3 С.55-71
2. Зонн И.С. Каспийская энциклопедия / Зонн И.С. М.: Международные отношения. 2004. 464 с.
3. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası.«Qanun».Bakı. 2009
4. liyev Heydr. Azərbaycan nefti dnya siyastind / liyev Heydr. Bakı:Aznr. 1997; Heydr liyevin neft strategiyas. Azərbaycan mstqilliyi v rifah namin / liyev Heydr. 1 v 11 hissir. Bakı:Aznr.2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://azerbaijan.az/portal/Economy/OilStrategy/oilStrategy_a.html
5. Ібрагімов Р. Транспорт энергетических ресурсов странами, лишенными выхода к открытым морям : (на примере Азербайджана) / Р. Ібрагімов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ca-c.org/c-g/2011/journal_rus/c-g-1-2/07.shtml
6. Wagner D. High Stakes in the Caspian Energy Game / D. Wagner, L. Costa. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.foreignpolicyjournal.com>

УДК 327(480)

БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ФІНЛЯНДІЇ В УМОВАХ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Гладка А. С.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Нейтральні країни Європи за ступенем впливу актуальних тенденцій міжнародних відносин можна умовно розділити на дві групи. Першу складають держави, статус яких не оскаржується сучасною ескалацією між Росією та

Заходом. До них відносяться центральноевропейські (Швейцарія, Австрія) та периферійні західні та південні (Ірландія, Мальта) країни.

До другої групи входять держави, які безпосередньо перебувають в зоні потенційної нестабільності, викликані агресивною політикою Російської Федерації (північноєвропейські країни – Швеція та Фінляндія). В них питання можливого приєднання до євроатлантичної системи колективної безпеки є актуальним.

Фінляндія має гарно розвинену зовнішню політику, як на регіональному, так і на глобальному рівнях. Імідж країни постійно зростає, привертаючи таким чином до себе більшу увагу зі сторони громадськості. Фінляндія має нейтральний статус, це надає переваги в співпраці між країнами з різними політичними поглядами. Окрім активної зовнішньої політики, Фінляндія також привертає увагу світової спільноти завдяки своїй природі, освіті, а також завдяки своєму бездоганному іміджу країни Північної Європи, з ментальними та культурними відмінностями. В цьому полягає шарм Фінляндської Республіки [7]. Ця країна у період динамічного розвитку міжнародних відносин і їх загострення вдало поєднує економічні відносини з політично нейтральним ставленням, приділяючи при цьому лівову частку свого інтересу фактору безпеки. Саме тому цю політичну модель розвитку слід розглядати як актуальну у часи глобалізації суспільства та відносин в цілому.

Система міжнародних відносин сьогодні переживає гостру кризу. Широкий спектр безпекових загроз та викликів ставить під сумнів здатність таких традиційних інструментів безпекової політики, як військове партнерство та інтеграція (наприклад – у форматі євроатлантичної системи колективної безпеки) виконувати свої завдання. Це, у свою чергу, посилює увагу до альтернативних концепцій безпекової політики.

Концепція нейтралітету, яка має давню історію, є одним з таких варіантів. Сам принцип нейтралітету в міжнародному праві визначається як неучасть у війні в разі її початку та неприєднання до військових блоків в мирний час.

Менш радикальним підходом є політика позаблоковості, яка передбачає неучасть країни у військових союзах, втім – не забороняє їй укладати оборонні угоди з іншими державами, а її військовим – брати участь в миротворчих операціях [1].

В сучасних умовах глобалізації та поглибленої інтеграції ці підходи дуже часто змішуються. Збройні сили Фінляндії також концентрують увагу на завданні оборони території держави. При цьому останні дії Російської Федерації (агресія на Сході України та провокації на Балтиці) вимагають ревізії стратегічного бачення фінської безпекової політики [2].

В рамках цього процесу було сплановано на 2017 рік розгляд та прийняття кілька важливих документів – нову Білу Книгу та Стратегічний план міністерства оборони (STRATPLAN 2035).

Одним з пріоритетних напрямків діяльності для країни стає теоретичне вивчення актуального питання протидії гібридним загрозам. За ініціативою кількох країн-членів НАТО та ЄС у Фінляндії створюється відповідна установа

– Центр протидії гібридним війнам (Anti-Hybrid Warfare Center). Вона має боротися з кіберзагрозами, пропагандою та дезінформацією.

Центр буде консультувати зацікавлені країни, допомагаючи виявити факти гібридної агресії та впливу, а також надаватиме послуги з спецпідготовки з метою підвищення готовності до боротьби з ними. Той факт, що така структура розпочинає діяльність у нейтральній державі, поза структурами Організації Північноатлантичного договору, відкриває широкі можливості в практичній сфері. На відміну від розташованого в Естонії Центру кібербезпеки НАТО, до роботи у ньому можуть долучатися держави, що не входять до числа членів Альянсу.

Таким чином, Центр протидії гібридним війнам стає хабом теоретичної думки, яка об'єднує європейську та євроатлантичну спільноту з партнерами на кшталт України.

В цілому слід зазначити, що Фінське військове командування зосереджується на налагодженні співпраці з партнерами та розвитку потенціалу національних збройних сил до участі у спільних операціях. Основна увага приділяється оборонній співпраці з ЄС (з лютого 2016 року розробляється законодавчій інструментарій для залучення фінських збройних сил до підтримки операцій Союзу), НАТО (з 2014 року країна бере участь в Програмі посилення можливостей для партнерів) та іншими країнами Північної Європи. Центральним елементом зовнішньополітичних відносин є північноєвропейський вектор [4]. Основними державними партнерами для Гельсінкі є Сполучені Штати Америки та Швеція. Питання членства в НАТО протягом тривалого часу було темою для обговорення для фінських політиків. Сучасна криза системи міжнародної безпеки лише загострила проблему.

Список використаних джерел

1. Аналіз підходів до оборонного будівництва позаблокових країн // Національний Інститут Стратегічних Досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/458/>
2. Бжезинский З. России надо предложить «финский вариант» для Украины / З. Бжезинский // The Financial Times. – 2014. – 6 березня. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://inosmi.ru/sngbaltia/20140224/217842678.html>.
3. Геополітика. Військово-політичні аспекти: навч. посіб. / Керівник авт. кол. П.П. Ткачук. – Львів: ЛІСВ, 2008. – 344 с.
4. Гібридний вплив – фінські уроки // Журнал НАТО Рев'ю <https://www.nato.int/docu/review/2017/Also-in-2017/lessons-from-finland-influence-russia-policy-security/UK/index.htm>
5. Зленко А. Нейтралітет чи позаблоковість: чи це в інтересах України? / А. Зеленко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1418/>
6. Перегуда Є. ФІНСЬКА МОДЕЛЬ: ПРО СТУПІНЬ ОПЕРАЦІЙНОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ / Є. Перегуда, С. Місержи // [Електронний ресурс], – Режим доступу: http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_78/pereguda_finska.pdf

7. Фінляндія в умовах глобалізації: нарис країнознавчого спостереження // Український науковий журнал ОСВІТА РЕГІОНУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/687>

УДК 323(043)

МІГРАНТСЬКА ПРОБЛЕМА У ШВЕЦІЇ ТА ПАРТІЯ «ШВЕДСЬКІ ДЕМОКРАТИ»

Гринько С. С.,

студентка II курсу «спеціальності Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Щорічно зростаючі потоки мігрантів у Західній Європі, що пов'язані з процесами інтеграції та глобалізації, спричинили поширення ксенофобії, злочинності на расовому ґрунті, а також зростання популярності праворадикальних партій. Загострення міграційної обстановки відбувається не тільки у таких країнах як Франція та ФРН, чії проблеми з іммігрантами відомі далеко за межами Європейського союзу, але і в тих країнах, які досить тривалий час вважалися найбільш сприятливими в плані турботи про іммігрантів. До таких країн в першу чергу відноситься Швеція.

Ряд дослідників висвітлює міграційну політику Швеції, висвітлюючи свій науковий доробок у вигляді статей. До них входять такі статті, як «Швеція: вплив політики мультикультуралізму на державу загального добробуту» Ключникової М. [1], «Оцінка інтеграції іммігрантів в Швеції після заворушень в травні 2013» [2], «Швеція: Обмеження імміграційної політики та мультикультуралізму» [4], «Соціальна адаптація іммігрантів в Швеції: регіональна специфіка» Матвіївської А. С. та Погодіна С. Н. [3], «Особливості міграційної політики Швеції» Симановського В. В. [5]

Мета сучасної інтеграційної політики Швеції полягає в забезпеченні рівних прав, обов'язків і можливостей для всіх, незалежно від їх етнічного та культурного походження. Для реалізації цієї мети особливе значення мають: вдосконалення мовних знань і створення додаткових можливостей для навчання іммігрантів, ефективний захист від дискримінації, збільшення попиту і пропозиції на ринку праці та створення духу партнерства та рівності в школах. Для якнайшвидшого виходу нещодавно прибулих до Швеції іммігрантів на роботу, в 2010 році був прийнятий закон, відповідно до якого служба зайнятості встановлює індивідуальний план дій для кожного іммігранта.

Швеція не є першою країною за кількістю мігрантів. Але треба також відзначити, що у Швеції, де соціальні виплати вищі, а рівень толерантності – не нижчий, ніж у Німеччині, до початку 2015 року перебувало 199 тисяч біженців та шукачів притулку, як свідчать дані УВКБ ООН (Управління Верховного комісара ООН у справах біженців). [6] Отже, в перерахунку на одного біженця припадало лише 47 шведів (у Німеччині – майже 190 громадян).

Таким чином, відбувається заміщення емігруючих з країни висококваліфікованих фахівців на приїжджих працівників, які мають середній і низький рівень кваліфікації, що не може не позначитися на функціонуванні шведської держави загального добробуту. Невисокі показники зайнятості серед низькокваліфікованих робітників змушують державу надавати безробітним іммігрантам розширений доступ до системи державної соціальної допомоги, що часто призводить до негативних наслідків, а саме: до розвитку залежності іммігрантів від системи соціальних допомог та супутньої соціально-економічної маргіналізації.

Найбільш поширений аргумент проти імміграції пов'язаний якраз з існуючими державними програмами перерозподілу доходів населення, які надають доступ іммігрантам до системи соціального забезпечення за рахунок приймаючого суспільства. Сильна соціальна опіка шведської держави вимагає все більшого збільшення податкових зборів, тому наростає невдоволення серед працюючого населення, вимушеного спонсувати не працюючих членів суспільства, більшу частину якого становлять іммігранти. Протягом багатьох десятиліть ступінь професійної зайнятості серед осіб іноземного походження була в процентному співвідношенні вище, ніж серед корінних шведів. Але стан справ змінився. Якщо раніше мігранти, приїжджаючи до Швеції по трудовій квоті, швидко виходили на роботу, то тепер спостерігається неконкурентоспроможність сучасного покоління «нових шведів» на ринку праці. «Шлях на роботу» у них займає набагато більше часу, при цьому значна частина іммігрантів залишається економічно пасивною, в тому числі і через незнання мови.

Але існує також думка, що проблеми, з якими стикаються деякі групи іммігрантів, криються саме в механізмах шведської моделі. Питаннями інтеграції нових громадян відають шведські державні установи, з якими іммігранти, як правило, не хочуть мати справу через негативний досвід взаємин з держструктурами на батьківщині, а часом і зовсім через відсутність такого. Рішенням могла б стати добровільна передача шведськими державними агентствами частини повноважень і ресурсів на користь етнічних організацій, які зосередилися б на наданні всебічної допомоги новоприбулим особам, які страждають від соціальної ізоляції й зазнають проблеми з адаптації та інтеграції в шведське суспільство. Таким чином, шведська держава загального добробуту сама створює бар'єри для якнайшвидшого залучення іммігрантів на ринок праці.

Інший важливий соціальний аспект, на який імміграція в Швеції робить істотний вплив, - це злочинність, один з найбільш яскравих показників настроїв у суспільстві. Злочинність, пов'язану з імміграцією, як явище можна розділити на два блоки: перший - злочини, скоєні самими іммігрантами, і другий - злочини, скоєні проти іммігрантів. Якщо другий блок відображає безпосередньо пряму реакцію населення приймаючої країни, то перший або плавно перетече в другий на основі помсти, або буде служити індикатором непрямой позиції населення. Під непрямой позицією розуміється й реакція політичних кіл, громадські висловлювання, протести тощо. Точні дані з цього

питання отримати досить важко, оскільки багато що залежить від політики самих держав.

Через дані фактори на настрої населення здійснюють вплив радикально-праві політичні сили, особливо партія «Швердські деморкрати», які за допомогою своєї популістської антимиграційною політикою зайняли частину шведського парламенту, стаючи силою, з якою вже парламенту потрібно рахуватися. (49 місць з 349)

Згідно з основними документами, партія є, насамперед, антимиграційною силою, вона заснована на етнонаціоналізмі та ксенофобії. Визнаючи самоцінність кожної нації, «Шведські демократи» закликають зробити Швецію етнічно і культурно гомогенною. Їх дія направлена на більш вибіркочу систему прийняття мігрантів, що буде задовільняти потреби ринку праці, а це в основному висококваліфіковані спеціалісти, а не люди з середньою освітою на низькою кваліфікацією, - люди, які складають більшу частину мігрантів.

Також прибічники партії виводять у своїх промовах такий термін, як «шведскість». За словами члена партії Рунара Фліпера «шведскість» - це національний характер, чи розуміння старих шведських традицій. Тобто в незалежності від раси та національності людина може облатати «шведскістю», бо вона передається як соціальний досвід від однієї людини до іншої, включаючи в себе прийняття шведського національного коду.

То ж можна зробити висновок, що проблема інтеграції мігрантів у суспільство Швеції стоїть гостро та знаходиться на пильному контролі не тільки активістів, науковців та ЗМІ, а ще й стає важливою частиною політичного життя країни. Що дає змогу переглянути різні концепції до вирішення даної проблеми.

Список використаних джерел

1. Ключникова М. Швеция: влияние политики мультикультурализма на государство всеобщего благосостояния / М. Ключникова // Современная Европа. — 2014. — № 2. — С. 54-68 .
2. Матвеевская А. С., Погодин С. Н. Социальная адаптация иммигрантов в Швеции: региональная специфика / А. С. Матвеевская, С. Н. Погодин — Спб, Издательство Политехн. универ., 2012. — 175 с.
3. Симановский В. В. Особенности миграционной политики Швеции. Сборник научных трудов Международной молодежной конференции / В. В. Симановский // Томский политехнический университет. — 2012. — С. 412-428.
4. Assessing Immigrant Integration in Sweden after the May 2013 Riots [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.migrationpolicy.org/article/assessing-immigrant-integration-sweden-after-may-2013-riots>
5. Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>

6. UNHCR The UN Refugee Agency [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://popstats.unhcr.org/en/time_series

УДК 327(73+540)

ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ США ТА ІНДІЇ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Клюс В. В.,

студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Азіатський континент представляє для США життєво важливий інтерес. Саме там знаходяться два головних геополітичних противника Америки, і саме там США повинні вести якомога активнішу зовнішню політику, посилюючи свій вплив. Що стосується Південної Азії, то на даний момент Індія є регіональною державою. В ХХІ столітті США та Індія є природними союзниками, їх відносини мають стратегічний характер, хоча в ХХ століття вони характеризувалися нестійкістю та нестабільністю. Відносини між США та Індією, найбільшими в світі двома демократіями, де разом проживає понад 1,5 мільярда людей, можуть виявитися найважливішими двосторонніми відносинами в ХХІ столітті. Вони поділяють не тільки стратегічні інтереси, але також глибокі цінності, що лежать в основі їх спільного досвіду демократичного управління в умовах багатонаціонального соціокультурного різноманіття. Досліджуючи індійсько-американські відносини, ми також досліджуємо обстановку в Південній Азії та розвиток міждержавних відносин в цьому регіоні.

Індійсько-американським відносинам присвячено достатня кількість наукових праць. Політичним відносинам США та Індії у період холодної війни досліджували такі діячі: Юрлов Ф.Н., Юрлова Є.С., Чуфрин Г.И., Шаумян Т.Л., Коен С.П., МакГарр П.М., Годжрі М.У. та ін. Відносинам США та Індії в ХХІ столітті присвятили праці такі автори як Лунев С.І., Юрлов Ф.Н., Поллак Дж.Д., Халілзад З., Коен С.П., Гордон Ф.Г., Шривастава С.К та ін.

В ХХ столітті індійсько-американські відносини були на досить низькому рівні, характеризувалися нестабільністю та нестійкістю. Ми можемо виділити основні причини та фактори, які вплинули на слабкий рівень їхніх двосторонніх відносин. По-перше, це самостійна зовнішня політика Індії. Уряд Індії на чолі з Неру виробив концепцію позитивного нейтралітету, фундаментом якого стало неприєднання до двох блоків, які очолювали США та СРСР [2, с. 576]. Неприєднання Індії означало, що вона повинна брати активну участь у світовій політиці, будучи при цьому одним із лідером неприєднаних країн. Один із яскравих прикладів самостійності Індії – її ядерна програма, ніщо не змусило Індію згорнути її. І це, звісно, не влаштувало США. Проводячи досить самостійну зовнішню політику, індійський уряд іноді забував, що Індія була країною «третього світу» з бідною економікою. США навіть доводилося

рятувати індійський народ від голоду, очікуючи при цьому більшої лояльності від Індії.

По-друге, значну роль зіграли тісні відносини США з Пакистаном, який був їхнім союзником у Південній Азії. Під час холодної війни Пакистан був членом СЕАТО та СЕНТО, плідно співпрацював з США у військовій сфері. Америка була головним джерелом військової техніки для Пакистану, яку пакистанці не раз застосовували проти Індії. Індійцям було прикро, що США віддає перевагу ворожому їм авторитарному Пакистану, в той час як Індія була досить демократичною країною.

По-третє, ідеологічна розбіжність між представниками США та Індії. Під час зустрічей представників США та Індії, індійці неодноразово засуджували імперіалізм та колоніалізм, морально засуджували військово-політичні блоки. Саме через це Індія стала одним із лідером Руху неприєднання. До реформи 1991 року через величезне втручання держави в економіку Індії було важко налагодити гарні економічні відносини з США. Після холодної війни ці проблеми вже не мали місце у двосторонніх відносинах.

Спочатку XXI століття відносини США та Індії почали активно розвиватися в різних галузях, оскільки дві держави стали природними союзниками в сучасному світі й потрібними один одному. Ми можемо назвати причини природного партнерства в XXI столітті. Перш за все це географічне положення Індії. Сполученим Штатам потрібен сильний партнер в Індійському океані для підтримання гегемонії США в світовому океані [1, с. 88]. Також Індія оточена мусульманськими країнами та КНР, що створює можливість співпраці проти КНР та спільну боротьбу з тероризмом. Що стосується Індії, то немає сумнівів, що ця держава має свою грандіозну стратегію стати світовою державою. Для вирішення своїх фундаментальних проблем з Пакистаном та КНР індійцям потрібен союзник з достатньою силою. США як і раніше є глобальною наддержавою, але Китай кинув виклик її гегемонії. Велике значення має китайський фактор у двосторонніх відносинах США та Індії. КНР є загрозою і для США, і для Індії. Індійці готові до спільної співпраці з США, Японією та Австралією проти Китаю [3]. Таким чином, триває процес створення певної коаліції, до якої в перспективі можуть приєднатися Південна Корея, Сінгапур, Тайвань, Філіппіни та інші держави в залежності від надмірного посилення Китаю.

Таким чином, створення альянсу з Індією є одним з важливіших пріоритетів у зовнішньої політики США. Сполученим Штатам потрібна сильна та демократична Індія, в першу чергу, як противага КНР в Азії та Індо-Тихоокеанському регіоні. Слід зазначити, що у Індії тісні відносини майже з усіма азіатськими союзниками США, зокрема з Ізраїлем, Саудівської Аравією, Катаром, ОАЕ, Японією, Сінгапуром, Австралією та іншими. Уряд Індії в той же час усвідомлює загрозу КНР, розділяє погляди США щодо КНДР та має досить слабкі відносини з Іраном, незважаючи на географічну близькість. Але зовнішня політика Індія характеризується «стратегічною автономією», що дещо стримує створення повноцінного союзу. Індії дуже вигідно партнерство з США, оскільки воно значно підвищує роль та вплив Індії на континенті та в океані.

Індія є державою з великим потенціалом, тому в майбутньому, індійському уряду неодмінно доведеться приймати непрості рішення, з метою посилити свої позиції. І приймаючи ці рішення, Індія буде спиратися на підтримку США. Пакистан та КНР – є її головними супротивниками, дуже пов'язаними між собою. Для Індії дуже важливо відстоювати свої інтереси, спираючись на США.

Список використаних джерел

1. Братерский М. США и проблемные страны Азии: обоснование, выработка и реализация политики в 1990–2005 гг. / М. Братерский — М.: Московский общественный научный фонд; Институт США и Канады РАН, 2005. — 242 с.
2. Юрлов Ф. История Индии. XX век. / Ф. Юрлов, Е. Юрлова. — М.: Институт востоковедения РАН, 2010. – 920 с.
3. Salman R. The Coming Anti-China Indo-Pacific Alliance [Електронний ресурс] / R. Salman — Режим доступу : <https://www.asiasentinel.com/politics/anti-china-indo-pacific-alliance/>

УДК 323.173(411)

ШОТЛАНДСЬКИЙ СЕПАРАТИЗМ В КОНТЕКСТІ BREXIT

Ковалевська А. Е.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Тема даної роботи полягає в тому, що Шотландія має намір відділитися від Великобританії та залишитися у складі Євросоюзу. Питання про відділення Шотландії від Великобританії виникло давно та відкрито обговорюється з 1930 року. Ще з моменту укладання союзу Англії і Шотландії у 1707 року, питання про незалежність Шотландії є актуальним. У 1930-х роках з'являється Шотландська національна партія, яка починає відкрито обговорювати питання незалежності країни вже на політичному рівні. Знахідка нафтового місця народження біля шотландських берегів у 1970-х надала прихильникам незалежності нового шансу. Вже у 1979 році був проведений референдум про створення власного парламенту, який мав би змогу керувати доходами від нафти та місцевими фінансами, але рішення не було прийняте.

Питання незалежності Шотландії було відкрито нещодавно головою Шотландської національної партії - Алекса Селмонда у 2007 році. Вже 15 жовтня 2012 року між прем'єр – міністром Великобританії Девідом Кемероном та першим міністром Шотландії Алексом Селмондом була підписана угода про проведення референдуму щодо питання набуття незалежності Шотландії восени 2014 року. Але більша частина учасників референдуму проголосували проти. Сьогодні новим приводом для відділення Шотландії від Великобританії став Brexit, загостривши відносини між Лондоном та Единбургом, які по суті ніколи не були дружніми/

Новим поштовхом до повторного підняття питання референдуму про незалежність став Brexit. 23 червня 2016 року в Великобританії пройшов референдум стосовно питання про членство країни в ЄС, де 51,9% населення висловилися «за», а 48,1% - «проти». Близько 62% шотландських виборців висказалися проти виходу Британії з ЄС. Прем'єр-міністр Шотландії Нікола Стерджен висловила думку, що така вагома зміна ситуації цілком сприяє організації нового референдуму, тому шотландці зовсім не мають наміру виходити з Європейського союзу.

Ідея Ніколи Стерджен про проведення повторного референдуму про незалежність була підтримана парламентом Шотландії, а саме за проведення висловилися 69 парламентаріїв, проти – 59, що звинуватили Стерджен у політичних маніпуляціях та байдужості до блага шотландців. Тож, шотландський парламент відмовив Великобританії підтримати Brexit. Лейбористи, зелені та ліберальні демократи підтримали Шотландську Національну партію, заявивши, що проект Brexit обмежує права національного парламенту. В той самий час, переважно, консерватори підтримали проект.

Референдум мав проводитися у період осінь 2018 – весна 2019 року, тобто до закінчення процедури Brexit. Стерджен висловилася щодо цього «Справа не тільки в наших відносинах з Євросоюзом. Важливим є те, якою країною ми станемо. Важливо, щоб Шотландія скористувалася правом обирати своє майбутнє, коли розклад буде більш ясним, ніж зараз. Але це потрібно зробити до того, коли буде вже надто пізно обирати наш власний шлях». Подробиці та деталі процедури нового референдуму про незалежність Шотландії має вирішити парламент країни. Також, перший міністр Шотландії зазначила, що збереження доступу до єдиного ринку Європи є пріоритетом для Шотландії, а Лондон не має права перешкоджати участі країни в цьому економічному просторі.

Позиція основних політичних сил Шотландії полягає у наміру зберегти членство Шотландії у ЄС. Наприкінці червня 2016 року відбулися переговори Шотландії та Гібралтару стосовно плану, завдяки якому ці частини Великобританії можуть залишитися у складі Євросоюзу. Але, в цей самий час, прем'єр-міністр Іспанії Маріано Рахой проголосив, що переговори про членство Шотландії в ЄС будуть заблоковані Іспанією через побоювання розповсюдження сепаратистських настроїв у Каталонії. 28 квітня 2017 року міністр по справам брекситу Британії Девід Девіс повідомив Шотландію про неможливість її залишення в єдиному ринку ЄС після процедури Brexit. Тому, бажання Шотландії отримати незалежність та отримати членство в ЄС є доволі спірним питанням.

Вагомою причиною бажання Шотландії відокремитися від Сполученого Королівства є економічні чинники. Відомо, що Шотландія має великі родовища нафти та природного газу. Також, значну частину шотландської економіки складає електронна промисловість. Таким чином, всі ці економічні аспекти можуть забезпечити існування незалежної Шотландії. Іншою причиною став проект Brexit, який, на думку шотландських націоналістів, порушує права шотландського народу щодо небажання виходити зі складу Євросоюзу. 15

травня 2018 року на засіданні регіонального парламенту Шотландії було відхилено проєкт Brexit : 93 депутати висловилися проти проєкту, лише 30 депутатів проголосували «за» . Ця подія є першим випадком, коли Шотландія відмовилася підтримати законопроєкт Британії.

Список використаних джерел

1. «Шотландия: путь к независимости» [Электронный ресурс]– Режим доступа: <https://www.euromag.ru/specprojects/scotland/38873.html>
2. «Шотландский парламент проголосовал за новый референдум о независимости» [Электронный ресурс]– Режим доступа:
3. В.Ю.Апрыщенко . «Шотландия в Новое время» [Электронный ресурс]– Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/301621437_Sotlandia_v_Novoe_vrem_a_v_poiskah_identichnostej
4. Косенко К.В. « Отделение Шотландии от Великобритании». [Электронный ресурс]– Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/v/otdelenie-shotlandii-ot-velikobritanii>
5. Куликов Н.А. «Референдум в Шотландии 2014 года: история и последствия» [Электронный ресурс]– Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/referendum-v-shotlandii-2014-goda-istoriya-i-posledstviya>

УДК 327(410):061.1ЄС

BREXIT: ПРИЧИНИ І МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Кондратенко А. В.,

студентка ІІ курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Актуальність дослідження даної проблеми полягає в тому, що Brexit може негативно відбитися на внутрішньополітичній стабільності Європейського Союзу. Такий вчинок демонструє іншим європейським державам, що вони теж в будь-який момент можуть вийти зі складу ЄС, тим самим загострюючи сепаратистські настрої всередині європейської спільноти.

Тема виходу Великобританії з ЄС піднімалася в самому королівстві неодноразово. Зокрема, в 1975 р. британці на референдумі про перегляд членства їхньої держави в ЄЕС проголосували за збереження єдності з Союзом.

Варто зазначити, що британський народ завжди вважав себе особливою нацією і хотів домогтися для своєї держави особливого статусу у складі ЄС. Можна вважати, що цей фактор привів до парламенту Сполученого Королівства консервативну партію Девіда Кемерона, який обіцяв домогтися особливого статусу в ЄС для Великобританії і проведення референдуму про вихід Великобританії з Союзу. Будучи прихильником знаходження Великобританії в Євросоюзі, діючий на той момент прем'єр-міністр пообіцяв

піти у відставку, якщо його народ проголосує за Brexit. Цю заяву цілком можна вважати популістською, тому що Д. Кемерон сподівався на те, що британці проголосують проти виходу.

Однак 23 червня 2016 року громадяни Великобританії з невеликим розривом, проголосували за те, щоб їхня держава покинула Європейський Союз. Основними регіонами, котрі проголосували за вихід, були Англія і Уельс, в той час як Шотландія і Північна Ірландія висловили своє бажання залишитися в складі Союзу.

Основними причинами небажання Великобританії бути членом ЄС були:

1. Політика Брюсселя щодо мігрантів. Це пов'язано з напливом біженців з Близького Сходу, дестабілізуючих безпеку в Євросоюзі, а також з мігрантами з країн Східної Європи, які їдуть до Королівства в пошуках заробітків та кращого життя. Великобританія побажала вести свою політику щодо цієї проблеми без участі ЄС. Однак «європейські правила гри» не дозволяли їй це зробити.

2. Великобританія є одним з найбільш економічно розвинених держав Європи, і тепер вона заявила, що втомилася бути «донором» європейських держав, в яких економіка розвинена не так сильно. Членство в ЄС приносило Великобританії більше фінансових збитків, ніж прибутку.

3. Бажання вести самостійну політику в сфері торгівлі з іншими неєвропейськими державами.

Слід зазначити, що Д. Кемерон не очікував такого вибору британців і змушений був подати у відставку, що спричинило за собою зміну уряду в парламенті, а також і наростання сепаратистських і радикальних настроїв в самій державі. Мова йде переважно про Шотландію, яка висловила своє бажання залишитися в складі Євросоюзу і провести референдум за вихід зі складу Великобританії. Нікола Стерджен, лідер парламенту країни заявила, що інтереси її народу не були враховані при прийнятті рішення про Brexit. Таким чином, можна говорити, що Brexit загострив протиріччя між Лондоном і Едінбургом, які і без того на протязі багатьох століть були напруженими.

Подібну точку зору поділяє й Північна Ірландія, населення якої в більшості своїй проголосували проти виходу Великобританії з ЄС. З огляду на те, що Белфастська угода (1998 р.), яка врегулювала конфлікт між Ірландською Республікою і Північною Ірландією, була підписана тоді, коли Великобританія і Республіка Ірландія вже були членами Європейського союзу, і кордон між двома державами був досить умовним, що само собою врегулювало конфлікт, то можна припустити, що суперечності і невдоволення ірландського населення можуть знову відновити британсько-ірландську ворожнечу. На сьогоднішній день Європейський союз побоюється того, що вихід Великобританії з ЄС може відновити конфлікт між двома державами.

Існує кілька можливих способів вирішення даної проблеми, однак, жоден з них не влаштовує обидві сторони. Наприклад, в Лондоні запропонували створити електронний кордон з Республікою Ірландія, але цю пропозицію відразу було відкинуто Дубліном, уряд якого заявив, що Ірландія проти усіляких перешкод і не буде допомагати Лондону будувати будь-які межі. Слід зазначити, що Угода Страсної П'ятниці передбачає об'єднання Республіки

Ірландія та Північній Ірландії в разі їх згоди, що може загрожувати територіальній цілісності Великобританії, тому ірландське питання є одним з найболючіших в процесі виходу Великобританії з ЄС.

Політична нестабільність всередині Євросоюзу і самої Великобританії може привести до девальвації євро і фунта, що призведе за собою серйозні економічні наслідки. Варто зазначити, що на сьогоднішній день Лондон є одним з фінансових центрів світу, і після виходу з ЄС, він може втратити свій статус. А також слід пам'ятати, що після Brexit Великобританії доведеться знову підписувати ряд важливих угод з Євросоюзом, які діяли в рамках її членства в ЄС. Європейський союз є основним торговим партнером Великобританії, на якій доводиться більше 50% британського експорту. Розрив відносин з ЄС призведе до введення мит на британські товари і послуги, що призведе до неконкурентоспроможності товарів Великобританії на європейському ринку

Говорячи про самий Європейський Союз, то після виходу Великобританії, він втратить великого фінансового донора, що може уповільнити його економічне зростання, а також він втратить важливого посередника у відносинах з США, тому що відносини між Сполученим Королівством та США давно вважаються «особливими». Слід зазначити, що Франція залишиться єдиною державою в ЄС, яка офіційно має атомну зброю, тим самим підвищуючи свій авторитет в європейському співтоваристві.

Таким чином, можна вважати, що авантюра Девіда Камерона буде коштувати для Великобританії і для всієї Європи дуже дорого: зовнішньополітична і економічна нестабільність, наростання сепаратистських і радикальних рухів можуть привести до поглиблення кризи в Європі.

Список використаних джерел

1. «Лондон хочетостаться Великобританиярешилась на проведениереферендума о выходеиз ЕС. Чтоэтозначит?» [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://meduza.io/feature/2016/02/20/london-hochet-ostatsya>
2. «ДэвидКэмеронобъявил о решенииййти в отставку» [Электронный ресурс] - Режим доступа:<https://www.rbc.ru/politics/24/06/2016/576ce1809a7947e9f001ad1a>
3. «Brexit, илиУйти по-английски: причины и последствиявозможноговыходаБританиииз ЕС» [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://zagrantsa.com/emigraciya/article/3015/brexit-ili-uiti-roangliiski-prichiny-i-posledstvii>
4. «Шотландскийвопрос: независимостьпротив "брексита"» [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.bbc.com/russian/features-37645038>
5. «Банк Англії попередив про ризики референдуму щодо Brexit» [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.bbc.com/ukrainian/business/2016/03/160329_uk_brexit_bank_vc
6. «ПоследствияBrexit: S&P ухудшило прогноз по росту экономикиВеликобритании» [Электронный ресурс] - Режим доступа:

<https://economics.unian.net/stockmarket/2023561-posledstviya-brexit-sp-uhudshilo-prognoz-po-rostu-ekonomiki-velikobritanii.html>

7. «Тереза Мэй: британці ніколи не почувували себе в ЄС як дома» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.unian.net/world/2150176-tereza-mey-britantsyi-nikogda-ne-chuvstvovali-sebya-v-es-kak-doma.html>
8. «Brexit запущено! Будуть ли ЄС скуцать по Британії? [Електронний ресурс]» - Режим доступу: <https://zn.ua/international/brexit-zapuschen-budet-li-es-skuchat-po-britanii-.html>

УДК 327(043)

КИТАЙСЬКО-КОЛУМБІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Константинова Ю. В.,

*к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

Розглядаючи латиноамериканський вектор зовнішньої політики Китаю не можна обійти увагою його відносини з Колумбією, які набули активного розвитку з приходом до влади Х. М. Сантоса у 2010 році. Колумбія і Китай - країни з перехідною економікою, які мають багато подібностей в соціально-економічному розвитку і стикаються з однаковими викликами. Колумбія багата природними ресурсами, а Китай володіє величезною економічною потужністю і передовими науковими технологіями, так що між двома країнами існує велика взаємодоповнюваність.

Китай і Колумбія встановили дипломатичні відносини у лютому 1980 року. Тривалий час двосторонні відносини підтримувались на достатньо низькому рівні, але реалізація латиноамериканського вектору зовнішньої політики Китаю, призвела до їх активізації. У 2010 р. була укладена двостороння міжурядова угода про техніко-економічне співробітництво, Китай почав надавати безоплатну допомогу у рамках доктрини розширення присутності КНР у ЛАКБ, за якою у 2010 р. Колумбія отримала понад 1 млн. дол. [1]. Також між країнами був підписаний Меморандум про взаєморозуміння щодо організації групових турпоїздок китайських громадян в Колумбію. На церемонії підписання документа сторони висловили намір зміцнювати співробітництво в сфері туризму, активізувати людські обміни, поглиблювати взаєморозуміння між народами двох країн і стимулювати китайсько-колумбійські відносини дружби і співробітництва [3].

У 2011 році Китай розпочав переговори з владою Колумбії про будівництво залізниці, яка б з'єднала узбережжями Тихого і Атлантичного океанів. Завдяки цьому транспортному коридору КНР розраховувала істотно розширити торгівлю з усім регіоном Латинської Америки, старт цьому проекту було дано у 2017 році. Під час офіційного візиту Х.М. Сантоса до Пекіну у травні 2012 р. було підписано дев'ять угод в галузі сільського господарства,

торгівлі, охорони водного середовища, енергетики, контролю якості та видобутку корисних копалин, інфраструктури, транзиту венесуельської нафти через Колумбію до Тихого океану тощо [1].

Сьогодні, Китай є другим за важливістю торговим партнером Колумбії, поступившись тільки США. Колумбія, в свою чергу, є п'ятим за величиною торговим партнером Китаю в Латинській Америці. У 2014 р. 11% експорту Колумбії призначалися для Китаю. Основна його частина припадає на гірничодобувну промисловість (57%) і продукцію з низьким і середнім рівнями технології (26%). Послуги склали 17% від загального обсягу експорту. У тому ж 2014 р. 19% імпортованої продукції надходила в Колумбію з Китаю. Стійке зростання в сфері двосторонньої торгівлі за останні 15 років склало в середньому 28,9% на рік. У 2014 р. обсяг двосторонньої торгівлі досяг 17,5 млрд. дол. [4].

У 2013 р. вступив в силу підписаний у 2008 р. між Китаєм і Колумбією двосторонній договір про інвестиції. Ще один крок вперед у розвитку відносин був зроблений в 2015 р., коли дві країни підписали меморандум про взаєморозуміння, підтвердивши свою готовність вести спільні дослідження з питання доцільності двосторонньої вільної торгівлі. Очікується, що Китай в найближчі роки збільшить кількість інвестицій в інфраструктуру Колумбії.

У 2015 р. обидві країни підписали угоду про співпрацю, яка передбачає реалізацію двох великих інфраструктурних проектів. Перший стосується порту міста Буенавентура (на частку якого щорічно доводиться торговий оборот в розмірі 17 млрд. дол., де Китай планує фінансувати будівництво промислового комплексу вартістю 3 млрд. дол. Другий - області Оріноко, де інвестиції будуть спрямовані на будівництво автомобільної дороги, що з'єднує цей район з узбережжям Тихого океану, а також дослідження сільськогосподарських можливостей регіону. Цей проект включає роботи уздовж судноплавної річки Мета, націлені на стимулювання розвитку сільського господарства [4].

Поряд зі співпрацею в ключових галузях економіки, активно розвиваються культурні зв'язки між двома країнами. У Колумбії як і в інших країнах Латинської Америки спостерігається «бум Китаю» і «бум китайської мови» про що свідчить відкриття там трьох Інститутів Конфуція і класу Конфуція [2]. У травні 2015 р. обидві країни підписали угоду про надання колумбійським студентам 200 стипендій для навчання в Китаї.

Таким чином, характеризуючи китайсько-колумбійські відносини на сучасному етапі, необхідно зазначити, що вони розвиваються досить результативно. Про що свідчать часті контакти на високому рівні, плідна взаємовигідна практична співпраця і тісна координація позицій за такими актуальними глобальними питаннями, як реформування ООН, протидія кліматичним змінам, забезпечення сталого розвитку. Обидві країни активно співпрацюють в області енергетики, гірничої промисловості, телекомунікації, інфраструктурного будівництва та у галузі культури.

Список використаних джерел

1. Богданова Т.Є., Кабаєва А.І. Позаконтинентальний напрям у зовнішній політиці Колумбії на початку XXI століття. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gileya_2014_85_93.pdf (Дата звернення 15.05.2018).
2. Глобальные Институты Конфуция URL: http://www.chinesecio.com/m/cio_wci (Дата звернення 15.05.2018).
3. Китай и Колумбия подписали Меморандум о сотрудничестве в сфере туризма URL: <http://russian.people.com.cn/31520/7058052.html> (Дата звернення 15.05.2018).
4. Экономическая активность Китая в странах Латинской Америки. Наука за рубежом. 2017. № 61. URL: http://www.issras.ru/global_science_review/Nauka_za_rubejom_n61.pdf (Дата звернення 15.05.2018).

УДК 324 (439):4

ДІЯЛЬНІСТЬ БЕЛЬГІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Кулик В. С.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Зовнішня політика Бельгії багато в чому визначається її особливим становищем в системі європейської інтеграції. У другій половині ХХ ст. Бельгія була однією з країн-співзасновниць ЄС. Нині Бельгія - це центр міжнародних контактів. На території країни розташовано близько 1 000 державних і приватних філій або штаб-квартир міжнародних організацій і співтовариств [1]. Брюссель вважається європейською столицею, де розміщено багато виконавчих органів ЄС. Бельгія перетворилася на свого роду досліду лабораторію ЄС, оскільки шляхи вирішення багатьох її проблем стають еталоном для вироблення спільної європейської стратегії.

Бельгія, будучи частиною ЄС, у загальній стратегії зовнішньої політики наголошує на політичні пріоритети існування та діяльності Союзу, що природно здійснює вплив на зовнішні відносини країн-членів. Увага Європейського Союзу не може обмежуватися безпосередньо європейською географічною зоною, беручи до уваги той факт, що ситуації та події, що відбуваються на одному боці планети, можуть поширюватися на іншу сторону. Зважаючи на широку фізичну присутність Союзу, Бельгія підтримує його ініціативу до дослідження ситуацій в Африці, Азії, Північній та Латинській Америці та Океанії; закликає ЄС проводити комплексний підхід до зовнішніх дій, проводячи узгоджену політику. Бельгія, позиціонуючи себе як надійного

партнера ЄС, розподіляє його увагу до геополітики сусідніх країн, підтримує його зовнішню політику, пов'язану з глобальними проблемами, такими як зміна клімату, забезпечення постачання енергії, боротьба з тероризмом [3].

У Бельгії за підготовку, визначення, представлення, управління та дотримання європейської політики відповідає Генеральний директорат з європейських справ та координації (DGE). Його роль набула важливого значення, оскільки європейська інтеграція прогресує. Європейська політика Бельгії визначається через координаційні наради, які DGE організовує разом з федеральними відомствами, громадами та регіонами. Їх мета полягає у пошуку консенсусів по всіх питаннях і засобів надати голосу Бельгії на європейській арені більшої ваги. Крім того, DGE підтримує численні контакти з іноземними співрозмовниками на європейському рівні. DGE відповідає на запитання громадян про Європу, надаючи певні послуги, організовуючи спеціалізовані навчальні сесії та здійснюючи цілеспрямовані комунікаційні заходи [4].

У рамках європейської інтеграції Бельгія спільно зі своїми партнерами по Бенілюксу висунула концепцію «просунутої кооперації», що обґрунтовує для малих країн право формувати невеликі групи для розробки певних проектів в рамках реформування ЄС. Основну увагу при цьому вони приділяють двом напрямкам - збільшення чисельного складу Ради Безпеки ООН (далі - РБ) і протидії практиці використання права вето його постійними членами. Уряд Бельгії виступає в ролі координатора так званої «неформальної групи» малих і середніх країн (в неї також входять Австралія, Австрія, Болгарія, Угорщина, Ірландія, Португалія, Словаччина, Чехія та Естонія). На думку «неформалів», причина гальмування прогресу вирішення проблеми вето в РБ криється в протиріччі між завданнями підвищення ефективності РБ і збільшенням її чисельного складу.

Бельгія налагоджує співробітництво і з іншими європейськими країнами. Зокрема вона підтримує бажання Албанії, Сербії та Туреччини вступити до ЄС. Двосторонні відносини з колишніми югославськими республіками Македонією, Боснією та Герцеговиною, Чорногорією та Косово поки що обмежені.

Останні події в політиці, економіці та соціальній сфері в європейських країнах вимагають більшої пильності для зміцнення стабільності та демократії в Європі та захисту основних прав усіх її жителів. Уряд Бельгії одним з головних завдань зовнішньої політики країни вбачає зміцнення ідеалів демократії, верховенства права і дотримання основних прав людини в Європі і в світі. Головну роль в цьому плані повинна зіграти Рада Європи (далі - РЄ). Бельгійські політики не раз висловлювалися на користь «адаптації» по лінії Ради європейських конвенцій про співпрацю в галузі кримінального права до потреб боротьби з сучасними формами злочинності (організованої, пов'язаної з використанням нових технологій). У число нових завдань РЄ, як вважають в Брюсселі, повинна увійти боротьба на міжнародному рівні з корупцією, а також з різними проявами расової і національної нетерпимості.

Що стосується пріоритетів у роботі з ОБСЄ, уряд має чотири основні напрямки. Насамперед, це активна роль Бельгії в інституційному реформуванні ОБСЄ. По-друге, залучення в ОБСЄ в інтересах досягнення балансу та

зміцнення економічного виміру механізму співпраці Пакту стабільності для Південно-Східної Європи, зокрема щодо транспорту. По-третє, важливе значення має боротьба з міжнародною злочинністю та підтримка верховенства права. У пріоритеті співпраця в цій галузі з іншими відомствами, зокрема з органами внутрішніх справ та юстиції. Нарешті, в пріоритеті співпраця в рамках ОБСЄ - конструктивний внесок Бельгії у вирішення "заморожених" конфліктів [2].

НАТО бельгійці розглядають як головний інструмент забезпечення військово-політичної безпеки в Європі. Через участь в альянсі вирішується проблема національної оборони країни. З моменту початку процесу просування НАТО на Схід Бельгія зайняла позиції прихильника розширення альянсу.

Таким чином, ми бачимо, що Бельгія має різноманітні дипломатичні та економічні контакти з різними країнами світу. Її політика спрямована на зміцнення стабільності та демократії в Європі та захист основних прав людини. Стабільні та сприятливі відносини в рамках ЄС вона має з сусідніми країнами, розвиває співробітництво з малими країнами «неформальної групи». Слід зазначити, що Бельгія бере участь у низці програм, запроваджених ООН, НАТО, ЄС, ОБСЄ. Як високорозвинена країна, Бельгія відзначає стабільне економічне зростання і через це покращує свої відносини у торгівлі з іноземними партнерами.

Список використаних джерел

1. Политический атлас современности. Бельгия / Участие в международных организациях, основные внешнеполитические контрагенты и партнёры. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.hyno.ru/tom1/279.html>.
2. Foreign Policy Of Belgium: Organization for security and co-operation in Europe (OSCE). [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.osce.org/cio/17741?download=true>.
3. Forum Młodych Dyplomatów (FMD) / Foreign relations Belgium.[Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.diplomacy.pl/blog/relacje-zagraniczne/item/158-foreign-relations-belgium>.
4. Kingdom of Belgium. Foreign Affairs, Foreign Trade and Development Cooperation/ External relations. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://diplomatie.belgium.be/en>.

УДК 314.15(485)

ДИНАМИКА МИГРАЦИОННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В ШВЕЦИИ

Чокотыло Н.Э.,

студентка IV курса специальности «Международные отношения»

Мариупольского государственного университета

Миграция началась в Швеции давным-давно. Всего выделяют 6 этапов миграции, когда уровень мигрантов достигал пика, а именно:

1. 1850-1939 гг. Великая эмиграция в Америку
2. 1940-1979 гг. Послевоенная иммиграция
3. 1980-1999 гг. Приток беженцев
4. 2000-2012 гг. Война в Ираке
5. 2013-2014 гг. Вопрос интеграции
6. 2015-2017 гг. Новый пик миграции

На протяжении Средних веков германские купцы, объединявшиеся в торговые сообщества, и были самой крупной иммигрантской группой. За ними следовали финны, которые стали селиться в Швеции в XVI веке. Цыгане-иммигранты впервые появились в Швеции еще в XVI веке, тогда как валлоны — франкоговорящие уроженцы Бельгии — начали приезжать сюда в конце XVII века — по мере того, как в стране стала развиваться черная металлургия.

Другой ключевой группой иммигрантов стали евреи, которые впервые появились в Швеции в XVIII веке — наряду с французскими художниками и интеллектуалами. По мере того, как по всей стране, начали расти здания из кирпича, потянулись в Швецию и итальянские ремесленники: квалифицированные каменщики и штукатуры.

Однако, ничего так не изменило культурный ландшафт страны, как колоссальная эмиграция шведов в Северную и Южную Америки и в Австралию — начиная с 50-х годов XIX века и до 30-х годов XX века. Целых полтора миллиона уроженцев Швеции покинули страну в надежде избавиться от бедности и избежать религиозных преследований, а также в поисках лучшей жизни для себя и своих близких. Эта цифра эквивалентна 20% мужчин и 15% женщин, появившихся на свет к концу XIX века [1].

Пиковым годом великой эмиграции стал 1887-й, когда более 50 000 человек уехали из Швеции — большинство в Северную и Южную Америку. Этот рекорд был побит всего однажды — в 2011-м, когда из страны эмигрировали более 51 000 человек — но на этот раз большая часть перебралась в другие европейские государства, а некоторые — в США и Китай.

Швеция по большей части оставалась страной, откуда эмигрировали, — пока беженцы, ищущие укрытия от Второй Мировой войны, не стали снова превращать ее в страну иммигрантов — каковой она и является в наши дни. Мигранты из Германии и других Северных и Балтийских стран составили большинство иммигрантов. Но если многие немцы и скандинавы после окончания боевых действий предпочли вернуться на родину, то многие приехавшие из стран Балтии остались [2].

Следующая волна мигрантов в эти десятилетия состояла из рабочих — из Финляндии, Италии, Греции, Турции, бывшей Югославии и других Балканских стран. Они приезжали в надежде получить работу — с того момента, как закончилась Вторая Мировая война.

Эта послевоенная иммиграция привела в 1950-х к возникновению дефицита жилья. Следствием этого стало принятие шведским правительством радикального решения строить по 100 000 квартир каждый год — в период с 1965 по 1974-й; эта инициатива стала известна под названием «Миллионная программа».

Рост количества беженцев начался в 1980-х, когда Швеция столкнулась с наибольшим притоком иммиграции из таких стран, как Иран и Ирак, Ливан, Сирия, Турция, Эритрея и Сомали, а также из латиноамериканских государств с репрессивными режимами [3].

Сегодня в Швеции постоянно проживают около 45 000 человек чилийского происхождения. Волны беженцев были вызваны диктаторским правлением Аугусто Пиночета в Чили в период между 1973 и 1990 годами. Относительно небольшое количество чилийцев вернулось домой после того, как Пиночет был в 1990 отстранен от власти. На сегодня Швеция является родиной для третьей по величине чилийской диаспоры в мире, после Аргентины и США.

В сентябре 1980 Ирак напал на Иран, и эта атака положила начало кровавой войне между двумя странами, длившейся восемь лет. Этот конфликт унес сотни тысяч жизней с обеих сторон. Между 1980 и 1989 годами примерно 7 000 человек из Ирака и 27 000 из Ирана получили виды на жительство в Швеции в качестве беженцев — в рамках действия Женевской Конвенции. Вторжение сформированной США антииракской коалиции, начавшееся в 2003, привело к тому, что еще одна волна иракцев мигрировала в Швецию [4].

1990-е стали периодом массовой иммиграции из бывшей Югославии, где шли войны и этнические чистки. Убежище в Швеции получили более 100 000 боснийцев и 3 600 косовских албанцев.

В 2001 году Швеция присоединилась к Шенгену — соглашению, подразумевающему открытие границ между ней и другими государствами-членами Европейского Союза (ЕС); это означало, в том числе, приток в Швецию граждан других стран ЕС, стремящихся найти работу. В целом миграция — как в Швецию, так и из нее — после 2000 года выросла. Почти 29 000 человек из стран за пределами ЕС и Европейской экономической зоны (ЕЭЗ) приехали в Швецию ради работы на протяжении 2000-х [5].

Сёдертелье, небольшой город, расположенный к югу от Стокгольма, — яркий пример последствий этого соглашения. В 2007 году город принял 1 268 иракцев, что составляет 5 процентов всех иракцев, прибывших в Европу. Для сравнения: США и Канада вместе приняли у себя на протяжении того же года 1 027 иракцев.

Беженцы из горячих точек продолжают иммигрировать в Швецию. Население Швеции в 2014 году выросло более чем на 100 000 человек. В 2014 году было зарегистрировано более 80 000 желающих получить убежище, среди

которых выделялись три многочисленные группы: сирийцы, эритрейцы и лица без гражданства (апатриды). В 2014-м лишь Германия приняла больше нуждающихся в убежище, чем Швеция; за ними следовали Италия и Франция.

Это связано с тем, что Швеция предоставляет постоянный вид на жительство всем сирийцам, которые находятся на территории Швеции и просят об убежище. С того момента, как в Сирии разразилась война, примерно 70 000 сирийцев прибыли в Швецию. В 2014 году каждый пятый иммигрант был уроженцем Сирии, а в 2015-м уже почти каждый четвертый; таким образом сирийцы стали самой крупной иммигрантской группой [6].

Каждый шестой представитель населения нынешней Швеции родился в другой стране. То, что происходит после иммиграции, остается предметом самых жарких дискуссий по всей стране. Эти дебаты демонстрируют, насколько сложными и противоречивыми могут оказаться вопросы, имеющие отношение к разнообразному составу населения, — от исследований, где выражено одобрение интеграционной политики Швеции, до статей, демонстрирующих, насколько далеко еще предстоит пройти Швеции по пути интеграции [7].

Нарушения общественного порядка в некоторых стокахгольмских пригородах в 2013 обнажили те общественные вызовы, которые связаны с интеграцией. Одним из последних предметов обсуждения стали нищие, становящиеся привычным атрибутом шведских улиц. Многие из них приезжают из Румынии и Болгарии, и многие из них цыгане. Работающий под эгидой Европейской Комиссии Фонд Европейской Помощи наиболее остро нуждающимся (FEAD) — одна из инициатив, направленных на то, чтобы помочь таким людям — как в Швеции, так и в других странах, входящих в состав ЕС.

Основной загвоздкой всех этих дебатов остается вопрос, как наиболее эффективно интегрировать мигрантов из разных стран в шведское общество, как применить их рабочий потенциал, как обеспечить их возможностями и гарантировать им равные права.

В 2016 году население Швеции увеличилось на 140 000 человек — рекорд, поставленный в основном за счет миграции. Число новых соискателей убежища, однако, значительно уменьшилось, с 163 000 в 2015 году до 29 000 в 2016 году. Причина — изменения в шведском миграционном законодательстве [8].

Для того, чтобы обеспечить всем необходимым беженцев, уже приехавших в страну, Швеция приняла ряд мер для ограничения потока мигрантов. В конце 2015-го года был ужесточен контроль на государственной границе — теперь в Швецию сложнее въехать из других стран Европы без действующего паспорта или другого удостоверения личности [9].

В июне 2016 года шведский парламент также принял изменения в законодательстве, ограничивающие возможность получения вида на жительство и воссоединения с семьей. Изменения в шведской миграционной политике частично связаны с тем, что большинство стран Европейского союза не выполнили своих обязательств по приему беженцев.

Министр труда Илва Йоханссон, координатор работы правительства по вопросу беженцев, в начале 2016 года прокомментировала ситуацию так: «Беспрецедентный рост населения привел к недостатку имеющихся в стране ресурсов — жилья, школ, здравоохранения. И поэтому мы не можем продолжать принимать такое количество людей каждый год — это слишком большая нагрузка для нашего общества».

Чтобы подвести итог, можно с полной ответственностью заверить, что в будущем мы еще услышим о предложениях относительно улучшения ситуации с иммигрантами на шведском рынке труда. Проблема эта весьма серьезна. И здесь необходимо выработать комплексные решения.

Список используемой литературы

1. Documents and laws URL: <http://www.riksdagen.se/en/documents-and-laws/> (дата обращения: 03.04.2018)
2. Sweden was among the best countries for immigrants. That's changing. URL: <https://www.pri.org/stories/2017-09-11/sweden-was-among-best-countries-immigrants-thats-changing> (дата обращения: 03.04.2018)
3. Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism> (дата обращения: 03.04.2018)
4. Legislation Sweden
URL: <https://www.lexadin.nl/wlg/legis/nofr/eur/lxwezwe.htm#Civil> (дата обращения: 04.04.2018)
5. Sweden and migration. URL: <https://sweden.se/migration/> (дата обращения: 04.04.2018)
6. Sweden's migration and asylum policy. URL: <http://www.government.se/491b2f/contentassets/84c1ec8c729f4be384a5ba6dddeb0606/swedens-migration-and-asylum-policy> (дата обращения: 04.04.2018)
7. Immigrating to Sweden. URL: <http://www.government.se/491b2f/contentassets/84c1ec8c729f4be384a5ba6dddeb0606/swedens-migration-and-asylum-policy> (дата обращения: 04.04.2018)
8. Swedish Perspectives on Private Law Europeanisation URL: https://books.google.com.ua/books?id=IMfIDQAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=Swedish+Perspectives+on+Private+Law+Europeanisation&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwjxv9_ps_bXAhXOZpoKHUWDCIYQ6AEIzAA#v=onepage&q=Swedish%20Perspectives%20on%20Private%20Law%20Europeanisation&f=false (дата обращения: 06.04.2018)
9. Sweden Toughens Rules for Refugees Seeking Asylum. URL: <https://www.nytimes.com/2016/06/22/world/europe/sweden-immigrant-restrictions.html> (дата обращения: 06.04.2018)

УДК 329(27)»-0048/-0031»(047)

ВІДНОСИНИ ПОЛЬЩІ ТА ЄВРОСОЮЗУ

Швайкіна О. О.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Актуальність. З 2015 року правлячою партією Польщі є правоконсервативна партія «ПіС». Перемігши на президентських виборах 2015 року, А. Дуда в першу чергу заявив про проведення реформи Конституційного суду Польщі. Також, були проведені реформи, які стосуються польських ЗМІ та ряд інших. До даних реформ в основних інститутах Євросоюзу поставилися досить скептично. Прийняттям цього закону, Польща порушила ті правила, які прописані для держав-членів в Договорі про Євросоюз. Крім цього, Польща при правлінні «ПіС» стала проводити досить жорстку політику щодо близькосхідних та північноафриканських біженців. Конкретніше, Польща відмовилася приймати на свою територію біженців за квотами ЄС. На цьому тлі, відносини між польською правлячою елітою та інститутами управління ЄС стали значно погіршуватися. На даний момент, Єврокомісія ретельно розглядає питання про введення санкцій у вигляді позбавлення права голосу в Євроаді щодо Польщі. Особливо важливим є розгляд того, як погіршилися відносини Польщі з Німеччиною – фактичним лідером ЄС. Погіршення трапились внаслідок проведення реформ, які суперечать основним принципам ЄС і міграційної політики польської правлячої еліти.

Таким чином, тема відносин нинішнього польського уряду з Євросоюзом стає зараз досить актуальною.

Об'єктом цієї роботи є зовнішня політика Польщі.

Предметом для нас виступають відносини сучасного польського уряду з основними європейськими інститутами управління.

Якщо за рахунок НАТО Польща вирішує свої проблеми безпеки, то у відносинах з ЄС польський істеблшмент шукає, в першу чергу, економічні перспективи та вигоди. На цей рахунок важливо відзначити той факт, що основним драйвером зростання економіки Польщі є експорт товарів до країн-членів ЄС. Щорічно, Польща експортує до країн ЄС такі товари, як: запчастини для автомобілів, комп'ютери, паливо, сировину та напівфабрикати тощо. Найбільшого обсягу експорту Польща досягає в торгівлі з Німеччиною (\$53 млрд.), Великобританією (\$13 млрд.), Францією (\$10 млрд.), Чеською республікою (\$12,7 млрд.) та Італією (\$9,4 млрд.). За даними на 2016 рік, загальний обсяг польського експорту досягає \$472 млрд. [4]. Таким чином, за обсягом експорту в Європі Польща поступається лише 7 країнам-учасникам: Німеччині, Франції, Нідерландам, Італії, Бельгії, Іспанії та Ірландії. Польща – це важливий економічний актор у просторі ЄС.

Незважаючи на значні перспективи розвитку економічних відносин, на даний момент Польща та ЄС мають досить великий ряд політичних суперечок. Можемо визначити основні з них: євроскептицизм правлячої партії Польщі –

«ПіС»; можливість проведення в Польщі судової, конституційної та ін. реформ, які суперечать основним ідеям ЄС [3]. Також не менш дестабілізуючим фактором погіршення відносин між Польщею та ЄС є особисті протиріччя між лідерами «ПіС», з однієї сторони, та Дональдом Туском, який є головою Європейської ради – з другої [5]. В контексті погіршення відносин між Польщею та ЄС, підвищеної уваги вимагає міграційне питання. Ще у серпні 2017 року прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький досить точно висловився з приводу позиції Польщі в міграційному питанні. Якщо точно, то він заявив, що «Польща стоїть на той позиції, що не буде брати біженців, мігрантів з Близького Сходу та Північної Африки». Примітним є те, що в даній проблемі польський уряд користується тим аргументом, що вони «знімають напруженість на східних рубежах», тобто масово приймають українців на своїх територіях. Польська політична еліта вважає, що міграційне питання – це питання виключно національної безпеки [2].

Таким чином, відносини Польщі та ЄС сьогодні мають не зовсім позитивні перспективи. Ще з початку 2017 року, в Єврокомісії дуже ретельно обговорюються можливі санкції щодо Польщі за можливість проведення вищевказаних реформ, які не відповідають одній з головних ідей ЄС – верховенству права. Якщо відносно Польщі будуть введені санкції ЄС, то вона залишиться без щорічних дотацій [2]. У цьому питанні важливо розуміти, що головним донором Євросоюзу є його фактичний лідер – Німеччина. Позиції Брюсселю та Берліну майже ніколи не розбігаються, тому в контексті інституційного конфлікту Польщі та ЄС важливо розуміти, в якому стані в цей період знаходяться відносини Польщі з Німеччиною.

Після повернення до правління в Польщі партії «ПіС» в 2015 році, відбулося погіршення в польсько-німецьких відносинах. Важливо відзначити, що це вже становиться тенденцією. Наприклад, в період з 2005 по 2010 роки, коли «ПіС» була правлячою партією, відносини між Польщею та Німеччиною також мали деструктивний характер. Ми вважаємо, що це насамперед пов'язано з євроскептичною, націоналістичною та консервативною ідеологією, яку «проповідують» члени партії «ПіС». На сьогодні, у відносинах Польщі та Німеччини існує багато дестабілізуючих факторів, які є серйозними проблемами для обох сторін. Однією з таких проблем є проблема Другої світової війни. Суть цієї проблеми полягає в тому, що Польща вимагає від Німеччини відшкодування збитку у вигляді репарацій за страждання польського народу під час Другої світової війни. Сума, яку зажадала Польща від Німеччини виглядає досить абсурдно – \$850 млрд. У відповідь на це, німецький уряд указав на резолюцію польського кабінету від 1953 року, в якій сказано, що Німеччина виконала свої зобов'язання перед Польщею [1]. Таким чином, з боку Німеччини питання вважаються закритим, в той час, як Польща дотримується протилежної думки, що заводить дане питання в глухий кут. Ми вважаємо, що саме така риторика допомагає зараз «ПіС» відволікати громадськість від реалій інституційного конфлікту Польщі та ЄС. Наступною проблемою між двома країнами є німецька політика мультикультуралізму, яка протиставляється польському консерватизму [5]. Ця проблема у польсько-

німецьких відносинах полягає в тому, що Польща відмовляється приймати на своїй території біженців з Близького Сходу та Північної Африки всупереч думці Німеччини. Фактично, саме ця проблема в даний час грає найбільш деструктивну роль у відносинах між Польщею та Німеччиною.

Таким чином, зміна правлячої партії в Польщі привела до перегляду загального курсу країни щодо ЄС. З точки зору націонал-консерваторів партії Я. Качинського колишнє гасло польської європейської стратегії «Повернення в Європу» безнадійно застаріло і багато в чому суперечить національним інтересам країни. Німецьку політичну еліту дратують амбіції Польщі в ЄС, які далеко не відповідають її економічному потенціалу в регіоні. Лідери партії «Право і Справедливість» вимагають усунення «васальної залежності від Німеччини» і проведення більш «смислової і незалежної» зовнішньої політики з орієнтацією на США. Польську пострадянську політичну еліту завжди відрізняв жорсткий атлантизм, що викликало з боку країн Старої Європи певну недовіру до Польщі. Ще в 1990-ті роки Польща визначила своєю головною зовнішньополітичною метою забезпечення «ролі регіонального лідера ЦСЄ в рамках інтеграційних структур Заходу і демократизації пострадянського простору Східної Європи».

Список використаних джерел

1. В Польше заявили о намерении взыскать с Германии репарации на бешеную сумму [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://24tv.ua/ru/v_polshe_zajavili_o_namerenii_vzyskat_s_germanii_reparacii_na_beshenuju_summu_n933804
2. ЕС пригрозил Польше санкциями за судебную реформу [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.bbc.com/russian/news-42428842>
3. Конституционный кризис в Польше как угроза демократическим принципам ЕС [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.osce.org/ru/odihr/267091?download=true>
4. ОЕС – Польша [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://atlas.media.mit.edu/ru/profile/country/pol/>
5. ХАРАКТЕРНЫЕ ЧЕРТЫ ГЕРМАНО-ПОЛЬСКИХ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/13077/1/%D0%9D%D0%BE%D1%87%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%91..pdf>

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

УДК 327(477+498)

ТРАНСКОРДОННЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РУМУНІЄЮ

Корячкіна К. І.,

*студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*

За останні роки транскордонні економічні відносини між Румунією й Україною вийшли на новий рівень. Основна ідея – поступове перетворення кордонів із місця розподілу й суперництва між країнами на арену економічного співробітництва та розвитку. Рамки для гармонійного розвитку створили євро регіони «Карпатський», «Нижній Дунай» і «Верхній Прут» шляхом започаткування транскордонних проектів, у яких зацікавлені обидві сторони.

Карпатський євро регіон був створений органами державної влади й місцевого самоврядування транскордонних регіонів України, Угорщини, Польщі та Словаччини 14 лютого 1993 р. в м. Дебрецені (Угорщина) [1]. У 1997 р. до складу Карпатського євро регіону увійшли прикордонні повіти Румунії.

Основними напрямками діяльності Карпатського євро регіону є:

- організація міжнародних виставок експо-Карпатський євро регіон;
- сприяння в активізації економічного співробітництва, культурологічних обмінів та співпраці в галузі туризму;
- заснування недержавних галузевих міжнародних асоціацій;
- технічна модернізація пунктів перетину на державному кордоні;
- розвиток інфраструктури транспортних мереж.

Спільними рисами країн-учасниць Карпатського євро регіону є географічне розміщення, спільне історичне минуле, культурно-конфесійна спадщина, сучасний стан цих територій – усі вони є периферійними у власних державах і тому вимушені спиратися один на одного, кліматичні умови, спільні мовні риси, економічний розвиток та інфраструктура, бажання регіональних і місцевих органів влади євро регіону співпрацювати.

У рамках євро регіону «Нижній Дунай» передбачається розвиток економічного співробітництва на пільгових умовах, спрощене проходження прикордонних і митних формальностей, створення нових пропускних пунктів, локальних вільних економічних зон тощо. Асамблея Європейських регіонів прийняла рішення фінансувати українську програму щодо збереження унікального природного комплексу – дельти річки Дунаю.

У 2007 р. розпочато реалізацію проекту Програми сусідства Україна – Румунія «покращення транскордонного співробітництва у сфері інтегрованого управління водними ресурсами в євро регіоні «Нижній Дунай» [2].

Перспективи діяльності єврорегіону «Нижній Дунай» прямо пов'язані зі значним потенціалом, який мають територіально-адміністративні одиниці Республіки Молдова, Румунії та України, що формують єврорегіон.

22 грудня 2000 р. в м. Ботошань (Румунія) за ініціативи румунської сторони створено єврорегіон «Верхній Прут», засновниками якого стали: Чернівецька область (Україна), Ботошанський та Сучавський повіти (Румунія), Бельцький і Єдінецький повіти (Республіка Молдова). У жовтні 2003 р. до складу зазначеного єврорегіону увійшла Івано-Франківська область (Україна).

Одночасне розв'язання двох основних груп проблем, а саме встановлення відносин добросусідства й взаємовигідного співробітництва прикордонних адміністративно-територіальних одиниць Республіки Молдова, Румунії та України, які сприятимуть їх сталому економічному й соціальному розвитку та поліпшенню міжнаціональних відносин у контексті розбудови цими країнами сучасної державної регіональної політики й розробка ефективних механізмів транскордонного співробітництва на східних кордонах ЄС і НАТО як нових елементів системи європейської безпеки та інтеграції України до Європи є метою діяльності єврорегіону «Верхній Прут» [3].

Отже, однією з проблем функціонування єврорегіону «Верхній Прут» залишається фінансування діяльності робочих органів єврорегіону та заходів, спрямованих на підвищення її ефективності, інформаційного й рекламного забезпечення. Коштів, передбачених у місцевих бюджетах членів єврорегіону, не вистачає, а інші джерела фінансування нормативними документами не передбачені.

Функціонування єврорегіонів сприятиме економічному піднесенню територій, вирішенню великої групи соціальних проблем і впровадженню європейських стандартів в Україні.

Цілеспрямоване просування українських інтересів у рамках діяльності регіональних угруповань дає змогу здійснювати конкретні поступові кроки в процесах європейської інтеграції та сприятиме залученню України до світового політичного й економічного товариства. Отже, успішне транскордонне співробітництво сприятиме не лише становленню українсько-румунського добросусідства, а й побудові спільного європейського дому [4].

Список використаних джерел

1. Україна і Румунія підписали Протокол про співпрацю на транскордонних водах URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2324408-ukraina-i-rumunia-pidpisali-protokol-pro-spivpracu-na-transkordonnih-vodah.html> (дата звернення 25.04.2018)
2. Програма транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2014-2020» URL: <https://sbiz.club/9402/1-5-mln-yevro-na-realizatsiyu-proektu-programa-prykordonnogo-spivrobotnytstva21-yevropejskogo-instrumentu-susidstva-ugorshhyna-slovachchyna-rumuniya-ukrayina-2014-2020/> (дата звернення 25.04.2018)

3. Політичні відносини між Україною та Румунією URL: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ro/diplomacy> (дата звернення 25.04.2018)
4. Україна та Румунія зацікавлені в розширенні двосторонньої співпраці URL: <http://www.president.gov.ua> (дата звернення 25.04.2018)
5. Україна та Румунія. Договірно-правова база. URL: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ro/diplomacy> (дата звернення 24.04.2018)

УДК 323.283:355.40(569.4)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ ІЗРАЇЛЮ

Кучеренко А.В.,

студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

На сучасному етапі однією з ключових загроз міжнародної безпеки виступає тероризм, як спосіб досягнення політичних цілей на міжнародній арені. Міжнародні організації та окремі держави розробляють та удосконалюють способи та інструменти протидії цій загрозі. Особливий науковий інтерес представляє досвід Ізраїлю в цій сфері як держави, де боротьба з тероризмом виступає ключовим елементом політики з моменту її виникнення. Сьогодні Ізраїль є одним із лідерів з розробки ефективних методів протидії тероризму. Досвід Ізраїлю у цій сфері є досить актуальним, зокрема для нашої держави, для якої гостро стоїть проблема протидії зовнішнім загрозам.

Функцію боротьби з міжнародним тероризмом у Ізраїлі покладено на секретне відомство «МОССАД» (в перекладі з іврити ця абревіатура розшифровується як «Інститут безпеки і спеціальних завдань»), яке раніше мало назву «Відомство розвідки і спеціальних операцій». «МОССАД» є атрибутом політики Ізраїлю з моменту виникнення цієї держави, офіційно воно було утворене 13 грудня 1949 року, прообразом відомства служили різноманітні єврейські структури і організації, які з 30-х років ХХ століття боролися за утворення незалежної держави.

Про існування «МОССАД» стало відомо лише через 30 років після його утворення, а імена його директорів стали відомі тільки в 90-і роки. Колишній директор спецслужб, Меїр Аміт, так прокоментував принцип роботи «МОССАДу»: «Якщо у тебе маленька територія, ти повинен сам створювати собі оперативний простір, який компенсує відсутність необхідної території». Тож агентурні мережі цього відомства функціонують по всьому світу [6].

Сьогодні головний офіс «МОССАД» знаходиться у Тель-Авіві, а організацію очолює Йосі Коен, колишній голова Ради національної безпеки (з січня 2016 року) [2].

Основними напрями діяльності відомства є: таємний збір інформації за кордоном; запобігання терористичної діяльності проти ізраїльських та єврейських об'єктів за кордоном; розвиток і підтримка особливих секретних зв'язків, політичних та інших, за кордоном; запобігання розробці і придбанню запасів неконвенціональної зброї ворожими країнами; здійснення репатріації євреїв з країн, офіційний виїзд до Ізраїлю з яких неможливий; отримання стратегічної, політичної та оперативної розвідувальної інформації; виконання особливих операцій за межами Ізраїльської держави [3].

«МОССАД» налічує значну кількість оперативних підрозділів: управління оперативного планування і координації «Цомер» (проведення шпигунських операцій); управління по боротьбі з арабським тероризмом «пахан» (збір і аналіз даних по арабським терористичним організаціям); інформаційно-аналітичне управління «НАКУ» (аналіз інформації та вироблення рекомендацій керівництву та політикам); управління політичних акцій і зв'язків з іноземними спецслужбами «Тевель» (продаж ізраїльської зброї за кордоном, співпраця зі світовими спецслужбами); дослідне управління (складання звітів про ситуацію в різних регіонах світу); оперативно-технічне управління (матеріально-технічне забезпечення служб і операцій); підрозділ електронної розвідки «Невіот» (прослуховування, збір електронної інформації); управління психологічної війни і дезінформаційних акцій «лохам психології» (ведення психологічної війни, пропаганда); управління спеціальних операцій «Мецада» (проведення силових акцій); спецпідрозділ «Кидонь» (знищення терористів); управління таємних операцій «Комеміют» (усунення ворогів єврейської держави); управління фінансів та кадрів (виконує функції забезпечення); навчальне управління (підготовка співробітників і агентів).

Своєю кадровою політикою «МОССАД» істотно відрізняється від аналогічних спецслужб інших країн. В організації всього від 1200 до 2000 співробітників, кілька десятків оперативних офіцерів. Разом з цим, в діяльності організації використовується велика кількість завербованих агентів по всьому світу, число яких оцінюється в 35 тисяч чоловік. Набір співробітників «МОССАД» проводиться, як правило, серед громадян Ізраїлю, які відслужили в армії, а також серед випускників вузів. Попередні випробування і перевірки тривають кілька місяців. Цією роботою займається вербувальний відділ кадрового управління. Тих, хто пройшов випробування зараховують в академію «Мідраш», яка передбачає підготовку професійних шпигунів, здатних проводити будь-які операції, в будь-якій точці світу і в будь-яких обставинах. Курсанти з самого початку отримують псевдоніми і легенду, якої вони зобов'язані дотримуватися в період навчання. Тільки ті, хто успішно пройшли всі випробування і витримали контрольні іспити, стають чинними співробітниками. У 2001 році начальник відділу кадрів «МОССАД» вперше публічно оприлюднив вимоги до вступників у зовнішню розвідку. Якщо 30 років тому «МОССАД» набирив людей зі східною зовнішністю і знанням арабської мови, то з плином часу вимоги змінилися: «Сьогодні ми шукаємо «лисицю», яка знає багато всяких дрібниць. Така людина має бути хитрою,

пронирливою і одночасно надійною, чесною, що володіє моральними цінностями» [2].

Також в структурі «МОССАД» існує підрозділ «Кидонь» («багнет» в перекладі з іврити) – це найбільш засекречений спецпідрозділ, що займається безпосередньо ліквідацією терористів. У ньому всього три групи по 12 чоловік, та існує 2 «запасних» співробітника. З них – 5 жінок. Всім бійцям не більше 29 років. При фізичному усуненні терористів класична «візитна картка» спецпідрозділів – контрольний постріл в око.

Крім співробітників й агентів в своїх операціях «МОССАД» використовує «сайанімів» - міжнародну мережу добровільних помічників, що сприяють агентам «Моссад» своїм майном (наприклад, власним транспортом тощо) і громадськими зв'язками. Сайанім можуть бути тільки чистокровні євреї [4].

Щодо операцій секретного відомства розвідки відомо небагато, ця інформація найчастіше неофіційна, її джерелами виступають агенти, яких розкрили в результаті провальних операцій, компетентні органи країн світу, журналісти тощо. У деяких випадках причетність «МОССАД» була офіційно визнана урядом Ізраїлю. Наприклад, у 1960 році «МОССАД» виявив в Аргентині нацистського військового злочинця Адольфа Ейхмана, який відповідав під час Другої світової війни за знищення мільйонів євреїв, відомство організувало викрадення Ейхмана і його вивезення до Ізраїлю. Керував операцією Ісер Харел, який також здійснив операцію із впровадження в Єгипті і Сирії трьох видатних ізраїльських розвідників: Бен-Яіра, Леона Томаса і Еліа Коена. Вони роздобули оперативні плани арабів, схеми і знімки багатьох стратегічних об'єктів, що безпосередньо позначилося на результатах дій ізраїльтян в ході Шестиденної війни (третьої етап арабсько-ізраїльської війни) [7].

«МОССАД» також реалізувало операцію «Ізотоп-1», що була проведена 8 травня 1972 року, у відповідь на захоплення літака «Боїнг-707» (Брюссель - Відень - Тель-Авів) чотирма терористами. Викрадачі висунули вимоги: посадка літака на ізраїльській території, звільнення протягом доби 315 палестинців, мільйон доларів і безперешкодний виліт. Переговори з терористами вів начальник військової розвідки Аарон Ярив: штаб відразу зайняв позицію поступок. В ході переговорного процесу вдалося умовити бойовиків допустити до заручників співробітників Червоного хреста і команду техніків. Під виглядом «ремонтників», переодягнувшись у форму, на літак вирушила група захоплення у кількості 4 осіб. Керував захопленням Ехуд Барак, згодом начальник Генштабу, а потім – прем'єр-міністр. На всю операцію у групі захоплення пішло 90 секунд. Всі терористи були ліквідовані.

Найбільшою операцією «МОССАДу» вважають фактичне знищення терористичного радикального угруповання «Чорний вересень», члени якої в вересні 1972 захопили олімпійську збірну Ізраїлю. Керівництво Ізраїлю і «МОССАД» прийняли рішення фізично знищити всіх, хто був причетний до теракту. Операції отримали назви «Гнів Божий» та «Весна молодості». За шість років терористична організація була повністю знищена. Для ліквідації був

застосований весь арсенал засобів – від вибухових пристроїв, вмонтованих в телефонну трубку, до захоплень і розстрілу на місці. Останній з усіх, хто підлягали знищенню, лідер організації «Чорний вересень» Абу Айяд, був вбитий у 1991 році.

Також «МОССАД» проводить численні операції проти Ірану, маючи на меті загальмувати та зупинити іранську ядерну програму шляхом усунення іранських вчених-ядерників та створення перешкод до отримання Іраном ядерних технологій.

Відповідно до своєї головної мети – боротьби з палестинським тероризмом – відомство «МОССАД» відповідальне за вибух палестинського порома «Аль-Аваз», який терористи мали намір використовувати для масової висадки бойовиків в Газі, знищення полковника армії Організації звільнення Палестини Мохаммеда Тамамі, розстріл заступника Арафата по терористичним операціям Абу Джихаду в його будинку в Тунісі, вбивство канадського винахідника Джеральда Булла, який створював наддалекобійні гармати для Саддама Хусейна тощо [7].

Однак, серед операцій «МОССАДу» є й ряд провальних, які призвели до міжнародних скандалів. Так у 1991 році співробітники відомства були заарештовані в Нікосії (столиця Кіпру) при установленні підслуховуючої апаратури в посольстві Ірану. У 1995 році резидент «МОССАДу» у Москві Реувен Дінель був затриманий при отриманні детальних космічних фотознімків арабських країн від колишніх співробітників Головного розвідувального управління. У лютому 1998 року співробітника «МОССАДу» Іцхака Бен-Талю заарештували в Швейцарії при спробі прослуховування іранського представництва в ООН [5]. У 2010 році Махмуд аль-Мабхуха, головний оперативник ХАМАСу, був убитий в готельному номері в Дубаї як наслідок операції, що приписується «МОССАДу», але ніколи не визнаної Ізраїлем. Справа привернула міжнародну увагу, тому що багато хто зі вбивць були зафіксовані на камеру та їх звинувачували у використанні підроблених паспортів. Фотографії та псевдоніми 26 підозрюваних були згодом поміщені в список найбільш розшукуваних Інтерполом [1].

Отже, боротьба з тероризмом для Ізраїлю є одним з центральних напрямків як внутрішньої, так і зовнішньої політики держави. Для ефективного забезпечення національної безпеки в країні створено низку правових механізмів та інструментів, покликаних протидіяти зовнішнім загрозам, одне з ключових місць серед яких посідає розвідувальне відомство «МОССАД». Ця організація виникла з моменту створення незалежної держави Ізраїль і протягом історії існування перетворилася на одну з найефективніших розвідувальних агенцій світу, що має чітку організаційну структуру та велику кількість завербованих агентів по всьому світу. Проте, не дивлячись на ефективність «МОССАДу» у боротьбі з міжнародним тероризмом по всьому світу, методи його діяльності стають об'єктом критики через надмірну жорстокість.

Список використаних джерел

1. Heller A. Israel's Mossad spy agency shrouded in mystery and mystique / A. Heller // The times of Israel. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.timesofisrael.com/israels-mossad-spy-agency-shrouded-in-mystery-and-mystique/>.
2. Wootliff R. Netanyahu said set to tap Yossi Cohen as next Mossad chief / R. Wootliff // The times of Israel [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.timesofisrael.com/netanyahu-said-set-to-tap-yossi-cohen-as-next-mossad-chief/>.
3. МОССАД // Agentura [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.agentura.ru/dossier/izrail/mossad/>.
4. Певзнер Ю., Чернер Ю. И на щите Давидовом начертано «Моссад» / Ю. Певзнер, Ю. Чернер // Секретные миссии. — 2001. — 432 с.
5. Прохоров Д. Спецслужбы Израиля. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://cyclowiki.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B0%D0%B4#cite_note-pevzner-7.
6. Рудевич О. Что нужно знать о «Моссаде» / О. Рудевич // Русская семёрка [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://russian7.ru/post/chto-nuzhno-znat-o-mossade/>.
7. Штейнберг М. Взлеты и провалы израильской разведки — 2006. — № 53. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://russian-bazaar.com/ru/content/7983.htm>.

УДК 327(477:71)

УКРАЇНА-КАНАДА: ОСОБЛИВЕ ПАРТНЕРСТВО

Маргуліс О. Я.,

студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

Україна уявляє собою досить активного учасника міжнародних відносин. Вона постійно прагне розвивати партнерські взаємини та співпрацювати з усіма державами світу. У цьому контексті досить інтенсивно іде підтримка двосторонніх діалогів з різними країнами. І серед цих країн важливе стратегічне місце займає Канада.

Аналізуючи канадсько-українські відносини можна зробити висновок, що вони мають давню історію. Канада першою із західних країн визнала незалежність України. Між Києвом і Оттавою завжди були виняткові зв'язки.

Особливе партнерство України та Канади підтверджене у спільних Деклараціях у 1994 та 2001 роках. В них йдеться про налагодження відносин, які мають базуватися на взаємному бажанні їх поглиблювати в різних сферах, а саме: економічній, політичній, гуманітарній, культурній та безпековій. Слід зазначити, що політика ліберального Уряду Канади, має направленість, яка

спрямована на широку співпрацю з Україною. І цей факт збігся з інтересами української сторони.

Канада підтримує Україну на міжнародній арені, у рамках міжнародних організацій, таких, як ООН, НАТО, ОБСЄ, G7 (Велика сімка), а також є основним партнером в таких галузях як економіка і освіта. З цією країною Україна має договір зі створення зони вільної торгівлі. Слід зазначити, що Україна і Канада є досить впливовими державами. Характерною особливістю для цих країн є те, що вони володіють досить великими людським, економічним та науково-технічним потенціалами. Ці дві держави грають не малу роль у процесі збереження миру та стабільності в світі. Крім того країни відіграють велику роль з точки зору політичної, економічної та геостратегічної політики.

В Канаді проживає одна з найбільших українських діаспор, яка налічує 1,2 мільйони чоловік, і яка в свою чергу впливає на формування відносин між державами. Канада сприяє розвитку України, а також має чіткі позиції щодо української кризи. Канада запровадила економічні та політичні санкції проти російських компаній та осіб відразу після незаконної анексії Криму Росією і початку конфлікту на Донбасі.

Канада ще з 1991 р. надавала підтримку Україні на шляху створення демократичного суспільства та ринкової економіки, вирішення соціальних та екологічних проблем, поглиблення політичних та економічних зв'язків між двома державами, допомагала у вирішенні соціальних і екологічних проблем, підтримки ядерної безпеки в Україні, підтримки України в МВФ та Організації Економічного Співробітництва, а також послідовно надавала політичну та технічну підтримку у приєднанні України до СОТ. У 2002 р. Канада стала однією з країн, які підписали з Україною двосторонній протокол щодо доступу до ринків товарів та послуг. Дві держави говорять про розвиток економічних відносин, які ґрунтуються на засадах рівності, недискримінації та взаємної вигоди. Завдяки цьому Україна розпочала процес входження в світову ринкову економічну систему.

Велика українська діаспора в Канаді активно включена в процес налагодження українсько-канадських відносин. Важливо зазначити, що саме через це здійснюється духовно-культурний обмін та програми двостороннього співробітництва. Там працюють багато видатних українських вчених, письменників, художників і навіть політиків. Це говорить про особливий стан відносин, а також про можливість поглиблення відносин в різних сферах двостороннього співробітництва. [1].

Прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо говорить про збільшення підтримки України в умовах української кризи через здійснення тиску на Москву, а також закликає до цього світову спільноту і всіх союзників своєї країни [5]. Також він постійно коментує певні українські проблеми на своєму сайті і обіцяє активно допомагати відновленню економічних та демократичних інститутів України.

Ще одним важливим чинником відносин є те, що Трюдо сприяє модернізації Збройних сил України. Завдяки цьому в Україні постійно

проводяться канадські вчення, інструктори беруть участь у навчанні українських військових і постачається високотехнологічне обладнання для розмінування збройним силам України від Канади.

Як вже зазначалось Канада підтримує демократичні зміни в Україні після агресії Росії, надаючи та сприяючи політично, фінансово і технічно проведенню важливих реформ. В умовах української кризи Канада неодноразово постачала гуманітарну допомогу у вигляді медичних аптечок, засобів нічного бачення і комплектів військової форми. Канадці навіть посилають гроші сім'ям загиблих українських солдат. Великий потік грошей, моральної підтримки і практичного сприяння з країни, що знаходиться в 7 тис. км від України, пояснюють той факт, що канадсько-українські відносини стали міцні як ніколи [7].

Також Канада надала Україні фінансову допомогу у вигляді 200 млн. дол. США для стабілізації української економіки і 50 млн. дол. США для вирішення гуманітарних проблем, а також 5 млн. дол. США для тренувальної місії нової української поліції. Вона також передала українському уряду пакет технічної допомоги для проведення реформ, який піде, на подолання корупції та на створення незалежної судової системи.

Переговори про лібералізацію двосторонньої торгівлі між Україною та Канадою велися з 2009 року. Після шести раундів переговорний процес був завершений 14 липня 2015 року. Положення проекту Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою забезпечують, зокрема, поглиблення торговельного та економічного співробітництва, в тому числі в частині торгівлі промисловими і сільськогосподарськими товарами, захисту інтелектуальної власності, регулювання державних закупівель [5]. У 2017 році угода була ратифікована Верховною Радою України та підписана Президентом України Петром Порошенко. Угода дозволяє вітчизняним товаровиробникам отримати переваги від безмитного доступу до ринку Канади і відкриває можливості для українського бізнесу, а з іншої сторони, відкриває можливості для імпорту сировини та передових технологій, що сприяє економічному зростанню[8].

Положення Угоди відповідають стандартам СОТ і зобов'язанням сторін в цій міжнародній організації, а також забезпечують поглиблення торговельного та економічного співробітництва в частині торгівлі товарами, такими, як промислові, сільськогосподарські, риба та морепродукти, захисту прав інтелектуальної власності і державних закупівель. Після вступу угоди в силу для українських експортерів буде відкрито 98 % канадського ринку товарів. Ввізні мита на сільсько- господарські товари будуть негайно скасовані (за винятком 108 тарифних ліній, доступ по яких відкриється у рамках квот), а також на всі промислові товари (крім легкових автомобілів із 7-річним перехідним періодом скасування ввізних мит). Для вказаних 108 тарифних ліній сільськогосподарських товарів вітчизняні експортери матимуть можливість постачати товари за нульовою ставкою ввізного мита в рамках глобальних квот Канади. Україні вдалося відстояти асиметричну порівняно з Канадою, лібералізацію доступу до свого ринку у чутливих галузях. Так, з моменту набрання чинності Угодою Україна негайно скасує тарифи для близько 80 % товарів імпорту з Канади, в той же час для деяких сільськогосподарських та

промислових товарів застосовуватимуться перехідні періоди у 3, 5, 7 років для зниження тарифів. Проте для найбільш чутливих сільськогосподарських товарів було встановлено квоти на імпорт. Такі умови дадуть можливість українським підприємствам пристосуватись до нових умов безмитної торгівлі. Серед основних українських продуктів, які отримують переваги від безмитного доступу на ринок Канади в короткостроковій перспективі: соняшникова олія, цукор, кондитерські вироби та шоколад, алкогольні напої та пиво, соки. Щодо промислових товарів – це одяг, кераміка, металургія та хімія.

Важливо відмітити, що Угода сприятиме розвитку співробітництва в сфері авіабудування. Передбачається збільшення постачання високотехнологічного обладнання та промислових товарів з високою доданою вартістю. Угода також передбачає надання Україні технічної допомоги для покращення доступу українських товарів на ринок Канади та допомогу для розвитку аграрного комплексу. В сучасних умовах угоди про вільну торгівлю дозволяють усунути митні тарифи на товари та нівелювати застосування заходів, які можуть обмежувати торгівлю чи іншим чином спричинити зростання витрат бізнесу [2]. Цей документ позитивно впливає на розвиток та стабілізацію економіки України, бо саме через тарифні мита зовнішньоторговельний товарообіг між Україною та Канадою був не досить високий, а також сприяє виходу України на ринки всього Американського регіону.

Як вже стало зрозуміло одним з основних напрямків двостороннього співробітництва України та Канади є економічна сфера і протягом XXI ст. спостерігається позитивна динаміка двостороннього товарообігу [4]. Також особливе місце займає сфера інвестицій. Українська економіка розширюється за допомогою канадських інвестицій. Також основною сферою інвестицій є промисловість України. Канадські компанії розширюють свою діяльність в Україні та зміцнюють свої позиції і для кращої співпраці Україні треба вдосконалити законодавчу базу. Треба сказати, що спостерігається позитивна динаміка росту інвестицій, пов'язана з європейським вибором України [3].

Ще одним важливим напрямом співробітництва Канади та України є співробітництво у сфері освіти. Сьогодні діють безліч освітніх програм, проводяться семінари і тренінги для викладачів освітніх закладів України, а також проводяться обміни для студентів, учнів та викладачів освітніх закладів. Можна зробити висновок, що Канада сприяє розвитку освіти також через фінансування та допомогу у формуванні навчально-методичних матеріалів. Це все позитивно вплинуло на розвиток освіти в Україні та зміцнило зв'язок між Україною та канадцами українського походження.

Таким чином, сучасний етап відносин між Канадою та Україною є найбільш важливим, оскільки саме сьогодні Канада надає найбільшу допомогу у збереженні територіальної цілісності та суверенності України, активно підтримує демократичні зміни в Україні.

Отже, відносини з Канадою є перспективним напрямком для зовнішньополітичної стратегії України. Канада підтримує нашу державу та сприяє її розвитку, а також допомагає в подоланні української кризи. Питання

України в Канаді завжди стоятиме на порядку денному. І позиція Канади на міжнародній арені завжди буде на користь Україні.

Країни плідно співробітничать в сфері освіти та в сфері економіки. Враховуючи завершення процесу створення зони вільної торгівлі між Україною та Канадою, можна говорити, що ця країна традиційно є нашим торгівельно-економічним і гуманітарним партнером.

Як країни зі схожими підходами та принципами, Україна і Канада мають скористатися тісними історико-культурними зв'язками для побудови такого стану відносин, від якого обидві отримуватимуть максимальну вигоду.

Список використаних джерел

1. Еволюція зовнішньополітичних відносин України та Канади: проблеми і суперечності URL : <http://referat-ok.com.ua/politika-politologiya/evolyuciya-zovnishnopolitichnih-vidnosin-ukrajina-ta-kanadi-problemi-i-superechnosti> (дата звернення: 03.04.2017)
2. Канада надала Україні кредит на 200 млн. канадських доларів URL : <http://economics.unian.ua/finance/991197-kanada-nadala-ukrajini-kredit-na-200-mln-kanadskih-dolariv>. Html (дата звернення: 02.04.2017)
3. Канадські інвестиції в Україну URL : http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/analiz_inv_spivirobnictva/can/4147.html. (дата звернення: 12.04.2017)
4. Пріоритети українсько-канадських відносин URL : http://www.canadainternational.gc.ca/ukraine/bilateral_relations_bilaterales/canada_ukraine.aspx?lang=ukr (дата звернення: 03.04.2017)
5. Співробітництво між Україною та Канадою URL : <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-%D1%81%D0%B0/culture>. (дата звернення: 03.04.2017)
6. Щодо укладання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою URL : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=188053&cat_id=170824A (дата звернення: 03.05.2017)
7. Канада и Украина: Очень особые отношения URL : <https://obzor.press/press/26265-kanada-i-ukraina-ochen-osobyie-otnosheniya> (дата звернення: 02.04.2017)
8. Соглашение о зоне свободной торговли между Украиной и Канадой вступило в силу URL : <https://www.rbc.ua/rus/news/soglashenie-zone-svobodnoy-torgovli-mezhdu-1501510187.html> (дата звернення: 03.05.2017)

УДК 329.055.3(495)»1974/2010»(045)

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА Г. С. СКОВОРОДИ

Московченко В. А.

Студентка I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

Одним з важливих періодів в історії українського народу в XVIII ст. є виникнення різноманітних форм суспільної свідомості та суб'єктивних цінностей, а також нових або видозмінених засобів їхнього вираження. Цьому сприяло підвищення грамотності і освіти в країні, становлення науки, розвитку винахідництва, гуманітарних і філософських знань.

Важливість вивчення філософської спадщини Г. С. Сковороди обумовлюється, коли були виявлені перші чинники формування суспільно-політичної думки, коли людина накликає на себе небезпеку результатами своєї ж праці, коли при збільшенні числа храмів зберігається зростання злочинності, коли праця людини втратила всяку привабливість, а життя стало безцільним (якщо вона не пов'язана з накопиченням капіталу) і незахищеним.

Актуальність теми дослідження виявляється у вивченні філософських поглядів Григорія Сковороди. Починаючи з XIX ст. і по теперішній час до його творчої спадщини зверталось не одне покоління вчених, які цікавляться проблемами філософії. Також представники інших наук, зокрема, історики, літературознавці, музиканти, педагоги виявляють великий інтерес до його праць і його діяльності.

XVIII ст. народжувало нові проблеми, нові теми для роздумів публіцистів, ідеологів для різних класів і груп суспільства, для всіх мислячих людей. Активну роль в політичній і культурній сфері життя нашої країни грала абсолютна монархія, яка остаточно сформувалася в першій чверті XVIII ст. Вона прагнула регламентувати суспільне й особисте життя підданих. Для дворян абсолютизм був політичним узагальненням їх класової волі. Тому дворянські ідеологи були переконаними прихильниками абсолютної монархії і боролися зі спробами аристократичної критики принципів абсолютизму [2, с. 220].

Одним з відомих українських мислителів був Григорій Сковорода. Погляди Г.С. Сковороди найбільш проявилися в сфері етики. Підґрунтям, на якому формувалися його етично-гуманістичні погляди, була насамперед історична дійсність України середини і другої половини XVIII ст. Це був час, коли українське суспільство перебувало в стані політичної летаргії. Змучене попередніми політичними бурями, воно не знаходило нових сил, щоб скинути з себе царську і бюрократичну неволю. Знищення Катериною II залишків державної автономії, відсутність суспільних верств, які могли б очолити національно-визвольну боротьбу перетворило українське суспільство в апатичне. Історична поразка українських національних сил поставила перепону перед пошуком шляхів виходу в політичній сфері і направило думку до самопізнання етики, гуманізму. Життя і творчий доробок Г.С. Сковороди,

поета, викладача, філософа-мандрівника багато в чому підтверджує справедливість цих висловлювань, але багатогранна особистість української культури виходить за рамки будь-яких однозначних визначень [1, с. 146].

В 60-х рр. XVIII ст. відбувається абсолютизація духовного інтересу і головною проблемою філософії Г. С. Сковороди стає проблема людини, його щастя і шляхи досягнення цього щастя. Людина, в розумінні Г. С. Сковороди, - це центр, в якому сходяться всі проблеми його життя, діяльності та пізнання. Перш ніж пізнати макрокосм, необхідно пізнати мікркосм, тобто самого себе. Згідно з поданням філософа, сутність людини полягає в єдності видимого і невидимого, тілесного і духовного. Основним є невидиме - дух, думка, так як після смерті зникає тільки тіло, а духовне залишається, тому створення справжньої людини настане тільки тоді, коли він спіткає невидиме, стане духовною людиною [3, с.448].

Поряд з проблемою самопізнання мислителя займають філософсько-етичні проблеми, серед яких є центральною концепція "спорідненості". Так як Сковорода абсолютизував дух, протиставивши реальному світу внутрішній моральний закон, то призначення людини - здійснити цей вічний закон, певну духовною сутністю, єдністю людини з невидимим "початком". Принцип "спорідненості" і є основою відповідності тому вищому справедливому началу, що визначає сенс людського існування. Мета, яку ставить перед собою людина, закладена в ньому "невидимої натурою", як їх "спорідненість" - здатність до певної діяльності. Так як природа визначає індивідуальні особливості людей, які можуть тільки самовдосконалюватися до межі, позначеної природою, то завдання людини - пізнати самого себе, тобто пристосуватися до природи, пізнати людину щодо його Духа, тобто закону-Бога-природи. Тому ідеал Г. С. Сковороди - царство Боже - і означає знайти кожному специфічне для себе покликання, знайти споріднене своєю суттю, і коли воно буде знайдено - "все інше додається". Впевнений в тому, що сутність душі визначається природою людини, а суспільство - лише сума людей, Сковорода вважав, що політичний лад, державний устрій залежить від того, наскільки соціально - політичної стан членів суспільства відповідає їх духовній природі [4, с. 96].

Не заперечуючи ні науці, ні державі, він виступає проти їх спотворення, а корінь всіх спотворень - в "неспорідненості"; в тому, що люди механічно, без закликів своєї природи прагнуть до різних посадах, що призводить не тільки до особистих, а й громадських трагедій. Г. С. Сковорода безумовно не окреслює свій суспільний ідеал і в його політичній концепції можна виділити наступні положення. По-перше, різка критика існуючого суспільного устрою з позицій раннього християнства, синтезованого з просвітницькою ідеологією. По-друге, ідеальна форма правління в майбутньому - демократична республіка, в якій забезпечено соціальну рівність всіх громадян. По-третє, шлях досягнення цього суспільного ідеалу - просвітництво, самовдосконалення, поширення освіти в народі, виховання на основі моральних традицій [5, с. 12].

Таким чином, суспільно-політичні, філософські, педагогічні, етичні та естетичні погляди українського мислителя з народу набули значного поширення при житті, а ще більше - після його смерті. Вони відіграли значну

роль у пробудженні самосвідомість селянства, в розвитку демократичного світогляду дворянської і різночинної інтелігенції України в XVIII-XIX ст. Його багатогранне філософське вчення охоплює найрізноманітніші аспекти людського життя: науку, релігію, культуру, мистецтво. Всі грані спираються на загальний центральний стержень, що розглядає проблему природи людини і його призначення. Цей стержень включає в себе і сам образ Сковороди, що підтвердив практикою життя силу свого вчення.

Список використаних джерел

1. Краснобаев Б. Нариси історії Російської культури XVIII ст. М., 1972 р. 345 с.
2. Лазарев Ф.В., Трифонова М.К. Філософія. Симферопіль, 1999 р. 352 с.
3. Надольний И.Ф., Андрущенко В.П. Філософія: навчальний посібник К.: Викар, 1997 р. 584 с.
4. Ткаченко, В.В. Г. С. Сковорода і сучасний філософсько-антропологічний дискурс // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія : щокварт. науково-практ. журн. Київ, 2008-2012 рр. 98 с.
5. Філософія Григорія Сковороди: проблеми, напрями і історія дослідження // Наука і суспільство. Київ, 2012 р. 326 с.

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК/ББК 94(35)»-1800/-1180»

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ХЕТТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД ДАВНЬОХЕТТСЬКОЇ ТА НОВОХЕТТСЬКОЇ ЦАРСТВ

Гончар Т. А.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

В історії Стародавнього Сходу було безліч різних держав і в політичному, і в релігійному, і культурному плані. Проте вони все були різні за розмірами контрольованої території і кожна після себе залишила історичну та культурну спадщину. Хеттська держава не є винятком, вона виникла на території Малої Азії приблизно в XVII в. до нашої ери. В період свого існування вона захопила безліч територій Передньої Азії і Східного узбережжя Середземного моря, тому ця тема дуже актуально. Багато хетологів при дослідженні приділяли велику увагу Новохеттської державі, оскільки саме цей період є найбільш вдалим, особливо при правлінні Хаттусілі III. Оскільки перші наукові роботи по Даньохеттському царству почали друкуватися тільки в кінці 40-х років, на сьогоднішній день залишилося безліч суперечливих питань про створення могутньої Хеттської держави.

Існує багато суперечок про те, хто заснував Хеттське царство. За дослідженнями А.Р. Герні, воно було засноване приблизно 1800 років до нашої ери, царем міста-держави Куссар Пітханасом і його сином Анніта. На думку цього дослідника саме з Куссарської держави отримало початок Хеттська держава. У той же час словацький історик В. Замаровській впевнений, що Куссар Пітханас ніяким чином не був пов'язаний з Хеттською державою. На його думку, першим царем цієї держави був Лабарна, який жив на 130 років пізніше Пітханаса і заснував власну династію. Так само є суперечки, з приводу відносин Хеттського царства з Єгиптом [4]. Багато дослідників вважають, що між цих двох сильних держав відбувся тільки один важливий військовий конфлікт, який закінчився підписанням угоди в 1280 році до нашої ери між Хаттусілі III і Рамзеса II [1]. Інші стверджують, що протистояння - це лише один з багатьох конфліктів, які були між ними.

Проте всі вони підтримують те, що Хеттська держава була найсильнішою державою Східного Середземномор'я. Оскільки завдяки діяльності Телепину, який видав указ про престолонаслідування, який увійшов в історію хеттів і використовувався до падіння хеттської держави [1]. Завдяки Хаттусілі III, Сіппілуліуму I, Тутхаліса I та іншим, Хеттське царство змогла стояти на одній арені з такими могутніми державами як Ассирія і Єгипет [2]. Так само відомо, що між ними полягало безліч угод і це говорить про те, що ця держава мала авторитет і повагу в цьому регіоні. Через те, що Хеттське царство контролювало близько 500 років величезні території, які тягнулися від Чорного

моря на півночі до центральних регіонів Сирії на півдні і східного узбережжя Середземного моря до Північного Ірану на сході. Все це сприяло активному розвитку соціально - економічних і культурних відносин між різними народами цієї країни і завдяки поєднанню різних напрямків і стилів стало причиною виникнення власної унікальної культури.

На жаль до початку XII ситуація в Хеттській державі почала погіршуватися, цього були провиною зовнішні обставини, які загострилися між Хеттским державою, Єгиптом і Ассирією, трохи пізніше на півночі почали наступати «народи моря», які захоплювали території хеттів [5]. Такий сильний напір вистояти Хеттська держава не могло, оскільки мало безліч внутрішньодержавних проблем і не могла повністю сконцентруватися на зовнішній політиці. Незважаючи на всі свої проблеми, Хеттська держава була в військовому і дипломатичному плані однією з найсильніших держав Далекого Сходу.

Список використаних джерел:

1. Указ Телепину [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://annales.info/hetts/laws/law_0.htm#_ftn1.
2. З текстів часів Хаттусили III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://hworld.by.ru/text/hatti/hatttext>.
3. Мирний договір між Рамзеса II, царем Єгипту, і хеттських царем Хаттусілі III. 1 280 р. до н. е. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://web.archive.org/web/20100724185704>.
4. Відносини Хеттського царства з Єгиптом [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ru.osvita.ua/vnz/reports/world_history/26668/.
5. Падіння Хеттської держави [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mystic-chel.ru/east/egypt/436.html>.

УДК 329.055.3(495)»1974/2010»(043)

ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИКА» У ВЧЕННІ МАКСА ВЕБЕРА

Барикін О. І.,

студент I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

Дослідження політичних поглядів Макса Вебера на сьогоднішній час набуло велику актуальність, адже цей вчений розглядав універсальні питання функціонування політичної системи держави, характерні і для сучасності, серед яких постать ідеального політика, співвідношення етики та політики, типи політичної участі громадян тощо. Особливий інтерес представляє його погляди на сутність «політики» та його класифікація політичної участі.

У поняття «політика» М. Вебер вкладає надзвичайно широкий сенс, охоплюючи всі види діяльності із управління державою (валютна політика банків, політика профспілок, шкільна політика, політика корпорації і т.д.). М.

Вебер пише: «Що ми розуміємо під політикою? Це поняття має надзвичайно широкий зміст і охоплює всі види діяльності по самостійному керівництву. Кажуть про валютну політику банків, про дисконтну політику Імперського банку, про політику профспілки під час страйку; можна говорити про шкільну політику міської або сільської громади, про політику правління, керівного корпорацією, нарешті, навіть про політику розумної дружини, яка прагне управляти своїм чоловіком. Звичайно, зараз ми не беремо настільки широке поняття за основу наших міркувань. Ми маємо намір в даному випадку говорити тільки про керівництво або наданні впливу на керівництво політичним союзом, тобто в наші дні – державою» [1].

Вебер вважав, що якась сила прагне відняти духовну складову від політики, і довести її, за умови того, що вона була дійсною на практиці, до рівня ділового вміння, спритної хитрості і взаємного обману. Спроба раціонального осмислення феномена влади поза ним залежно від детермінованих соціальних і політичних структур спричинила за собою інтерпретацію влади як можливість того, що індивід або група отримують право здійснити свою волю навіть якщо зустрінуть опору при її реалізації. Це не залежить від засобів, якими відбувається опір. Тут предмет опору займає першорядну позицію. Він застосовується для того, щоб відрізнити поняття влада від лідерства. Політик повинен боротися. Боротьба – стихія політика, і перш за все політичного вождя. «Діяльність вождя завжди підпорядковується зовсім іншим принципом відповідальності, прямо протилежної відповідальності чиновника» – зазначає М.Вебер. Чиновник виконує наказ під відповідальність людини, що віддає йому наказ. Політик за те, що він робить, несе особисту відповідальність і саме від цього буде залежати його честь [1].

У своїй роботі Вебер піднімає також проблему взаємовідносин етики та політики. Він пише, що «будь-яка етично орієнтована дія може підкорятися двом фундаментально різним: воно може бути орієнтоване або на «етику переконання», або на «етику відповідальності». «Протилежність існує між тим, чи діють принципи етики переконання - на мові релігії». Ті, хто сповідує етику переконання, вважають неприпустимим будь-які аспекти етики відповідальності та навпаки. Ще однією проблемою співвідношення етики і політики виступає те, що «жодна етика у світі не обходить той факт, що досягнення «добрих» цілей в безлічі випадків пов'язано з необхідністю змиритися і з використанням морально сумнівних або щонайменше небезпечних засобів, і з можливістю або навіть ймовірністю поганих побічних наслідків» [2].

У Вебера реалізація ідеї політичної раціональності пов'язана з різним ступенем участі людей в політичному житті взагалі, і політичної влади зокрема. Він ставить питання про те, що можна бути: політиками «з нагоди»; політиками «за сумісництвом»; «професійними політиками». Також, Макс Вебер відзначає, що політиками «з нагоди» є всі ми, коли опускаємо свій виборчий бюлетень або робимо подібне волевиявлення. Політиками «за сумісництвом» є в наші дні, наприклад, все ті довірені особи та правління партійно-політичних союзів, які – за загальним правилом – займаються цією діяльністю лише в разі потреби, і

вона не стає для них першочерговою «справою життя» ні в матеріальному, ні в ідеальному відношенні. Також займаються політикою члени державних рад і подібних дорадчих органів, початківців функціонувати лише на вимогу.

Серед професійних політиків Вебер розрізняє тих, хто «живе для політики» і «живе за рахунок політики». «За рахунок» політики як професії живе той, хто прагне зробити з неї постійне джерело доходу; «для» політики – той, хто має іншу мету. Щоб хтось в економічному сенсі міг жити «для» політики, за часів панування приватновласницького порядку повинні існувати деякі передумови: в нормальних умовах він повинен бути незалежний від доходів, які може принести йому політика». Дану проблему Вебер зводить до її економічного аспекту. Країна, в якій стверджується політичний плюралізм, стикається зі складнощами, спричиненими корупцією партійно-політичного характеру, коли «партійними вождями за вірну службу лунають всякого роду посади в партіях, газетах, товариствах, громадах і державах. Всі партійні битви не тільки битви заради предметних цілей, але перш за все також і за патронаж над посадами» [3].

Перетворення політики на «підприємство», якому потрібні навички в боротьбі за владу і знання її методів, створених сучасною партійною системою, зумовило поділ громадських функціонерів на дві категорії:

1. Чиновники-фахівці – «відбирають осіб для управління, будучи нездатними, проте, самостійно здійснювати технічне керівництво підприємством.»

2. «Політичні» чиновники – «як правило, зовні характеризуються тим, що в будь-який момент можуть бути довільно переміщені і звільнені»
Відрізняються ці дві категорії чиновників тим, що завданням "політичних" чиновників є внутрішнє управління, в першу чергу збереження порядку в країні, тобто існуючих відносин панування. А перед чиновниками-фахівцями стоїть інше завдання, вони виступають в ролі виконавців. Таким чином, чиновник-фахівець і по відношенню до всіх звичайних потреб опинявся наймогутнішим.

У минулому професійні політики з'явилися в результаті боротьби між князями і станами, які перебували у них на службі. З цієї боротьби можна виділити основні типи:

- 1) клірики;
- 2) гуманісти - граматики (отримали гуманістичне освіту);
- 3) придворна знати (позбавлення дворян політичної сили і використання їх на політичній і дипломатичній службі);
- 4) патриціат, що включає в себе дрібне дворянство і міських рантьє;
- 5) юристи, які отримали університетську освіту [1].

Вебер відзначає, що «справжньою професією справжнього чиновника ... не повинна бути політика. Він повинен «керувати», перш за все, неупереджено – ця вимога може бути застосовано навіть до так званих «політичних» управлінських чиновників, – щонайменше, офіційно, якщо під питання не поставлені «державні інтереси», тобто життєві інтереси пануючого порядку».

На думку Вебера політик повинен володіти такими якостями, як пристрасть («в сенсі орієнтації на суть справи»), почуття відповідальності, «здатність із внутрішньою зібраністю і спокоєм піддатися впливу реальностей, іншими словами, потрібна дистанція по відношенню до речей і людям». Причому всі ці три якості повинні поєднуватися в людині для того, щоб він був хорошим політиком. Тому що, «сила політичної особистості в першу чергу означає наявність у неї цих якостей».

Таким чином, під політикою М.Вебер розуміє всі види діяльності управління державою, а також прагнення участі у владі. Проаналізувавши активність людей в участі у владі, він виділяє три основні типи участі людини у політичному житті: політики «з нагоди» (більшість громадян, участь у політиці для них не є ні професійним, ні постійним заняттям і виявляється лише час від часу: під час голосування, присутності на політичних зборах тощо), політики «за сумісництвом» (ведуть політичну діяльність лише в разі необхідності, і вона не є для них першочерговою справою життя ні в матеріальному, ні в інтелектуальному аспектах, беруть участь у роботі представницьких органів, політичних партій, обговоренні та прийнятті рішень), а також «професійні політики» (живуть «для» або «за рахунок» політики, політична діяльність є для них професійним заняттям і основним джерелом засобів існування, вона проявляється в постійній роботі у політичних організаціях або у політичному лідерстві).

Список використаних джерел

1. Вебер М. Политика как призвание и профессия. URL: <http://www.kant.narod.ru/weber.htm>.
2. Соціальна дія за М. Вебером. URL: http://om.net.ua/14/14_6/14_62514_sotsialnoe-deystvie-po-m-veberu.html.
3. Розуміння Макса Вебера. URL: <http://um.co.ua/5/5-1/5-103198.html>.

УДК 325.3(410)»18»

РОЛЬ АФРИКАНСЬКОГО РЕГІОНУ У ФОРМУВАННІ КОЛОНІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Григор'єва І. В.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Спираючись на раніше створені колонії в Азії, насамперед Індію, Великобританія продовжувала зміцнювати і розширювати свої позиції в Африканському регіоні. Важливість дослідження колоніальної політики Великобританії щодо Африканського регіону в ХІХ ст. виявляється в їхньому впливі на історію не тільки Великобританії, але й на інших держав, що знаходяться в даному регіоні. Актуальність дослідження обумовлюється результатами колоніальної політики та їхнім впливом на сучасну ситуацію,

пов'язану із залежністю колишніх колоніальних країн Африканського регіону від Великобританії.

Головною метою колоніальної боротьби Великобританії в кінці XIX ст. став Африканський континент. Єгипет потрапив у фінансову кабалу до Англії і Франції, які були єдині у прагненні поневолити його, але в той же час боролися між собою за переважання в новій колонії. Передові кола єгипетського офіцерства двічі починали національні повстання. Висаджений на берег англійський десант розгромив єгипетські війська і до вересня 1882р. весь Єгипет був окупований.

Далі з більшою енергією англійські колонізатори почали розробляти план дій для нових авантур в Південній і Екваторіальній Африці. Чотири сторіччя народи Африки страждали від работоргівлі. В середині XIX ст. європейці перестали торгувати рабами, оскільки це їм стало не вигідно. Але незабаром в житті африканців наступив страшний період колоніалізму. В останній чверті XIX ст. почалися кровопролитні загарбницькі війни, які охопили весь величезний континент Африки. У той час на півночі Африки існували порівняно крупні феодальні держави з тисячолітньою історією і самобутньою культурою - Єгипет, Ефіопія, Марокко, Туніс. Південніше, в Тропічній Африці, були також різні держави: султанати Західного і Східного Судану; королівства Південної Нігерії; держави східних районів Тропічної Африки (Уганда, Руанда) і багато інших [2, с. 280].

Народи Африки були не в силах витримати боротьбу з європейськими арміями, оснащеними самою вчиненою для свого часу зброєю. Причиною їх поразки була також роз'єднаність, відсутність єдності в боротьбі проти колонізаторів. Протиставляючи африканські народи один одному, розпалюючи міжусобну боротьбу між феодалами і вождями племен, колонізатори поступово підпорядковували собі африканський континент. На допомогу бурам прийшли англійці. В 1838 р. з'єднані англо-бурські війська завдали зулусам поразки. Країну зулусів захопила бура, а пізніше нею стали володіти англійці. Зулусам залишили лише невелику територію, де вони жили, зберігаючи свої старі порядки. В 1879 р. 25 тис. англійських солдатів знов вторгнулися на зулуську територію. Кровопролитна війна продовжувалася півроку. І після перемоги англійців зулуський народ не примирився з втратою свободи і протягом 8 років продовжував опір: спалахували повстання на різних локаціях, в незапланований час [1, с. 120].

Ще в середині XIX в. англійські колонізатори обернули увагу на Судан, що належав у той час Єгипту. Вони вже давно намагалися підпорядкувати своєму впливу Єгипет і в 1877 р. , коли їм це вдалося, вимусили єгипетського хедива (короля) призначити на пост генерал-губернатора Судану англійця Гордона. Англійські урядовці довели Судан до повного розорення. Судан страждав від беззаконня влади, високих податків і поборів. Населення гнобили і власні феодальні правителі. В 1881 р. в країні спалахнуло народне повстання. Очолив його мусульманський проповідник Мухаммед Ахмед. Все населення країни піднялося на боротьбу з пригноблювачами. Майже 20 років тривала ця боротьба. З Єгипту до Судану англійці спішно перекинули 10-тисячний корпус

генерала Хокса. Восени 1883 р. повстанці недалеко від міста Ель-Обейда повністю розгромили ці війська. В 1837 р. бурські переселенці вторгнулися в зулуські землі. Наступник Чака – Дін, губернатор Гордон був убитий. Незабаром майже весь Судан був звільнений від іноземних військ. В результаті боротьби Між Англією і Єгиптом була підписана угода про сумісне управління Суданом, але на ділі Судан був перетворений на англійську колонію. Але боротьба народів Африки за свободу і незалежність не утихала ні на один день. Вона розхитувала засади імперіалізму, наближала крах ганебної системи колоніалізму [1, с. 93].

У 1885 р був оголошений англійський протекторат над більшою частиною території, розташованої між бурськими республіками і німецької Південно-Західною Африкою, яка стала називатися протекторатом Бечуаналенд. Англійський уряд не відмовився від наміру підпорядкувати собі нові території, але воліло діяти руками підприємливих капіталістів, які були об'єднані в привілейовану південноафриканську компанію на чолі з С.Родсом (1889). Отримані шляхом підкупів, обману, прямого насильства території отримали назву Родезії. Золоті копальні Трансваалю, як і алмазні копальні, потрапили під контроль фінансової групи Родса. В довершення всього Родс став прем'єром Капської колонії.

В останні роки ХІХ ст. Англія захопила Вейхайвей (Північне узбережжя Шаньдуна), а також півострів Цзюлун (поблизу Гонконгу) і зберегла перевагі в Китаї над іншими державами [3, с. 203].

У 1819 р. був захоплений Сінгапур, в 1839 р. - Аден, який став опорним пунктом для підпорядкування племен півдня Аравійського півострова. У цей же період було зроблено вирішальний крок до оволодіння неосяжним китайським ринком. За Нанкінськом договором (1824 р.) острів Гонконг був переданий Англії в "вічне володіння". У 1852-1853 рр.. була захоплена вся Південна Бірма і приєднана до Індії.

Перша опіумна війна (1839-1841) велася саме в той період, коли Англія готова була наводнити Китай дешевими бавовняними товарами так само, як вона наповнила ними Індію. Війна велася під приводом: змусити китайців проти їх волі купувати індійський опіум, а по суті переслідувала більш широку мету: зламати бар'єри, що перешкоджають вільному експорту британських товарів до Китаю. Після війни Гонконг був анексований, і для британських торгових судів було відкрито п'ять "договірних портів". Крім того, Китай виплачував контрибуцію, встановлював пільгові митні тарифи. У 1843 р. Англія отримала в Китаї ще ряд привілеїв: екстериторіальність, право на концесії і принцип найбільшого сприяння. Друга опіумна війна (1856-1858) відкрила шлях для проникнення англійців у басейн р. Янцзи [4, с. 126].

Боротьба за вплив в Афганістані і особливо в Ірані йшла з перемінним успіхом, але торгівля та військово-політична експансія Англії в цьому районі вже в 1840-1860 рр.. забезпечила нові ринки для англійських фабрикантів.

Виходячи з вищевказаних фактів, можна зробити висновок, що підсумки колоніальної політики Великобританії в ХІХ ст. мали велике значення в рамках загальних результатів її зовнішньої політики. Також до середини ХІХ ст.

відбулося остаточне формування колоніальної імперії Англії, хоча захоплення нових територій і ринків збуту, де тільки надавалася можливість, звичайно, тривали. Створення колоніальної імперії стало ще більшому зміцненню економічної могутності Англії.

Список використаних джерел

1. Агазін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки/ В. П. Агазін. — Кам'янець-Подільський: держ. педагог. Університет, 1997. 279 с.
2. Васильєв Л.С. Історія Сходу /Л.С. Васильєв М. , 1997. 380 с.
3. Випер Р.Ю. Історія нового часу/ Р.Ю. Випер К., 1999. 236 с.
4. Всесвітня історія. Початок колоніальних імперій. 1996. 592 с.

УДК 327(470+571)»17»

РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКІ ВІЙНИ 1768-1774, 1779-1781 РР. В КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КАТЕРИНИ ІІ

Гурко А. С.,

студентка І курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Одним з важливих напрямків в зовнішній політиці Катерини ІІ був південний. Головною метою цього напрямку було приєднання Кримського півострову до Російської імперії і вихід її до Чорного моря. З давніх часів правителі Росії прагнули здобути виходу до берегів Чорного моря з метою розвитку економіку і підвищення обороноздатності країни. Це можливо було зробити через підпорядкування територій, які наприкінці ХVІІІ ст. знаходилися під владою Османської імперії. В це й період Османська імперія була послабленою і втрачала свій вплив на міжнародній арені, а на її володіння розраховували багато європейських держав, в тому числі Російська імперія. В контексті такої ситуації були розпочаті російсько-турецькі війни 1768-1774 рр. та 1787-1791 рр.

Важливість дослідження російсько-турецьких воєн в ХVІІІ ст. виявляється в їхньому впливі на історію не тільки Російської та Османської імперій, але й інших європейських держав. До того ж ці війни стали прикладом успішної організації будівництва морського з'єднання в надтяжких умовах, досягнення великих успіхів вкрай обмеженою в силах флотилії на морському театрі військових дій. Актуальність дослідження російсько-турецьких воєн та їхніх результатів обумовлюється їхнім впливом на сучасну складну ситуацію, пов'язану з Росією та Кримським півостровом.

До 1768 р. склалася ситуація, за якої війна між Росією і Туреччиною була неминуча. Туреччина прагнула захопити Причорномор'я і розширити володіння на Кавказі. Росія ставила за мету отримати вихід до Чорного моря. Приводом до війни стало втручання Катерини ІІ у внутрішні справи Польщі,

якою Туреччина сама хотіла управляти. В результаті спалахнула російсько-турецька війна 1768-1774 рр. [2, с. 322].

Росія не була готова до війни, в результаті в перші роки російсько-турецька війна 1768-1774 рр. проходила з перевагою Османської імперії. Перелом в російсько-турецькій війні настав у липні 1770 р., коли військові дії розгорнулися на Нижньому Дунаї. У липні - жовтні 1770 рр. були захоплені фортеці Ізмаїл, Кілія, Аккерман. [5, с. 222].

Важливою подією для Російської імперії в цій війні стало взяття Криму. Вигнання турецьких військ з Криму провів полководець А. В. Суворов. Отже, 1 листопада 1771 р. був підписаний мирний договір Росії з кримським ханом. За його умовами Крим ставав незалежною від Туреччини і потрапляв під заступництво Російської імперії. Однак Туреччина не погоджувалася визнати незалежність Криму.

Навесні 1773 р. російсько-турецька війна відновилася. У червні 1773 р. російські війська змогли перейти річку Дунай. А. В. Суворовим були здобуті нові перемоги під м. Козлуджи, Туртукаем, Шуменом, Русе, Сілістрою. [3, с. 288].

У липні 1774 р. внаслідок переговорів, Росія підписала мирний договір з Туреччиною в болгарському селі Кючук-Кайнарджи. За умовами Кючук-Кайнарджийського мирного договору:

- Кримське ханство перетворювалося в незалежну державу;
- до Росії переходили землі між Дніпром і Південним Бугом з фортецею Кінбурн, фортеці Керч і Єнікале в Криму і Кабарди на Кавказі;
- Туреччина виплачувала велику контрибуцію;
- Росія отримала право тримати військовий флот на Чорному морі, російські торговельні судна могли безперешкодно проходити через протоки Босфор і Дарданелли. [4, с. 2].

Таким чином за результатами першої російсько-турецької війни Кримське ханство стало незалежним від Османської імперії, що призвело до заснування бази російського флоту в Херсоні й Миколаєві, та зміцнення авторитету Російської імперії на міжнародній арені.

В середині липня 1787 р. російському послу в Стамбулі пред'явили ультиматум з свідомо нездійсненними вимогами, в тому числі повернення Криму, а потім оголошено про розрив усіх раніше укладених договорів. Ці події призвели до початку нової російсько-турецької війни (1787 - 1791 рр.). [3, с. 126].

До кінця 1790 р. російська армія здобула над турками ряд нових перемог, однією з яких було взяття 11 грудня 1790 р. м. Ізмаїл – відомої неприступної фортеці, яку турки вважали настільки захищеною, що не думали навіть про її подолання. Падіння м. Ізмаїл стало вирішальним пунктом російсько-турецької війни 1787-1791 рр. [1, с. 124].

Вслід за цим турецькі війська зазнали поразки і на Північному Кавказі. Вирішальна битва відбулася 31 липня 1791 р. Російський флот під командуванням Ф.Ф. Ушакова розбив турків біля мису Каліакрія. В той самий день Туреччина почала мирні переговори, тим самим було підписано

перемир'я. В кінці грудня 1791 р. підписано Ясський мир, за яким Туреччина остаточно визнала анексію Криму, а новий кордон між двома країнами був визначений аж по Дністру.

Ясський мирний договір відновлював дію Кючук-Кайнарджийського миру 1774 р. і Георгіївського трактату 1783 р., а також всі інші російсько-турецькі угоди, за винятком тих їх статей, які скасовувалися цим договором. До Російської імперії відходили землі між Південним Бугом і Дністром, за яким встановлювався кордон. Підтверджувалися привілеї, надані населенню Молдавії та Валахії договору 1774 р. На Кавказі відновлювалася кордон по річці Кубань. Туреччина відмовлялася від претензій на Грузію і зобов'язувалася не робити будь-яких ворожих дій щодо грузинських земель. [6, с. 5].

Отже, Ясський мирний договір закріпив за Росією все Північне Причорномор'я, включно з Кримом, посилив її політичні позиції на Кавказі і Балканах. З точки зору військової історії війна цінна перемогами генерала Суворова: оборона Кінбурга, взяттям Очакова, а головне - перемогою при річці Римник.

Виходячи з вищевказаних фактів, можна зробити висновок, що підсумки російсько-турецьких воєн мали велике значення в рамках загальних результатів зовнішньої політики Росії при правлінні Катерини II. Російська держава домоглася виходу до Чорного моря, що вирішило проблему безпеки її південних рубежів. Кримське ханство стало незалежним від Туреччини і було приєднано до територій Російської імперії. Таким чином була вирішена задача забезпечення російського військового і торгового флоту портами. За результатами російсько-турецьких війн 1768-1774, 1779-1781 рр. кордон між Росією та Туреччиною був відсунутий до Дністра, що перетворило Росію на імперію з боєздатною армією і флотом, яка мала значний авторитет на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Галумов Е. А. Міжнародний імідж Росії: стратегія формування / Е.О.Галумов. — Москва: Известия, 2003. — 446 с.
2. Історія Росії (Росія у світовій цивілізації): навчальний посібник для вузів / під ред. А. А. Радугина. — Москва.: Центр, 1997. — 352 с.
3. Кизеветтер А. А. Історичні силуети / А.А. Кизеветтер. — Ростов-на-Дону: Фенікс, 1997. — 480 с.
4. Кючук-Кайнарджийський мирний договір. URL: <http://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/tm.pl?Month=07&Day=21&a=N>. (дата звернення: 28.04.2018).
5. Платонов С. Ф. Лекції з російської історії / С.Ф. Платонов. — Санкт-Петербург. : Кристал, 1997. — 838 с.
6. Ясський мирний договір 1792 р. URL: <http://memoirs.ru/texts/PodrOpisRS1878.htm>. (дата звернення: 28.04.2018).

УДК 329.055.3(495)»1974/2010»(045)

КОНФУЦІАНСТВО ЯК ОСНОВНЕ ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

Дмитренко Д. О.,

*студентка I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного
університету*

Сформована в певну систему поглядів і цінностей нормативна традиція Китаю багато в чому визначала параметри духовної культури цієї країни. Соціально-політичні зрушення, які відходили від феодально-питомої децентралізації, вимагали від політичної сфери нові ідеї, суть яких зводилася до пошуку оптимальних форм для організації суспільства.

За часів епохи Чжоу в Китаї VI-IV ст. до н.е. були запропоновані подібні ідеї, які різнилися за своїми варіантами. Історично першим з них було вчення Конфуція. Це вчення найбільш близьке до тих основ і традицій, які були закладені Чжоу-гуном. Конфуцій (551-479) з юних років виявляв глибокий інтерес до давнини, вбачаючи саме в ній еталон для наслідування: «Я передаю, але не створюю; я вірю в давнину і люблю її» [1, с. 50]. Доктринальні джерела конфуціанства сходять до часів Чжоу-гуна, який був стурбований проблемами зміцнення централізованої адміністрації. Разом з тим, абсолютно очевидно, що порядки Чжоу-гуна не відповідали вимогам дійсності, потребували реформування і модернізації. До цього і зводився виклик епохи, який був прийнятий Конфуцієм.

Погляди Конфуція викладені в книзі «Лунь юй» («Бесіди і висловлювання»), яка була складена його учнями. Протягом багатьох століть ця книга значно впливала на світогляд китайців. Авторитет цієї книги дуже високий в Китаї. Так, китайці з дитинства зачували напам'ять «Лунь юй», дорослі апелювали принципами, які викладені в ній, в сімейному житті і в політичних справах.

Суть конфуціанства виходить з традиційних поглядів. Спираючись на них, Конфуцій розвивав патріархально-патерналістську концепцію держави. Він вбачає в державі велику сім'ю, де кожному члену родини відведена окрема роль у суспільстві. У такій системі імператор («син неба») приймає на себе роль батька, а піддані символізують сімейні відносини, де молодші залежать від старших. Зображувана Конфуцієм соціально-політична ієрархія будується на принципі нерівності людей. Ієрархія в такому суспільстві мала наступний вигляд: «темні люди», «прості люди», «нижчі», «молодші» повинні перебувати в підпорядкуванні у «благородних мужів», «кращих», «вищих», «старших». Таким чином, Конфуцій виступав за аристократичну форму правління. При такій системі простий люд повністю відмежовувався від участі в політиці і державних справах.

Політичний ідеал конфуціанської доктрини полягав в орієнтації на добродієність і знання, які виходили б від правителя, а не на родову знать. Це йшло врозріз з принципами тогочасного суспільства, але в цілому для

конфуціанства було характерне компромісне ставлення до існуючих порядків, ніж критичне.

Будучи прихильником ненасильницьких методів, Конфуцій закликав правителів, чиновників і підданих будувати взаємини, керуючись принципом доброчесності. Такий принцип отримав назву «лі» [1, с. 56]. Цей заклик насамперед стосується правителів, так як дотримання норм поведінки у правителя зумовлює рівень моральності серед підданих. Політична етика Конфуція в цілому спрямована на зрівняння і стабілізацію відносин між верхами і низами в суспільстві. Негативно ставився Конфуцій також і до зовнішніх війн, вважаючи, що завойовувати інші народи варто за допомогою освіченості і моралі, а не за допомогою насильства. Звідси виходить принцип дотримання справедливості у регулюванні суспільних відносин. Людина, котра хоче зайняти певну посаду чи вище місце в суспільстві, здійснити службову кар'єру, повинна розуміти, чи гідна вона того, щоб зайняти певне положення та якими якостями вона для цього володіє. Вона мусить постійно навчатися та вдосконалювати свої навички, покращувати свій характер та поведінку.

Подібна модель сприяла утвердженню в китайському суспільстві культу знань, освіти, вчених-чиновників, які добре обізнані із вченнями стародавніх мудреців, дотримуються кодексу честі. В народі завжди підтримувався культ мудрих, справедливих і чесних чиновників, які турбуються про державу й інтереси народу.

Ще однією характерною рисою конфуціанства є «цзюнь-цзи» - ідеал, еталон високоморальної особи, до якого повинен прагнути кожен індивід. Принцип «цзюнь-цзи» складається з п'яти характерних ознак: «жень» (гуманність), «і» (обов'язок), «лі» (норми поведінки), «чжи» (знання), «сін» (вірність) [2]. Гуманність передбачала такі вади поведінки: скромність, справедливість, стриманість, гідність, безкорисливість, любов до людей тощо. Обов'язок – це моральна відповідальність, ті зобов'язання, які гуманна людина добровільно накладає на себе, дотримується певних правил, прийнятих у суспільстві. Почуття обов'язку тримається на знаннях і вищих принципах, а не на розрахунку. Конфуцій вважав, що людська природа безвадна, що людина має право на свободу вибору. Помилково думати, що Конфуцій був проти експлуатації народу, він завжди і в усьому побоювався крайності, тому і тут він виступає за помірну експлуатацію, так назване "справедливе використання народу" [4]. До цієї ж думки Конфуцій повертається наприкінці трактату, де одним з "п'яти прекрасних якостей", необхідних «цзюнь цзи» для ефективного керування державою, називає уміння правильно використовувати людські ресурси [3].

Регулювання політичних відносин за допомогою норм чесноти у вченні Конфуція різко протиставляється керуванню на основі законів. "Якщо, - підкреслював він, - керувати народом за допомогою законів і підтримувати порядок за допомогою покарань, народ буде прагнути ухилитися (від покарань) і не буде відчувати сорому. Якщо ж керувати народом за допомогою чесноти і підтримувати порядок за допомогою ритуалу, народ буде знати сором, і він виправиться" [5].

Таким чином, політична філософія Конфуція - помірно-консервативна "м'яка версія" деспотизму. По своїй суті вона спрямована на досягнення внутрішнього миру між верхами і низами суспільства за допомогою гіпертрофованої ролі традиційних правил поведінки, правил церемоніалу «лі» в якості найважливішої і найефективнішої дисциплінуючої і стабілізуючої основи суспільства.

Список використаних джерел

1. Васильев Л. С. Проблемы генезиса китайской мысли (формирование основ мировоззрения и менталитета). М.: «Наука». Главная редакция восточной литературы, 1989. 309 с.
2. История Китая с древнейших времен до наших дней. М., 1974. 657 с.
3. Л. С. Переномов "Конфуцианство и легизм в политической истории Китая", Москва 1981г.
4. Основи політичної науки: Курс лекцій за ред. В. Кухти. Ч. 1.: З історії політичної думки: від стародавності до наших днів // Б. Кухта, А. Романюк, М. Поліщук, Л. Старецька. - Вид. 2-ге, випр. і доп. Львів: Кальварія, 1997. 288с.
5. Всеобщая история государства и права: Учебник / Под ред. проф. К. И. Батыра. М.: Юристъ, 1998.

УДК 94(460:73)"189/191"

АМЕРИКАНО-ІСПАНСЬКА ВІЙНА В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Донда А. А.,

студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Іспано-американська війна, що спалахнула в 1898 році, безперечно, стала подією грандіозною, гучною. За тривалістю війна ця була три з половиною місяці. Ця війна передбачила основоположні напрямки, своєрідність міжнародних відносин в наступні часи. Дуже багато істориків, дослідників визнають, що це Перша імперіалістична війна. Вважається, що саме з неї почалася епоха імперіалізму. Можна впевнено говорити, що великі зміни в США відбулися після війни. Але ще важливий момент полягає в тому, що значення цієї війни було не в тому, що вона була «імперіалістичною», або ж як ще її називали «війна за переділ поділеного світу», а в тому, що вона стала стартом значних змін міжнародного статусу і ролі США.

Велика Іспанська колоніальна держава після агонії, що була більше двох століть, в результаті удару, що завдали їй США в процесі війни 1898 року повністю, утративши повноваження у світовій політиці. Одночасно США, які відчували в останні десятиліття ХІХ століття вражаючий економічний зріст і вже встановившись як майже повновладні господарі американських територій,

в 1898 році заявили про свої світові претензії, переконливо зміцнивши їх військовим досягненням. Таким чином, саме іспано-американську війну ми можемо вважати початком становлення американського військового і політичного світового володарювання.

В результаті іспано-американської війни США одержали у власність не тільки Філіппіни, як ми знаємо, а й підкорили Кубу. Режим ж, який США встановили на Кубі в 1898 році, був цілком переможений в прах кубинським народом лише в 1959 році, але рани колоніалізму вільна Куба загоєє до теперішнього часу.

В цієї роботі розкривається важлива персона в історії як Теодор Рузвельт – це двадцять шостий президент США. Він увійшов в американську історію першим президентом сучасного типу: вперто пробивався крізь рукостискання на багато місячному поведінки, подав приклад месіанського служіння суспільству. Він прискорив відмову від колишнього ізоляціонізму і пішов на зближення з такими європейськими країнами як Англія, що в перспективі призвело до виступу США в ході Першої Світової війни на боці Антанти. Отримавши Філіппіни, США стали до ладу колонізаторів. Вивчення біографії Рузвельта корисно для розуміння актуальних проблем сучасності, бо сьогоднішня Америка почала складатися в період його президентства. Діяльність Рузвельта є віхою у внутрішній і зовнішній політичній трансформації американського капіталізму.

Виходить, що формування зовнішньополітичних основ Америки виявилися в їх інтересах до колоній ослабілої Іспанії. І щоб отримати те, що вони бажають, США готові були піти на все.

Ще до надання доповідей слідчої комісії про причини загибелі «Мен» уряд США вже тоді обрав війну з Іспанією. Іспанія, розуміється, намагалася всіма способами запобігти цієї війні, але нічого не вийшло. США впевнено кроками цілеспрямовано йшли до цієї бажаної війни.

Ми дуже ретельно розібралися з позицією Рузвельта по відношенню розв'язання війни. Він свідомо спровокував військове зіткнення з Іспанією в 1898 році. Рузвельт також жадав війни. А ще роль Теодора Рузвельта, заступника міністра військово - морського флоту, в підготовці до війни незаперечна велика, тільки завдяки йому, флот виявився спорядженим краще, ніж армія.

Було з'ясовано, що США «захищали» інтереси кубинців і філіппінців до тих пір, поки ці народи були потрібні їм у війні проти Іспанії. Руками саме цих народів велася основна боротьба і тільки завдяки тому, що повстанці були на боці американців, а не тому, що нібито американська армія була більш підготовлена до війни, США здобули перемогу над Іспанією.

В результаті іспано-американської війни була створена колоніальна система США. Ця система цієї країни дуже відрізнялася від колоніальної системи британської імперії і тим більше від колоніальної системи Третьої республіки у Франції. Найбільш поширеними методами США були не прямий колоніальний захоплення, а економічне і фінансове закабалення.

І, нарешті, дуже важливий момент розв'язання військових конфліктів. Після цієї недовгої війни був укладений Паризький мир, це сталося 10 грудня 1898 року. Там Куба оголошувалася «незалежною», а власне потрапляла під американський протекторат. Філіппінські острови, Пуерто-Ріко, а також і острів Гуам з групи Маріанських островів, це все відходило до Сполучених Штатів.

Список використаних джерел

1. Альперович М.С. История Латинской Америки. Л.Ю.Слезкин. Москва, 1991. 299 с.
2. Владимирова Л.С. Дипломатия США в период Испано-американской войны. Москва, 1957. 256 с.
3. Испано-американская война. URL: <http://readli.net/chitatonline/?b=917680&pg=1> (дата звернення: 17.05.18).
4. Зінченко А.В. Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу. Вінниця, 2002. 564 с.
5. Потемкин В. П. История дипломатии. Москва, 1959. 896 с.
6. Иванян Э.А. История США. Москва, 2004. 576 с.

УДК-94(495)»1821/1829»

ГРЕЦЬКА НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ 1821-1829 РР. В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Котова К. Г.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Відсутність упродовж багатьох століть власної державності визначала специфіку конкретно-історичної ситуації, що складалася на території Греції та суттєво впливала на долю греків, визначаючи не тільки особливості національного самоусвідомлення, але й шляхи становлення і розвитку державності. „Грецьке питання» було питанням національного самовизначення грецького народу, яке було складовою частиною дипломатії європейських держав [4. с. 231].

Процес національного відродження, який розпочався наприкінці XVIII ст., та розгортання національно-визвольного руху грецького народу в кінцевому підсумку привели до утворення суверенної, незалежної держави. У цьому контексті актуальним і на сьогоднішній день є вивчення передумов консолідації різноманітних політичних сил та соціальних верств суспільства навколо національної ідеї на початку XIX ст., ролі та місця національно-визвольного руху у процесі формування грецької нації, його впливу на розвиток її національної самосвідомості [5, с. 229].

Національно-визвольна боротьба за незалежність Греції почалась у 1821 році, це, безумовно важлива подія не лише для грецького народу, а ще й для провідних держав світу. В ході цієї боротьби Греція позбулася турецького

поневолення та стала незалежною державою. Після тривалих та кровопролитних боїв, і за допомогою впливових держав, незалежність нарешті була надана Константинопольським договором у липні 1832 року [1, с.162]. Греки були першими з пригноблених народів Османської імперії, що отримали визнання своєї незалежної суверенної держави. Крім відродження грецької нації, яка стала результатом національно-визвольного руху греків, слід зазначити і її міжнародні наслідки, що виникають з проголошення першої після наполеонівських воєн республіки, яка не очолювалась монархом, в Європі, створення демократичних парламентських інститутів на основі принципів Французької революції, і намічений їм шлях вирішення "Східного питання" [2, с.230].

Грецька революція тривала вісім з половиною років. В її історії можна виділити наступні основні етапи:

1821 - 1822 рр. Звільнення значної частини території країни і формування політичної структури незалежної Греції;

1823 - 1825 рр. Загострення внутрішньополітичного становища. Громадянські війни;

1825 - 1827 рр. Боротьба проти турецько-єгипетської навали;

1827 - 1829 рр. Початок правління І. Каподістрії, російсько-турецька війна

1828 - 1829 рр. Успішне завершення боротьби за незалежність.

Грецька революція мала велике міжнародне значення. Вона була проявом загального революційного підйому в Європі в 1820-і рр. Але, на відміну від ряду інших революційних виступів (Італія, Росія), грецька революція виявилася в цілому успішною. На Балканах утворилася перша повністю незалежна від турків національна держава. Ця подія мала серйозні геополітичні наслідки [6, с.467].

По-перше, вона свідчила про те, що розпад Османської імперії - справа часу, запобігти цьому процесу неможливо.

По-друге, грецька революція, в якій брали участь і представники інших балканських народів, сприяла процесу формування націй на Балканах і складанню національної самосвідомості болгар, албанців, румун, а також ненімецьких народів Австрії. У перспективі неминучі були процеси національного розмежування на Балканах, де населення різної етнічної приналежності часто проживало упереміш. Нарешті, створення грецької незалежної держави на невеликій частині грецьких земель залишало відкритим питання про долю греків, які залишилися за її межами. За сприятливої кон'юнктури грецька держава, яка стала незабаром претендувати на роль ядра нації, неминуче повинна була відновити боротьбу з Османською імперією за інші грецькі землі [3, с.217].

Список використаних джерел

1. Белох Ю. История Греции: в 2-х т. Москва, 1905. Т.2. 162 с.
2. Гуткина И. Г. Греческий вопрос и дипломатия европейских держав в 1821–1822 гг. // Ученые записки ЛГУ. Москва, 1951. 230 с.

3. Медяков А.С. История международных отношений в Новое время. Москва: "Просвещение", 2007. 217 с.
4. Палеолог Г.Н. История вмешательства России, Англии и Франции в войну за независимость Греции. Санкт-Петербург: Типография Морского министерства, 1863. 231 с.
5. Петрунина О. Е. Греческая нация и государство в XVIII-XX вв. Москва, 2010. 229с.
6. Феокистов Е. Борьба Греции за независимость // Отечественные записки. Санкт-Петербург, 1862. 467 с.

УДК 327(4)»1756/1763»

СЕМИРІЧНА ВІЙНА В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ XVIII СТОЛІТТЯ

Погоріла А. В.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Політична доля Європи ще з раннього середньовіччя зводилася до постійного прагнення її правителів ділити між собою землі і мати вплив один на одного. Семирічна війна є першим глобальним конфліктом в світовій політиці, яка обов'язково потребує глибокого вивчення та осмислення впливу цієї події на подальші міжнародні відносини у світі. [4]

Важливість дослідження Семирічної війни в XVIII ст. виявляється в її важливості на розвиток історії європейських держав, та в її впливі на подальші міжнародні відносини. Семирічна війна 1756-1763 років вважається одним з найбільш великих військових конфліктів в Новому часу. Вона проходила і в Європі, і за океаном: у державах Карибського басейну, Північній Америці, Філіппінах, Індії. [1] У цьому конфлікті брали участь всі великі країни Європи, велика частина дрібних і середніх європейських держав, окремі індіанські племена. Водночас Семирічну війну називають і колоніальною, у зв'язку з тим, що в конфлікті зазначалося зіткнення колоніальних інтересів Іспанії, Франції, Великобританії. Отже, актуальність даної проблеми обумовлюється впливом результатів Семирічної війни на подальший розвиток міжнародних відносин.

Вже в 1757 році Фрідріх, успішно протистоїть вдвічі більшою армією союзників, був прозваний Великим. У 1762 році Росія підписала мирний договір, слідом за нею домовилися про світ і інші союзники. [6] Таким чином, Пруссія зберегла свої землі, Франція віддала Великобританії більшу частину своїх колоній. Росія ж у цій війні нічого не втратила і не набула, не рахуючи життів солдатів.

Протиборчі коаліції в Європі були створені в 1756 році. Перші постріли Семирічної війни пролунали задовго до її офіційного оголошення, і не в Європі, а за океаном. У 1754-1755 рр.. англо-французьке колоніальне суперництво в Північній Америці стало поштовхом до прикордонних сутичок між

англійськими та французькими колоністами. До літа 1755 зіткнення перетворилися у відкритий збройний конфлікт, в якому почали брати участь і індіанці-союзники, і регулярні військові частини. У 1756 році Великобританія офіційно оголосила війну Франції. Цей конфлікт порушив і без того хитку політичну ситуацію в Європі, і багато країни змінили свою зовнішню політику [5].

Великобританія, почавши війну з Францією, уклала союз з Пруссією, однак її правитель Фрідріх був переконаний, що Росія не прийме участі у війні. Однак в результаті він зіткнувся з союзом Франції, Австрії та Росії. Примітно, що в кожній з цих країн на той момент правила жінка.

Втім, семирічна війна, коротко кажучи, не повинна була так називатися. Союзники розраховували швидко послабити Пруссію, повернути її межі в те положення, в якому вони перебували десять років тому, і надалі використовувати у власних інтересах. Однак серед союзників панувало розбіжність. [2] Тому союзні війська діяли досить розрізнено, не маючи єдиного командування, тому Пруссія змогла активно чинити опір при млявою підтримки з боку Великобританії.

Основною причиною Семирічної війни стала боротьба Англії та Франції за першість у Європі, а надалі у світі. Франція, на той час вже рахувалася великою державою, завдяки політиці Людовика XIV та намагалася це звання зберегти, в свою чергу, Англія, чий суспільно-політичний лад був найпередовішим у той час, – відібрати. Решта учасників, скориставшись моментом, війни вирішували свої вузько-національно-егоїстичні питання.

Вони замість того, щоб зосередитися проти Англії, Франція почала іншу континентальну війну, цього разу з новим і незвичайним для неї союзником. Імператриця Австрії, граючи на релігійних упередженнях короля і на роздратуванні його фаворитки, яка була ображена насмішками над нею, Фрідріха Великого, втягнула Францію в союз з Австрією проти Пруссії. До цього союзу згодом приєдналися Росія, Швеція і Польща. [6] Імператриця наполягала на тому, що обидві римсько-католицькі держави повинні з'єднатися для відібрання Сілезії від короля-протестанта і висловила свою готовність поступитися Франції частиною своїх володінь в Нідерландах, згідно з її повсякчасним бажанням. Фрідріх Великий, дізнавшись про цю комбінацію, замість того, щоб чекати її розвитку, рушив свої армії і вторгнувся до Саксонії, правитель якої був також і королем Польщі. Цим маршем-маневром в жовтні 1756 почалася Семирічна війна

Таким чином, Семирічна війна – це масштабний військовий конфлікт, який тривав, починаючи з 1756 і закінчуючи 1763-им роком. Військові дії проходили на кількох континентах, і той час її можна було назвати «світовою» – в ній взяли участь всі великі держави Європи того часу. [3] Втім, витoki цього конфлікту криються в колоніальних конфліктах між Великобританією, Францією та Іспанією.

Ця війна також була названа окопною, так як в ній масово використовувалися захисні укріплення і рекордна кількість артилерії. Основними сторонами конфлікту виступили Австрія і Пруссія. У літописах

практично кожної країни ця війна має свою назву. Поняття «Семирічної» закріпилося за цією війною під кінець сімнадцятого століття.

Виходячи з вищевказаних фактів, можна зробити висновок, що Семирічна війна – всеєвропейська війна між Пруссією й Англією з одного боку і коаліцією Франції, Австрії, Польщі, Швеції, Росії, Іспанії з іншого. Завершилася Паризьким мирним договором і Губертсбургським мирним договором. [5] Продовжувалася з 1756 року по 1763-й. Битви війни проходили як на суші – в Європі, Індії та Північній Америці, так і в океанах: Атлантичному та Індійському.

Список використаних джерел

1. Егер. Оскар Загальна історія країн світу. Новий і Новітній час / Оскар Егер. — М.: «ЕКСМО», 2008 р. — 315 с.
2. Масловский Д.Ф. Русская армия в Семилетнюю войну, вып. 1: Поход Апраксина в Восточную Пруссию (1756—1757 гг.) / Д.Ф. Масловский. — М., 1886 р. — 390 с.
3. Ненахов Ю. Ю. Війни і компанії Фрідріха Великого / Ю. Ю. Ненахов. — Мінськ: «ХАРВЕСТ», 2002 р. — 601 с.
4. Семилетняя война: Материалы о действиях русской армии и флота в 1756—1762 гг. — М., 1948 р. — 680 с.
5. Шпитальов Г.Г. Українське козацтво у Семилітній війні (1756—1763) / Г.Г. Шпитальов. — Запоріжжя, 2009 р. — 720 с.
6. Яковлев Н.Н. Европа накануне Семилетней войны / Н.Н. Яковлев. — М., 1997 р. — 467 с.

УДК 329.055.3(495)"1974/2010"(045)

БОРотьБА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НОРВЕГІЇ

Стась А.В.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

З 1397 року Норвегія формально вступила в союз з Данією і Швецією. Унія між Данією і Норвегією тривала до 1814 року. Данія керувала політикою. Центр союзу – Копенгаген [4].

На початку ХІХ ст. велася війна між Англією і Францією. Данія-Норвегія виступила на боці Франції. Франція програла війну, король Данії змушений поступитися Норвегією Швеції, яка стояла на боці Англії. Зовнішньополітична ситуація, що склалася в Європі в 1807-1814 р. дозволила норвежцям розгорнути боротьбу за незалежність [3].

Після того як коаліція Данії і Норвегії в ході наполеонівських війн зазнала в 1814 р. поразку, Данія була змушена поступитися Норвегією Швеції, чого не дуже-то були раді в самій Норвегії, де за останні сорок років ще більше зміцніло бажання здобути самостійність. Тому норвежці вирішили проголосити

незалежність країни в Ейдсволлі, прийнявши власну конституцію 17 травня 1814 г. Ця дата нині святкується як День Конституції [1].

Швеція виступила проти, пішла швидкоплинна війна, після чого Швеція погодилася прийняти демократичну норвезьку конституцію і піти на добровільний союз з Норвегією, за умови, що данський принц Крістіан Фредерік, який підтримав норвежців, відмовиться від норвезького престолу.

В 1814 році союз між Данією і Норвегією розпався.

В цей час особливого значення набули дії обраного Короля Норвегії Крістіана Фредеріка. Король як ніхто інший розумів, що норвежці не зможуть перемогти в військових діях проти Швеції. Шведські війська під командуванням Карла Юхана були добре навченими частинами, перекинутими з континенту після закінчення військових дій. Норвежці ж представляли собою не навчене, погано озброєне народне ополчення. Розуміючи все це Король Норвегії доклав максимум зусиль для того, щоб конфлікт вирішити мирним шляхом. Крістіан Фредерік вміло використовував патріотичні і демократичні настрої в країні в інтересах Норвегії; маніпулював інформацією; перехитрив опонентів, нав'язавши представництву свій проект Конституції; забезпечив даному проекту підтримку норвезько-датської аристократії, що вплинули на розробку Конституції в монархічному дусі.

17 травня - Норвегія отримала свою власну конституцію. Надії норвезького народу на те, що союзники, «надавши свободу всім народам, дадуть її і норвежцям» не виправдалися [4].

Норвезьке питання знову опинилось предметом переговорів російських дипломатів і шведського короля. В результаті переговорів Олександра I з Карлом Юханом, що пройшли в квітні 1814 року в Парижі, місія союзних уповноважених (Росія, Великобританія, Австрія і Пруссія) відвідала в травні-червні 1814 року Копенгаген і Християнію (суч. Осло). Місію очолив молодий російський генерал і талановитий дипломат М. Ф. Орлов [5].

У самому початку липня 1814 року місія прибула в Християнію, де почалися складні переговори з обраним Королем Норвегії Крістіаном Фредеріком. В ході переговорів М. Ф. Орлов і Крістіан Фредерік почали розробляти зміни, які пропонувалося внести в текст Едсвольської Конституції. Швеція одночасно почала зосереджувати свої війська на кордоні Норвегії. Норвежці, в свою чергу, були повні рішучості відстоювати незалежність до вступу в військові дії.

Вимушений брати участь у війні і прийняти неминучу поразку Крістіан Фредерік все ж змусив шведів підписати Мосську конвенцію і прийняти Конституцію де-факто.

У листопаді 1814 року Шведсько-Норвезька унія стала фактом [2].

На карті з'явилася нова фактично конфедеративна держава - «Сполучене королівство Швеція і Норвегія»

Цей період став переломним для Північної Європи у багатьох відношеннях. Змінилася карта регіону, геополітичні реалії стали іншими. У минуле пішли майже постійні війни між скандинавами.

Зміни, що відбулися під кінець наполеонівських воєн територіальні і політичні зміни на Півночі Європи були важливим кроком на шляху формування політичної карти регіону, більш того, сучасного вигляду країн які входять до нього [1].

Дослідження передбачає узагальнення і аналіз основних умов формування державності Норвегії з метою поглибленого розуміння закономірностей історичних і політичних процесів в Скандинавських державах на прикладі Норвегії [3].

Список використаних джерел

1. Воронов К.В. Норвегія вчора і сьогодні. М., 1987; 62 с.
2. Гоббс Т. Твори: В 2 т. М., 1991; 622/731 с.
3. Гоббс Т. Лефіафан. М., 2001; 478 с.
4. Історія Норвегії: від вікінгів до наших днів // Рольф Даніельсен, Столе Дюрвік, Туре Гренлі і ін .; пер. с англ. М.Л. Коробочкина. -М., 2003; 528 с.
5. Павлова Л. Я. Шведско-датско-норвежский конфликт 1814 года и Россия (дипломатическая миссия М. Ф. Орлова) // Новая и новейшая история, № 1. — 1971. С.138-148, 195.

УДК 327(510)»1914/1918»

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КИТАЮ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Коломієць Б.Р.,

студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Китай сьогодні є однією з наймогутніших держав світу. Його зовнішня політика визначає розвиток і тенденції формування сучасного світового порядку. У цьому контексті важливо досліджувати те, як перебігав процес становлення зовнішньої політики цієї держави, яка була її роль на різних етапах історії цієї країни. Особливе значення, на наш погляд, являє собою дослідження зовнішньої політики Китаю в період Першої світової війни, у результаті якої у світі, а особливо в регіоні, відбулися значні геополітичні зміни.

У початку ХХ століття Піднебесна залишалася напівколоніальною та економічно відсталою напівфеодальною країною. Зовнішня політика Китаю під час Першої світової війни знаходилася під тотальним контролем країн-колонізаторів: країн Антанти, Японії та США. Тим не менш, Перша світова війна стала непоганим поштовхом до розвитку національної думки китайців та становлення економіки держави.

Перша світова війна стала результатом зіткнення інтересів двох військових блоків – Антанти та Троїстого союзу. Учасники цих блоків, а саме Німеччина, Франція та Великобританія мали свої інтереси в Китаї і боролися за розширення сфер впливу в цій країні і до війни. Але в умовах, коли європейські держави були зайняті війною на рідному континенті, у боротьбу за вплив на

Китай втягується Японія. Незважаючи на те, що Китай навряд чи вступав до конфлікту військово-дипломатичним шляхом, Перша світова війна тим не менш представляє собою великий поворотний момент для країни. Прямі та непрямі наслідки війни кардинально змінили роль Китаю в міжнародній політиці, а також ситуацію всередині країни.

І країни Троїстого союзу і Антанта мали свої сфери впливу на Далекому Сході, Китай, на жаль не був винятком. Тому тут не могло не відбуватися протистояння інтересів держав-учасниць різних військових блоків. Але найбільший вплив в Китаї мали Великобританія та Японія. Великобританія володіла більшістю найбагатших портів й унаслідок багатьох нерівноправних для Китаю договорів користувалася численними пільгами на економічну та політичну діяльність в цій країні, а тому і мала величезний вплив на внутрішню та зовнішню політику Піднебесної. Японія ж завдяки своєму вдалому географічному положенню відносно Китаю завжди мала вплив на території цієї країни. Спочатку китайці вбачали в Японії порятунок від влади європейських держав, але впродовж Першої світової війни зрозуміли, що країна висхідного сонця так само, як і європейці, лише розширює свою сферу впливу, захоплюючи (без натяку на майбутнє повернення Китаю) колишні німецькі концесії. Тоді ж і стався перехід Китаю на проамериканську зовнішню політику, бо США, розширюючи американську сферу впливу в Піднебесній, вдало прикривалися брехливими лозунгами про захист китайського суверенітету. Поряд з зовнішніми факторами, на зовнішню політику Китаю впливали й особливості його внутрішнього розвитку. Початок ХХ століття в Китаї відзначився масовими стихійними виступами, які увійшли в історію під назвою «повстання іхетуанів». З 1894 р. на політичній арені з'явився молодий Сунь Ят-сен, що став керівником та вчителем китайського революційного руху [1, с. 41]. 10 жовтня 1911 р. військові частини, що перейшли на бік повстанців зчинили заколот, захопили арсенали та інші опорні пункти урядових військ. Перемога революції у важливішому торгово-промисловому центрі Китаю – містах Учан, Ханькоу, Ханьян – стала прологом Синьхайської революції. [1, с. 46] Революція, не зважаючи на свою незакінченність, мала велике прогресивне значення для китайського суспільства.

Треба зауважити, що з початком війни у Європі Китай одразу попередив про свій нейтралітет і закликав поважати свій суверенітет. США виступили рішучими противниками військових дій на території Китаю – у зоні німецьких володінь у провінції Шаньдун. Повірений у справах США в Китаї Мак Мюррей домогся від китайського уряду звернення (3 серпня 1914 р.) до уряду США з проханням примусити європейські держави, що воюють, утриматися від військових операцій на території Китаю. Керуючись цим проханням, уряд США 11 серпня 1914 р. звернувся до урядів Англії та Германії з пропозицією «підтримати статус-кво на Далекому Сході» до закінчення війни. [2, с. 271]

Заклики американської дипломатії «до огородження» китайського суверенітету створювали для США репутацію «захисника Китаю» і спонукали Пекін підтримувати «миролюбну» політику американського президента

Вільсона. 15 вересня 1914 р. було підписано китайсько-американський договір про сприяння загальному миру, який підривав суверенітет Китаю. [3, с.185]

Японія всупереч запереченням Китаю та США, а також нечіткій позиції Англії, вирішила легалізувати своє право на військове втручання в китайські справи шляхом війни з Німеччиною.

18 січня 1915 р. Японія висуває «21 вимогу» Китаю. Вона складалася з п'яти розділів, що стосувалися значного розширення сфери впливу Японії в Китаї. [4]

Уряд Юань Ши-кая капітулював. 25 травня 1915 р. відбулося формальне підписання японсько-китайських договорів та угод, в які входили все основні вимоги, висунуті Японією, за винятком п'ятої групи.

Ганебна капітуляція реакційного пекінського уряду перед Японією викликала глибоке обурення у китайського народу. В країні зростав опір, увесь Південний Китай поступово виходив з-під контролю пекінського уряду.

Вже восени 1915 р. країни Антанти дійшли згоди щодо залучення Китаю у війну проти Німеччини та Австро-Угорщини. [2, с. 286] Скориставшись в якості приводу загибеллю 900 китайських кулі, що знаходилися на борту затопленого німцями 24 лютого французького судна «Азос», уряд Дуань Цижуня 14 березня 1917 р. розірвав дипломатичні відношення з Німеччиною та Австро-Угорщиною. Оголошення війни було неконституційним актом пекінського уряду, який не користувався підтримкою не тільки більшості членів парламенту, але і всього півдня Китаю, що піднімався на боротьбу проти пекінського уряду за відновлення республіканського ладу в країні. [2, с. 288]

Не зважаючи на те, що Китай виконав свої союзні військові обов'язки і витратив на війну з Німеччиною приблизно 220 млн. кит. дол. (Китай надіслав на європейський фронт 130 тис. робочих для тилкових робіт та підготував експедиційний корпус, що складало 100 тис. чоловік), союзні держави грубо ігнорували союзницькі права Китаю і зробили з нього звичайний об'єкт торгу [2, с. 291].

Мирні переговори, які проходили в Парижі, показали, що країни Антанти як і раніше розглядають Китай як об'єкт колоніальної експлуатації.

Становище Китаю, навколо якого зосереджувалися всі основні проблеми на Далекому Сході, зазнало в роки Першої світової війни значних змін.

Виходячи з вищевказаних фактів, можна зробити висновок, що Зовнішня політика Китаю не мала самостійний характер. Вона знаходилася під тотальним контролем країн-колонізаторів: країн Антанти, Японії та США. Її формування як на початку ХХ століття, так і в роки війни, проходило під впливом наступних факторів: політичної роздробленості світу на прихильників Антанти та Троїстого союзу, боротьби за панівне місце на Далекому Сході цих військових блоків, боротьби за вплив на Китай між Японією США, повстання іхетуанів, Синьхайської революції, а як наслідку двох останніх усунення монархії та початку громадянських війн.

Список використаних джерел

1. Сладковский М. И. / Китай: основные проблемы истории, экономики, идеологии. / М. И. Сладковский — М.: Мысль, 1978. 301 с.
2. Нарочницкий А. Л. и др. Международные отношения на Дальнем Востоке. Кн. I. С конца XVI в. До 1917 г. Редколлегия: Е. М. Жуков и др. / А. Л. Нарочницкий и др. — М.: Мысль, 1973. 324 с.
3. Э. Гримм. Сборник договоров и других документов по истории международных отношений на Дальнем Востоке (1842 – 1925) / Э. Гримм Изд. Института Востоковедения. 1970. 218 с.
4. «21 умова» Японії до Китаю. URL: <http://japantoday.ru/entsiklopediya-yaponii-ot-a-do-ya/dvadtsat-odno-trebovanie.html> (Дата звернення 05.05.2018).

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ

УДК 323.173(460)(043)

ПРИЧИНИ КАТАЛОНСЬКОГО СЕПАРАТИЗМУ

Кусса Р. І.,

*студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*

На сучасному етапі можна спостерігати загострення конфлікту між Каталонією та урядом Іспанії, що пов'язано з проведенням у регіоні референдуму щодо незалежності 1 жовтня 2017 року. Для того, щоб проаналізувати конфлікт та виробити можливі шляхи його вирішення необхідно визначити причини його виникнення. Тому ця тема є актуальною. Мета роботи: визначити причини виникнення сепаратизму в Каталонії.

Серед причин виникнення та загострення на сучасному етапі конфлікту між Каталонією та урядом Іспанії можна виділити дві групи: причини, сформовані історично, та економічні причини. До першої групи можна віднести існування окремої історії регіону, що зокрема, включає періоди не тільки його автономії, але й незалежності, а також його культурну самобутність й наявність власної мови – каталанської. До другої групи можна віднести високий рівень економіки Каталонії та деякі економічні проблеми Іспанії в цілому.

Прихильники незалежності Каталонії наголошують, що її історичний шлях є особливим та відрізняється від історії як Іспанії в цілому, так і інших її окремих регіонів. Ця історія бере свій початок понад тисячоліття тому. Походження Каталонії пов'язують з ім'ям Вільфреда I, графа Барселони в 878 – 897 рр., заслуга якого полягає в тому, що він об'єднав графства Іспанської марки під своєю владою та зробив владу в ній спадковою, тим самим зменшивши залежність від Західно-франкського королівства, яке раніше призначало правителів марки [7].

Період незалежності Каталонії почався в кінці X століття, а саме в 988 р., коли тодішній граф Барселони Боррель II відмовився підкорятися Західно-франкському королівству та оголосив своє графство незалежною державою. Приводом для цього стало захоплення в 985 р. Барселони арабами, яким графству довелося протистояти без допомоги франкського королівства.

У 1164 р. Барселонське графство завдяки династичному шлюбу стало частиною королівства Арагон, проте зберегло певний рівень самостійності, адже отримало статус автономії та мало окреме законодавство. Частиною Іспанії регіон став у 1479 р., коли власне й утворилося цілісне королівство в результаті шлюбу короля Арагону Фердинанда та Ізабелли Кастильської [4; 7].

Рух за незалежність Каталонії став помітним з 1869 р., коли в Іспанії була прийнята конституція та зокрема прихильники незалежності отримали право

вільно виражати свої думки. Каталонці домоглися визнання себе як окремої нації з боку центрального уряду, що сталося в 1901 р., а в 1931 р., зі створенням Другої Іспанської республіки регіону було надано самоврядування. Проте республіка проіснувала недовго, а саме до 1939 р., коли їй на зміну прийшов тоталітаризм на чолі з каудильйо (вождем) Франсіско Франко.

Диктатура Франко прагнула до уніфікації різноманітного народу Іспанії за зразком кастильської культури, придушувалися будь-які інші прояви національної самосвідомості. Зокрема, каталонцям було заборонено використовувати рідну мову навіть у повсякденному житті. За порушення цієї заборони загрожував штраф або навіть арешт. Єдиною можливістю для населення регіону виразити свої національні почуття залишилося вболівання за футбольну команду «Барселона». Проте така політика не тільки не змогла об'єднати народ Іспанії в єдину націю, але й викликало обурення представників національних меншин і, як результат, посилення сепаратистських настроїв у регіонах [5, с. 150].

З поновленням демократії в Іспанії в 1979 р. відновилося й автономія Каталонії, а також отримала офіційне визнання каталанська мова, проте ідея здобуття незалежності зберіглася.

Важливим фактором існування каталонської національної самосвідомості та визнання каталонців як окремої нації є наявність у них власної мови – каталанської. Серед громадян Каталонії розуміють каталанську 93,8%, що складає близько семи мільйонів людей. Проте цю мову розуміють та використовують не тільки в Каталонії, але й в інших регіонах Іспанії а також в деяких інших країнах. Це такі регіони, як Валенсія, Балеарські острови та частина Арагону. Каталанська є єдиною офіційною мовою Князівства Андорра, а також поширена на півдні Франції та визнана однією з офіційних мов міста Альгеро на острові Сардинія (Італія). Таким чином, за підрахунками, що вказані на сайті Женералітату Каталонії, загалом каталанською говорять 9 млн. осіб та розуміють її 11 млн. [7].

Каталонія на урядовому рівні прагне до визнання каталанської однією з офіційних мов Європейського Союзу, апелюючи до того, що досить велика кількість людей нею користується, а також що мова поширена в різних сферах суспільного життя. Задля досягнення цієї мети існує спеціальне Управління з мовної політики. У такий спосіб Каталонія прагне того, щоб її мова сприймалася європейським суспільством як повноцінна, а не як мова меншини, що потребує захисту [5, с. 150].

На наш погляд, на сучасному етапі каталанська мова не піддається утискам, і навіть має особливий статус в Європейському Союзі, адже попри те, що вона не є офіційною мовою організації, вона може офіційно використовуватись у різних інститутах ЄС. Проте мовне питання є значно політизованим, зокрема і в даному випадку. Існування окремої мови сприяє укріпленню руху за незалежність та використовується як один з доказів того, що каталонці є окремою нацією, а отже мають право на самовизначення.

Викладені нижче причини, на наш погляд, є суб'єктивними, які на сучасному етапі скоріше використовуються для пробудження національних

почуттів серед населення та задля доказу, що Каталонія має право на самовизначення, ніж насправді є підставами для боротьби за незалежність. Більш об'єктивними можна назвати економічні причини.

В економічній сфері Каталонія є найбільш розвинутою областю Іспанії. З цього регіону, в порівнянні з іншими регіонами Іспанії, до бюджету держави надходить найбільше коштів. Зокрема, в 2016 р. частка Каталонії у ВВП Іспанії склала 19,03% [2]. Каталонія – один з економічних лідерів не тільки серед регіонів Іспанії, але й серед регіонів усієї Європи. Вона є одним з «Чотирьох двигунів Європи», разом з Баден-Вюртембергом (Німеччина), Ломбардією (Італія) та Овернь-Рона-Альпами (Франція). Ці регіони об'єдналися та співпрацюють між собою заради підвищення своєї ролі в Європі. Їх ВВП перевищує середньоєвропейський, а саме спільний ВВП складає 6,78% європейського ВВП (1 249 млрд. євро). Каталонія у розвитку своєї економіки віддає перевагу інформаційним та комунікаційним технологіям, а також науковим дослідженням та інноваціям. Промисловість також добре розвинута, її частка в структурі економіки регіону становить майже 20% , а також 23% – частка від іспанської промисловості в цілому. Однією з основних галузей також є туризм, оскільки щороку Каталонію відвідують понад 30 млн. туристів [6].

У контексті економічного розвитку Каталонії слід коротко розглянути її статус. На правах автономії, за діючим Статутом Каталонії 2006 р., половина зібраних у регіоні податків на доходи фізичних осіб і податку на додану вартість, а також 58% спеціальних податків зараховуються в бюджет регіону. Хоча, порівняно з колишнім Статутом, повноваження й були розширенні, проте деякі регіони Іспанії мають у цій сфері більшу самостійність, зокрема найвищим рівнем самостійності в оподаткуванні володіє Країна Басків. Здійснення бюджетного вирівнювання в Іспанії формується зокрема з прибуткового податку, який впливає на рівень ВВП регіону, отже, чим багатший регіон, тим більше коштів він віддає центру. Крім того, до іспанського бюджету надходять 58% коштів від акцизів з продажу алкоголю, тютюну і палива, а також 100% податків на електроенергію. Таким чином, з одного боку, система надає можливість подолати економічну нерівність серед регіонів, але з іншого боку, викликає невдоволення розвинутих регіонів, адже знижує їх показники ВВП [3].

Ще одним приводом для невдоволення населення Каталонії є наявність великого державного боргу Іспанії, який стрімко зростає ще з 2009 р. За даними станом на червень 2016 р., державний борг Іспанії склав 100,9% ВВП, тобто перевищив ВВП країни та став рекордним показником більш ніж за останні 100 років (а саме з 1909 р.) [1]. Звичайно, Каталонія, як регіон, що забезпечує велику частку ВВП держави, невдоволена, адже її кошти мають йти до центру, зокрема щоб сплачувати борги, накопичені центральним урядом.

Також важливо відзначити, що частка каталонців асоціює себе скоріше з європейським простором, аніж з Іспанією. Зокрема цьому сприяє те, що Каталонія має можливість представляти свої інтереси в Європейському Союзі як самостійний суб'єкт. Каталонія мала власне представництво в організації, серед основних функцій якого наступне:

- виконувати представництво, захист та просування загальних інтересів Каталонії та підтримувати каталонські організації та компанії перед установами та органами Європейського Союзу;
- встановити позицію Женералітату в світлі законодавчих ініціатив Союзу, сприяти застосуванню законодавства Союзу, а також слідувати можливим ініціативам щодо перегляду договорів Європейського Союзу, з тим щоб просувати позицію Женералітату в реформах;
- дотримуючись інституційних та правових рамок Європейського Союзу, вживати заходів для підвищення статусу в Союзі каталанської та аранської мов [8].

Тож для просування своїх інтересів на міжнародному рівні Каталонія не потребувала посередництва центрального уряду Іспанії. У цьому контексті Європейський союз можна назвати непрямим зовнішнім каталізатором каталонського сепаратизму.

Таким чином, група причин, сформованих історично, включає існування окремої історії Каталонії, зокрема й часи її незалежності, а також наявність власної мови – каталанської. Ці причини є скоріше суб'єктивними та можуть використовуватися для пробудження національних почуттів серед населення. Об'єктивнішими є економічні причини, а саме високий рівень економічного розвитку регіону та наявність великого державного боргу Іспанії і, як наслідок, небажання Каталонії віддавати частину свого прибутку до центру. Також посиленню сепаратистських настроїв сприяє можливість самостійно, без посередництва уряду Іспанії, захищати свої інтереси на рівні Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Госдолг Испании перевалил за столетний максимум [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://korrespondent.net/business/economics/3733305-hosdolh-uspanuyu-perevalyl-za-stoletnyi-maksimum>.
2. Доля Каталонии в ВВП Испании за прошлый год составила 19% [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://espanarusa.com/ru/news/article/609643>.
3. Зарипова А. Р. Рост каталонского сепаратизма в условиях недовольства экономической автономией региона / [Електронний ресурс] / А. Р. Зарипова. — Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/rost-katalonskogo-separatizma-v-usloviyah-nedovolstva-ekonomicheskoy-avtonomiey-regiona>.
4. Історія сепаратизму: чому Каталонія відокремлює себе від Іспанії [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-41482188>.
5. Тамарович А. Ю. Движение за независимость Каталонии: причины и предпосылки сепаратизма / А. Ю. Тамарович // Известия ИГУ. Серия «Политология. Религиоведение». — 2013. — № 2. — С. 148—156.
6. Catalonia – Four Motors for Europe [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://4motors.srv21.auvergnerhonealpes.eu/catalonia-8/>.

7. Culture and language. Government of Catalonia [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://web.gencat.cat/en/temes/catalunya/coneixer/cultura-llengua/#bloc4>.
8. Delegació del Govern de la Generalitat de Catalunya davant la Unió Europea [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://exteriors.gencat.cat/ca/departament/adreces-i-telefonos/index.html?codInf=14091>.

УДК 314.15(450)

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ПОЛІТИКИ АДАПТАЦІЇ МІГРАНТІВ В ІТАЛІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Мініна К. М.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

На сьогодні, проблема інтеграції в італійське суспільство є одним з найбільш гострих і пріоритетних питань міграційної політики. Було встановлено, що для Італії характерна трудова міграція як з регіонів ЄС, так і з країн, що не є членами Євросоюзу, в основному це країни з несприятливими економічними показниками, і саме вони мають найбільший вплив на соціокультурне середовище країни.

Адаптація, а потім інтеграція різних за своїм етнічним, культурним і освітнім показником міграційних груп, формування та доведення до доступної для них форми уявлення про «італійську ідентичність» і на основі загальноприйнятих цінностей об'єднання етнічно різноманітного населення є вкрай складним завданням. Можна зазначити, що невірним буде зводити інтеграцію виключно до вирішення питань економічного характеру. Вона являє собою процес взаємодії приймаючої спільноти і мігрантів, в основі якого повинні бути узгодження і взаємопроникнення культур, запобігання сепаратизму і відособленості, незважаючи на існуючі протиріччя.

Складовими політики інтеграції мігрантів в італійське суспільство є як власне сама інтеграція, так і попередня їй адаптація, до якої слід ставитися з розумінням стосовно прийняття іммігрантами традицій, норм поведінки і культурних особливостей країни (в даному випадку – Італії), що не передбачає зустрічне осягнення приймаючим населенням культур мігрантів. Це впливає, зокрема, з визначення терміну «соціальна адаптація», трактованої як «процес активного пристосування індивіда чи групи до певних матеріальних умов, норм, цінностей соціального середовища» [2].

При постійності процесу пристосування мігрантів до нового для них соціального середовища він може також характеризуватися періодичністю, яка зумовлена кардинальною зміною діяльності індивіда і його соціального оточення. При цьому, в якості визначального аспекту ефективності адаптації виступає необхідність адекватного асоціювання індивідом самого себе і своїх

соціальних зв'язків, які відбуваються в процесі соціалізації. Слід зазначити, що адаптація є необхідною, але недостатньою умовою інтеграції в італійське суспільство. Також, альтернативою політики інтеграції є асиміляція, тобто відмова від власної культури, і сегрегація, які є неприйнятними в країнах Євросоюзу сьогодні, в тому числі з причини декларації у них політики мультикультуралізму.

Італія обрала шлях створення умов для інтеграції, який не повинен супроводжуватися нав'язуванням вибору. Адаптація населення може бути реалізована через такі форми взаємин з приймаючим співтовариством, які змогли б дозволити транспонувати в прибуваючу країну свої стандарти поведінки, забезпечити ефективне інтегрування трудових ресурсів, створення у суспільстві толерантного ставлення до мігрантів.

Одним з перших етапів у напрямку інтеграції іноземного громадянина в італійське суспільство слід назвати отримання виду на проживання. Сам факт його придбання мігрантом означає, що офіційно і легально людина визнана жителем (резидентом) Італійської Республіки.

Статусом постійного жителя країни (резидента) людина наділяється тими ж правами, якими користуються італійські громадяни. Виняток становить виборче право, оскільки мігранти не мають політичних прав, а в міграційній політиці робиться основний акцент на функціональну інтеграцію.

В іншому людина отримує можливість без обмежень жити і працювати в Італії, здійснювати лікування, отримувати освіту, володіти нерухомістю, а також бути приватним підприємцем [3].

Політика мультикультуралізму передбачає готовність більшості місцевого населення до прийняття культурних відмінностей та трансформації, і відповідно з цим соціальної поведінки в суспільстві. Основним протиріччям політики мультикультуралізму є можливість інтеграції мігрантів, яка не супроводжувалася б їх обов'язковою асиміляцією, оскільки приймаюча спільнота більшою мірою «не може асимілювати мігрантів, а мігранти здебільшого не хочуть асимілюватися» [5]. Це визначає необхідність поступальної цілеспрямованої роботи з побудови такого культурного простору, в якому змогла б органічно переплітатися і взаємно доповнюватися субкультурне розмаїття етносів, в тому числі і на повсякденному рівні.

Роблячи висновок, можна сказати, що процеси інтеграції та адаптації мігрантів в італійське суспільство вимагають зусиль з двох сторін: по-перше, приймаюча сторона має прийняти трансформації соціокультурного оточення, що обумовлено збільшенням міграційних потоків, і також, треба бути готовим до взаємодії з представниками інших культур, дотримуючись принципів взаємоповаги та толерантності. Мігранти ж повинні адекватно сприймати та розв'язувати проблеми адаптації, знати і приймати сформовані соціальні і культурні умови, в які вони потрапляють.

Список використаних джерел

1. Immigrazione: improprio parlare di emergenza, è fenomeno strutturale. URL/ <http://www.interno.gov.it/it/notizie/immigrazione-improprio-parlare-emergenza-e-fenomeno-strutturale> (дата звернення 26.10.2018).
2. Демографический портрет Италии. URL/ http://napoli1.com/news/demograficheskij_portret_italii/2012-05-11-1029 (дата звернення 26.10.2018).
3. Конвенция № 143 Международной организации труда «О злоупотреблениях в области миграции и об обеспечении трудящимся-мигрантам равенства возможностей и обращения» (принята в г. Женеве 24.06.1975 на 60-ой сессии генеральной конференции МОТ) // Международное законодательство URL/ <http://www.zonazakona.ru/law/abro/140/> (дата звернення 26.10.2018).
4. Міністерство внутрішніх справ Італії. URL/ <http://www.interno.gov.it/it> (дата звернення 26.10.2018).
5. Опыт легализации иностранцев в Италии. URL/ <http://www.zagranitsa.info/article.php?new=284&idart=2845> (дата звернення 26.10.2018).

УДК 327(44)»17/18»(043)

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В КАНАДІ

Сіняєва А.О.,

студентка II курсу, спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Відносини України та Канади мають давню історію і охоплюють великий спектр сфер. Особливість українсько-канадського співробітництва обумовлена наявністю 1,2-мільйонної української діаспори, яка, представляючи собою неекономічну групу тиску, активно включена в процес формування українсько-канадських відносин. Канада на сьогодні є для нашої держави основним партнером та підтримкою на міжнародній арені. Про це свідчить активна позиція Канади на міжнародній арені з «української кризи».

Об'єктом даного дослідження є українська діаспора в Канаді. Предметом є етапи її формування. Мета роботи – встановити та охарактеризувати етапи формування української діаспори в Канаді.

Історія української діаспори в Канаді налічує вже понад століття. Українська діаспора посіла чільне місце в канадському суспільстві, вона виступає однією з найбільших діаспор країни, яка відтворила власну культуру, що містить український та канадський компоненти.

Етапи імміграції українців до Канади визначаються наступними чотирма хвилями:

1. 1891 – 1914 рр. – масова трудова імміграція та початок формування української етнічної групи (в основному з найбільш вразливих прошарків українського населення).

2. 1920 – 1941 рр. – консолідація етнічної групи, в яку потрапили вже більш освічені громадяни, які виїжджали в основному через політичні мотиви.

3. 1950 – 1960 рр. – до Канади починає виїжджати незгодна з політикою радянського уряду інтелігенція.

4. З 1991 р. – імміграція в Канаду українського населення після розпаду Радянського Союзу.

За початки імміграції українців до Канади треба прийняти перші документовані приїзди у 1891 – 1892 рр., хоч загалом вважається, що перші іммігранти прибули до Канади значно раніше, але їх вплив на канадські громади був незначний.

Перша хвиля імміграції починається тоді, коли у квітні 1892 р. невелика кількість родин зі села Небилів (район Калуша у Галичині) поселилась на північному сході від Едмонтону. Перед ними Канаду відвідали Василь Еленяк та Іван Пилипів, які, а саме І. Пилипів, спонукали ці приїзди. Проте усі ці приїзди були невеликого масштабу та засновувались на сімейних і сусідських контактах.

Основним мотивом для імміграції для українців стало те, що легко можна було отримати земельну ділянку. Серед особливостей українського національного характеру, історично було прагнення до господарювання на власній землі, але в силу того, що рідні території перебували під пануванням інших держав українець не міг реалізувати своє прагнення. Наявність родючої землі та подібних до України кліматичних умов ставали переконливим аргументом для початку українцями нового життя в іншій державі. Вирощували переважно зернові культури, які після продажу могли принести значний прибуток.

Після 1896 р. робота Осипа Олеськова, професора сільського господарства у Львівській вчительській семінарії, який вважається батьком української імміграції, скерувала імміграцію до Канади в організоване русло.

За період 1891 – 1914 рр. до Канади приїхало близько 170 тисяч українців, емігрантів з Галичини й Буковини, які в основному поселились у кордонах сьгоднішніх Альберти, Саскачевану та Манітоби.

Виїжджаючи цілими родинами українці оселялись переважно великими групами у степових провінційних зонах. Згодом в наслідок внутрішньої міграції більшість українців осіли у Західній (Британська Колумбія) та Східній (Онтаріо) частинах Канади. Слід зазначити, що переважна більшість українців не планували зовсім переїжджати, а їхали на тимчасовий заробіток.

Згодом з великої кількості українців, які осіли на постійне проживання у Канаді, з'являлись міста та селища з дубльованими назвами регіонів, міст та селищ України, наприклад, Галичина, Теревовля, Київ тощо. Особливо популярним для поселень, в яких переважали українці було символічне наділення цієї місцевості чимось, що найбільше асоціювалось з Україною. Наприклад, селище Вегервіль біля Едмонтону, своїм символом вважає писанку,

велитенська форма якої прикрашає в'їзд у селище. Інше село Мундер найбільш популярне тим, що там українці виробляють ковбасу, смак якої високо оцінюють у багатьох куточках Канади. [4].

Друга хвиля імміграції (1922 – 1939 рр.), значно менша, пов'язана з припиненням існування Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки. Загалом до Канади приїхало близько 68 тисяч українців, в основному з Галичини та Буковини, але вперше також і з Волині, яка опинилась в кордонах польської держави. Початком багатомасштабної імміграції стає 1925 р., а майже половина іммігрантів приїжджає до Канади протягом трьох років, від 1927 до 1929 р. Більшість іммігрантів – це досі хлібороби, які їдуть сюди за землею, однак добра земля близько поселень має вже свою ціну. Тому мігранти обирають роботу не на фермах, а у великих містах.

Третя хвиля імміграції (1946 – 1961 рр.) була спричинена Другою світовою війною та політичною ситуацією у Східній Європі, що змусили українців шукати притулку за кордоном. Близько 37 тисяч з них знайшло постійне місце проживання у Канаді. Серед біженців, що представляли усі регіони України, були представники різних професій і галузей науки й мистецтва.

Четверта хвиля розпочалася у 1991 р., у зв'язку з розпадом Радянського Союзу, почалась хвиля імміграції з незалежної України. Всеволод Ісаїв, професор соціології у Торонтському університеті, вважає її п'ятою хвилею або другою частиною четвертої.

Важливим фактом у становленні української діаспори за кордоном була підтримка духовенства. Більше того, саме духовні цінності єднали українців у великі громади. Перші громадські об'єднання українців закладали фундамент майбутньої Церкви, яка мала стати центром збереження рідних цінностей, духовності та патріотизму. Згодом ця ідея поступово втілювалась у життя й рішуче набувала виразної національної особливості серед множини культур та релігійних поглядів населення Канади.

Прагнення української діаспори організувати власну Церкву на перших порах були безрезультативними оскільки не було духовних священнослужителів. Водночас частими були візити українських духовників з США, де на цей момент їх була доволі велика кількість. Першими, хто взяв українців під духовну опіку, з розпорядження Канадського уряду, було духовенство Римсько-Католицької Церкви.

Водночас важливий внесок українська громада Канади зробила у розповсюдження української та релігійної літератури. Зокрема після Другої світової війни великими тиражами виходили твори Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки та інших класиків, видавництво і читання яких було заборонено на Україні. Ці спроби дали можливість зберегти надбання українських літературних класиків для нащадків і передати їм справжній дух українства на багато років.

Велика кількість літератури та газет висвітлювала світовій громаді об'єктивну правду про Україну у перед та пост воєнні періоди. Саме за

кордоном можна було голосно заявити про те, що на карті світу є Україна, яка потребує підтримки і захисту з боку світових лідерів та інтелігенції [4].

На сьогодні українська діаспора складає 1,2 млн осіб за даними останнього перепису населення, проведеного у 2011 році. Серед етнічних українців для захисту своїх політичних, соціальних та культурних прав, було створено та функціонує велика кількість неурядових організацій.

Канада – це мультикультурна країна і важливо було для української громади зайняти свою нішу у формуванні загального курсу розвитку держави, оскільки існувала свого роду прихована конкуренція між різними етнічними групами. Частими були конфлікти українців з англійськими та французькими етногрупами, які не сприймали їх через те, що вони чужинці на їхній території. Такі реалії існували як на побутовому рівні так і на рівні урядовому. З спогадів перших українців довідуємось, що часом урядова політика була скерована на нехтування прав та свобод українців.

Консолідація великої кількості українських організацій дозволило максимально виробити чітку стратегію на витворення керівного органу, який би всебічно сприяв підтримці та розвитку українства у Канаді. Потужним органом був «Комітет українців Канади», який 1940 р. пройшов у Вінніпезі у рамках установчих зборів. Він був створений на спільній нараді найбільших того часу організацій: Братство українців католиків, Союз українців самостійників, Українське національне об'єднання, Союз гетьманців державників та Союз українських організацій [2].

Пріоритетними напрямками діяльності цих організацій було збереження національно-культурної самобутності та етнічної ідентичності, задоволення мовних, освітніх та інформаційних потреб українських канадців, а також активне залучення українських організацій в Канаді до процесів демократичного розвитку України.

Загалом, на території Канади нараховується понад 1000 етнічних українських громадських організацій та спілок, більшість з яких об'єднані в організації Конгрес українців Канади (КУК). Канада також є місцем перебування штаб-квартир Світового конгресу українців (СКУ) та Світової федерації українських жіночих організацій (СФУЖО).

Найбільшою організацією канадських українців є Український Канадський Конгрес (КУК). Він був створений у 1940 році й є голосом української громади Канади, об'єднуючи під загальною думкою всі національні, провінційні та місцеві українсько-канадські організації. Разом з її членськими організаціями КУК керує, координує та представляє інтереси однієї з найбільших етнічних громад Канади (1,2 мільйони) і допомагає формувати соціальний, економічний та політичний ландшафт Канади [3].

Першопочатковими кроками Конгресу була активізація у висвітленні української проблеми в Канаді та в Європі з погляду українців-громадян Канади. Як вже згадувалось, такого роду об'єднання виношувало ідею незалежності України поза її межами, оскільки окупаційні режими під час та після Другої Світової Війни будь-що намагались стерти з світової мапи згадку про українців та їхню рідну територію. Особливо активною була діяльність у

видавництві літератури та преси. Те, що було заборонено на Україні, у Канаді видавалось великими тиражами. І власне така діяльність стала важливим чинником у життєвості нашої культури, духовності та ідейності незалежної та соборної української держави.

Таким чином, виступаючи 7 діаспорою Канади, що нараховує: 1,2 млн. осіб, українська діаспора є впливовою верствою канадського суспільства, що бере участь у формуванні державної політики. Українська діаспора пройшла довгий шлях свого становлення, у процесі її формування виділяють 4 основних етапи. Для забезпечення своїх політичних, соціально-економічних та культурних прав українські іммігранти заснували низку неурядових організацій, головним напрямком діяльності яких є збереження національно-культурної самобутності та етнічної ідентичності, задоволення мовних освітніх та інформаційних потреб українських канадців, а також залучення українських організацій в Канаді до процесів демократичного розвитку України. Основною такою організацією є Конгрес Українців Канади, що на сьогодні виступає єдиним голосом української громади, а також групою тиску на канадських посадовців, сприяючи канадсько-українському діалогу та підтримці Канадою нашої держави на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Канадою. URL: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-%D1%81%D0%B0/culture>.
2. Макар В. Національні інтереси України: лобіювання їх представниками української етнічної групи Канади // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. Чернівці: Чернівецький університет, 2012. Вип. 590–591. С. 75–80.
3. Конгрес Українців в Канаді: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ucc.ca/>.
4. Зелінська Н. Українська етнічна група в умовах багато культурності Канади. URL: <http://social-science.com.ua/article/783>.

УДК 323.1 (5-15) «2011-2018»

КУРДСКАЯ ПРОБЛЕМА

Тарраф А. Т.,

студентка IV курса специальности «Международные отношения»

Мариупольского государственного университета

Курдская проблема оказывает определенное воздействие на политику всех государств, имеющих влияние в ближневосточном регионе. Важной особенностью геополитического положения Курдистана является отсутствие у него четко зафиксированных и юридически оформленных географических и политических границ, что немало препятствовало этносоциальному развитию курдов. Уникальность истории курдов в общей летописи народов Ближнего и

Среднего Востока, колыбели мировой цивилизации, состоит в том, что это история их борьбы за независимость и единство. Восстания курдов против режимов стран, на территории которых они проживали, подчас приводили эти государства на грань катастрофы. Однако эти восстания не имели успеха, и национальные права курдов так и не были обеспечены в должной мере. Решающий фактор, привлекающий сегодня внимание стран Запада и Ближнего Востока к Курдистану, - это экономические и территориальные интересы держав, стремление установить контроль над землями с преобладающим курдским населением, ведущим борьбу за создание своего государства. Курдская проблема играет важную роль в отношениях между Турцией, Сирией, Ираном и Ираком. Также она остается важной внутривнутриполитической проблемой самой Турции, часто используется в борьбе между правительством Турции и оппозиционными политическими партиями.

В конце XX века курдский национальный вопрос в Турции стал международной проблемой. В частности, Парламентская Ассамблея Совета Европы неоднократно ставила перед турецкими властями вопрос о соблюдении прав курдского национального меньшинства в стране. В ближневосточной политике западных держав курдский вопрос используется как средство давления на правительство Турции.

Курды – это крупнейший народ без государства, который разбросан по территории четырех ближневосточных стран (Ирак, Иран, Турция, Сирия) и обладает большой европейской диаспорой. Точное происхождение курдов учеными не установлено. Предками курдов называют и скифов, и древних мидийцев. Ученые доказывают близость курдского народа к азербайджанскому, армянскому, грузинскому и еврейскому народам. Ни одна из тех стран, где проживают курды, никогда не проводила этнической переписи. По разным оценкам, курдов насчитывается от 25 до 45 млн. человек. Наиболее правдоподобные оценки говорят о 15 миллионах в Турции и 7-8 миллионах в Иране. Власти этих государств не используют перепись, чтобы избежать усиления этнической обособленности. В Сирии их насчитывается порядка 1-2 миллионов.

В Ираке региональное правительство Курдистана приводит официальные цифры в 5,3 миллиона человек, тогда как иранские власти говорят о 4,3 миллиона, так как это позволяет им сократить объемы выделяемых курдским провинциям средств. Если принять во внимание, другие курдские регионы помимо Курдистана, то общее число курдов в Ираке можно оценить примерно в 6-6,5 миллионов человек. Члены племен и семей могут проживать на территории сразу нескольких государств. Подавляющее большинство курдов (70%) исповедуют ислам суннитского толка. Христиане Курдистана делятся на католиков и представителей автокефальных церквей: халдеев, ассирийцев, сиро-яковитов. Все они говорят на арамейских языках. С 1967 года многие из этих христиан принимали участие в курдских восстаниях, так как им грозило выселение, уничтожение их деревень и насильственная арабизация, которая сегодня трансформировалась в исламизацию.

Курдистан никогда не имел статуса национального государства в XX веке, однако в Средние века существовали независимые или полунезависимые курдские княжества. В 1150 году персидский султан Санджар, турок-сельджук по происхождению, создал провинцию под названием Курдистан. Параллельно с этим возник и османский Курдистан, очертания которого менялись вместе с турецко-персидской границей.

По окончании Первой мировой войны новые границы разбросали курдов по четырем государствам. Первые карты Курдистана были составлены в 1919 году по предложению Лиги наций (в статьях 62 и 64 подписанного в 1920 году Севрского мирного договора предусматривалось создание автономного или даже независимого Курдистана). На этих документах территория Курдистана напоминала по форме касавшегося головой моря огромного верблюда и была равна по площади Франции. Большинство курдов стремятся к независимости. Они подчеркивают, что отвечают всем необходимым для этого критериям (территориальная преемственность, язык, культура, история), и что у них есть на это полное право. Но они очень независимы и никогда не жили при централизованной курдской власти. Курды — горный и исторически кочевой народ, что никак не предрасполагает его к объединению. Кроме того, его нынешняя организация до сих пор в значительной мере носит племенной характер, а между вождями племен возникают конфликты.

Война в Сирии, вернее её окончание и последующая возможная демократизация открывает уже перед сирийскими курдами возможности получения автономии. Самым ярким противником курдского самоопределения по-прежнему остается Турция, опасаясь курдского сепаратизма в самой Турции. Для ее руководства остается крайне важно не допустить создания подконтрольных курдам районов у себя на границе. Анкара полагает, что отряды сирийских курдов из Демократического союза являются частью Рабочей партии Курдистана (РПК), курдской сепаратистской организации, признанной террористической в Турции, США и странах ЕС. Если сирийским курдам удастся создать свою автономию в Сирии, то это станет плацдармом для РПК и укрепит позиции группировки. Взгляды Анкары на курдскую проблему разделяет Тегеран— никто из них не хочет создания курдской автономии в послевоенной Сирии и независимого курдского государства в Ираке.

Список использованных источников

1. Абдулла Оджалан В защиту народа/ Оджалан Абдулла.—М.: Наука, 2007.— 528 с.
2. Жигалина О.И. Иранский Курдистан: от конфликта к диалогу / М.: ИИИиБВ, 2002. С.352.
3. Кто такие курды и чего они хотят? [Электронный ресурс]. —Режим доступа: <http://inosmi.ru/world/20121203/202826044.html>
4. Кто такие курды, почему у них нет собственной страны и чего они хотят [Электронный ресурс]. —Режим доступа: <https://abrod.livejournal.com/874835.html>

5. Курды – Википедия [Электронний ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Курды>
6. Курды в Турции – Википедия [Электронний ресурс]. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Курды_в_Турции
7. Курды и курдский вопрос [Электронний ресурс]. –Режим доступа: http://www.krugosvet.ru/enc/istoriya/KURDI_I_KURDSKI_VOPROS.html
8. Курды// Народы России. Атлас культур и религий.—М.: Дизайн. Информация. Картография, 2010. – 320 с.
9. Курды// Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона: в 86 т. (82 т. И 4 доп.) –СПб.: 1890-1907.
10. Лазарев М.С. Курдистан и курдская проблема (90-е годы XIX века – 1917 г.)/ М.С.Лазарев. –М.: Наука, 1964. – 134 с.
11. Минорский В.Ф. История Ширвана и Дербенда X-XI веков/ М.: Наука, 1963.
12. Мосаки Н.З. Турецкая образовательная политика и ассимиляционные процессы у курдов/ Н.З.Мосаки. –М.: Этнографическое обозрение, № 5. — 2012. С. 87-124.
13. Нравы и обычаи курдов – Курды и Курдистан [Электронний ресурс]. – Режим доступа: www.kurdistan.com.ua/nravi-i-obichayi-kurdov
14. Ушаков Н.Н. История военных действий в Азиатской Турции в 1828 и 1829 годах. Т.1. СПб, 1836.

УДК 323.22/.28 (460) «2017/2018»

ПЕРЕДУМОВИ КАТАЛОНСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Усенко Г. А.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Останнім часом в Каталонії спостерігається активне посилення руху за національну незалежність. Тенденція до сепаратизму стає актуальною проблемою не тільки в Каталонії, але і у всій Європі.

Прагнення Каталонії до незалежності і від Іспанії має передусім історичні передумови.

Каталонцям вдалося зберегти власну мову. На ній зараз говорять 9 мільйонів чоловік. Вона не є іспанським діалектом. Каталонська мова походить від вульгарної латини, на якій говорили римські колонізатори Таррагони.

Каталонія має давню історію. Її культурна ідентичність виникла у ранньому Середньовіччі. Перші округи Каталонії були створені у VIII столітті. Король Карл Великий намагався створити буферну зону між його імперією та мусульманською Іспанією. Каталонія була потужним регіоном і великою морською державою. Графство Барселони досягло найвищого розвитку в XI столітті. Воно об'єдналося з королівством Арагон.

У XV столітті Каталонія втратила автономію, коли король Фердинанд Арагонський і королева Ізабелла Кастильська одружилися, заклавши основи Королівства Іспанії. Проте під час правління короля Філіпа IV каталонські селяни були змушені йти в армію, яка билася проти французького короля. Вони повстали та оголосили республіку під протекторатом Франції. В 1714 році Каталонську незалежність скасували. Каталонія перейшла під владу Мадрида. Адміністративне використання каталонської мови було заборонено.

Під час наполеонівських війн іспанці та французи воювали один з одним. У 1810 році Наполеон оголосив Каталонію незалежною республікою під своєю опікою. Але у 1812 році він приєднав Каталонію до Франції. Коли в 1814 році французи були розбиті, Каталонію приєднали до Іспанії [1].

У XIX столітті Каталонія зазнала культурного ренесансу. Був потужний рух по відродженню каталонської культури, традицій та мови, які перетворилися на кампанію за політичну автономію та сепаратизм.

У XX столітті Каталонія досягла широкої автономії. На початку XX століття Каталонія відновила свою єдину адміністративну систему та певний рівень саморегулювання. У 1931 р. на виборах виграв Франческ Макія, який проголосив недовговічну Республіку Каталонія. Через три дні він погодився на створення автономного уряду для Каталонії з новоствореною Іспанською Республікою.

У 1936 році в Іспанії стався військовий переворот, спрямований на повалення республіки, що спричинило іспанську громадянську війну. У 1938-9 роках сили генерала Франсиско Франко завоювали Каталонію. Голову каталонського уряду розстріляли. У часи правління Франко відбувалося широке придушення каталонської автономії, мови та культури. Тисячі каталонських активістів були страчені чи вигнані, а каталонська мова була заборонена у всіх державних секторах. Це придушення підігріло прагнення Каталонії до незалежності [1].

В наші часи наявність світової економічної кризи, просування політики «мультикультуралізму», ідеології європейського лібералізму, послабили національні держави і внутрішню згуртованість країн. Сьогодні ситуація в Каталонії це прагнення робітничого класу до більшої економічної незалежності свого багатого регіону пов'язаного з видобутком і транзитом енергоресурсів, прагнення до суверенітету і відмова від насадження глобального мультикультуралізму [2].

Ці тенденції приводять до економічних передумов каталонського конфлікту.

Згідно зі статистикою автономна область Каталонія є однією з найбільш розвинених в промисловому відношенні і на ринку туризму. За оцінкою експертів на частку цього регіону тільки офіційно припадає п'ята частина ВВП Іспанії.

Хоча тема є маловивченою, існує достатньо поглядів на подану ситуацію. Політолог Михайло Синельников-Оришак пояснив, чому жителі автономної республіки так хочуть відокремитися від Мадрида. Він зазначив, що каталонці не бажають "годувати" іспанців. Багато експертів кажуть, що ніхто нічого в

Каталонії не забороняє. Є друга мова (каталонська), власні органи влади, своя поліція. І політично, і юридично каталонці мають автономію. На думку експертів, жителі регіону не задоволені системою розподілу податків. Ця область є досить розвиненою і займає одне з перших місць в Іспанії. Місцеві вважають, що віддають центру набагато більше, ніж отримують [3].

Каталонія віддає в скарбницю Іспанії більше всіх інших регіонів Іспанії, забезпечуючи понад 20% ВВП країни, але назад не отримує достатньо коштів для свого розвитку і існування, що викликає незадоволення мешканців регіону. Наприклад Каталонія з 7,5 мільйонами жителів і двохсотмільярдним обсягом економіки в євро перевищує показники Бельгії за кількістю населення і є багатшою за Португалію, хоча ці країни входять в ЄС.

Зони залягання іспанського сланцевого газу на території Іспанії, якими зацікавилися західні ТНК, знаходяться в межах автономних регіонів Каталонія, країна Басків і Кантабрія.

Каталонці вважають, що вони зможуть самі встановлювати мита і митні збори, надавати іноземним інвестором податкові та фінансові пільги і підвищити привабливість Каталонії для інвестицій без допомоги Мадриду.

Незалежність регіону була проголошена 27 жовтня 2017 року, але жодна країна не визнає Каталонську Республіку.

Аналізуючи цю проблему ми можемо зробити декілька припущень щодо майбутнього Каталонії. Каталонію тепер очікують серйозні політичні і економічні випробування. За оцінкою мадридського видання ABC, державний борг регіону може зрости до € 265 млрд - це 124% від ВВП (при цьому помітна частина боргу буде знаходитися в руках Іспанії). Відділення від Іспанії буде означати для Каталонії і вихід з Євросоюзу, а відповідно - із зони євро. З іншого боку, буде завдано удар по бюджету іспанської держави, якому, ймовірно, буде потрібна підтримка Євросоюзу [4].

Не існує гарантій, що Каталонія згодом стане членом ЄС. Згідно із законодавством Євросоюзу, вступ до спільноти має бути схвалено одноголосно всіма членами. Іспанія вже заявляла, що накладе вето. Інші держави можуть вчинити так само. Ще один фактор - отримання визнання іноземних держав і міжнародних організацій, як ООН. Цього Каталонія добитися не зможе.

"Каталонська проблема" знаходиться в підвищеному стані. З настанням світової економічної кризи «тренд» до більшої самостійності економічно розвинених і самобутніх регіонів у Європі буде розширяться.

Тенденція ряду регіонів Євросоюзу до відокремлення від центральної держави зрозуміла в умовах ослаблення євросони. Надалі вона може досить суттєво змінити конфігурацію сил в Європейському союзі в цілому.

Список використаних джерел

1. Испания по-русски. Все о Испании. - [Електронний ресурс - <http://www.espanarusa.com/ru/news/index>].
2. Почему Каталония хочет отделиться от Испании - [Електронний ресурс - <https://www.dni.ru/polit/2017/10/2/381534.html>].

3. Чому Каталонія хоче відділитися: 10 історичних причин – [Електронний ресурс - https://gazeta.ua/articles/history/_comu-kataloniya-hoche-viddilitisya-10-istorichnih-prichin/796174].
4. Юнкер о ситуации в Каталонии – «Это катастрофа» - [Електронний ресурс -<https://korrespondent.net/world/3908289-yunker-o-sytuatsyy-v-katalonyu-eto-katastrofa>].

ПІВДЕННО-СХІДНИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

УДК 323(043)

ІНТЕРНЕТ-ЗМІ ЗА УМОВ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Грідіна І. М.,

д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Патрушев В. С.,

здобувач третього рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія

Маріупольського державного університету

За даними моніторингу консалтингової компанії BDRC Continental і провайдера Cable.co.uk, які досліджують інформаційний ринок світу, у 2017 році Україна посіла друге місце в світі та перше в Європі з економічної доступності мережі Інтернет для населення [7], що є новою на сьогоднішній день характеристикою країн, які розвиваються. Середня вартість інтернет-послуг в Україні склала 5,52 долари на місяць - це другий показник у світі після Ірану (5,37 долари). Доступність Інтернету, який коштує в Україні не надто дорожчим за підписку на традиційні ЗМІ та телебачення [3], перетворила останні на аутсайдерів серед активних споживачів безпосередніх та опосередкованих новинних ресурсів, спричинила занепад традиційних ЗМІ і спровокувала недовіру до телебачення - принаймні у молоді та (дещо менше) у осіб середнього віку. Аналітики Національного інституту стратегічних досліджень цілком справедливо зауважують, що донедавна Інтернет розглядався у якості загальнодоступного засобу масової інформації на кшталт традиційних радіо, телебачення чи друкованих ЗМІ. Проте, нині Інтернет-журналістика стала вагомою складовою інформаційної індустрії в Україні, а Інтернет-ЗМІ для українських користувачів – впливовим джерелом інформації [2]. Ефект ступеня впливу пояснюється саме особливістю Інтернет-видань, які поєднують в собі ознаки усіх видів ЗМІ. Їх споживачі – користувачі інтернету – можуть одночасно отримувати аудіовізуальну та текстову інформацію без використання традиційних ЗМІ – радіо, телебачення чи газети. Крім цього, інтернет додає до інформації власні властивості. Головні з них – це гіпертекстовість, завдяки якій читач може отримати найбільш повну інформацію про те, що його цікавить, та інтерактивність – можливість споживача інформації вступити в діалог зі ЗМІ. Але велика доступність та впливовість мають і зворотній бік - величезні ризики, зумовлені далеко не досконалим ані фактичним, ані правовим станом кібербезпеки в Україні. Інакше кажучи, залучення населення до мережі велике, а захисту як такого немає. Чинне законодавство України не містить ані визначення поняття засобу масової інформації в мережі Інтернет, ані спеціального нормативно-правового акту, який би визначав їх статус, порядок створення, засади діяльності тощо [2].

За умов зовнішньої агресії Російської Федерації проти України та активного використання інформаційної складової гібридної війни в декілька разів, пропорційно ступеня їх використання населенням, зростає роль такого впливового інструменту як Інтернет-ЗМІ. Протистояння ворожому впливу з одного боку, та ефективного використання власних Інтернет-ресурсів, з іншого, може бути тільки через системне та перманентне вивчення їх організаційних та контентних засобів впливу, організаційних та змістовних засобів роботи, першим кроком чого може стати сама постановка даної проблеми та її артикуляція.

Слід зазначити, що рівень інформаційної загрози з боку Російської Федерації має підґрунтя у вигляді чітко сформованого інформаційного поля, яке має вплив як на власне населення, так і на населення країн пострадянського простору, при цьому не тільки за допомогою безпосередньо «класичних» Інтернет-ЗМІ. Велика кількість інформаційних ресурсів з телебачення та радіо має свої популярні інтернет-сторінки, а також розміщення реклам-банерів (ADS) на своїх сторінках та посиланнях. Зважаючи на те, що громадяни України спілкуються переважно двома мовами: українською та російською, російські інтернет-сервіси та Інтернет-ЗМІ залишаються доволі популярними у наших користувачів. У такий спосіб усі ці засоби можуть бути фактором соціальної дестабілізації з боку країни-агресора та ефективним інструментом в інформаційній війні. У загрозах з боку російського інформаційного простору є певна особливість, яка активно використовується в гібридній війні (до речі, не тільки проти України). Не дивлячись на єдиний «інформаційний виток», проросійські Інтернет-ЗМІ мають не тільки власне російські домени, але й українські (так звані «опозиційні», або «підпільні»); проросійські «республіканські», які розташовані на доменах окупованих міст, або на колишніх сайтах місцевих Інтернет-ресурсів; та сайти, що створені на безкоштовних хостингах, кількість яких залежить від гостроти того чи іншого політичного питання в суспільстві. Отже, на сучасному етапі розвитку інтернет-ресурсів важко казати про Інтернет-ЗМІ виключно у журналістському контексті (згідно до якого, ЗМІ в інтернеті вважаються такими, тільки якщо мають журналістський характер, тобто наявні аналітичні статті та новини від справжніх журналістів чи науковців). Сьогодні будь-який портал має і розділ новин, і аналітичні статті на будь-яку тему, і інші розділи що, відповідно, стосуються усіх сфер людського буття. Важливо те, що політичні дискусії ведуться не тільки на порталах, що позиціонують себе як Інтернет-ЗМІ, Інтернет-видання з відповідними розділами, але й на «непрофільних» сайтах. Тому типічний інтернет-користувач і спостерігає баталії у коментарях на форумах для молодих матусь, ігрових порталах, сайтах з «лайфхаками», блогах, та навіть на YouTube. Цей фактор є свідченням того, що Інтернет-ЗМІ як профільного (політичного) так і непрофільного (усі інші - розважальні, форуми, блоги, тематичні сайти та ін.) характеру стали інформаційною зброєю у гібридній війні Росії та України. Завдяки механізмам комунікації користувачі мають змогу висловити свою думку будь-де на сайті, але у той же час, боти або «фанатики» використовують форуми та коментарі для спаму новин, статей,

мемів, відеопосилань на матеріал, що вигідний країні, до якої цей «боець» належить.

Політична сфера окупувала свідомість користувачів, та влізла в усі інші сфери життєдіяльності в мережі Інтернет. Причиною є доступність до мережі Інтернет, її мультиплатформість та наявність в Інтернет-ЗМІ комунікаційного фактору. І цей двобічний зв'язок між сайтом та користувачем насправді є вирішальною причиною розповсюдження політичних дебатів. Формами такого зв'язку перш за все виступають коментарі, форуми, аналітичні статті користувачів, блоги, «живі» чати.

Вивчаючи явище трансформації інтертекстуальності в інтернет-новинах, дослідниця О.В. Васіна цілком справедливо зазначає, що «новина в Інтернеті не є відокремленою від інших текстів мережі, до неї додаються коментарі, гіперпосилання, вона може бути включена до певної теми та пов'язана з текстами, що відображають розвиток події. Зв'язок між цими текстами має різноманітний характер – унаслідок цього автоматично виникає змістовий контекст, центром формування якого є певна новина» [1, с.15].

Сьогодні Інтернет-ЗМІ як профільного (політичного) так і непрофільного характеру стали інформаційною зброєю у гібридній війні Росії та України. Завдяки механізмам комунікації користувачі мають змогу висловити свою думку будь-де на сайті, але у той же час, боти або «фанатики» використовують форуми та коментарі для спаму новин, статей, мемів, відеопосилань на матеріал, що вигідний країні, до якої цей «боець» належить.

Таким чином, читаючи статтю на, задавалося б, нейтральну тематику, користувач із контексту може вихопити певну політичну ідею, яка може бути присутня також і у вигляді гіперпосилань, і у рекомендованих статтях чи рекламі. У коментарях, які або не модеруються зовсім, або дуже рідко, можна взагалі потонути у величезній кількості посилань, які складають «емоційні» ловушки для рядового користувача.

Також майже кожен браузер може виконати пошук обраного фрагменту тексту у мережі Інтернет. І першими, звісно, будуть показані результати, які схожі за текстовим та емоційним оформленням з обраним фрагментом, і є гіперпосиланнями. Те ж саме стосується і Інтернет-мемів (хоча вони посилають не напряму, а за допомогою сильних образів). Додаючи сюди ще й фактор анонімності (повної, або часткової), ми маємо дійсно потужну загрозу для політичної свідомості громадян.

Першим кроком на шляху протистояння ворожому впливу Інтернет-ЗМІ стало прийняття Радою Національної Безпеки та Оборони рішення про блокування в Україні російських Інтернет-мереж та Інтернет-сервісів [4]. На перший погляд, непросте та суперечливе для сприйняття суспільством рішення є цілком виправданим кроком захисту національної безпеки країни, що знаходиться у стані війни. У список заборонених для функціонування в Україні підпали: соціальні мережі «Однокласники», «ВКонтакте», усі інтернет-сервіси Яндекс (окрім пошуку), Mail.ru, російське програмне забезпечення (антивірус Касперського, Доктор Веб та ін.), найбільші російські ЗМІ, зокрема міжнародні медіагрупи «Россия сегодня», ВГТРК, РЕН ТВ, «ТВ Центр», «НТВ-ПЛЮС»,

телерадіокомпанії «Звезда», «ГНТ-Телесеть», «Москва Медиа», РК Медиа, «Цифровое телевидение», «Национальная медиа группа», т"Петербург", "Общественное телевидение России", "Наше Радио", РИА Новости та ін. (повний перелік російських компаній, діяльність яких обмежена в Україні, можна знайти на сайті Президента України) [4].

До введення санкцій російські інформаційні ресурси та компанії Mail.ru group, частка Яндекс у і Мейл.ру в українському інформаційному просторі складала 18.5% і 4% відповідно. Позицію лідера чітко обіймав Google з 75%. У період з серпня 2017 по лютий 2018 р. «популярність» Google виросла до 88.7%, а Яндекса – впала до 8% [6].

Таким чином частка російських пошукових систем в українському сегменті впала на 14.5%. Ефективність санкцій можна проілюструвати на прикладі російських соціальних мереж «Вконтакте» та «Однокласники». За даними компанії Similar Web, доля української аудиторії у перший місяць блокування знизилася на 61-61% відповідно, і склала 3,8 млн. неунікальних відвідувачів на день у «Вконтакте» і 2 млн. відвідувачів у «Однокласників» [5].

Отже, введення керівництвом України певної цензури в своєму інформаційному просторі стало одним з перших тактичних кроків на шляху протидії ворожому інформаційному впливу, зокрема в мережевому просторі. До речі, обурювання російської сторони з цього приводу стало ще однією спланованою інформаційною акцією проти України з широким обговоренням в Інтернет-ЗМІ та апелюванням до міжнародної спільноти, попри наявність в РФ ще з 2008 р. федеральної служби за наглядом у галузі зв'язку, інформаційних технологій та масових комунікацій (Роскомнадзор).

Список використаних джерел

1. Васіна О.В. Трансформація явища інтертекстуальності в Інтернет-новинах / О.В.Васіна // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 874. – 2009. – Вип. 1. – С.14–19.
2. Конах В.К. "Інтернет-ЗМІ в Україні: проблеми визначення нормативно-правового статусу та врегулювання діяльності". Аналітична записка / Відділ досліджень інформаційного суспільства та інформаційних стратегій Інституту стратегічних досліджень України. – URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1085/>
3. Проникновение интернета в Украине. IV квартал 2016 года. / Factum Group Ukraine. - URL: http://inau.ua/sites/default/files/file/1701/iv_kvartal_2016.pptx
4. Указ Президента України №133/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»». – URL: <http://www.president.gov.ua/documents/1332017-21850>
5. Украинская аудитория Вконтакте снизилась на 60% // Корреспондент.net. – 2017. - 26 июня. – URL: <https://korrespondent.net/ukraine/3865127-ukraynskaia-audytoryia-vkontakte-snyzylas-na-60>.

6. Search Engine Market Share Ukraine Jan. 2016 – Apr. 2017. - URL: <http://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/ukraine/#monthly-201601-201704-bar>
7. Study of broadband pricing in 196 countries reveals vast global disparities in the cost of getting online – UK ranks 62nd cheapest. – URL: <https://www.cable.co.uk/media-centre/release/new-worldwide-broadband-price-league-unveiled/>

УДК 323.172(477).6(043)

ОПЕРАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ В УКРАЇНІ: ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ

Трофименко А. В.,

*к.політ.н., старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої
політики Маріупольського державного університету*

Забезпечення національної безпеки є ключовим напрямком внутрішньої та зовнішньої політики будь-якої держави, для його реалізації країни розробляють та адаптують різноманітні правові механізми та інститути. Особливий науковий інтерес представляє дослідження таких правових засад у державах, що знаходяться в стані військового конфлікту, шукаючи найбільш ефективні механізми протидії загрозам національної безпеки. Такою державою виступає сьогодні Україна, яка з 2014 року зіткнулася з новими викликами, серед яких незаконна анексія АР Крим Російською Федерацією, проголошення так званих «ДНР» та «ЛНР» на території держави та тимчасова окупація деяких територій Донецької та Луганської областей, проведення антитерористичної операції на південному сході держави, проблема соціального захисту нової соціальної категорії громадян – «внутрішньо переміщених осіб», що виникли в результаті цих подій, тощо. Ці нові виклики призвели до значних суспільно-політичних трансформацій, а також до оновлення правової системи держави з метою вироблення дієвих правових засад для вирішення проблем, що виникли.

З метою відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях в Україні було проведено антитерористичну операція (АТО), що була офіційно розпочата 14 квітня 2014 року. АТО розглядалась як «комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності» [1].

Проте після чотирьох років проведення АТО повернути тимчасово окуповані території зазначених областей не вдалося. З огляду на це, з метою розширення можливостей захисту української території керівництвом держави було прийнято рішення змінити формат АТО. Так, 30 квітня 2018 року Президент України Петро Порошенко оголосив про офіційне завершення АТО, підписав Указ «Про затвердження рішення РНБО «Про широкомасштабну

антитерористичну операцію на території Донецької та Луганської областей», яким передбачена зміна формату АТО, а також підписав Наказ Верховного Головнокомандувача ЗСУ «Про початок операції Об'єднаних сил із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації на території Донецької та Луганської областей» [2].

Правовими засадами для проведення операції Об'єднаних сил (ООС) став Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях», запропонований Президентом у жовтні 2017 року, ухвалений Верховною Радою України в другому читанні 18 січня 2018 р. Цей закон офіційно визначає Російську Федерацію агресором та окупантом частини української території (преамбула, стаття 7), передбачає вживання на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях «заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації» (стаття 5), а керівництво цими «заходами» покладає на Командувача об'єднаних сил, який реалізує свої повноваження через Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України (стаття 9), на відміну від АТО, керівництво якою здійснював Антитерористичний центр СБУ [3].

Через місяць після набуття чинності зазначеного закону Президент П.О. Порошенко видав указ, призначивши Командувачем об'єднаних сил, що виконує обов'язки з керування «заходами із забезпечення національної безпеки і оборони...», генерал-лейтенанта ЗСУ Наєва С.І. [4]. А наступним логічним кроком стало оголошення про зміну формату АТО на ООС та ухвалення вищезазначених документів.

З проголошенням початку ООС Президент України доручив виведення з району проведення операції Об'єднаних сил оперативного складу штабу АТО, наголосивши при цьому, що «завершення режиму широкомасштабної антитерористичної операції не позбавляє нас можливості оголошення АТО в будь-який час, коли виникає терористична загроза на звільнених територіях» [2].

Зміна формату АТО на ООС здебільшого торкається зазначеної зміни керівництва операцією з СБУ на ЗСУ, форми ж діяльності з відновлення державного суверенітету не змінилися. Стаття 15 ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» та стаття 12 ЗУ «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях» встановлюють майже ідентичний перелік прав, якими наділяються особи, залучені до їх проведення [1; 3].

Слід також зазначити, що на території проведення ООС передбачається особливий порядок, умови якого було оприлюднено 28 квітня 2018 року на офіційному веб-сайті Міністерства оборони України. Так, цей порядок передбачає надання військовим наступних повноважень: застосовувати у разі крайньої необхідності зброю і спеціальні засоби; затримувати і доставляти осіб, до органів Національної поліції України; перевіряти у громадян документи, що

посвідчують особу, а в разі відсутності документів – затримувати їх для встановлення особи, здійснювати особистий огляд громадян, огляд речей, транспортних засобів та речей, які ними перевозяться; тимчасово обмежувати або забороняти рух транспортних засобів, не допускати транспортні засоби, громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти, виводити громадян з окремих ділянок місцевості та об'єктів, відбуксировувати транспортні засоби; входити (проникати) в житлові та інші приміщення, на земельні ділянки, що належать громадянам, на територію та в приміщення підприємств, установ і організацій, перевіряти транспортні засоби; використовувати із службовою метою засоби зв'язку і транспортні засоби, у тому числі спеціальні, що належать громадянам (за їхньою згодою), підприємствам, установам та організаціям [5]. Перелік цих повноважень відповідає переліку, встановленому в ЗУ «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях».

Крім того, особливий порядок передбачає існування так званої «зони безпеки», яка є прилеглою до району бойових дій та включає такі населені пункти: Виноградне, Курахово, Очеретяне, Розівка, Вовчярівка, Біла Гора, Новоайдар, Садки, Макарівка, Простяне, уздовж адмінкордону Луганської та Харківської областей, Ольгівка, уздовж адмінкордону Донецької та Харківської областей, Знаменівка, вздовж адмінкордону Донецької та Дніпропетровської областей, Комишеваха, уздовж адмінкордону Донецької та Запорізької областей, Урзуф, уздовж морського узбережжя, Приморське. У цій зоні за рішенням командувача Об'єднаних сил, можуть створюватися райони обмеженого доступу і райони, заборонені для доступу. Районом бойових дій, вважається район, охоплений бойовими діями уздовж лінії зіткнення, де підрозділи ЗСУ, інших військових формувань та правоохоронних органів виконують бойові завдання по недопущенню прориву противника вглиб території держави [5].

Порядок на території ООС визначає також режими перебування в зазначеній «зоні безпеки» для осіб, що не залучені до її проведення. Ці режими поділено на:

- «зелений» – перебування та переміщення осіб не обмежено;
- «жовтий» – перебування та переміщення осіб здійснюється за наявності документів, що посвідчують особу, крім того, проводиться особистий огляд громадян, огляд речей, що при них знаходяться, транспортних засобів та речей, які ними перевозяться;
- «червоний» – перебування осіб тимчасово обмежено (заборонено), пропуск громадян здійснюється за наявності встановленої Командувачем об'єднаних сил перепустки.

В'їзд до району проведення операції, району ведення бойових дій, районів обмеженого та забороненого доступу, дозволяється лише через визначені командуванням об'єднаних сил блокпости, підставою для допуску в район проведення ООС є проживання особи, або її близьких родичів чи членів сім'ї на цій території, розташування місця поховання близьких родичів або членів сім'ї, смерть близьких родичів або членів сім'ї в районі ООС, наявність

права власності на об'єкти нерухомості, необхідність участі у забезпеченні національних інтересів України з метою мирного врегулювання конфлікту чи з гуманітарних питань, необхідність виконання дипломатичних та консульських функцій, необхідність виконання функцій в рамках діяльності міжнародних організацій, звільнення з місць позбавлення волі, наявність спеціальної перепустки, здійснення поїздок для трудової діяльності, навчання, наукової діяльності, з культурною або релігійною метою, оздоровлення, супроводу дитини до загальноосвітніх чи дошкільних навчальних закладів тощо. Усі ці підстави мають бути підтвердженими відповідними документами [5].

Таким чином, для підвищення ефективності заходів із забезпечення національної безпеки України формат антитерористичної операції, що тривала з 2014 року, було змінено на операцію Об'єднаних сил, підставою для чого стало ухвалення ЗУ «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях» 18 січня 2018 року. У відповідність до цього закону 30 квітня 2018 року Президент України П. Порошенко оголосив про офіційне закінчення АТО та початок ООС. Основна відмінність ООС від АТО полягає в зміні керівництва операцією з Антитерористичного штабу при СБУ на Командувача об'єднаних сил, який реалізує свої повноваження через Об'єднаний оперативний штаб ЗСУ. Форми діяльності осіб, залучених до ООС, не відрізняються, від тих, що мали місця при АТО, проте особливий порядок, що запроваджується на території ООС відрізняється створенням так званої «зони безпеки», що включає населені пункти, прилеглі до району бойових дій, та режимами перебування в цих зонах. Досвід проведення АТО дає підстави говорити про те, що українське законодавство в сфері забезпечення національно безпеки після оголошення ООС зазнає ще багато трансформацій, потребуватиме подальшого удосконалення правових форм та механізмів заходів з відновлення державного суверенітету в межах українських кордонів.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до законів України щодо боротьби з тероризмом: Закон України від 5 червня 2014 року. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1313-18>.
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України // 30 квітня розпочалась операція Об'єднаних сил із відсічі та стримування збройної агресії Росії на Донбасі – Президент підписав Указ. URL: <http://www.president.gov.ua/news/30-kvitnya-rozpochalas-operaciya-obyednanih-sil-iz-vidsichi-47206>.
3. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18 січня 2018 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2268-19/page>.
4. Про призначення С. Наєва Командувачем об'єднаних сил: Указ Президента України від 16 березня 2018 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/69/2018>.

5. Особливий порядок, що буде діяти з оголошенням початку проведення операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей // Офіційний веб сайт Міністерства оборони України. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2018/04/28/osoblivij-poryadok-shho-bude-diyati-z-ogoloshennyam-pochatku-provedennya-operaczii-obednanih-sil-na-teritorii-doneczkoi-ta-luganskoi-oblastej>.

ПРОЦЕСИ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР СВІТОВОГО РОЗВИКУ

УДК 323(043)

МЕХАНІЗМИ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВЗАЄМОДІЇ В РАМКАХ БРІКС

Альошина М. С.,

*студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*

Група БРІКС, що є аббревіатурою назв держав-членів – Бразилія, Росія, Індія, Китай і Південна Африка – діє з 2006 року, і з цього часу продовжує зміцнювати свою співпрацю, розширюючи сфери співробітництва. Країни, що входять до об'єднання, все більш тісно координують свою політику з ключових міжнародних проблем, а також відіграють активну роль у формуванні багатопольярного світового порядку і розробці сучасних моделей для світових фінансових і торгових систем [1].

Причина створення союзу БРІКС полягає не в зростанні за рахунок приєднанні найбільших економік світу, а в налагодженні тісного зв'язку з представництвом усіх основних регіонів. Таким чином, концепція БРІКС акцентує увагу на інтеграцію і різноманітність, а не на відбір впливових економік. Організація зможе грати унікальну роль комплексної платформи для економічної взаємодії в світі, адже організація має представництво в усіх точках планети. Відповідно, концепція БРІКС може стати платформою з новим підходом до економічної інтеграції в цілому.

БРІКС представляє собою форум для взаємного діалогу між країнами та тісну взаємодію між країнами. Мета організації полягала в тому, щоб домогтися реформ в МВФ (членами якого є всі країни-учасниці БРІКС), надання кредитів у проектах інфраструктури; тісна координація з питань зовнішньої політики та вирішення проблем у науково-технічних, культурних, політичних і економічних.

Ідея о взаємодії країн з'явилась вже достатньо давно. Становлення та формування організації почалось поступово з діалогу російських спеціалістів з ініціативи Інституту Дальнього Заходу, Інституту китаєзнавство Індії та Інституту сучасних міжнародних відносин МЗС Китаю. Але зустрічі спеціалістів та представників з різних країн почалися лише з 2001 року, через рік у цих зустрічах брали участь дипломати. За три роки ця організація помітно посилювалась, вже проходили зустрічі міністрів закордонних справ. Це поклало початок регулярним зустрічам представників країн та активній роботі у напрямку організації [2].

Умовно в становленні та розвитку об'єднання можна виділити наступні етапи. Перший етап – це період формування політичного об'єднання, що охоплює 2001 – 2006 роки. Другий етап охоплює 2006 – 2011 рр. і

характеризується налагодженням діалогу між країнами-членами шляхом проведення офіційних регулярних самітів. Третій етап починається вже з 2011 року, з приєднанням до об'єднання Південно-Африканської Республіки (ПАР), та триває до 2014 р. Четвертий етап становлення та формування організації починається з 2014 року та триває до сьогоднішнього дня.

Зараз цей багаторівневий процес призвів до зустріч на вищому рівні і інших нарад на рівні міністрів, а також збагачується співробітництво в десятках областях, як економіка, торгівля, фінанси, бізнес, сільське господарство, освіти, охорона здоров'я, наука і техніки, культура. Були створені механізми співпраці, такі як Новий банк розвитку, Контингент резервної домовленості, Ділова рада і Рада експертних центрів (Think-Tank Council). Прагматична співпраця поглибилась, для отримання більш плідних результатів і зробити значний вплив на глобальному рівні [3].

Країни учасниці БРІКС здійснюють співробітництво через офіційні зустрічі (саміти). Останній саміт (дев'ятий) відбувся 4-5 вересня 2017 року південно-китайському місті Сямень. В додаток до співпраці в погоджених областях країни- учасниці БРІКС обмінюються думками та консультують один одного по ряду актуальним регіональним і глобальним питанням, включаючи реформу глобального управління, як політичну, так і економічну, фінанси, торгівлю, співробітництво у боротьбі з тероризмом та проти організованої злочинності та зміни клімату.

На сьогодні існує 34 формати взаємодії в БРІКС і третина з них являє собою діалог між різними компонентами громадянського суспільства, включаючи економічні, та соціальні структури, такі як : Ділова рада, Біржовий альянс, Форум БРІК з питань урбанізації, Консорціум наукових центрів, Цивільний форум, Профспілковий форум БРІКС, Молодіжний форум, Банківський форум, Бізнес-форум, Зустріч поріднених міст і муніципальних утворень. В даному випадку організація представляє собою виняткове об'єднання, в якому традиційна дипломатія гармонійно та злагоджено доповнюються методами «м'якої» дипломатії [4].

Особливе місце займає Банк Розвитку БРІКС, адже він пропонує радикальну реформу міжнародної фінансової архітектури. Банк створений для конкуренції МВФ та Міжнародному Банку реконструкції та розвитку. Основна задача банку – допомагати країнам-учасникам у період кризи, фінансування інфраструктурних проектів, сприяння розвитку приватного та державного бізнесу . Він символізує прогресивну і доступну установу, орієнтовану на вирішення ключових проблем розвитку за рахунок інноваційних підходів.

БРІКС була створена згідно з економічними ідеями, тобто економіка є основним напрямком взаємодії країн-учасниць. До основним питань в цьому напрямі відносять: подолання економічно - фінансової кризи, використання кращих технологій у виробництві та поліпшення показників рівня життя, допомога один одному, обмін досвідом та створення спільних проектів [5].

Незважаючи на те, що в основі БРІКС було покладено економічні ідеї, політичні мотиви з самого початку грали в формуванні та становленні чималу

роль. Основу планів організації носить геополітична та антиамериканська окраска, що не може не викликати міжнародний резонанс.

Отже, членів БРІКС – Бразилію, Російську Федерацію, Індію, Китайську Республіку та Південно-Африканську Республіку – об'єднує усвідомлення того, що разом вони здатні створити нову світову економічну і політичну архітектуру, яка була б альтернативою західній. Багато експертів акцентують та взаємодоповнюваність країн-учасниць організації та їх переваги. Серед головних переваг на першому місці стоїть промисловість Китаю, далі енергетика Росії, мінеральна індустрія Бразилії, інформаційні технології Індії та природні ресурси ПАР. Загалом, утворення БРІКС відображає тенденцію до формування багатопольярної системи міжнародних відносин і зростанню взаємної економічної інтеграції країн. З кожним роком на цей альянс покладають великі надії.

Список використаних джерел

1. Страны БРИКС: стратегии развития и механизмы взаимодействия и сотрудничества в изменяющемся мире. URL: <http://lawinrussia.ru/content/strany-briks-strategii-razvitiya-i-mehanizmu-vzaimodeystviya-i-sotrudnichestva-v> (дата звернення 26.04.2018).
2. БРИКС и ее влияние на многополярный мир. URL: <http://inosmi.ru/world/20140811/222300359.html> (дата звернення 01.05.2018).
3. Что такое БРИКС и чем занимается эта организация?. URL: http://www.aif.ru/dontknows/eternal/что_такое_briks_i_chem_zanimaetsya_eta_organizaciya (дата звернення 02.05.2018).
4. Группа БРИКС в состоянии определять погоду на мировом рынке золота. URL: <https://www.fondsk.ru/news/2018/05/05/gruppa-briks-v-sostojanii-opredeljat-pogodu-na-mirovom-rynke-zolota-46079.html> (дата звернення 30.04.2018).
5. Страны БРИКС: стратегии развития и механизмы взаимодействия и сотрудничества в изменяющемся мире. URL: <http://lawinrussia.ru/content/strany-briks-strategii-razvitiya-i-mehanizmu-vzaimodeystviya-i-sotrudnichestva-v> (дата звернення 26.04.2018).

УДК 327 (866)

ЕКВАДОР В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Гаврилова Н. В.,

*к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

Республіка Еквадор – держава на північному заході Південної Америки, яка має вихід до Тихого океану та відноситься до Андської групи держав. Еквадор до 1822 р. був іспанською колонією, до 1832 р. входив до складу «Великої Колумбії». Еквадор став однією з перших країн континенту, яка

встала на шлях розвитку демократії у 1978 р. Перехід на шлях демократичного розвитку супроводжувався соціально-економічною та політичною нестабільністю. Так, з 1996 р. до 2006 р. в країні змінилось 7 президентів [5]. Особливістю розвитку країни на початку ХХІ ст. стало розвиток масових протестних рухів з участю індіанського населення країни та ростом впливу в суспільстві індіанських організацій. Займаючи 19 місце в світі за запасами нафти, володіючи значними природними багатствами у вигляді міді, рідкісних металів, золоту, дорогоцінних каменів, країна входила в категорію бідних країн континенту, зовнішня та внутрішня політика якої повністю контролювалась США.

Новий якісний етап у розвитку країни починається з 2006 р., коли на президентських виборах у другому турі отримав перемогу з результатом в 64,81% голосів виборців представник індіанського народу Рафаель Корреа [12, С. 39]. В 2013 р. його вибрали у третій раз президентом країни. За період свого перебування у влади Р. Корреа принципово змінив ситуацію в країні, її міжнародний імідж. Країна здобула статус значимого актора не тільки в регіональній системі міжнародних відносин, але й на глобальному рівні. Цей процес проходив під впливом по-перше тих геополітичних змін, які к моменту приходу до влади Р. Корреа, відбулись як в світі в цілому так і в регіоні. Це так званий «лівий дрейф Латинської Америки», що створило сприятливі умови для «лівого президента Еквадору», його прагнення реформувати країну. В обличчі провідних лідерів того періоду Лули да Сілви, К. Киршнер, Уго Чавеса, Ф. Кастро він отримав повну підтримку. По-друге, формування нової моделі розвитку країни, в основі якої повинна лежати експортно-орієнтована економіка, вимагає пошуку нових союзників та партнерів на міжнародній арені. Потрете, необхідно було враховувати специфіку країн, десятиріччями орієнтованої на експорт в США, 50% всього експорту країни приходиться саме на США [8].

Зовнішньополітична доктрина країни була відображена в двох документах: Конституції та в Національному плані зовнішньої політики на 2006 – 2020 рр. Принципи зовнішньої політики, визначені в цих документах залишилась незмінними, корекція стосувалась пріоритетів та окремих її векторів. В основі зовнішньої політики країни є визнання багатополлярності сучасного світу, опора на міжнародне право, відмова від використання сили. Головна ціль зовнішнього курсу сприяти новій соціально-економічній моделі країни, дозволити вирішувати проблему бідності та соціальної справедливості, дати доступ всіх прошарків населення до якісної освіти та медицини. Основними інструментами має стати участь країни у розвитку інтеграційних процесів в режимі диверсифікації торгово-економічних зв'язків та джерел отримання прямих інвестицій, вирішення спірних проблем із своїми сусідами, в першу чергу з Колумбією, боротьба с наркотрафіком, транснаціональною злочинністю.

Головним пріоритетом зовнішньої політики країни став латиноамериканський вектор, який має ряд складових. По-перше, участь у розвитку інтеграційних процесів на континенті. Лідер країни розглядав

розвиток інтеграційних процесів як основу для розвитку своєї економіки. Еквадор є учасником Андської спільноти, МЕРКОСУР, УНАСУР, АЛБА. Її лідер активно підтримував створення СЕЛАК. У межах цієї структури Еквадор ініціював таку форму співробітництва як «СЕЛАК+Китай», яке успішно діє. Він має статус спостерігача у Тихоокеанському альянсі та робить зусилля для повноцінного членства в цьому найбільш перспективному та яке успішно розвивається на сьогодні інтеграційному об'єднанні. Друга складова латиноамериканського вектору – це двостороннє співробітництво з країнами континенту, де пріоритетом є країни-члени АЛБА – в першу чергу Венесуела, Болівія, Куба, Нікарагуа. Відносини з цими країнами носять статус стратегічного партнерства. Особливі відносини пов'язували лідера Еквадору з Уго Чавесом, який був його особистим другом. Венесуела була головною союзницею Еквадору у період кризи у відносинах з Колумбією. Сьогодні лідер Еквадору повністю солідарний з Н. Мадуро, розглядаючи кризу в Венесуелі як результат прямого втручання США. Він різко осудив спроби США вирішити проблему Венесуели шляхом військової інтервенції. В умовах кризи Венесуела отримувала від Еквадору не тільки політичну, але й економічну підтримку, поставляючи продовольство, ліки, предмети першої необхідності, приймала венесуельських біженців.

Динамічно розвиваються еквадоро-кубинські відносини. Острів Свободи здійснив допомогу в створенні системи охорони здоров'я, десятки кубинських лікарів працювали й продовжують працювати в Еквадорі. Важливу роль в зовнішній політиці країни грала Бразилія до імпічменту Д. Русеф торгівельний обіг з якою зріс з 3 % в 2000 р. до 10% в 2015 р. [1]. Еквадор зайняв жорстку позицію в оцінці імпічменту президент Бразилії, його лідер висказав свою позицію повну підтримки та солідарності до Ділми Русеф, як жертви парламентського перевороту, здійсненого найбільш продажними та корумпованими угрупованнями [8]. Рафаель Корреа також розкритикував судове переслідування з яким зіткнувся в своїх країнах экс-президенти К.Кишнер та Лула де Сілва, вважаючи це підступами зовнішнього втручання з боку США.

За нового президента різко зросла динаміка співробітництва зі своїми сусідами – Перу та Чилі. З Чилі Еквадор реалізує крупно масштабний проект по розробці нового родовища міді та молібдену, вартістю в десятки мільйонів доларів. Про якісно новий рівень відносин з Перу свідчить підписаний у 2015 р. «Договір про сусідські відносини» відповідно до якого країни інвестують 7 мільярдів доларів в розвиток прикордонних районів [1].

Складно складались відносини з Колумбією, яка була важливим торгівельним партнером, куди направлялось 30% експорту у тому числі 50% нафти. В період президентства в Колумбії А. Урібе, який проводив проамериканський курс, країни неодноразово стояли на порозі військового конфлікту. Це в 2008 та 2011 роках, коли Колумбійські війська вторглись на територію Еквадору, звинувачував його керівництво у підтримці руху FARC. Тільки з приходом до влади в Колумбії президента М. Сантоса були відновлені дипломатичні відносини та почався пошук мирного врегулювання спірних

проблем між двома країнами. Лідери двох країн провели декілька зустрічей з метою подолання існуючих протиріч та стабілізувати ситуацію на колумбійсько-еквадорському кордоні. У 2015 р. країни прийняли «Двох національний план прикордонної інтеграції» метою якого було всебічний розвиток прикордонних районів [5]. Рішення припинення громадянської війни досягнуте президентом М. Сантосом, фактично ліквідує основу для повторення криз у відношеннях двох країн [13]. Свідченням тому є те, що відносини між Колумбією та Еквадором характеризуються зміцненням взаємної довіри та носять стабільний характер, є вибір Еквадору у якості країни-посередника у переговорах Колумбії з рухом FARC.

Все більше значення для Еквадору здобуває азіатсько-тихоокеанський вектор його зовнішньої політики, де значну роль грає китайський фактор. Еквадор увійшов у сферу інтересів експансіоністської політики Китаю в Латинській Америці ще в 2003 р. з приходом до влади Р. Корреа ці відносини отримали новий імпульс та здобули новий якісні характеристики, отримав статус стратегічного партнера. Еквадор виступає з позиції єдиного Китаю. Двостороннє співробітництво охоплює усі сфери від політичного діалогу до військово-технічної співпраці. З 2006 р. по 2018 р. лідер Еквадору зустрівся з лідером КНР понад 10 разів. Китайському капіталу належить понад 10% інвестицій в нафтовидобувній галузі. Китай побудував в країні найбільший на континенті нафтопереробний завод. Китай перетворився в головного кредитора Еквадору. Загальна кредитна лінія, відкрита Китаєм, складає 4 мільярди доларів тільки за останні п'ять років [8]. У 2015 р. країни підписали нову угоду, яка визначає напрямки та обсяги співпраці двох країн у військово-технічній сфері [1]. У 2015 р. Еквадор відкрив посольство у В'єтнамі, підписавши ряд угод про співробітництво з цією країною [17]. Серед цього напрямку особливо слід відмітити відносини Еквадору з Південною Кореєю. Р. Корреа неодноразово відвідував цю країну. Економічну модель, яка покладена за основу розвитку Південної Кореї, він вважає найбільш успішною та намагається реалізувати її у себе в країні. В останні роки Еквадор налагоджує контакти із країнами АСЕАН [3].

Важливим для Еквадору залишаються відносини з США, його «антиамериканизм» не поширюється не тогрівельно-економічні зв'язки з цією країною. США залишаться важливим торгівельним партнером, куди експортуються майже весь цукор, 60% кофе та бананів. На початку президентського строку США надавала країні матеріальну підтримку. Так у 2007 р. її розмір склала 34 мільйона доларів, крім того в країні США фінансували ряд програм спрямованих на боротьбу з наркобізнесом. Але подальші реформи Р. Корреа, пов'язані з націоналізацією нафтової промисловості, в наслідок чого американським компаніям «Охуо» втратила ліцензію на видобуток нафти, його відмова продовжити строк перебування американських військових на Манті, та підписати угоду про Зону вільної торгівлі, призвели до різкого погіршення відносин між країнами. США ввели ряд економічних санкцій проти Еквадору. Під час колумбійсько-еквадорської кризи США підтримали Колумбію. Відносини загострились й через

американські письма, які були оприлюднені в 2011 р. на сайті Вікілікс, в яких образливо висловлювались в адресу керівництва країни. У відповідь Еквадор надав політичний притулок у своєму посольстві в Британії автору цього скандального сайту, а також заявив про свою готовність дати політичний притулок колишньому співробітнику ЦРУ Е. Сноудену. Політичні демарші з обох сторін не призвели до серйозних наслідків в торгівельно-економічних відносинах. Керівництво Еквадору продовжує активно виступати з критикою зовнішньої політики США, їх позиції в Сирійській та Українській кризах. У 2016 р., виступаючи на зустрічі глав урядів країн-учасниць Руху країн неприєднання (MNOAL) президент Еквадору Р. Корреа заявив про існування нового «Плану Кондор», подібний тому яким користувались у період військових диктатур в Латинській Америці в 70-80-х роках ХХ століття, направленої проти «прогресивних урядів» регіону. Лідер Еквадору сподівався, що обрання Д. Трампа президентом США будуть сприяти покращенню відносин між країнами [2]. Але політика, яку проводить Д. Трамп, направлена на ліквідацію лівих режимів в Венесуелі та Болівії, стало дестабілізуючим фактором і президент Еквадору виступив з достатньо жорсткою їх критикою. Таким чином, еквадору-американські відносини на сьогодні базуються на жорсткому економічному прагматизмі, в умовах такої ж жорсткої критики їх політичних курсів.

Європейський напрямок також входить сьогодні в число пріоритетів зовнішньої політики Еквадору. Він складається із відносин з ЄС, які набувають розвитку як в рамках «МЕРКОСУР-ЄС», «Саміт ЄС-Латинська Америка», так й на двосторонній основі. Між ЄС та Еквадором існує ряд угод які зумовлюють напрямок співробітництва в енергетичній, торгівельній та гуманітарній сферах. Прорив у відносинах ЄС-Еквадор стало включення Еквадору наряду з Колумбією та Перу до ряду країн з якими ЄС підписав в 2016 р. угоду про створення зони вільної торгівлі. Найбільш динамічно двосторонні відносини Еквадор розвиває з Іспанією, Італією, Німеччиною. Остання є однією з донорів країни, здійснюючи значну фінансову підтримку, фінансуючи проекти в галузі економіки та модернізації структур державного управління [1].

Починаючи з 2008 р. все більшу роль в європейському векторі займають відносини з Росією. Двостороннє співробітництво носить всебічний характер, охоплюючи всі сфери: торгівельно-економічну, науково-технічну, гуманітарну та військово-технічну. Еквадор увійшов в трійку країн регіону за обсягом торгівлі, яке в 2016 р. склало 2 млрд. дол. Між країнами був введений безвізовий режим. Росія постачає до Еквадору гвинтокрили, обладнання для енергетичного комплексу, навчає еквадорських студентів. Еквадор зайняв лідируючі позиції на російському ринці по поставкам бананів та роз. Обсяг експорту в Росію збільшився майже в 1,5 рази в умовах режиму санкцій до яких Еквадор не тільки не приєднався, але й піддав критиці.

Еквадор та його керівництво нарощує свій потенціал, роль в міжнародних організаціях, таких як ООН, АТЕС, «Рух неприєднання», ВТО, де відстоює та проводять свою позицію по проблемам сучасного світу. Її зовнішня політика носить самостійний та прагматичний характер і націлена на вирішення проблем

соціально-економічного розвитку країни та її національних інтересів на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Внешняя политика Эквадора URL : <http://www.my-article.net/get/наука/география/америка/южная-америка/чили#get/наука/география/америка/южная-америка/эквадор>. (дата звернення 11.04.2018).
2. Глава Эквадора считает, что избрание в США Дональда Трампа будет способствовать объединению Латинской Америки URL : <http://rusecuador.ru/ecuador-novedades/politica.html?start=125>. (дата звернення 07.04.2018).
3. Департамент иностранных дел и торговли Австралии / Двусторонние экономические и торговые отношения. Эквадор – Австралия URL : <http://dfat.gov.au/geo/ecuador/pages/ecuador.aspx>. (дата звернення 22.04.2018).
4. Китай в Латинской Америке URL : <http://voprosik.net/levuj-povorot-latinskoj-ameriki/?p=872>. (дата звернення 12.04.2018).
5. Колумбия выражает удовлетворение достигнутым договором с Эквадором URL : rusecuador.ru/.../16467-ekvador-ratificiroval-dogovor-o-svobodnoj-torgovle-s-es.ht. (дата звернення 18.04.2018).
6. Латинская Америка: меняющийся облик URL : www.perspektivy.info/book/latinskaja_amerika_menajushhij_sja_oblik_2007-03-19.htm. (дата звернення 26.04.2018).
7. Левое направление в Латинской Америке URL : <https://sites.google.com/site/contemphist/studentam/umk-novejsaa-istoria-stranzapada/levuj-povorot-v-latinskoj-amerike>. (дата звернення 09.04.2018).
8. Положение Эквадора на современном этапе URL : <http://rusecuador.ru/ecuador-novedades/politica>. (дата звернення 03.04.2018).
9. Политика Эквадора URL : <http://ru.euronews.com/tag/ecuador-politics>. (дата звернення 29.04.2018).
10. Реакция в странах Латинской Америки на события в Крыму и вокруг Украины URL : http://www.perspektivy.info/rus/gos/reakcija_v_stranah_latinskoj_ameriki_na_sobytiya_v_krymu_i_vokrug_ukrainy_v_kontekste_rossijsko-latinoamerikanskih_otnoshenij_2014-05-26.htm. (дата звернення 13.04.2018).
11. Россия и страны Латинской Америки URL : http://www.mid.ru/organizacii-latinoamerikanskogo-regiona/-/asset_publisher/0vP3hQoCPRg5/content/id/447874. (дата звернення 02.05.2018).
12. Чумакова М.Л. Эквадор: перемены на политической арене // Латинская Америка. 2007. № 2. С. 25 – 40.
13. Эквадор приветствует прекращение огня в Колумбии URL : <http://rusecuador.ru/ecuador-novedades/politica>. (дата звернення 28.04.2018).

14. Эквадор ориентирует свою внешнюю политику на Латинскую Америку, Азию и Африку URL : <http://www.geopolitics.ru/2014/page/30/>. (дата звернення 30.04.2018).
15. Эквадор. Подробная информация о стране URL : <http://www.topglobus.ru/ekvador-statistika-dannye-strana>. (дата звернення 20.04.2018).
16. Экономика России/ Россия и Эквадор подписали соглашения об избежание двойного налогообложения URL : <https://www.rosbalt.ru/russia/2016/11/14/1566922.html>. (дата звернення 16.04.2018).
17. Ecuador country profile URL : <https://www.bbc.co.uk/news/world-latin-america-19331501>. (дата звернення 10.04.2018).
18. Ministerio de relaciones exteriores y movilidad humana URL : <https://www.cancilleria.gob.ec>. (дата звернення 17.04.2018).
19. Rafael Correa PRESIDENT OF ECUADOR URL : <https://www.britannica.com/biography/Rafael-Correa>. (дата звернення 23.04.2018).
20. Ecuador - Foreign Relations - GlobalSecurity URL : <https://www.globalsecurity.org/military/world/ecuador/forrel.htm>. (дата звернення 07.05.2018).

УДК 323.174

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В ХХІ СТОЛІТТІ

Гринько О. С.,

здобувач третього рівня вищої освіти за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси Маріупольського державного університету

Регіональна політика ЄС пройшла довгий історичний шлях свого розвитку, у якому дослідники виділяють ряд етапів, при цьому в науковій літературі відсутній єдиний підхід до виділення хронологічних рамок кожного з етапів [1]. Кожний з етапів розвитку регіональної політики проходив під впливом цілого ряду чинників, які впливали, в першу чергу, з ситуації, яка характеризувала розвиток європейського інтеграційного процесу і завдань що стоять перед ним, мірою розвитку теоретико-концептуальних основ регіональної політики і можливих моделей її реалізації, а також усвідомленням і визначенням ролі і місця регіональної політики в загальній структурі діяльності Європейського Союзу. На початку ХХІ століття був завершений процес формування єдиного спільного ринку і Валютного Союзу, створення зони євро. Останнє призвело до ліквідації однорідності Європейського Союзу як єдиного простору у контексті його фінансової складової. Це створило передумови для формування концепції різних швидкостей інтеграції в рамках ЄС. Важливою віхою у розвитку ЄС в цілому, і регіональної політики зокрема,

став Саміт 1999 року, який затвердив політику розширення за рахунок країн Центральної та Східної Європи. Вирішальна роль в реалізації цього масштабного проекту відводилася «політиці згуртування». Процес подальшого розширення європейського інтеграційного процесу, формування нової територіально-просторової архітектури став визначальним чинником, під впливом якого розвивалася регіональна політика ЄС, що отримала назву до цього часу "політика згуртування".

В контексті його реалізації на регіональну політику покладалося завдання «забезпечення зів'язаних норм підтримки новачків, одночасно зберігаючи в силі попередні критерії допомоги старожилам». Це було обумовлено необхідністю надання допомоги країнам-кандидатам для їхньої адаптації до прийому в ЄС. Регіональна політика в цей період повинна була корегуватися у контексті такого масштабного розширення, з метою адаптації країн-кандидатів до вступу в ЄС, досягнення ними параметрів відповідних членству в Європейському Союзі. З цією метою в рамках регіональної політики були розроблені спеціальні програми – САПАРД – сприяння сільському господарству, ІСПА – підтримка охорони навколишнього середовища і транспортної інфраструктури, ДАРЕ – допомога в адаптації економік країн ЦВЕ до параметрів ЄС. Все це стало для цих країн вигідним і привабливим проектом, в той ж час для ЄС прийом нових членів став менш болісним.

24-25 травня 1999 року Європейська Комісія узгодила так званий пакет «Agenda-2000», який визначив фінансові перспективи на період 2000-2006 рр. за планом регулювання і управління Структурними Фондами і спільною сільськогосподарською політикою. Прийняття цього пакету мало принципове значення для регіональної політики, адже реалізація цього пакету передбачала проведення фінансової реформи, аграрної і податкової політики, що фактично вело до реформування Структурних фондів і напряму впливало на регіональну політику, зокрема її основний підхід фінансування регіонів, використання нових механізмів у вирішенні завдань диспропорціонального розвитку, в першу чергу більш ефективно використовувати вже існуючі ресурси та можливості регіону. В ході цих реформ відбулося скорочення цільових категорій Структурних фондів до трьох поряд з підготовкою майбутнього розширення ЄС [13].

Формування регіональної політики в цей період йде також в контексті прийнятого в Лісабоні основоположного документу "Стратегія розвитку ЄС до 2020 р.". Лісабонська стратегія розвитку, яка була прийнята на саміті ЄС у 2000 р. стала визначальним документом, головним орієнтиром в розвитку всіх політик ЄС, в тому числі і регіональної. Головна мета цього Документу полягала у тому, щоб «за десять років зробити економіку ЄС найбільш конкурентоспроможною та динамічною в світі». Вплив цього документу на всю політику ЄС був настільки великим, що ряд західних дослідників використовують термін «лісабонізація» [13]. В контексті регіональної політики «лісабонізація», в першу чергу, означала підвищення конкурентоспроможності регіонів.

В контексті задач Лісабонської стратегії розроблявся і приймався черговий фінансовий план розвитку регіональної політики 2007-2013 рр. У плані реалізації регіональної політики на 2007-2013 рр. чітко формувалися нові підходи. Це, в першу чергу, тісна зв'язка благодійних завдань із завданнями орієнтування регіонального розвитку на інновації, зростання освітнього рівня населення, використання та узагальнення і передачу успішного досвіду регіонального розвитку. Пріоритет в наданні фінансової підтримки в першу чергу надавався тим проектам і програмам, які мали потужний інноваційний компонент і які вели до впровадження сучасних технологій та відповідали високим європейським стандартам. Все це мало підвищити регіональну конкурентоспроможність, яка включалася в систему обов'язкових складових елементів конкурентоспроможності. Підвищення конкурентоспроможності ЄС визначалося як головний пріоритет розвитку ЄС на найближчий час Лісабонською декларацією. Неконкурентоспроможний регіон стає гальмом на шляху розвитку ЄС [9].

Ряд дослідників вважають, що саме реалізація Лісабонської стратегії у контексті регіональної політики робила «згуртованість і конкурентоспроможність взаємодоповнюючими поняттями, а регіональна політика почала поступово зрощуватися з політикою сталого розвитку» [4].

Курс на подальше поглиблення інтеграції і єднання членів ЄС шляхом розширення регіоналізації його територіального простору визначила прийнята в 2003 році Декларація про хартію народів і регіонів, так звана Брновська програма [10]. Декларація висувала на порядок денний курс на подальшу автономізацію і федералізацію країн ЄС, створення територіальних автономій для етнічних меншин і делегування їм законних прав, відповідно до принципу субсидіарності.

Документ орієнтував напрямки регіональної політики і завдання, пов'язані зі створенням для всебічної реалізації прав етнічних меншин, створення умов для їх всебічного розвитку на основі поглиблення процесу децентралізації на основі принципу субсидіарності. Визначальними факторами, які вимагали корекції регіональної політики та її адаптування до нових умов стала економічна - 2008 і міграційна 2014-2015 рр. кризи.

Криза 2008 р. зачепила усі країни Європейського Союзу, як його ядра, так і його периферії. Наслідки економічної і фінансової криз мали свою специфіку, як за масштабами її проявлення, так і за соціальними наслідками. У 2009 році показники ВВП скоротилися у всіх країнах, за виключенням Польщі. Так у середньому по ЄС він становив 4,3%. При цьому коливання по країнах були значними. Так у Франції падіння становило 2,4%, на Кіпрі-1,1%, в Латвії - 17% [5]. Економічна криза привела до кризи у фінансовій сфері. Ряд країн опинилися перед загрозою дефолту – це Греція, Кіпр, Ірландія. Особливо тяжке становище склалося в Іспанії, Ірландії, Греції, Португалії, де спад продовжився і в наступні роки, більшість країн вступила в період рецесії. У 2011 році зростання у 3% показали лише Мальта, Словачія та Польща. Криза призвела до збільшення безробіття, особливо у країнах Південної Європи. В Італії у 2011 р.

воно становило 14,6%, в Греції – майже 15%, в Іспанії – 22%, а серед молоді – до 50%, в Латвії- 14% [6].

Це вимагало внести корективи в регіональну політику, в її рамках була надана додаткова фінансова підтримка країнам найбільш сильно постраждалим від кризи, перш за все Греції. Крім того треба було вживати термінових заходів і розробляти в рамках політики гуртування "програми спрямованної на скорочення безробіття", особливо серед молоді, де відсоток безробітних доходив до 50% (Італія, Греція, Португалія). Криза 2008 року практично зірвала можливість виконання Лісабонської стратегії розвитку, оголюючи гострі проблеми, пов'язані з наявністю асиметрії і диспропорції як серед країн-членів, так і всередині їх регіонів, яка внаслідок кризи набула загрозливого характеру, підриваючи єдність ЄС. У цих умовах знову спалахує дискусія про характер, цілі і завдання регіональної політики, моделі її реалізації. Результати цієї дискусії знайшли місце в новому Основному Документі, який визначив стратегію розвитку ЄС на десятирічну перспективу, що отримала назву "Європа-2020: стратегія розумного сталого та всеохоплюючого зростання», прийнятий у березні 2010 р. [12].

Стратегія визначає завдання виходу із кризи і окреслює шляхи подолання нестабільності і відновлення розумного, стійкого і всеохоплюючого розвитку. Цього, як підкреслюється в стратегії, можна домогтися тільки спільними діями. Цей документ чітко формулює цілі, які мають бути досягнуті до 2020 р. Нова стратегія розвитку ЄС позначила новий новаторський підхід до формування її концептуальних основ, цілей і завдань. Ними стали - зняття загроз регіонального розвитку, викликаних глобалізацією, дефіцитом власних енергоресурсів, несприятливою демографічною ситуацією і кліматичними змінами.

Правове оформлення нових підходів до регіональної політики знайшло відображення в новому семилітньому плані регіональної політики 2014 - 2020 рр. Політичні домовленості були переведені у формат нормативно-правових актів. Регіональна політика знову повинна була адаптуватися до нових умов, зберігаючи свої базові принципи, залишаючись політикою, яка орієнтована на всі країни і регіони Європейського Союзу, при цьому головною особливістю реформи було все більше злиття з політикою сталого розвитку [14].

Наслідком кризи 2008 року в контексті регіональної політики стало усвідомлення повної неспроможності її реалізації на основі концепції "Європа - регіонів". Криза переконливо продемонструвала, що роль держави є домінуючою в умовах екстремальних ситуацій, регіони не здатні адекватно реагувати на виклики і самостійно адаптуватися до них. Гасло "Європа регіонів" остаточно пішов, звільнивши місце "Європа з регіонами". Криза 2008 року стала каталізатором якісної зміни політичного ландшафту країн членів-ЄС, посиленням впливу старих партій правого толку і формування нових несистемних партій, що стоять на платформі жорсткого націоналізму і частково сепаратизму. Розвитку цієї тенденції нового потужного імпульсу надала міграційна криза 2014-2016 рр., коли Європу заповнили мільйони мігрантів з

Європи, Ірану, Афганістану. Криза спровокувала спалах тероризму, злочинності, посилив процес ісламізації в Європі. Реакцією населення Європи було посилення євроскептицизму і сепаратизму. Яскравим проявом цих тенденцій став Брекзит - каталонська криза, прагнення Гренландії на вихід з Данії. В Європі діють сьогодні 200 легальних і нелегальних організацій сепаратистського спрямування [9]. На цій хвилі до влади в ряді країн приходять праві партії в ідеології яких вітається євроскептицизм в м'якій або жорсткій формах. У цих умовах різко актуалізується проблема формування європейської ідентичності та привабливості образу ЄС. Регіональна політика стала розглядатися як один з найбільш ефективних механізмів розв'язання цієї задачі.

Якісно новим стає процес найтіснішої взаємодії регіональної політики з іншими політиками, що реалізуються ЄС. В першу чергу, це її імплементація в зовнішню політику Європейського Союзу. Завдання, які стоять перед спільною зовнішньою політикою ЄС, впливали на регіональну політику, яка ставала важливим інструментом реалізації цілей і завдань спільної зовнішньої політики ЄС. В рамках політики "Згуртованість" реалізовувалися і фінансувалися ряд проектів в рамках реалізації зовнішньополітичних проектів та «Щира Європа – добросусідство: нові рамки відносин з нашими східними та південними сусідами». Проект був прийнятий у 2003 році напередодні реалізації п'ятої хвилі розширення 2004 року.

В ній були сформульовані завдання, які потрібно буде вирішувати після формування нового простору ЄС, в результаті вступу до нього 10 нових членів. У травні 2004 р. через два тижні після виникнення нових кордонів ЄС з'явилася нова програма «Європейська політика сусідства», дія якої охоплювала ряд країн.

По відношенню до Східних сусідів ЄС запусив політику «Східне партнерство». Більша частина проектів та програм в рамках цієї політики реалізується через «Політику Згуртування», фінансується через структурні фонди. Яскравим прикладом може слугувати проект «Північний вимір». «Балтика» та ціла низка інших подібних векторних проектів, які включають такі країни, як Україна, Білорусь, Грузія та Молдова.

На формування концепції регіональної політики, її цілей і завдань в цей період вплинула програма «Європейська територіальна перспектива розвитку» (ESDP) – Програма, метою якої стало закріплення взаємних обов'язків, та проголосила думку про те, що економічне майбутнє ЄС, його соціально-економічний розвиток має ґрунтуватися та принципі горизонтально інтегрованих географічних одиниць, нарівні з вертикальними секторами [15]. Реалізація цього проекту, поруч із іншими факторами, принципово змінила сутність регіональної політики. Центральне місце відводиться проблемі сталого розвитку.

Таким чином, особливістю даного етапу став більш динамічний розвиток регіональної політики у контексті її коригування та модернізації, яка знайшла відображення в планах її розвитку 2007-2013, 2014-2020 рр. Аналіз стратегії розвитку регіональної політики, який відображений в цих документах, показує, що по-перше, практично вони повністю не відображають в собі ідею «Європа

регіонів», поступаючись місцем тезі «Європа з регіонами», по-друге, ми бачимо яскраво виражену тенденцію регіоналізації; тобто, знову зростає роль держав в перерозподілі структурних фондів. Ряд дослідників схильні вважати, що в цей час регіональна політика ЄС швидше за все носить змішаний характер, реалізуючи як дерижирську, так і неоліберальну моделі, яку характеризують як селективну регіональну політику [8]. Програма розвитку 2014-2017 рр. містила ряд принципових нововведень в концепції регіональної політики, проблем транскордонного співробітництва, у виділенні пріоритетів для фінансування структурних фондів ЄС. Ці пріоритети визначені в контексті цілей та завдань, зафіксованих в Стратегії «Євро-2020». На цьому етапі нові завдання були поставлені і в плані розвитку регіоналізації, і в структуруванні нової просторової архітектури ЄС. На її фінансування в 2014-2020 роках спрямовується 351,8 млрд. євро, що становить 32,5% видатків загального бюджету ЄС [11]. У період кризи посилюється роль Фонду Згуртованості, так у 2007 - 2013 рр. він розпоряджався 20% бюджетних коштів регіональної політики, в новому плані розвитку передбачається зростання його обсягів до 25 %. Також особливістю цього етапу розвитку є те, що регіональна політика все більше повертається в бік країн, які недавно вступили до ЄС. Як зазначає ряд дослідників, особливістю нової програми регіонального розвитку є зв'язок між регіоналізацією і процесом управління в Європейському Союзі. Одним з найважливіших принципів регіональної політики є принцип субсидіарності, який передбачає децентралізацію влади – передачу більшої частини атрибутів влади на регіональний рівень. Нова програма націлена на створення і зміцнення інституційного та адміністративного потенціалу на місцях [6].

Євросоюз переживає складний період свого розвитку, який вимагає від нього необхідність нових підходів до вирішення нових викликів, його майбутнє залежить від того, на скільки адекватно він зможе на них відповісти. Регіональна політика в умовах політичної, економічної, соціальної нестабільності і при все більш зростаючій загрозі безпеки терористичної, енергетичної, екологічної, на наш погляд, є одним з основних механізмів і інструментів виходу із кризи, за умови її підтримки всіма її учасниками і підвищенням її ефективності. На цьому етапі знов відновилися дискусії щодо перспективи розвитку регіональної політики. У планові документи була внесена низка коректив, змінено концептуальні засади регіональної політики, які будуть розглянуті у наступному розділі.

Список використаних джерел

1. Арбатова А. Кризис и Европейский Союз: политические аспекты // Международная экономика и международные отношения 2012 №11 с.33-42.
2. Гринько О. Історія формування та етапи розвитку регіональної політики Європейського Союзу // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: історія, політологія. Випуск 17. 2016. С. 121-129.
3. Гладкий І.Й. Регіональна політика та сценарії просторового розвитку ЄС. Проблема розвитку зовнішніх зв'язків. Ч.1, - Донецьк, 2008 –с.65

4. Кондратьева Н. Региональная политика на перепутье// Европейский Союз в XXI ст.. Время испытаний. – Москва. – РАН, 1914. (649);
5. Островская Е. Франция. Преодоление кризиса. // МЭМО. 2010. №4. С.57.
6. Полікарпова О. Регіональна політика ЄС: практичний досвід для України // вісник тернопільського національного економічного університету. 2015. №3. С.101-110.
7. Сепаратизм в политической жизни современной Европы. Доклады Института Европы №318. Москва 2015. С.13
8. Сорокина. Региональная политика Испании. С.11-12.; Сидоренко О.В, Зарубежный акт селективной региональной политики // Инициатива XXI века. 2010. №2. С.17-24.
9. Allen D. The structural funds and cohesion policy extending the bargain to meet new challenges // Wallacen Poilack M.A. and Young A.R. (eds) Policy-Making in the European Union. Series. Oxford (UK); Oxford University Press, 2010. P. 242-244.
10. An Agenda for a Reformed Cohesion Policy/ a place based approach to meeting European Union Challenges and expectations/ Independent report by F. Barce. April 2009/ URL : http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report_barca_report_en.pdf. (дата звернення 29.04.2018)
11. The European Union explained: Regional Policy. Luxemburg European Commission. 2014. P. 3.
12. Europe 2020 URL : http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_climate_change_and_energy. (дата звернення 22.04.2018)
13. Reform of the Structural Funds 2000-2006 Comparative analysis. EU Structural Funds European Commission Brussels, 1999.
14. Cohesion policy 2014 – 2020. Investing in growth and jobs. 2014. URL : http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014_proposals/regulation2014_leaflet.pdf. (дата звернення 19.04.2018)
15. Opinion of the committee of the regions of 15th February 2001 on the structure and goals of European regional policy in the context of enlargement and globalization: opening of the debate / Committee of the Regions. Com – 1/023. Luxembourg: Office for official publication of the European Union.

УДК:327.7(71:339.726.2)111

КАНАДСЬКЕ АГЕНСТВО МІЖНАРОДНО РОЗВИТКУ: СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Жигір А. В.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

У сучасній системі міжнародних відносин важливу роль відіграє надання гуманітарної, фінансової, технічної допомоги державам третього світу. Міжнародна допомога сприяє вирішенню проблем, що стоять перед цими країнами, соціально-культурного, гуманітарного, економічного, демографічного характеру. Така допомога набуває різноманітні форми, серед яких сприяння стабілізації економічного стану, розвитку науково-технічної бази, вирішенню проблеми бідності, побудова громадянського суспільства, демократизація політичної системи, підвищення конкурентоспроможності країн, підтримка інституційних реформ тощо. Основними донорами у зазначеній сфері виступають різноманітні урядові та неурядові організації, які мають значний вплив на розвиток міждержавних відносин.

Однією з таких організацій, що спеціалізується на наданні допомоги, є Канадське Агентство Міжнародного Розвитку (КАМР). Організація була створена в 1968 році, на чолі з ліберальним урядом П'єра Трюдо, діяльність організації охоплює більш 100 країн світу, її бюджет складає приблизно 2,1 мільярда доларів на рік [2]. КАМР є федеральним державним органом, відповідальним за виконання офіційної програми Канади з надання допомоги країнам, що розвиваються. Головна мета її діяльності – це сприяння сталому розвитку, зменшення бідності та створення більш безпечного, справедливого та процвітаючого світу [4].

У 1980-ті роки в уряді Канади посилювався рух серед канадських парламентаріїв щодо зміцнення демократії та прав людини в програмі міжнародного розвитку. Фактично, починаючи з кінця 1970 х років, опозиційні сили розкритикували канадський уряд за відносно байдужість до питань захисту прав людини та демократії як ключових напрямків у зовнішній політиці. Тому у 1986 році спеціальний спільний комітет з міжнародних відносин опублікував доповідь на тему: «Незалежність та інтернаціоналізм», в якій були сформульовані принципи захисту прав та демократія в умовах розвитку, що створили засади для формування програми «канадської демократії» та стали імпульсом для розвитку діяльності організації [5].

У своїй діяльності КАМР співпрацює з різними партнерами. Двосторонні проекти, які діють на основі міждержавних угод з країнами, що розвиваються, підписання договорів з канадськими партнерами для реалізації проектів за кордоном, наприклад: з волонтерськими організаціями, вищими навчальними закладами, спільнотами, комерційними організаціями, церквами тощо. КАМР активно розвиває взаємовигідні зв'язки в сфері приватного сектору. Агентство робить свій внесок в програми допомоги, співпрацюючи зі Світовим банком і

Африканським Банком Розвитку, підрозділами ООН, такими як ЮНІСЕФ та іншими міжнародними організаціями [7].

КАМР має ряд схем фінансування та програм для неурядових організацій з питань охорони здоров'я, демократії та розвитку молоді. Окрім управління коштами на рівні країни, організація має певні органи для здійснення централізованого фінансування: Канадський фонд для Африки, програма промислової співпраці, конференц-фонд, партнерство з корінними народами, міжнародна молодіжна програма стажування, програма щодо підтримки волонтерського сектору (має ряд договорів щодо фінансування для НУО) [3].

Особливим надбанням КАМР є вагомий внесок в досягнення «Декларації Тисячоліття», яка розглядається як один з найважливіших документів, колективно прийнятим членами Організації Об'єднаних Націй для вирішення глобальних проблем людства, а також більш широкої мети в галузі міжнародної політики Канади. У своїй діяльності організація виділяє декілька основних напрямків:

- **Захист прав людини:** підтримка демократичних цінностей, розвиток громадського суспільства, встановлення правового уряду, підтримка гендерної рівності, заборона расової дискримінації та прояву інших видів нетерпимості.

- **Соціальний розвиток:** програма підтримує ініціативи, пов'язані з наданням кваліфікованої медичної допомоги в країнах, що розвиваються, визначає загальну початкову освіту та захист дітей пріоритетними напрямками у соціальному розвитку країн. Вона також включає ліквідацію бідності та голоду шляхом ефективного та цілеспрямованого підходу, який відповідатиме потребам країн, що розвиваються, створення належної інфраструктури, скорочення дитячої смертності, боротьбу з інфекційними хворобами.

- **Економічний добробут:** набуття економічної стабільності державами, що розвиваються, через фінансування програм розвитку малого та середнього бізнесу, зміцнення приватного сектору, мікро-фінансування освітніх програм для забезпечення сталого розвитку, залучення інвестицій, усебічне партнерство та диверсифікація шляхів товарообігу.

- **Екологічна стійкість:** для Канади особливим питанням є безпеки навколишнього середовища, фінансування еко-проектів та впровадження урядових програм у сфері екології та захисту. Головними напрямками у цій сфері є зміна клімату, деградація земельних ресурсів, водопостачання та використання альтернативних джерел [6].

Виходячи з діяльності КАМР, організація представляє великий інтерес для України та стабілізації внутрішньополітичного стану країни. Метою програми є поліпшення економічних можливостей українців в умовах зміцнення демократичного суспільства. Канада співпрацює з урядом України в проведенні реформ, необхідних для повної реалізації економічного потенціалу країни і створення міцного державного, інституційного та правового середовища для інтеграції у європейське співтовариство. Після подій «Револуції гідності» та початку військового конфлікту на сході України, Канада прийняла комплексний підхід щодо економічної допомоги. З січня 2014 року Канада виділила понад 140 мільйонів доларів в рамках двосторонньої

допомоги [1]. Допомога спрямована на сприяння більш інклюзивному зростанню, залученню інвестицій та створенню робочих місць в приватному секторі, скороченню бідності, підтримці місцевих громад та підвищенню конкурентоспроможності у сфері малого та середнього бізнесу, особлива увага надається дрібним фермам.

Таким чином, одним з напрямків зовнішньої політики Канади є підтримка миру та надання гуманітарної допомоги країнам, що розвиваються. Основним інструментом для здійснення даної політики стало Канадське агентство міжнародного розвитку, засноване на чолі з ліберальним урядом П'єра Трюдо у 1968 році. Для досягнення поставленої мети, КАМР концентрує свої зусилля на декількох напрямках: забезпечення базових потреб людини, всебічна участь жінок, розвиток інфраструктури для бідних, захист прав людини, становлення демократичних цінностей, розширення приватного сектора і безпека навколишнього середовища. З 2015 року уряд Канади під керівництвом Джастіна Трюдо збільшив обсяг допомоги країнам, що розвиваються і стимулює діяльність фонду.

Варто зазначити, що КАМР активно співпрацює з Україною у питаннях сталого розвитку. Інтенсифікація двосторонніх відносин відбулась після подій «Революції Гідності» та початку військового конфлікту на Сході країни. Канадський уряд підтримав політичні, економічні та інституціональні реформи діючого керівництва України і надає значну фінансову допомогу для стабілізації внутрішньополітичного стану держави та наближення її до європейських стандартів, з метою подальшого вступу до ЄС.

Список використаних джерел

1. Canada and the world / Canadian international assistance in Ukraine. URL: http://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/priorities-priorites/where-ou/ukraine.aspx?lang=eng.
2. Evaluation of CIDA's Humanitarian Assistance 2005-2011 / Canadian report. URL: http://www.international.gc.ca/gac-amc/publications/evaluation/2012/dev-ha-ah12.aspx?lang=eng&_ga=2.222944537.385932075.1525521624-726846970.1492980108.
3. Funds for NGOs / Canadian international development agency (CIDA). URL: <https://www.fundsforngos.org/bilateral-funds-for-ngos/canadian-international-development-agency-cida/>
4. Globalphilanthropy / CIDA - Canadian International Development Agency. URL: https://www.globalphilanthropy.ca/blog/cida_-_canadian_international_development_agency
5. Jamey Essex / The politics of effectiveness in Canada's international development assistance // University of Windsor Scholarship at UWindsor. URL <https://scholar.uwindsor.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=poliscipub>
6. Office of the information commissioner of Canada / Canadian International Development Agency. URL : http://www.oic-ci.gc.ca/eng/rp-pr_spe-rep_rap-spe_rep-car_fic-ren_measuring-up-etre-a-la-hauteur_11.aspx

7. The Canadian International Development Agency – CIDA / Article. URL : http://www.who.int/workforcealliance/members_partners/member_list/cida/en/

УДК 327(73+72)

СПІВРОБІТНИЦТВО США ТА МЕКСИКИ В БОРОТБІ З НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ ТА НАРКОТРАФІКОМ

Клименченко М. В.,

студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

В умовах глобалізації міжнародна міграція, та проблеми, що вона викликає, вийшли на перший план світового порядку денного. Неможливо виробляти і проводити ефективну політику на національному, регіональному та міжнародному рівнях без урахування всіх — політичних, соціально-економічних і культурних аспектів цього феномена, що має як позитивні, так і негативні сторони. XX-XXI століття називають «Другим Великим переселенням народів», весь сучасний світ почав рухатися, причому розвиток міграції набув вибухонебезпечного характеру. В основі міграційних процесів лежить глобалізація світової економіки, всеохопний розвиток комунікаційних зв'язків, транспорту, торгівлі і як наслідок, взаємопроникнення культур. Міждержавні кордони поступово втрачають своє значення, що призводить до появи нових та загостренню старих негативних процесів, одним з яких є незаконний обіг наркотиків. [1]

В сучасному світі проблеми нелегальних мігрантів та наркотрафіку йдуть пліч-о-пліч і приносять чималі загрози для національної безпеки країн, яких вони стосуються. Це актуально і для відносин Сполучених Штатів Америки і Сполучених Штатів Мексики. Країни є сусідами і мають величезний спільний кордон, який щосекунди стає метою, лазівкою і «відмінним інструментом» підризу національної безпеки країн шляхом безперервної нелегальної міграції і, як наслідок, постійного наркотрафіку. [3]

Незважаючи на всі зусилля прикордонників, проблема мексиканських емігрантів стоїть дуже гостро. В середньому прикордонні служби щодня затримують близько двохсот «бажаючих» нелегально перетнути кордон між двома державами. Як правило, це становить всього половину від усіх нелегальних емігрантів.

Починаючи з 1990 року, США і Мексика намагалися згладити наявні суперечності на основі підписаних угод про співпрацю в різних областях, проте з приходом Трампа рішення цих проблем стало утрудненим. [5]

На сьогоднішній день відносини між США і Мексикою досягли своєї нижчої точки. Адміністрація Трампа в очах простих мексиканців виглядає як ворог, якому не можна довіряти. Слід зазначити, що ситуація ускладнюється ще тим, що значна кількість американців вважають, що Мексика є основним

джерелом їх проблем і невдач. Багато з них схвалюють плани президента США заборонити імпорт товарів з Мексики, а також в'їзд в країну мексиканців.

Всі ці події Мексика сприймає дуже болісно, що також підкріплюється образливими і неприємними «твітами» Трампа на адресу південного сусіда.

Таким чином, з «позитивної» на користь нелегалів риторики США змінили свій напрям в контрастну негативну. Результатом цього стало те, що число нелегальних мігрантів з Мексики, які перейшли кордон з США, за перший місяць правління Дональда Трампа скоротилося на 40%. [6]

Історичний аналіз показав, що коріння проблеми наркотрафіку сягають XVI століття, коли канабіс тільки був завезений на континент. Але тільки на хвилі громадянських антинаркотичних рухів на початку XX ст. американський Конгрес прийняв в 1909 році закон про заборону опіуму в немедичних цілях. З цього часу розпочалась боротьба з наркотиками у країні. [5]

Серед найвідоміших борців з наркотиками можна виділити Річарда Ніксона, який спочатку був налаштований на проведення політики, спрямованої на виведення наркотиків з американських ринків. Ще одним борцем з обігом наркотиків був президент Рональд Рейган (1981-1989 рр.), Его дружина Ненсі розгорнула загальнонаціональну кампанію «Just Say No».

Проте у 1990-і рр. в Мексиці, та як наслідок в США, стався різкий підйом торгівлі кокаїном. Однією з причин, як не парадоксально, стало Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA), яка була укладена Канадою, США і Мексикою.

Приблизно з тих часів і розпочинається нова глава співробітництва США та Мексики у питаннях наркотрафіку. Це виражається в спільних діях, які можна розподілити на ряд напрямків [5]

Серед них слід виділити такі:

— перший та найголовніший напрямок — це охорона кордонів, тому що цей напрямок є основою співпраці країн в контексті проблеми наркоторгівлі і прямо впливає з вище феномена нелегальної міграції, так як обидва ці явища — наркотрафік і нелегальна міграція — тісно взаємопов'язані;

— другий напрямок — боротьба з наркокартелями — наприклад, «Проект Коронадо», який тривав майже 4 роки і закінчився операцією зі знищення мексиканського наркокартелю «La Familia».

— а також третій напрямок — програми обміну досвідом та спільні навчання, найдієвіша з яких — «План Меріда», цілями якої на сьогоднішній день є викорінення організованої злочинності, посилення правоохоронних інститутів, створення міждержавного кордону нового типу запобігає нелегальний перевіз як наркотиків і людей на північ, так і грошових коштів і зброї на південь, а також заохочення міцних і здорових суспільних відносин. [10]

Отже, сьогодні ситуація в країнах вкрай важка, адже проблема тільки посилюється, а нинішній президент США Дональд Трамп проводить дуже жорстку риторику щодо південного сусіда, що виражається в регулярних неприємних висловлюваннях в сторону останнього.

Список використаних джерел

1. Воробьева О.Д. Миграция населения: теория и политика / О.Д. Воробьева — М.: «Экономическое образование», 2012. — 364 с.
2. Дональд Трамп введёт в США ЧП для борьбы с наркотиками и их хозяевами глобалистами URL: <http://трамп.ru-an.info/новости/дональд-трамп-введёт-в-сша-чп-для-борьбы-с-наркотиками-и-их-хозяевами-глобалистами/> (дата звернення: 03.05.2018)
3. Мексикано-американские отношения в условиях глобализации URL: <http://www.ilaran.ru/?n=459> (дата звернення: 03.05.2018)
4. Особенности нелегальной миграции в условиях глобализации URL: <http://qoo.by/24nD> (дата звернення: 03.05.2018)
5. Стратегическое партнерство США и Мексики как фактор региональной безопасности Мезоамерики URL: http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/29184/1/girb_2014_09.pdf (дата звернення: 03.05.2018)
6. США — МЕКСИКА: Природа конфликту міграційних інтересів URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_2_1/44.pdf (дата звернення: 03.05.2018)
7. Трамп, кокаин и национальная гвардия URL: <https://topwar.ru/139450-tramp-kokain-i-nacionalnaya-gvardiya.html> (дата звернення: 04.04.2018)
8. H.R. 6061 (109th): Secure Fence Act of 2006 URL: <https://www.govtrack.us/congress/bills/109/hr6061> (дата звернення: 06.05.2018)
9. Immigration reform that will make America great again URL: <https://assets.donaldjtrump.com/Immigration-Reform-Trump.pdf> (дата звернення: 03.05.2018)
10. Merida Initiative URL: <https://www.state.gov/j/inl/merida/> (дата звернення: 04.04.2018)
11. U.S.-MEXICO RELATIONS: TRENDS AND ISSUES URL: <http://bulletin-ir-law.kaznu.kz/index.php/1-mo/article/view/363/357> (дата звернення: 03.05.2018)

УДК 327(55:560)

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: РЕГІОНАЛЬНЕ СУПЕРНИЦТВО МІЖ ТУРЕЧЧИНОЮ ТА ІРАНОМ

Пелих Г. В.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Все більшої ваги на сьогоднішній день набирають процеси регіоналізації, характеризуючи розвиток політичних, економічних, культурних сфер в конкретних регіонах світу. Невід'ємним суб'єктом регіональної політики в кожному регіоні є держава, що бере на себе відповідальність за виконання

функцій або повноважень регіонального лідера. Даний феномен є актуальним для багатопольярної системи, оскільки при однопольярній та двопольярній системах світ розділяється на певні сфери інтересів провідних країн та реалізація лідерства в межах регіону може призводити до конфронтації з провідними країнами.

В регіоні Близького Сходу на роль регіонального лідера претендує Ісламська Республіка Іран, разом з іншими державами регіону – Туреччиною, Саудівською Аравією, Ізраїлем [9, с.55].

Як Іран, так і Туреччина, є важливими акторами в регіоні Близького Сходу. Історія відносин двох країн має далекі «історичні корені». Свої лідируючі позиції дві країни представляли ще з часів існування Османської та Сефевідської імперії у XVI ст. [5]. Цей факт започаткував боротьбу за домінування в регіоні. На сьогоднішній день, обидві країни мають вигідне геополітичне та економічне положення на міжнародній арені, що дає змогу претендувати на звання бути «центрами сили» в регіоні.

Іран проводить активну політику в регіоні, що описує прагнення отримати статус регіонального лідера на Близькому Сході. Ісламська Республіка Іран наділена вигідним географічним положенням, розвиває військовий потенціал і має багаті поклади енергоресурсів. Дані фактори мають серйозний вплив на формування та розвиток політики Ірану на міжнародній арені. В основі здійснення зовнішньої політики країни полягає забезпечення національних інтересів, що дозволяє Ірану бути задіяним в економічних та політичних процесах в регіоні. Для підтвердження статусу регіонального лідера Іран до 2016 р. демонстрував активну політику укріплення свого військово-стратегічного потенціалу, що проявлялась у впровадженні ядерної програми. Але така розстановка сил суперечить національним інтересам США та регіональним акторам Близького Сходу, й у певній мірі, завдає їм загрози.

Вектори зовнішньої політики Тегерану були відкоректовані у 2013 р. з приходом до влади нового президента Х. Роухані. Погляди нового керівництва відрізнялись від агресивної політики попереднього президента, тому зовнішньополітичні питання набули пріоритетного значення у сфері діяльності нового уряду. Новим вектором зовнішньої політики Ірану стало проведення політики «конструктивно взаємодії» з іншими країнами, для підвищення рівня довіри міжнародних акторів [2, с.215-226]. На відміну від свого попередника, Х. Роухані має твердий намір проводити політику мирного співіснування та налагодження відносин з іншими країнами. При цьому, політика Ірану продовжує базуватись на регіональному лідерстві держави. Головними цілями зовнішньої політики президент виділив поширення шиїтської моделі розвитку суспільства та перетворення країни в регіональний центр сили. Іран позиціонує себе як регіонального лідера і бере на себе вирішення конфліктів, що виникають у Близькому Сході.

Важливим актором у регіоні Близького Сходу також є Туреччина. Зовнішня політика країни є більш диверсифікованою, ніж іранська, оскільки розглядаються як регіональні, так і європейські вектори розвитку міжнародних відносин. Збільшення інтересу до процесів на Близькому та Середньому Сході

відбувається з 2002 р., з приходом на пост прем'єр-міністра Р. Ердогана. Нова регіональна стратегія Туреччини була відображена в роботі Міністра зовнішніх справ А. Давутоглу «Стратегічна глибина. Міжнародне положення Туреччини» [7; 10]. У книзі обґрунтовується необхідність зміни зовнішньополітичного курсу країни згідно з умовами нової геополітичної ситуації в ХХІ ст.. Для забезпечення регіонального впливу та своїх національних інтересів уряду Туреччини необхідно розробити нову зовнішньополітичну стратегію. За словами автора, Туреччина має на меті відновити роль глобального актора міжнародно-політичної діяльності у ХХІ ст.. Виходячи з таких заяв, керівництву в першу чергу потрібно укріпити своє геостратегічне положення в регіоні, стати новим «центром сили» для проведення успішної політики на Близькому Сході.

У 2010 році А. Давутоглу проголосив політику «нуль проблем із сусідами», спрямовану на розвиток відносин з ключовими акторами регіону у питаннях економічного, торговельного, політичного співробітництва [11]. Реалізація політики «нуль проблем з сусідами» у вигляді результатів має зміцнення співробітництва з країнами регіону в питанні безпеки, енергетики та дозволили укріпити економічне співробітництво з Іраном, Іраком, Сирією. У 2014 р. в результаті президентських виборів Р. Ердоган займає пост президента, а А. Давутоглу - пост прем'єр-міністра країни. Новою концепцією зовнішньої політики Туреччини став багатовекторний розвиток відносин та прагнення до формування нового центру сили у вигляді Туреччини. Результатом такої політики передбачається закріплення країною статусу регіонального лідера, що має бути реалізовано до 2023 р.

Слід зазначити, що політика суперництва не завжди була в основі зовнішньополітичної діяльності країн ХХ ст.. характеризується доволі стабільними відносинами двох країн Близького Сходу. Після Ісламської революції в Ірані турецько-іранські відносини набули відтінку напруженості, але прихід у 2002 р. до влади Партії справедливості та розвитку (на чолі з Р. Ердоганом) став стабілізуючим фактором для розвитку відносин двох країн [3].

Не дивлячись на те, що політика Туреччини відносно Ірану характеризується як суперництвом за регіональний вплив, розвиток стабільних економічних відносин та забезпечення доступу до іранських енергоресурсів є важливим фактором для Туреччини. Тому початок 2000-х років характеризується активним розвитком двосторонніх відносин між Іраном та Туреччиною. Головним фактором співробітництва виступає поглиблення торговельно-економічних зв'язків між двома країнами, що полягає у роботі ірано-турецького газопроводу та постачанні іранської нафти до Туреччини.

На сучасному етапі у розвитку ірано-турецьких відносин проявляються як дестабілізуючі фактори, так і позитивні. До головних протиріч між двома країнами доцільно віднести:

1. Боротьба за лідерство в регіоні. Проблемним питанням реалізації безпеки в регіоні є відсутність регіонального лідера, тому на сучасному етапі відбувається визначення «центру сили» в регіоні. Але даному процесу заважають велика кількість акторів, що претендують на дану роль в регіоні

(окрім Ірану та Туреччини на роль лідера в регіоні заявляють Саудівська Аравія, Єгипет, Ізраїль).

2. Відмінні позиції відносно ситуації в Сирії. Туреччина виступає за зміну політичної влади в Сирії, вимагаючи тим самим обрання нового президента, підтримуючи сили опозиції в лиці Вільної сирійської армії. Іран, з огляду на захист своїх національних інтересів, зацікавлений в збереженні існуючого режиму правління президента Б. Асада, що підтверджується активною підтримкою сирійського режиму у вирішенні внутрішньополітичного конфлікту. На сучасному етапі в ході переговорів з питань врегулювання ситуації в Сирії країни спробували знайти спільні точки опору для запобігання розвитку дестабілізуючих наслідків кризи на інші країни регіону. Але, не дивлячись на спроби урегулювання розбіжностей по сирійському питанню, дві країн залишаються на своїх позиціях, без наміру їх змінювати.

3. Суспільно-політична модель розвитку – світська сунітська Туреччина на противагу шіїтському Ірану.

До об'єднуючих чинників двох країн можна віднести:

1. Позиції відносно курдського питання. Так, з початку 2000-х р. двома країнами була сформована політична платформа щодо курдського питання [6, с. 145]. Іран та Туреччина не підтримують ідею створення незалежної курдської держави в регіоні, тому проводять спільну політику. На сучасному етапі збільшилась кількість зустрічей з приводу питання курдів, ситуації в Сирії та Іраку. Сьогодні, внаслідок утворення курдської автономії в Іраку та Сирії дане питання постає ще більш гостро для визначених країн, оскільки утворення нових незалежних територій створить дестабілізуючу ситуацію для Ірану та Туреччини в регіоні. Оновленою політикою держав в регіоні є недопущення відділення курдської автономії від Іраку та створення альянсу проти незаконних курдських формувань [8].

2. Посередництво Туреччини у ядерній програмі Ірану. В період економічних санкцій Туреччина продовжувала активне співробітництво у економічній сфері з Іраном. Більш того, виступала медіатором у перемовинах Ірану з «шісткою» країн (Німеччина, Великобританія, Франція, США, Росія, Китай) з питань припинення ядерної програми ІРІ.

3. Не дивлячись на політичне суперництво економічне співробітництво розвивається на високому рівні [1, с. 134-137]. Особливе питання відіграє поставка енергоресурсів, оскільки Туреччина не має власних запасів нафти та газу, вона здійснює закупки іранських енергоресурсів, що безпосередньо викликає енергетичну залежність від поставок.

Таким чином, заявки на отримання статусу регіонального лідера просліджується в політичних програмах обох країн. Цьому сприяє стратегічне та геополітичне положення даних країн, що дає можливість їм розвивати свій економічний та політичний потенціал. Регіон Близького Сходу сьогодні – це арена боротьби за регіональне лідерство. Конфлікти, спірні питання, політичні кризи та революційні події є ключовими факторами, що обумовлюють та формують політику країн в регіоні для забезпечення своїх національних інтересів. Виклики та загрози національній та регіональній безпеці є

актуальними як для Ірану, так і для Туреччини. Тому для обох країн є важливим питанням зайняти лікуючі позиції в регіоні для здійснення зовнішньої політики та укріплення політики в регіоні, а також розвитку економічного, політичного, культурного співробітництва. Конфлікт інтересів між Іраном і Туреччиною дійсно існує, не дивлячись на тимчасовий успіх останніх подій, що демонструють спроби врегулювання спірних питань та вирішення розбіжностей для ефективного та мирного співробітництва.

Список використаних джерел

1. Іран во втором десятилетии XXI века: вызовы и перспективы / Под ред. Мамедовой Н. М., Каменевой М. С., Федоровой И. Е. — М. : ИВ РАН, 2016. — 364 с.
2. ИРАН: история и современность. Некоторые направления внешней политики ИРИ в 2013–2014 годах / Под ред. Л.М. Кулагиной, Н.М. Мамедовой; Сост. И.Е. Федорова, Л.М. Раванди-Фадаи. — М. : ИВ РАН, 2014. — 316 с.
3. Мамедова Н. М. Иран и Турция — факторы соперничества и сотрудничества [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.iimes.ru/?p=14495>.
4. Кольчугин Н. П. Иран – Турция: борьба за влияние в Сирии и регионе [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.iimes.ru/?p=14474>.
5. Турция - Иран: «Вечное» соперничество? [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.fergananews.com/articles/7890>.
6. Турция на пути к региональному лидерству: к 90-летию Турецкой Республики / Н. Ю. Ульченко. — М. : ИВ РАН, 2015. — 300 с.
7. Свистунова И. А. Ближний Восток во внешней политике Турции в XXI в.: региональная стратегия [Электронный ресурс] / И. А. Свистунова // Международная политика. — С.39–55. — Режим доступа : <http://docplayer.ru/26360292-Blizhniy-vostok-vo-vneshney-politike-turcii-v-xxi-v-regionalnaya-strategiya.html>.
8. Хасанов Р. Ш. Парадигмальные основы современной внешней политики Турции / Р. Ш. Хасанов // Международный научно-исследовательский журнал. — М. : ИВ РАН, 2015. — №38. — С. 96-98.
9. Buzan B. Regions and powers: the structure of international security / B. Buzan, O. Wæver. — Cambridge : Cambridge University Press, 2003. — 256 p.
10. Davutoğlu A. Stratejik derinlik. Türkiye nin uluslararası konumu / Ahmet Davutoğlu. — İstanbul : Küre Yayınları, 2002. — 210 s.
11. Keyman Fuat E. Globalization, Modernity and Democracy: In search of a viable domestic polity for a sustainable Turkish foreign policy [Электронный ресурс] / E. Fuat Keyman // Journal of International Affairs. — 2009. — Режим доступа : <https://www.cambridge.org/core/journals/new-perspectives-on-turkey/article/globalization-modernity-and-democracy-in-search-of-a-viable-domestic-polity-for-a-sustainable-turkish-foreign-policy/555845A0D5510DDBD94F6D9812898547>.

УДК 314.15(4)

АНТИІСЛАМСЬКІ РУХИ В ЄВРОПІ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ

Пічахчі А. І.,

студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

З початком у 2015 році міграційної кризи в Європі частка мусульман в загальній чисельності населення регіону неухильно зростає і буде зростати в найближчі десятиліття. Це явище істотно впливає на процес ісламізації Європи.

Цей процес, у свою чергу, сприяє створенню різноманітних антиісламських та антимусульманських рухів та організацій, а також сприяє зростанню кількості злочинів, вчинених проти мігрантів.

Наприклад, у 2014 в Дрездені, ФРН було створено правопопулістський рух ПЕГІДА, який організовує акції проти ісламізації Європи і міграційної політики Німеччини. Один з головних гасел цього руху - «Ісламу немає місця в ФРН» [5].

У лютому 2015 року подібні акції стали проходити і в Австрії. Сотні людей виходили на вулиці з плакатами і закликами обмежити міграцію з Близького Сходу.

Багато маніфестантів незадоволені тим, що австрійська влада захищає інтереси приїжджих і зовсім не хоче прислухатися до громадян своєї країни [2].

Марш німецької антиісламської організації «Пегіда» привернув тисячі людей в місто Дрезден в лютому 2016, той день, коли на підтримку руху були проведені мітинги по всій Європі.

Прихильники Пегіди вийшли на вулиці ряду інших європейських міст, включаючи Прагу і північний французький порт Кале, де проживає сумнозвісний табір біженців «Джунглі» для мігрантів, які шукають прохід через Канал до Великобританії.

Пегіда та інші антимусульманські рухи назвали мітинги після підписання угоди про створення коаліції «Фортеця Європа» на тлі найгіршої кризи Європи з моменту Другої світової війни.

Кілька тисяч прихильників Пегіди з'явилися в Дрездені на початку дня, щоб пройти по берегах річки Ельби, яка протікає через місто, в знак протесту проти масової імміграції та «ісламізації» Європи [1].

Багато з них тримали плакати, які критикують канцлера Німеччини Ангелу Меркель, яка перебуває на лінії вогню за її ліберальну позицію по відношенню до біженців. Тепер її все частіше критикують через те, що в 2015 році Німеччина взяла понад мільйон мігрантів [4].

Прихильники Пегіди вважають, що вони «європейські патріоти проти ісламізації Заходу».

23 січня 2016 року вони звернулися до прихильників із закликом провести мітинги в 14 європейських містах.

Місцева влада сказала, що марш в Кале призвів до арешту близько 20 осіб, і поліція використовувала сльозогінний газ після того, як спалахнули бійки. Ще один мітинг в південному місті Монпельє до середини дня склав близько 200 чоловік.

У Празі, однак, 5000 чоловік приєдналися до руху, організованого двома крайніми правими групами. Поліція заарештувала чотирьох осіб.

У Дубліні вибухнули бійки між людьми, які зібралися, щоб висловити протест проти запуску Pegida в Ірландії, і тих, хто був присутній на запуску групи.

В інших місцях, в Амстердамі, поліція заарештувала більше десятка демонстрантів як з Пегіди, так і супротивників в центрі Амстердама. Обидві групи склалися з декількох сотень протестуючих.

Група проти Пегіди виставила великий чорний і жовтий банер, в якому говорилося: «Біженці вітаються», а на стороні про-Пегіди протестувальники махали голландськими прапорами та банерами, кажучи: «Ісламісти не вітаються».

У Бірмінгемі в центральній Англії, між тим, поліція заявила, що пройшли мітинги близько 150 прихильників Пегіди і 60 демонстрантів-відповідачів.

Інші демонстрації проходили в Варшаві, Братиславі та в Граці на півдні Австрії [1].

Окрім подібних рухів у Європі існують також антиісламські організації. Одна з них Зупинимо ісламізацію Європи (SIOE), яка була створена ще до Європейської міграційної кризи. Це група із заявленою метою «перешкоджати тому, щоб Іслам став домінуючою політичною силою в Європі». Це група політичних інтересів, яка бере активну участь в Данії і проводить антиісламські протести в Сполученому Королівстві.

Група виникла з приєднання датської групи «Зупинити ісламізацію Данії» з англійськими антиісламськими активістами.

Група заявляє, що її метою є протидія ісламському екстремізму. Їх девіз: «Расизм - це найнижча форма людської дурості, але ісламофобія - це висота здорового глузду».

Вона описує себе як союз з єдиною метою - не допустити перетворення ісламу в домінуючу політичну силу в Європі.

Організація закликає до повного бойкоту мусульманських країн.

Група радить проводити бойкоти проти компаній, в тому числі Fisher-Price, Asda, Kentucky Fried Chicken і The Radisson Hotel через їх маркетинг продуктів для мусульман.

Зупинимо ісламізацію Європи надихнула данська група з тією ж назвою.

На своїй сторінці в Facebook організація має 6 600 прихильників. Сайти соціальних мереж використовувалися для планування протестів.

У жовтні 2007 року група провела демонстрацію в центрі Лондона.

11 вересня 2009 року SIOE виступила спонсором демонстрації з англійської лігою оборони в Харроу, яка привернула увагу національних та міжнародних засобів масової інформації. Метою демонстрації була кампанія проти будівництва п'ятиповерхової мечеті, центральної мечеті Харроу. Група

взяла на себе зобов'язання провести мирний протест після того, як 29 серпня 2009 року Англійська ліга оборони скасувала запланований протест.

11 вересня 2007 року група провела демонстрацію в Брюсселі, Бельгія.

Подібні організації були створені в 11 європейських країнах, включаючи Данію, Росію, Фінляндію, Францію, Німеччину, Норвегію, Польщу, Румунію і Швецію, а також Сполучені Штати Америки [3].

Забобони і негативне ставлення до мусульман існують у багатьох областях суспільства. У доповіді, опублікованій Омбудсменом з питань рівності в 2015 році, показано, що ісламофобія проявляється в погрозах, насильстві, словесних образах, нападів з боку засобів масової інформації, переслідування в школах, несприятливих можливостях знайти роботу і іншими способами [6].

Отже, враховуючи вищезазначене, можна сказати, що якщо з початком міграційної кризи прихильників антиісламських рухів було небагато, то з плином часу їх кількість зростає. І якщо з першу такі рухи існували переважно в Німеччині, то на разі вони охопили майже всю Європу, в особливості країни Центрально-східної Європи. У зв'язку з цим зростає також кількість злочинів проти мігрантів.

Також слід зазначити, що у Європі є організації, ціль яких перешкоджати ісламізації, але на противагу їм існують інші, які мають на меті допомагати мусульманам інтегруватися в європейське суспільство та сприяти правильному розумінню ісламу.

Список використаних джерел

1. Anti-Islam groups rally across Europe. URL: <https://www.thelocal.de/20160206/anti-islam-groups-rally-across-europe> (дата звернення: 17.03.2018)
2. Anti-Islamist Pegida group holds first march in Austria. URL: <http://www.bbc.com/news/world-europe-31103221>
3. Denham condemns right-wing groups. URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/london/8251958.stm (дата звернення: 15.03.2018)
4. Germany welcomed more than 1 million refugees in 2015. Now, the country is searching for its soul. URL: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/05/04/germany-welcomed-more-than-1-million-refugees-in-2015-now-the-country-is-searching-for-its-soul/?utm_term=.f8cb45e8f30b
5. Pegida. URL: <http://www.pegida.de/>
6. Refugees in Sweden adjust to anti-migrant sentiment and tougher asylum laws. URL: <https://www.pri.org/stories/2017-06-20/refugees-sweden-adjust-anti-migrant-sentiment-and-tougher-asylum-laws> (дата звернення: 12.02.2018)

УДК:327(5-11)

СУЧАСНІ ЗМІНИ БАЛАНСУ СИЛ У РЕГІОНІ ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ АЗІЇ*Прекрасний Ю. Ю.,**студент ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

До складу субрегіону Північно-Східної Азії (ПСА) зазвичай включають Китай, Тайвань, Японію, КНДР, Республіку Корею, Монголію. У процеси безпеки в СВА в найбільшій мірою, порівняно з іншими субрегіонами АТР, залучені Сполучені Штати. Найбільш важливим в АТР цей субрегіон є і для Росії.

Невирішені проблеми спірних територій, нарощування військового потенціалу, відсутність взаєморозуміння в оцінці основних подій, що відбуваються в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, і можливість появи нового гегемона дестабілюють обстановку в Північно-Східній Азії і вимагають побудови нової системи безпеки [4].

Зростання потенціалу та активізація поведінки Китаю, важливі для всього АТР, особливо значущі для СВА. Населення в 1 млрд 300 млн чоловік, високі темпи економічного зростання, поєднання капіталістичної і соціалістичної системи економіки, жорсткий комуністичний політичний режим, інтеграція в глобальні економічні процеси, прагнення зберегти національну ідентичність і розширити сферу свого впливу, ядерний статус і модернізація збройних сил - все це визначає зростаючу роль Китаю в тому числі і в розвитку військово-політичних процесів в регіоні [6].

Основний фактор, який формує сьогоденний порядок в регіоні, - зростання напруженості у відносинах США і Китаю і криза довіри між цими двома країнами. Для подальшого економічного зростання та успішного проведення необхідних реформ Китай повинен просуватися на зарубіжні ринки, і тому він намагається змінити сформовані міжнародні правила і порядки в вигідну для себе сторону. Китай впевнений, що США обов'язково будуть перешкоджати його розвитку, і ставить перед собою завдання не допустити застосування Вашингтоном військової сили або зуміти нейтралізувати її в разі відкритого конфлікту. США, в свою чергу, побоюються, що зміцнення позицій потенційного гегемона і, відповідно, нарощування їм військової могутності можуть стати загрозою існуючому світопорядку.

У протистоянні втягнуті всі значущі гравці регіону. Китай, розуміючи, що поступається в військовому відношенні Сполученим Штатам, намагається знайти собі союзників. У цій ролі могла б виступити Росія, однак якщо Москва почне власну гру в регіоні, це, цілком ймовірно, завадить реалізації планів Пекіна, як уже відбувається на Близькому Сході [3].

Японія відреагувала на зміну військово-політичної ситуації в регіоні прийняттям нових законів про забезпечення миру і безпеки. Це стурбувало Китай, який побоюється об'єднання зусиль Токіо і Вашингтона в Південно-Китайському морі. Якщо настороженість Китаю по відношенню до Японії

зросте, Пекін може почати діяти в так званих сірих зонах, що призведе до ескалації конфлікту. Щоб уникнути цього, необхідно налагоджувати альтернативні канали двостороннього діалогу. Крім того, Японія вчиться виявляти свою військову присутність, висловлюючи незгоду зі спробами кинути виклик міжнародному порядку, і в той же час застосовувати дипломатичні зусилля щодо недопущення відкритого зіткнення [1].

Ще один дестабілізуючий фактор в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні - ситуація навколо КНДР. Незважаючи на те що у Пхеньяна немає амбіцій стати супердержавою, його дії безпосередньо впливають на безпеку в регіоні і взаємини входять в нього країн. Перш за все, просування Пхеньяну в розробці ядерної зброї впливає на зовнішню політику Південної Кореї: коли ситуація загострилася, Сеулу довелося піти на зміцнення дружніх зв'язків з США і їх союзниками, незважаючи на загрозу погіршення добросусідських відносин з Китаєм. США, в свою чергу, вимагають, щоб Сеул налагодив відносини з Японією. У США розуміють, що вже складно підтримувати світовий порядок в поодиночці, тим більше коли його вплив знижується. Тому США ставлять на збільшення співпраці з союзниками. Іншими словами, Америка прагне зберегти свій вплив в Північно-Східній Азії шляхом зміцнення військово-політичних зв'язків між своїми двома союзниками - Японією і Південною Кореєю. Південна Корея також почала налагоджувати відносини з Японією, що поклало початок троїстої японо-американо-корейської співпраці щодо забезпечення безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [6].

Китай і КНДР відкрито заявляють, що готові на переговори тільки за участю США. З тих пір як Японія або Корея втратили свій статус партнерів у переговорному процесі, позиції зацікавлених країн вже не можуть вважатися рівними. З точки зору Японії і США, основні чинники нестабільності в регіоні - кидає виклик світовому порядку Китай і КНДР, яка продовжує діяти нерационально і агресивно. Китай, у свою чергу, вважає існуючий порядок несправедливим і намагається змінити самі правила гри. З точки зору Пекіна, дестабілізує ситуацію в регіоні Вашингтон, коли не визнає за Китаєм право на зміну світового порядку і намагається йому перешкодити.

Японія і США закликають Китай дотримуватися правил гри, а Китай вважає, що їх необхідно змінити. Але поки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні не виникне загального розуміння, що ж являють собою ці правила, не буде ясності навіть в питанні, в яку гру пропонується грати [4].

На даний момент структура складається таким чином: позицію США підтримують її союзники Японія і Корея, з іншого боку знаходяться Китай разом з Росією. Країни регіону повинні відійти від парадигми американо-китайського протистояння, яка зараз визначає ситуацію в регіоні. В іншому випадку розмови про пошуки згоди ні до чого не приведуть. Подолати взаємну недовіру США і КНР не вийде, проте ситуацію можна переломити, змінивши саму біполярну структуру [5].

Спостерігається і прагнення Китаю активізувати дипломатичні засоби підключення до деяких процесів колективного забезпечення безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Китай є одним із засновників широкого

регіонального економічного форуму - Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС). Колишня настороженість щодо АСЕАН і створюваної навколо цієї організації системи взаємодії країн АТР в економічній і військово-політичній галузях змінюється поступовим підключенням до цих структур - «АСЕАН + 3» (за участю керівників Японії, Китаю і Південної Кореї) і «Регіональному форумі АСЕАН» . Останнім часом Пекін дає зрозуміти, що вважає за краще вирішення спірних проблем в Південно-Китайському морі мирним шляхом. Прагнення до багатосторонності проявляється і в активній участі КНР в Шанхайській організації співробітництва. Пекін грає ключову роль в підтримці на плаву переговорного процесу щодо північнокорейської ядерної програми в форматі «шістки». Останнім часом КНР направляє невеликі групи своїх офіцерів і фахівців до складу миротворчих контингентів, що діють за мандатом ООН. Більш стриманим стає Пекін в питаннях постачань ракетних технологій іншим країнам, в першу чергу Пакистану [4].

Звичайно, в Північно-Східній Азії все одно залишиться дестабілізуючий фактор КНДР. Але якщо всім країнам регіону, крім Північної Кореї, вдасться налагодити конструктивну дискусію щодо створення спільної системи безпеки, то, ймовірно, можна буде виробити і ефективну політику щодо Пхеньяна. Адже вже зараз навіть КНДР зробила кроки щодо відходу від агресивної політики в регіоні і згортання своїх ядерних випробувань.

Список використаних джерел

1. Белая книга самообороны — оборона Японии [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/2015.htm.
2. Васильев Л.Е. Проблемы безопасности в Восточной Евразии. Борьба с терроризмом, экстремизмом, сепаратизмом [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://os.x-pdf.ru/20bezopasnost/310332-1-le-vasilev-problemi-bezopasnosti-vostochnoy-evrazii-borba-terr.php>.
3. Лекция 10: Проблемы безопасности в Азиатско-Тихоокеанском регионе [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nicbar.ru/politology/study/kurs-osnovy-mezhdunarodnoj-bezopasnosti/224-lektsiya-10-problemy-bezopasnosti-v-aziatsko-tikhookeanskom-regione>.
4. Лоссовский И.Е. Формирование стратегий национальной и региональной безопасности в Юго-Восточной Азии [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<file:///C:/Users/user/Downloads/formirovanie-strategiy-natsionalnoy-i-regionalnoy-bezopasnosti-v-yugo-vostochnoy-azii.pdf>.
5. Охара Б. Структура обеспечения безопасности в Северо-Восточной Азии [Електронний ресурс]. — Режим доступа: https://carnegieendowment.org/files/CP_Ohara_web_Rus_2.pdf.
6. Регион Восточной Азии в мировых политических и экономических процессах [Електронний ресурс]. - Режим доступа: <file:///C:/Users/user/Downloads/259-535-1-SM.pdf>.

УДК 327(043)

ЕВОЛЮЦІЯ АФРИКАНСЬКОГО НАПРЯМКУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ

Рабчевська О. С.,

*студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*

Африканський вектор зовнішньої політики традиційно є пріоритетним для Франції. Важливу роль у цьому відіграє багаторічна спільна історія та політика заохочування з боку Франції у вигляді економічних преференцій та соціальної підтримки.

Балотуючись на посаду президента Франції, кандидати неодмінно мають своє бачення французько-африканських відносин, яке за звичай викладається у програмних документах, які становлять основоположний фактор формування африканського вектору зовнішньої політики Франції. Новообраний президент викладає основні вектори зовнішньої політики в Білій книзі, зазначаючи стратегічну концепцію, пріоритетні статті бюджету, та основні загрози національній безпеці Франції.

Загрози та виклики, викладені ще в Білій книзі 2008 р. Ніколя Саркозі відображені і в документі 2013 р., - боротьба проти тероризму, кіберзагрози, торгівлі людьми; захист науково-технічного потенціалу країни; боротьба з розповсюдженням зброї і наркотиків. Але більше уваги уряд Олланда приділив ще двом важливим питанням: наслідкам світової економічної кризи, які можуть мати великий вплив на фінансову і політичну стабільність країни та протидії тероризму як всередині Франції так і за її межами. Стратегія національної оборони Франції, видана у 2013 р., підкреслила важливість «європейського сусідства» із зоною від Мавританії до Африканського рогу. В документі зазначається низька спроможність цих країн контролювати свої території, тож найуразливіші країни ризикують стати безпечним притулком для терористів, чим підтверджує необхідність присутності французького військового контингенту на континенті.

«Розрив з минулим» у відносинах з африканськими країнами за президентства Ніколя Саркозі полягав, в першу чергу, у перегляді колишніх угод про співпрацю на умовах транспарентності. По-друге – у використанні військової присутності Франції в Африці задля розбудови африканськими державами власної системи колективної безпеки. І по-третє, підкреслюючи необхідність повернути Франції її велич, Саркозі наголошував, що лише сильна Європа із сильною Францією може стати головним партнером Африки у справах миру й безпеки.

Африканська політика Франції за президенства Олланда здійснювалася за трьома основними напрямками, це: «солідарність», яка виражається в сприянні економічному розвитку, франкофонія (що включає, однак, не тільки Африку, але 58 представників країн та 26 спостерігачів) і військове сприяння безпеці і стабільності. Велика роль у сучасній зовнішній політиці Франції відводиться

зв'язку із країнами Франкофонії: очікується, що кількість людей, які говорять французькою, в найближчі 20 років подвоїться саме за рахунок Чорної Африки.

Військові операції, проведені за час президентства Н. Саркозі та Ф. Олланда довели необхідність військової присутності Франції на континенті. Та з іншого боку продемонстрували тенденцію до «африканізації» регіональних конфліктів, залучаючи все більше військових з місцевого населення.

Важливість багатой на природні, енергетичні та демографічні ресурси Африки для Франції сьогодні важко переоцінити. Енергетичні, інфраструктурні та виробничі проекти французьких компаній продовжують нарощувати свою присутність в Африці, та, що показово, під час президентства Ф. Олланда зросло фінансування програм розвитку місцевих підприємців, на що мала вплив доповідь Хьюберта Ведріна.

На нашу думку можна також окреслити пріоритети в цьому напрямку наступника Ф. Олланда – Е. Макрона, який як зазначалося у другому розділі цієї роботи, виявляє прагматичний підхід до співпраці з африканськими країнами, акцентуючи увагу на бізнес зв'язках, освіті і спорті, на заміну односторонньої допомоги з боку французького уряду.

Окремою важливою точкою дотику африканських та європейських лідерів лишаються заходи з подолання міграційної кризи. Якщо за президентства Н. Саркозі на порядку денному була репатріація нелегальних іммігрантів, то його наступник та нинішній президент зіткнулися з необхідністю більш комплексних та злагоджених дій урядів як Франції, так і інших країн ЄС з урядами африканських країн – найбільших постачальників іммігрантів та біженців. Зокрема ініціатива Емануеля Макрона спрямована на виявлення та вирішення головних причин, що спонукають людей емігрувати, в самих цих країнах. А також – на гідне відношення до прибулих легальних іммігрантів та біженців.

Культурною, етнічною та мовною різноманітністю сучасного населення Франція зобов'язана саме країнам Магрибу і регіону Сахель Африки, політичні, соціальні та економічні аспекти яких мають тісний зв'язок. Цей факт зумовлює сучасну та подальшу політику втручання Франції у справи на континенті, як запоруку внутрішньої соціально-політичної стабільності та попередження конфліктів в країнах Африки. Варто зауважити що у військовому плані на Африканському континенті конкурувати із Францією до початку ХХІ століття було під силу лише США, та сьогодні «китайський фактор» стає все більш помітним як в економічній так і у військовій сферах життя африканського регіону.

Список використаних джерел

1. Арно Дюбье Франция меняет стратегию в Африке. 2016 URL: http://www.ng.ru/courier/2013-04-01/10_france.html (дата звернення 11.05.2018).
2. Бициева Э.В. Геостратегические устремления Франции в регионе Западной Африки на современном этапе / Э.В. Бициева // Новая наука: опыт, традиции, инновации. 2014. №10-2. С. 34 — 37. URL:

- http://www.pglu.ru/upload/iblock/356/statya-_1_.pdf (дата звернення 10.05.2018).
3. Внешняя политика Франсуа Олланда – обещанное и исполненное // Международная заочная онлайн конференция ["Научный диалог: вопросы социологии, политологии, философии и истории"] (27.06.2016) URL: https://interactive-plus.ru/ru/article/111955/discussion_platform (дата звернення 04.12.2017).
 4. Біла книга з оборони і національної безпеки Франції. 2013. URL: <http://europeinsight.net/belaya-kniga-ob-oborone-i-nacionalno/> (дата звернення 14.11.2016).
 5. Abdurrahim Siradağ Understanding French Foreign and Security Policy towards Africa: Pragmatism or Altruism / Abdurrahim Siradağ // Afro Eurasian Studies Journal. 2014. Vol 3. Issue 1. P. 100 — 122. URL: http://www.afroeurasianstudies.net/dosyalar/site_resim/veri/7429761.pdf (дата звернення 27.11.2016).
 6. Emmanuel Macron announces EU plan to launch 'concrete military action' to rescue African migrants enslaved in Libya. Samuel Henry URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/11/29/europe-promises-44bn-marshall-plan-africa-migrant-slavery-libya/> (дата звернення 07.12.2017).

УДК 323.2(045)

ПРОЕКТ «БОЛЬШОГО БЛИЖНЕГО ВОСТОКА» В ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ ПРИОРИТЕТАХ США И ИЗРАИЛЯ

Рябінін Є. В.,

*к.політ.н, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Мариупольського державного університету*

1 июня 2006 года вышла нашумевшая статья Ральфа Питерса «Кровавые границы. Как будет выглядеть лучший Ближний Восток» (Blood borders How a better Middle East would look) [2]. В ней автор рассуждает о возможности и даже необходимости изменения границ на БВ.

Однако, следует отметить, что подобные размышления относительно изменения границ в регионе поднимаются не впервые. В 1982 году была опубликована работа Огеда Инона «Greater Israel»: The Zionist Plan for the Middle East, израильского журналиста, который был аккредитован при МИДе Израиля [4]. В своей работе он анализирует задачу Израиля по выживанию. Для этого необходимо реализовать две задачи – 1) стать империалистической региональной державой; 2) способствовать дроблению ближневосточных государств на маленькие государства и достичь такого уровня, когда эти государства станут сателлитами Израиля и источником его моральной легитимности. Такая же идея была высказана в работе Ливии Роках «Священный терроризм Израиля» (1980). Автор приходит к выводу, что

Израиль планирует не арабский мир, а мир арабских фрагментаций, которые будут готовы подчиниться израильской гегемонии.

Израэль Шахак в своем предисловии к работе *A Strategy for Israel in the Nineteen Eighties* by Oded Yinon [4] отмечает, что «идея, что все арабские государства должны быть расколота Израилем на маленькие образования является стратегическим планом Израиля. Например. Зеев Шиф, корреспондент газеты Хааретц пишет, что самое лучшее, что может случиться в интересах Израиля с Ираком – распад Ирака на шиитское, суннитское и курдское государство». Целью Израиля является превращение государства в мировую силу. Если говорить о самой работе Одида Инона, следует отметить, что как он отмечает, главной целью для Израиля в 80-х годах является решение вопроса с территорией. Война за ресурсы в мире, арабская монополия на нефть, необходимость Запада в импорте сырья из стран третьего мира, трансформируют нынешнюю ситуацию, в которой СССР пытается победить Запад, установив контроль над гигантскими ресурсами Персидского залива и Южной Африкой. Также он отмечает, что нынешний мир не сможет существовать в современном его выражении не пройдя ряда революционных изменений. Мусульманский арабский мир построен как карточный домик, сложенный англичанами и французами. Все они без учета интересов местного населения были разбиты на 19 государств с включением в них религиозных и этнических групп изначально враждебных друг к другу. Автор отмечает, что в Ираке 65% населения, которое является шиитами, не имеет никакого права голоса в политике. В Кувейте только четверть населения состоит из кувейтцев, в Бахрейне шииты составляют большинство, но лишены власти. В ОАЭ шииты опять составляют большинство, но сунниты при власти, тоже можно сказать о Северном Йемене и Омане. В СА большинство населения иностранцы, египтяне или йеменцы, но саудитское меньшинство правит. Иордания населена палестинцами, но управляется бедуинским меньшинством. Турция состоит из турецкого суннитского большинства около 50% и двух больших меньшинств шиитов-алавитов и суннитов-курдов. В Афганистане 5 млн шиитов, что составляет 1/3 населения. В суннитском Пакистане живет 15 млн шиитов. Автор отмечает, что разрушение Египта территориально на отдельные географические регионы является задачей номер один для Израиля в 1980-х. Если Египет падет, то такие страны как Ливия, Судан прекратят свое существование и присоединятся к процессу распада Египта. Распад Ливана на 5 провинций станет прецедентом для арабского мира включая Египет, Сирию, Ирак и страны Аравийского полуострова. Распад Сирии и Ирака на этнические и религиозные территории является приоритетной задачей Израиля в дальнейшей перспективе, в то время как увядание их военной мощи – задача на ближайшую перспективу. Когда распадется Сирия, возникнут алавитское государство, суннитское с центром в Алеппо, суннитское в Дамаске и государство друзов. Ирак - гарантированная цель для Израиля. Распад этого государства даже более важен чем распад Сирии, поскольку Ирак сильнее Сирии. Ирано-иракская война изматывает Ирак и катализирует внутренние проблемы. Любая внутриарабская конфронтация поможет Израилю в

долгосрочной перспективе и сократит путь к более важной цели его распада. В результате будет образовано три государства вокруг крупных городов – Басра, Багдад и Мосул, шиитские территории на юге отделятся от суннитских на севере и курдских. Внешняя политика Израиля должна быть направлена на уничтожение Иордании как государства».

Проанализировав этот план на 1980-е годы и сравнив его с современным положением ряда арабских государств, можем прийти к выводу, что Ирак является де-факто расколотым государством под внешним управлением. Сирия разрушена и ослаблена в результате шестилетней гражданской войны, Ливия де-факто расколота на три исторических региона. Иордания и Египет под давлением США в разные годы подписали мирные договора с Израилем. Эти государства, как результат, не представляют никакой опасности для Израиля.

Как видно из данной работы, распад арабских государств на более мелкие территориальные образования с уменьшением их военной мощи, является задачей номер один для Израиля в контексте его трансформации в мощную региональную державу. Последним препятствием для Израиля является Иран, в отношении которого Израиль вынашивает планы об уничтожении ядерных объектов путем тотальной бомбардировки.

С середины 90-х годов США и Израиль начали интенсивно разрабатываться конкретные планы установления американо-израильского диктата в районах Ближнего Востока.

Впервые план «реконструкции» Ближнего Востока был сформулирован президентом Бушем-младшим в его выступлении 6 ноября 2003 г. в Национальном фонде демократии [1].

Основными авторами концепции «Большой Ближний Восток» стали Г. Киссинджер, Г. Допрет, Д. Рамсфельд, Д. Чейни, К. Райс, Р. Перл, П. Вулфовиц, М. Гроссман и другие американские политологи и представители исполнительной власти. Авторы указанной концепции исходили из того, что западная демократия как универсальное средство обеспечивает модернизацию, процветание, справедливость и диалог культур. Следовательно, на основе «реконструкции» Ближнего Востока нужно создать такое сообщество, которое бы полностью отвечало национальным интересам США. Т.е. авторы не скрывают, что эта концепция важна не сколько для Ближнего Востока, сколько для самих США.

Основной замысел концепции «Большой Ближний Восток» был сформулирован следующим образом: «Решение палестинской проблемы через Багдад». Это свидетельствовало об участии в ее разработке произраильского лобби в США. И это не было случайным, так как именно указанная структура активно способствовала американскому вторжению в Ирак. Вскоре сфера действия концепции была расширена на страны Северной Африки и Ближнего Востока.

Концепция Большого Ближнего Востока [3, с.208] акцентирует на том, что процесс демократизации должен касаться не только недружественных Соединенным Штатам государств, но и традиционных союзников Вашингтона. США также требовали повышения демократических стандартов от

американских союзников в регионе. Таким образом, демократизация Ближнего Востока рассматривается официальным Вашингтоном в качестве инструмента трансформации региона, конечной целью которой представляется формирование такого внутреннего состояния структурных элементов и их отношений, когда система не продуцирует условий для воспроизведения источников, порождающих терроризм. Речь идет о формировании такого типа стабильности, при котором именно США будут иметь возможность контролировать структурный ресурс Ближнего Востока, приобретая, таким образом, способность влиять на поведение того или иного элемента его системы. Вторжение в Ирак в 2003 году рассматривается как своеобразный ключ к трансформации ближневосточного региона и формированию нового регионального порядка на Ближнем Востоке.

Роль Ирака в этом процессе заключается в том, что он занимает исключительно важную геостратегическую позицию (центральное место в ближневосточном регионе, составляющая субрегиона Персидского залива), обладает большими запасами энергоресурсов, играет особую роль в истории арабского народа (центр Багдадского халифата). Установление проамериканской администрации дало возможность оказывать давление на некоторых своих традиционных союзников в регионе (СА). Таким образом, мы видим здесь подтверждение израильской концепции, которая заключается в покорении Ближнего Востока через Багдад.

В 2006 году данная концепция обрела геоэкономическое выражение. Термин «Новый Ближний Восток» был представлен миру в июне 2006 года в Тель-Авиве госсекретарем К.Райс взамен старого ББВ. Это сдвиг во внешнеполитической фразеологии совпадал с введением нефтяного терминала Баку-Тбилиси – Джейхан в восточном средиземноморье. Термин и концептуализация Нового БВ были предвосхищены осадой Ливана. К. Райс и премьер-министр Израиля Э.Ольмерт (2006 – 2008) заявили, что Новый БВ начался с Ливана. Основная задача этого проекта, как можно сделать вывод, и на сегодняшний день заключается в создании дуги нестабильности, хаоса и насилия, которое распространится от Ливана, Палестины и Сирии до Ирака, Персидского залива, Ирана и Афганистана. Это должно спровоцировать управляемый хаос, который порождает условия насилия и войны по всему региону и будет использован США, Британией и Израилем для перекройки карты БВ в соответствии с их геостратегических нуждам и целям.

На сегодняшний день мы видим, что Багдад находится под внешним управлением, Сирия практически разрушена, Ливия де-факто разделена на три части – это результат так называемой «арабской весны», которая ничего, кроме потерь как финансовых, так и человеческих, Ближнему Востоку не принесла ничего. Волнения в Тегеране в начале 2018 года и выход США из «ядерной сделки» с Ираном в мае 2018 года являются также элементом этого плана. Учитывая тот факт, что Израиль и США не могут себе позволить начать открытые военные действия против Ирана, они пытаются дестабилизировать обстановку в стране посредством «купленных» активистов.

Список використаних джерел

1. Евсеев В. Кризис концепции «Большой Ближний Восток». URL: http://www.iran.ru/news/analytics/85840/Krizis_konceptcii_Bolshoy_Blizhniy_Vostok.
2. Питерс Р. «Кровавые границы. Как будет выглядеть лучший Ближний Восток». URL: <http://armedforcesjournal.com/blood-borders/>.
3. Цивилизации Востока в условиях глобализации. Кинга 1 Мусульманско-африканская и индийско-южноазиатская цивилизации / Под редакцией Ю.Н.Пахомова. Киев: Наукова думка, 2008. С.208.
4. Shahak I., Chossudovsky M. «Greater Israel: The Zionist plan for the Middle East». URL: <https://www.globalresearch.ca/greater-israel-the-zionist-plan-for-the-middle-east/5324815>.

УДК 327(8)(043)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА»

Сенатосенко В. О.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Забезпечення енергетичної безпеки є однією з актуальніших проблем сучасної світової політики. Енергетичний фактор є потужним інструментом, під впливом якого відбувається трансформація сучасного світового порядку та зміна геополітичної картини світу. Актуалізація та загострення цієї проблеми сьогодні зумовлена як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами, та в першу чергу складністю, полісемантичною природою самого поняття «енергетична безпека», наявності в ньому цілого ряду елементів, часом важко сумісних один з одним.

Поняття енергетичної безпеки вперше було введено в практичне застосування в 1973 році після чого воно трансформувалося, здобуло нові якісні характеристики та вийшло на глобальний рівень. На сучасному етапі існує декілька підходів до визначення енергетичної безпеки. Так, А. Бєлий стверджував, що питання енергетичної безпеки в теорії міжнародних відносин можна розглянути крізь призму чотирьох підходів: раціональний, аналіз ефективності міжнародних економічних інститутів, «нова політична економіка енергетики», критичне ставлення до міжнародної політичної економії [1].

Світлічна В.Ю. та Рубанка В.М. виділили п'ять підходів до визначення сутності категорії «енергетична безпека» з метою висвітлення різного економічного змісту даного поняття [2, С. 157]. Перший підхід має на увазі під енергетичною безпекою стан захищеності інтересів: національних, державних, суспільних у енергетичній сфері або як стан захищеності від загроз незадовільного енергозабезпечення. Другий підхід розкриває енергетичну безпеку як стан системи енергозабезпечення у різних умовах. Третій підхід, під

енергетичною безпекою розуміє безперервну фізичну доступність за ціною, яка є прийнятною з точки зору дотримання екології. Четвертий підхід вважає енергетичну безпеку здатністю держави забезпечити максимально надійне, технічно безпечне, екологічно прийнятне і достатньо обґрунтоване енергозабезпечення економіки і населення, а також гарантоване забезпечення можливості керівництва держави у формуванні та здійсненні політики захисту національних інтересів у сфері енергетики без надмірного зовнішнього і внутрішнього тиску в сучасних і прогнозованих умовах. П'ятий підхід у вузькому розумінні вважає енергетичну безпеку як незагрозливий рівень залежності країни від зовнішніх постачальників енергоресурсів, який убезпечує функціонування національної економіки та її енергетичного сектору від можливості зовнішнього політичного тиску. У широкому трактуванні енергетична безпека охоплює всі сфери життя людини, з якими пов'язана енергетика [2, С. 157].

На той же час, Світлічна В.Ю. та Рубанка В.М. вважають, що під енергетичною безпекою слід розуміти стан захищеності економіки, суспільства, держави, регіону від наявних і потенційних дестабілізуючих загроз і ризиків енергетичного характеру шляхом сталого функціонування енергетичного комплексу, диверсифікації джерел постачання енергоресурсів та впровадження інноваційних технологій розвитку нетрадиційної енергетики [2, С. 157].

Так, Л. Честер, стверджує, що у визначення «енергетичної безпеки» відсутнє єдине тлумачення через полісемантичну природу, внаслідок чого поняття вживається як в економічних, політичних, екологічних та технічних наукових працях. Найбільшу кількість робіт присвячених енергетичній безпеці можна знайти в економічних дослідженнях, які розглядають її як складову економічної безпеки країни. Так, суто економічний підхід до визначення категорії «енергетична безпека» надає Сак Т.В. – це стан економіки, який забезпечує захищеність національних інтересів у енергетичній сфері від наявних та потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, дає змогу задовольняти реальні потреби в паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення життєдіяльності населення та надійного функціонування національної економіки в режимах звичайного, надзвичайного та військового стану [3, С. 338].

Вітчизняні дослідники А.К. Шидловський та М.П. Ковалко визначають енергетичну безпеку як складову економічної, адже наділяють її наступними ознаками – стан забезпечення держави паливно-енергетичними ресурсами, що гарантують стабільне функціонування економіки. Проте слід зазначити, що вони акцентують увагу на тому, що політична і енергетична незалежність є взаємообумовленими [4, С. 56].

На основі аналізу існуючих визначень дефініції «енергетична безпека», можна погодитися з думкою М.Г. Земляного, який вважає що енергетична безпека включає в себе такі складові як політичну, економічну, соціальну та екологічну, через що її неможливо відокремити від економічної та національної безпеки [5, С. 59].

В.О. Бараннік, розглядаючи енергетичну безпеку крізь призму національної безпеки, акцентує увагу на необхідності враховувати і стан захищеності інших національних інтересів, які пов'язані чи залежні від енергетичної сфери. Приводячи приклад, розроблений філіалом НІСД у м. Дніпрі методологічний підхід оцінки рівня енергетичної безпеки, автор особливо виділяє серед складників енергетичної безпеки політико-економічний складник, який передбачає неможливість суттєвого внутрішнього та зовнішнього тиску на керівництво держави при формуванні та реалізації політики держави, джерелом якого може стати енергетична сфера. Підсумовуючи, дослідник стверджує, що через інтегральний характер національної безпеки, стан забезпеченості енергетичної безпеки відіграє важливу роль у функціонуванні всієї системи [6, С. 43].

Дослідниками Національного інституту проблем міжнародної безпеки було розроблено наступне визначення поняття «енергетична безпека» – стан паливно-енергетичного комплексу, в процесі функціонування якого не створюються загрози сталому, гармонічному розвитку суспільства, економіки та держави та їх спроможність протистояти наявним або очікуваним загрозам, які викликані негативним впливом як внутрішніх так і зовнішніх чинників, а також не створюючи загрози екологічній безпеці.

Американські дослідники, такі як Дж. Калічі, Д. Голдвін у праці «Енергія та безпека: на шляху до нової зовнішньополітичної стратегії» визначили енергетичну безпеку як стан забезпеченості доступу до енергоресурсів, необхідних для поступального розвитку національної могутності [7, С. 194]. У цьому визначенні залишаються не висвітленим питання забезпечення національної безпеки країни та сталого її розвитку.

Американські дослідники Е.Корин та Г. Луфт вважають, що неможливо дати універсальне визначення «енергетичної безпеки», адже кожна країна має суб'єктивне сприйняття проблем енергопостачання, яке може змінюватися внаслідок еволюції середи, так й під впливом інших факторів [8, С. 8].

Зважаючи на статус країни: країна-імпортер, країна-транзитер чи країна-експортер, доцільно виділити наступні визначення енергетичної безпеки для кожного з цих видів країн. Так, для країни-імпортерів під енергетичною безпекою розуміють як стан захищеності держави від наявних та потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру шляхом диверсифікації джерел постачання енергоресурсів, забезпечення безпеки енергетичної інфраструктури, та збільшення долі відновлювальної енергії задля зменшення залежності від імпорту вичерпних енергоресурсів [9, С. 42]. Як визначив К. Денчев, для країн-експортерів енергетична безпека в першу чергу це закріплення на стратегічних ринках за економічно вигідними цінами, забезпечення капіталу та фінансування інвестицій в інфраструктуру та розробку ресурсів [9, С. 39].

Існуючі підходи до вивчення сутності енергетичної безпеки базуються на теоріях міжнародної безпеки, в першу чергу на неореалістських та неолибералістських вченнях. Представники першого напрямку (Д. Моран [10, С. 167]) виділяють головною характеристикою енергетичної безпеки - взаємовідносини між окремими країнами, адже кожна держава

переслідує реалізацію своїх національних інтересів в енергетичній сфері. Таким чином, «ресурсний націоналізм» є однією з центральних тез неореалістського підходу.

В свою чергу, неолібералісти (А. Голдтау [11], А. Брессан [12, С. 269]) вбачають, що саме ринкові механізми визначають основні тенденції розвитку енергетичної сфери. Функціонування вільного ринку енергоресурсів сприяє забезпеченню енергетичної безпеки всіх країн «енергетичного ланюга». Також, значна роль в забезпеченні енергетичної безпеки відводиться наднаціональним структурам. Так, на думку Н.В. Пахомова одноосібні дії країн в нарядку реалізації національних енергетичних політик можуть призвести до міжнародних криз та до розпалювання конфліктів, через що постає необхідність у міжнародній співпраці в сфері забезпечення енергетичної безпеки [13, С. 175].

Інший прихильник цього підходу, академік Є.М. Примаков вважає, що не слід вкладати при інтерпретації поняття «енергетична безпека» односторонній процес гарантування поставок, лише завдяки троїстим гарантіям – за долученням до цього країн-експортерів, - транзитерів та – імпортерів можливо забезпечити енергетичну безпеку, шляхом спільної відповідальності та спільних дій при наявності ризиків [14, С. 186].

Попри це в науковому дискурсі найбільш розповсюдженим є підхід визначення енергетичної безпеки з точки зору окремих держав та розглядається як одна з важливіших складових національної безпеки, проте можна назвати представників наукової думки, які при визначенні енергетичної безпеки відзначають важливість міжнародної співпраці як засобу забезпечення безпеки в цій сфері.

Отже, значна кількість науковців частково підтримують кожний з підходів не заперечуючи важливість міжнародних інститутів таких, як Міжнародне енергетичне агентство, ОПЕК, та підкреслюють те, що більшість країн визначають свою енергетичну безпеку керуючись лише власними національними інтересами та вигодами.

Таким чином, відсутність єдиного підходу до визначення енергетичної безпеки, неможливість вивести універсальне поняття, та й існування розбіжностей у трактуванні як в законодавчих актах, так і серед науковців, призводить до виникнення суперечностей відносно шляхів забезпечення енергетичної безпеки. Особливості у визначенні енергетичної безпеки кожною окремою державою зумовлює специфіку розробки її енергетичної політики. Все це зумовлює необхідність проведення подальших досліджень в цій сфері.

Проведений аналіз існуючих підходів до визначення «енергетичної безпеки» свідчить про те, що для даної дефініції властивий динамічний характер внаслідок її мінливої природи. Багатовимірність, яка притаманна визначенню поняття енергетичної безпеки, а також особливості його трактування кожною окремою державою зумовлюють специфіку розробки енергетичної політики та шляхів її реалізації, що в свою чергу зумовлює необхідність вироблення універсального значення «енергетичної безпеки».

Список використаних джерел

1. Belyi A. Energy security in International Relations (IR) theories. URL: <https://www.hse.ru/.../ReaderforLecturesOnEnergySecurity.p>. (дата звернення: 18.11.2017).
2. Світлічна В.Ю., Рубанка В.М. Енергетична безпека: визначення сутності, пошук шляхів мінімізації ризиків та ефективна реалізація заходів забезпечення // Молодий вчений. № 4 (31). 2016. С. 185 - 189.
3. Сак Т.В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції // Інформаційні технології та економічна безпека. № 6. 2013 [44]. С.336-340.
4. Ковалко М.П. Розвинута енергетика – основа національної безпеки України. Аналіз тенденцій і можливостей. К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2009. 104 с.
5. Земляний М.Г. До оцінки рівня енергетичної безпеки. Концептуальні підходи. Стратегічна панорама. 2009. №2. С. 56-63.
6. Бараннік В.О. Енергетична безпека держави: обґрунтування основних складників, залежностей та взаємозалежностей // Стратегічні пріоритети. №2 (23). 2012. С. 40 - 46.
7. Kalicki J.H., Goldwyn D.L. Energy and security: toward a new foreign policy strategy. Washington; Baltimore: Woodrow Wilson Centre Press : Johns Hopkins University Press, 2005. 604 p.
8. Luft G., Korin A. Energy security Challenges for the 21 st century: a reference handbook, Praeger Publishers. 372 p., С.6-12.
9. Денчев К. Мировая енергетическая безопасность : история и перспективы. – Новая и новейшая история. 2010. № 2. С. 34 -77.
10. Moran D., Russell J. Energy security and global politics: The militarization of resource management. New York : Routledge Publ, 2009. 245 p.
11. Goldthau A.A. Public Policy Perspective on global Energy Security // Interational Studies Perspectives.2012.13.P. 65 – 84.
12. Bressand A., Goldthau A., Witte J. M. The future of producer-consumer cooperation: A policy perspective // Global energy governance: The new rules of the game. Washington, DC : Brookings Inst. Publ., 2009. 286 p
13. Пахомов Н.В. Энергетическая безопасность как глобальное общественное благо // Вестник МГИМО-Университета. 2017. 1 (52). С. 173 – 186.
14. Примаков Е.М. Мир без России? К чему ведет политическая близорукость. М: Российская газета, 2009. 239 с.

УДК 327(043)

ПОНЯТИЕ И ПРИНЦИПЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ*Тарраф С. Т.,**студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

Международная торговля (МТ) — самая ранняя и самая развитая форма МЭО. Сфера международной торговли постоянно расширялась — начиная с торговли материальными благами и заканчивая торговлей услугами (в области производства, транспорта, страхования и т.п.), имущественными и неимущественными правами.

Чтобы признать торговлю международной, необходим юридический факт пересечения товаром таможенной границы с соответствующей фиксацией этого в таможенной отчетности. При этом не обязательна смена собственника [2].

Международная торговля — это форма взаимодействия национальных экономик, товарных рынков разных стран. Для этой формы экономического взаимодействия объективно необходима соответствующая правовая надстройка. Такой надстройкой явилось международное торговое право [3].

Международное торговое право — это система международно-правовых норм, регулирующих отношения в сфере международного рынка.

Для регулирования международной торговой системы используются правовые комплексы, состоящие из норм международного торгового права, норм внутригосударственного права и норм транснационального права [8].

Право международной торговли не является самостоятельной отраслью национального или международного права. Оно состоит из норм гражданского, административного, таможенного, финансового, арбитражно-процессуального, экологического и других отраслей права.

Организационными формами регулирования межгосударственных торгово-экономических отношений являются международные экономические организации. Основным международно-правовым актом, регулирующим торговые отношения, является Генеральное соглашение по тарифам и торговле (ГАТТ) от 15 апреля 1994 г., которое включает Генеральное соглашение по тарифам и торговле (ГАТТ) от 30 октября 1947 г. В соответствии с данным соглашением устанавливается, что существует необходимость в быстром и постоянном увеличении поступлений от экспорта менее развитых государств, чтобы менее развитые государства обеспечили для себя долю в росте международной торговли.

Соглашения о торговле и платежах устанавливают количество и наименование товаров, взаимопоставляемых в период действия соглашения (генеральные списки, контингенты), и содержат обязательства содействовать взаимной торговле.

Клиринговое соглашение – соглашение между правительствами нескольких стран о централизованном взаимном зачете встречных требований и обязательств во внешней торговле.

В 1953 г. Международной торговой палатой был выработан и опубликован свод международных правил толкования торговых терминов ИНКОТЕРМС, который применяется при заключении торговых сделок. В своде устанавливаются обязанности продавца и покупателя товара по страхованию, фрахтованию и распределению расходов по погрузочно-разгрузочным работам, связанным с транспортировкой грузов, а также наиболее распространенные в международной торговле группы условий купли-продажи.

Международная торговая нормативная система - это система правовых и не правовых норм, нацеленных на регулирование международных торговых отношений. Структура международной торговой нормативной системы состоит из:

а) правовые нормы различной системной и отраслевой принадлежности, которые обслуживают отдельные сегменты международных торговых отношений – это нормы международных торговых договоров, нормы права ВТО, материально-правовые и коллизионно-правовые нормы международных договоров и национальных нормативных актов, регулирующие трансграничные торговые отношения и пр. – по системно-отраслевому признаку речь можно вести о нормах международного экономического права (как отрасли международного публичного права), международного частного права, национального права.

Объединяющим началом для этих норм служат: предмет их регулирования – международные и трансграничные торговые отношения, а также правовая природа, отличающая их от иных социальных норм.

б) не правовые нормы, регулирующие международные торговые отношения. В конце прошлого столетия была выявлена недостаточная эффективность международных коллизионных и материально-правовых конвенций, которая обусловила поиск новых регуляторов отношений международного коммерческого оборота, что привело к появлению *lex mercatoria* и расширению сферы применения торговых обычаев[5].

К принципам международного торгового права **можно отнести** известные принципы-стандарты:

- развития торговли (свободы торговли);
- либерализации торговли;
- защиты внутреннего рынка;
- свободы транзита;
- взаимной выгоды;
- взаимности;
- не дискриминации в торговле;
- наибольшего благоприятствования;
- преференций для развивающихся стран;
- предоставления национального режима.

Список использованных источников

1. Вылегжанин А.Н. Международное экономическое право/А.Н.Вылегжанин, Д.К.Лабин, В.М.Шумилов. –М.: МГИМО(У) МИД России, 2012. –452 с.
2. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть / И.И.Лукашук.– М.:БЕК, 1996. – 386 с.
3. Моисеев А.А. Соотношение суверенитета государств и надгосударственных международных организаций // Международные отношения и право: взгляд в XXI век. Материалы конференции в честь профессора Л.Н.Галенского/Под ред. С.В.Бахина. –СПб, 2009. –С.183-197.
4. Правопорядок в области международной торговли [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bibliotekar.ru/mezhdunarodnoe-pravo-4/92.htm>
5. Принципы международной торговли [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://investobserver.info/principyu-mezhdunarodnoj-torgovli/>.
6. Принципы международной торговли [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lawstate.ru/mezhdunarodnoe-torgovoe-pravo/454-principyu-mezhdunarodnoj-torgovli.html>
7. Принципы международной торговли [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gusewkb.ru/mega14_prinzMeznarTorg.shtml
8. Тюрина Н.Е. Международная торговля как фактор развития международного публичного права. – Казань: Центр инновационных технологий, 2009. –144 с.

УДК339.92:061.1ЄврАзЕС (043)

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ЄВРАЗІЙСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ПРИКЛАДІ ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СОЮЗУ

Толстих М. І.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Серед основних тенденцій сучасного світового розвитку необхідно виділити два паралельних і взаємозалежних процеси: це глобалізація, з одного боку, і регіональна інтеграція - з іншого. Початок другого десятиріччя XXI століття відзначено великим динамізмом в реалізації глобальних проектів інтеграційної спрямованості в різних регіонах світу, в тому числі у Євразійському регіоні. Характерна багатозначність регіональних трансформацій знаходить відображення в появі наднаціональних структур, розвитку транскордонного принципу. Зазначені тенденції розвиваються в рамках нових світополітичних феноменів - глобальних регіонів.

Євразійський простір наділений необхідними можливостями для міждержавної інтеграції, а в деяких аспектах і реінтеграції: чимала загальна історія; зовсім недавня спільність; ще не зникла системність в поділі і кооперації праці і господарства; багаті ресурси; розвинена, багато в чому і спільна, інфраструктура; оборонний комплекс; досить схожі інтереси у країн,

що інтегруються; мовна культурна, цивілізаційна і навіть ідеологічна сумісність.

Зокрема, для інтеграційних процесів на пострадянському просторі, виділяються характерні особливості:

1. Дезінтеграція перед початком інтеграційних процесів. Інтеграцію на пострадянському просторі від інших інтеграційних процесів відрізняє той факт, що їй передував період дезінтеграції.

2. Дисфункція інтеграційних процесів. На території Євразійського регіону існує цілий комплекс факторів і передумов, що сприяють інтеграційним процесам серед незалежних держав, проте темпи інтеграції залишаються на невисокому рівні. Даний факт пояснюється тим, що поряд з інтеграцією, що веде до появи нових об'єднань і поповненню набору функцій у вже існуючих, на пострадянському просторі існує цілий комплекс факторів, які викликають розбіжності і дезінтеграцію серед країн - учасниць СНД, приводячи до дисфункції інтеграційних процесів, що розвиваються.

3. Різношвидкісна модель інтеграції. Модель різношвидкісної інтеграції дозволяє групі провідних країн-учасниць підвищувати рівень свого розвитку в такому темпі, в якому це можливо, «не озираючись» на інших учасників і не примушуючи їх негайно відповідати своєму високому рівню.

Одним з прикладів інтеграційних процесів у регіоні є діяльність Євразійського економічного союзу (ЄАЕС). Процес зближення євразійських держав розпочався у 1995 році, вслід за підписанням Угоди про Митний союз Білорусі, Казахстану і Росії. Тим самим виокремилася «інтеграційна основа» держав, які виступають двигуном інтеграційних процесів на теренах Євразії. У 2000 році було створено нову інтеграційну структуру – Євразійське економічне співтовариство. З підписанням лідерами інтеграційної «трійки» Договору про створення Єдиної митної території і формування Митного союзу у 2007 році розпочався новий етап інтеграції. 1 січня 2010 року розпочав свою роботу Митний союз Білорусі, Казахстану і Росії, а в повноформатному режимі вже Митний союз запрацював з 1 липня 2011 року [1].

З 1 січня 2012 року розпочався наступний етап – формування Єдиного економічного простору. З 1 січня 2012 року розпочав свою діяльність суд ЄврАзЕС, а з 1 лютого 2012 року – Євразійська економічна комісія, яка замінила Комісію Митного союзу. З 1 січня 2015 року стартував новий етап, почало функціонувати нове інтеграційне об'єднання – Євразійський економічний союз, договір про створення якого було підписано 29 травня 2014 року. До складу ЕврАзЕС увійшли Білорусь, Казахстан, Росія, Таджикистан, Вірменія, Киргизстан.

В сучасних реаліях ЄАЕС виступає як багатофункціональний майданчик стратегічного, довгострокового характеру. Першою стадією і формою був економічний союз, покликаний забезпечити вільне переміщення товарів. У 2015 почалося формування єдиного енергетичного ринку, а до 2025 р передбачається формування єдиного євразійського ринку вуглеводнів, що покликане стимулювати розвиток євразійської економіки. Близькою перспективою є перехід до розгляду питань соціального, культурного і політичного характеру.

Разом з тим є об'єктивні перешкоди розширення ЄАЕС і поглиблення інтеграції в його рамках:

1. конфліктна напруга в стосунках Росії і Заходу, наслідки якого проектується на пострадянський простір і ускладнюють просування євразійської інтеграції в європейському напрямку;

2. власні модернізаційні проекти кандидатів у ЄАЕС, які можуть не корелювати із загальною стратегією євразійської інтеграції, розробленої і реалізованої основними учасниками цього процесу;

3. некогерентність економічних моделей, що використовуються різними пострадянськими державами (стратегія, що передбачає опору на власні ресурси розвитку);

4. слабкість або недостатня консолідованість політичних і владно-управлінських інститутів всередині деяких держав-потенційних учасників, що обмежує можливість участі їх в інтеграційних і, ширше, модернізаційних процесах на пострадянському просторі;

5. відсутність належного рівня політичного консенсусу серед еліт деяких країн - потенційних членів ЄАЕС, що ускладнює вчинення ними вибору на користь інтеграційної стратегії;

6. незавершеність формування структур самого ЄАЕС, покликаних спрямовувати інтеграцію і забезпечувати її якісне наповнення.

Окрім вищезазначених, варто вказати на кілька основних проблемних вузлів, пов'язаних з розширенням ЄАЕС:

1) Перенесення національних і регіональних проблем на ЄАЕС як міжнародний інститут. Прикладом гнучкого і зваженого підходу до інтеграції подібних держав до складу об'єднання є інтеграція в ЄАЕС Вірменії. З питанням нагірно-карабахського конфлікту, ЄАЕС продемонструвала, що уособлює економічну структуру і не планує піднімати питання міжнаціональних конфліктів і територіальних суперечок, підміняючи собою політичні об'єднання.

2) Необхідність для країн-членів ЄАЕС реагувати на міжнародні конфлікти, в які вимушено залучені інші його учасники (українське питання).

3) Питання, пов'язане із забезпеченням реальної і фактичної рівноправності країн-учасниць ЄАЕС, про недопущення дисбалансів у відносинах між «ядром», які утворюють країни-засновники ЄАЕС, і його новими членами, і перш за все між державами які входять у цей союз, відрізняючись один від одного за економічним потенціалом.

4) Побоювання «діючих» учасників ЄАЕС щодо нових країн-претендентів, які стосуються передусім готовності їх бути надійними партнерами, а також того, наскільки їх участь в діяльності Союзу є стратегічною і довгостроковою, а не продиктованою тактичними і короткостроковими вигодами. З останньою проблемою пов'язане питання про готовність багатьох держав суворо і пунктуально підходити до виконання своїх міжнародних зобов'язань, про наявність у них необхідних для цього політичних інститутів і політичної волі, а також необхідного рівня підтримки серед населення і еліт [3].

Розширення ЄАЕС не обмежено рамками пострадянського простору. Поряд з встановленням тісних взаємин з В'єтнамом, який перетворюється у важливу сполучну ланку з країнами АСЕАН, вірогідним виглядає укладення угоди про зону вільної торгівлі з Лаосом, подібним у багатьох економічних аспектах з В'єтнамом. ЄАЕС прагне до зближення з Китаєм, до участі в масштабних проектах, насамперед в «Новому Шовковому шляху». Зростаюча китайська економіка потребує сировини, яким багата Центральна Азія, і в доступі до транзиту в Європу, що зможе надати ЄАЕС, при успішному розвитку і функціонуванні.

Співпрацею з Китаєм не обмежується спектр партнерських відносин, що вибудовує ЄАЕС. 29 травня 2015 року було підписано угоду про створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) з В'єтнамом. Документ, що передбачає протягом 10 років обнулення мит майже на 90% товарів, дозволить збільшити товарообіг більш ніж в два рази, а також покладе початок подальшої інтеграції з країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Що стосується можливості поширення подібного досвіду на інші країни, то в Євразійській економічній комісії поки не беруться прогнозувати, коли і з ким буде підписано нову угоду про зону вільної торгівлі, але підтверджують, що пропозицій про укладення подібних угод на сьогодні достатньо.

Подальший успіх ЄАЕС залежить від відповідального дотримання ключових вимог Договору ЄАЕС і здійснення скоординованої промислової політики, узгодженої податково-фінансової, кредитно-грошової, особливо валютної політики. Також надзвичайно важлива розробка заходів щодо ефективної протидії корупції. Звісно, все це відбуватиметься за умов проведення координаційної соціальної і зовнішньої політики країн-учасниць.

Подальше розширення ЄАЕС передбачає коригування стратегії з урахуванням мінливих політичних і соціально-економічних обставин. Відмова від розуміння стратегії «багатовекторності» як перманентного лавірування між центрами сили для отримання односторонніх вигод практично неминуча. Інакше можлива дестабілізація структурних і інституційних основ ЄАЕС, що може зробити союз недієздатним.

Євразійський економічний союз для поглиблення і підвищення якості інтеграції потребує політичного «підкріплення», яке пов'язане з посиленням паралельно діючих структур, що забезпечують системну безпеку в Євразії. В рівній мірі є важливою розробка і реалізація загальної демографічної та міграційної політики, що дозволить уникнути багатьох ризиків і зробити процес євразійської інтеграції більш керованим і передбачуваним, уникнувши катастрофічних і кризових сценаріїв. Варто скоригувати пріоритети економічної політики, чітко визначити і погодити її цілі, сформулювати нову модель розвитку економіки для країн ЄАЕС і спрогнозувати очікувані результати. Це може сприяти створенню того проривного потенціалу, який дозволить в найближчому майбутньому домогтися радикальної зміни в можливостях забезпечення довгострокового динамічного економічного зростання, з опорою на людський і інноваційний потенціал, яким володіє Євразійський регіон в цілому.

Список використаних джерел

1. История создания Евразийского экономического союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ereport.ru/articles/ecunions/eaeu.htm>.
2. Проблемы и перспективы расширения ЕАЭС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svom.info/entry/676-problemy-i-perspektivy-rasshireniya-eaes/>.
3. Проект Евразийский союз: структура, особенности и институты управления [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://enotabene.ru/nb/article_11270.html.

УДК 327.82(045)

ВИНИКНЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ»

Трофименко М. В.,

*к.політ.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

Загальновизнаним є факт, що термін «публічна дипломатія» був вжитий у його теперішньому значенні у 1965 році Едмундом Гулліоном, деканом Школи права і дипломатії ім. Флетчера Університету Тафта і видатним відставним співробітником дипломатичної служби США, коли він створив Центр публічної дипломатії ім. Едварда Р. Марроу [15, С. 17].

Концепція Гулліона визначає, що публічна дипломатія розглядає вплив суспільних відносин на формування та виконання зовнішньої політики. Вона включає в себе міжнародні відносини за рамками традиційної дипломатії, формування урядами громадської думки в інших країнах; взаємодію приватних груп та інтересів в одній країні з іншою; повідомлення щодо закордонних справ та їх вплив на політику; спілкування та зв'язок між тими, чия робота – комунікації (дипломатів та іноземних кореспондентів); та процес міжкультурного спілкування.

Гулліон був першим, хто використав фразу «публічна дипломатія» у її сучасному значенні, але це поняття Гулліон не стільки вигадав у 1965 році, як вжив у новому значенні. За іронією долі, це нове використання старої назви було необхідним, оскільки навіть старший термін – пропаганда, – до якого волів сам Гулліон, зібрав у собі дуже багато негативних ознак, особливо в англійській мові [16, С. 19].

Найперше використання фрази «публічна дипломатія» не належить американцям, вона була використана на головній смузі британської газети «Таймз» у січні 1856 року. Вона використовувалась просто як синонім цивілізованості в частині критики позерства президента Франкліна Пірса. «Державні діячі Америки повинні згадати», зауважувала «Таймз», «що, якщо вони повинні справляти, як вони думають, певне враження на нас, вони також

повинні бути прикладом для свого народу, і є лише кілька прикладів, коли вони можуть це зробити, зокрема провадженням публічної дипломатії [14].

Перше використання терміну «публічна дипломатія», процитоване «Нью-Йорк Таймз», відбулось в січні 1871 року, у репортажі щодо дебатів у Конгресі США. Представник Семюел С. Кокс (демократ з Нью-Йорка, а також колишній журналіст) виступав з глибоким обуренням проти таємної інтриги щодо анексії Республіки Домініка, зазначивши, що він вірить в «відкриту, публічну дипломатію». Це було використання, яке передбачило основне розуміння цієї фрази тридцять п'ять років потому протягом Світової війни.

Під час Світової війни фраза «публічна дипломатія» була широко вживаною для опису кластера нових дипломатичних методів. Ці методи варіювалися від послідовних німецьких заяв навколо політики підводної війни, через публічні проголошення умов збереження миру, до ідеалістичної точки зору Вудро Вільсона – вираженої у преамбулі його промови «Чотирнадцять пунктів» від 8 січня 1918 року – щодо цілої міжнародної системи, що спирається на «відкриті заповіді миру». У першому пункті, зокрема, зазначалося: «Відкриті мирні договори, відкрито обговорювані, не дозволять з'явитися різним трактуванням цих угод дипломатія завжди буде діяти відкрито та на очах громадськості». Принцип відкритості був вимогою часу – громадська думка, що все більше впливала на політичне життя, неприязно ставилася до секретності, якою традиційно були оповиті дипломатичні переговори та контакти.

Багато журналістів та письменників у той час віддавали перевагу фразі «відкрита дипломатія», але у «публічної дипломатії» були свої прихильники, які ще більше популяризували цю фразу наводивши у репортажах французький варіант її вживання – «*diplomatie publique*» [16, С. 20].

«Нью-Йорк Таймз» використав фразу 9 травня 1916 року у висвітленні так званого «Сассекського зобов'язання», заяви, опублікованої 4 травня урядом Німеччини, яка обмежувала підводну війну. Роблячи огляд реакції США на «зобов'язання», «Нью-Йорк Таймз» цитує редакційну статтю зі щоденної газети «Бостон Геральд», у якій, зокрема, зазначалося: «одне з зол публічної дипломатії – це необхідність тривалого листування, в якому відповідальні глави кожної нації мають врятувати свої обличчя перед власним народом, при цьому повідомивши свої цілі іншій стороні».

Ця думка має свої відлуння й сьогодні, коли всі внутрішні висловлювання лідерів країн можна почути по всьому світу. Третє використання фрази «публічна дипломатія» в «Нью-Йорк Таймз» та перше використання в «Вашингтон Пост» відбулось 28 грудня 1917 року знову у цитуванні редакційних статей з інших країн, цього разу з «Берлінер Тагеблатт» щодо російсько-німецьких мирних переговорів у Брест-Литовську. У статті зловісно наголошувалось, що «ніщо не може так підірвати значення зброї, як нова публічна дипломатія» [14].

11 лютого 1918 року президент Вільсон сам використав цю фразу в своїй промові до Конгресу «Чотири принципи», в якій він передав відповідь канцлера

Німеччини Георга фон Гертлінга на чотирнадцять пунктів, зазначивши: «Він приймає ... принцип публічної дипломатії».

Фразу Вільсона було виокремлено із заяви Гертлінга у Рейхстазі 24 січня 1918 року, в якій він схвалив те, що він називав «влаштованою публічністю дипломатичних угод». Репортажі щодо промови Вільсона спричинили перше використання терміну «публічна дипломатія» у «Крістіан Сайенс Монітор» та єдине використання цієї фрази у «Лос Анджелес Таймз» між 1899 та 1965 роками [16, С. 20].

У липні 1918 року Сенат США розглядав питання щодо «публічної дипломатії» у зв'язку з сміливою пропозицією сенатора Вільяма Бора (штат Айдахо) стосовно того, що дебати з питань договорів відтепер повинні бути публічними. Ця пропозиція не пройшла: проти проголосували п'ятдесят senatorів, за – двадцять три.

Фраза «публічна дипломатія» трансформувалася в ідеалістичному сенсі «відкритих заповідей» Вільсона у міжвоєнні роки в риторичі інтернаціоналістів, таких як: Джеймс Шотвел і Кларенс Стрейт, і на шпальтах «Крістіан Сайенс Монітор» [14].

У 1928 році репортер «Крістіан Сайенс Монітор» Роско Драммонд проголосив «епоху публічної дипломатії» в есе «Преса та публічна дипломатія», в якому підкреслювався моральний обов'язок засобів масової інформації повідомляти про міжнародні справ точно і неупереджено, так, щоб зменшити рівень напруженості у світі.

Ідеалізм «публічної дипломатії» ставав все більш віддаленим від реалій з погіршенням ситуації на міжнародній арені. Кореспондент «Лондон Таймз» описав прихід британських військ в Саар у грудні 1934 року з оркестрами на марші і добрим відношенням до місцевих жителів як «яскравий прояв публічної дипломатії» в обличчя демонстрації непокори нацистським знаменам.

У 1936 році у повідомленні «Ассошіейтед Прес» з Парижа зазначалося, що ліві аплодували зобов'язанню нового французького прем'єра Альберта Саро використовувати «публічну дипломатію» у міжнародних справах. Термін «публічна дипломатія» дуже рідко використовувався протягом Другої світової війни. У повоєнні роки відбулись і переоцінка терміну «публічна дипломатія» Вільсона, і його відродження. Французький прем'єр Анрі Спаак з ентузіазмом говорив про «століття публічної дипломатії» під час першої сесії Генеральної Асамблеї ООН у жовтні 1946 року.

У Великій Британії «Таймз» засудила «публічну дипломатію» як одну з «пійманих фраз і гасел, замаскованих під виглядом принципів зовнішньої політики», і схвалила заклик дипломата і політика Гарольда Ніколсона до повернення до «приватної дипломатії».

До 1950 року використання терміну «публічна дипломатія» помітно змістилося в бік сфери міжнародної інформації та пропаганди. Це стосувалося не стільки того, що цей термін використовується по-іншому, а швидше, що дипломатія практикувалася і сприймалася по-іншому, і ключові дипломатичні події в даний час визнаються явно направленими на публічне виконання. У 1953 році Уолтер Ліпман зазначив у своїй колонці: «деякі дипломати можуть

стверджувати, що практика публічної дипломатії, пропаганди і психологічної війни стали такою чумою», що ключові радянсько-американські переговори повинні проводитися у закритому режимі [14].

У більш позитивному ключі, у своїй промові влітку 1958 року, Генеральний секретар ООН Даг Хаммаршельд заявив: «значення публічної дипломатії в ООН буде залежати значним чином від того, наскільки відповідальні представники країн вважають можливим піднятися над вузькими тактичними підходами до політики міжнародного життя, і говорити так, як люди із власними прагненнями і сподіваннями, що є універсальними для всього людства» [14].

Оглядачі дипломатичних подій, в тому числі Луї Галле, британський дипломат-ветеран лорд Стренг або Джеймс Рестон з «Нью-Йорк Таймз», використовували «публічну дипломатію», щоб надати елементів видовищності дипломатії Хрущова, Кеннеді й інших. Оскільки практика публічної дипломатії перетнулася із пропагандою, Гулліону необхідно було тільки провести термін «публічна дипломатія» на відносно коротку відстань, щоб наділити його повністю новим значенням в якості альтернативи пропаганді. Протягом багатьох років цей термін обмежено вживався, також використовувався у своєму старому значенні «відкритої дипломатії». Термін не фігурував у науковій літературі до 1972 року.

Причина того, що у 1965 році з'явився термін «публічна дипломатія» було те, що існувала реальна потреба в такій концепції у Вашингтоні. Протягом десятків років Інформаційному агентству США була необхідна альтернатива терміну «інформація» та «пропаганда».

Термін «публічна дипломатія» Гулліона охоплював всі аспекти діяльності Інформагентства США, а також низку культурних та обмінних функцій, які контролював Державний департамент США. Фраза надала відповідного рівноправ'я кар'єрним службовцям Інформагентства США, закріпленого поза межами Державного департаменту, органу, що виконує зовнішньополітичні функції США. Якщо публічна дипломатія існувала як різновид дипломатії, то, звичайно, Сполученим Штатам необхідне було спеціальне агентство для проведення цієї роботи, і Інформагентство США було найкраще побудоване для того, щоб контролювати всю роботу в цій галузі.

У 1978 Інформагентство США було реорганізоване відповідно до логіки нової термінології і, нарешті, отримало всю повноту влади над усім діапазоном американської активності в інформаційному просторі. Про взаємозв'язок концепції публічної дипломатії та Інформагентства США можна судити з того, що після закриття у 1999 році Інформагентства Центр Марроу Університету Тафта став і залишається донині Центром Марроу з міжнародної інформації та комунікації.

Під час перебування Рейгана на посаді президента США спостерігалось як збільшення витрат на публічну дипломатію, так і більш широке використання цього терміну під час слухань у Конгресі, у стипендіальних програмах, журналістиці і серед практиків. Білий дім за часів Рейгана зробив марний виклик домінуючому визначенню, коли він створив свій власний «Офіс

публічної дипломатії» для спостереження за внутрішньою підтримкою бунтівників Контрас в Нікарагуа.

У ході 1990-х років термін «публічна дипломатія» набув загального використання зовнішньополітичними колами за кордоном. У Великій Британії, наприклад, уряд Блера створив Раду зі стратегії публічної дипломатії. У перші роки після атак 11 вересня 2001 року термін «публічна дипломатія», нарешті, увійшов до американської суспільної свідомості. Коментуючи наслідки цунамі в Азії, навіть президент США Джордж Буш використав цей термін, сказавши кореспонденту телеканалу ABC: «Спроби нашої публічної дипломатії не є ... надто суворими і не є дуже добрими в порівнянні з публічною дипломатією тих, хто хотів би поширювати ненависть і ... ганьбити США», продовжував він, припускаючи, що, можливо, допомога Америки постраждалим від цунамі зможе змінити цю ситуацію» [16, С. 20].

Призначення нового заступника держсекретаря з публічної дипломатії та громадських справ Карен Г'юз, що набуло широкого розголосу дало фінальний імпульс становленню терміну «публічна дипломатія» в межах Сполучених Штатів, хоча в інших країнах світу термін все ще може викликати незрозуміння.

Публічна дипломатія в сучасному світі направлена на формування позитивної репутації держави. Репутація формується не тільки риторикою, але й діями. Якщо робити політичні кроки, які негативно позначаються на іміджі країни в світі, то красива риторика навряд чи допоможе виправити ситуацію. Відповідно, мета публічної дипломатії – це не тільки трансляція позитивної інформації про націю, але й участь у виробленні зовнішньополітичних рішень із врахуванням впливу на репутацію країни, який вони спричинять [5].

Отже, публічна дипломатія – це невід'ємна частина політики «м'якої сили». Задача публічної дипломатії – привертати на свій бік громадськість іншої країни.

Список використаних джерел

1. Гуцал С. А. Публічна дипломатія як сучасний пріоритет зовнішньої політики держави / Світлана Анатоліївна Гуцал // Стратегічні пріоритети. 2010. — № 3 (16). — С. 106—113.
2. Демидов О. От права на доступ к сетевому разуму / Олег Демидов. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=1618#top.
3. Долинский А. Дискурс о публичной дипломатии / Алексей Долинский // Международные процессы. — 2011. — № 1 (25).
4. Долинский А. Публичная дипломатия для бизнеса, НКО и университетов / Алексей Долинский. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=791#top.
5. Долинский А. Что такое общественная дипломатия и зачем она нужна России? / Алексей Долинский. — [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=791#top.

6. Драч М. Як діє американська публічна дипломатія в Росії і Грузії? / Мар'яна Драч. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1114389.html>.
7. Зонова Т. Дипломатія будущего / Татьяна Зонова. — [Электронний ресурс]. — Режим доступа : http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=334#top.
8. Зонова Т. Публичная дипломатия и ее акторы / Татьяна Зонова. — [Электронний ресурс]. — Режим доступа: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=681#top.
9. Кулик С. А. «Электронная дипломатия». Начало / Сергей Александрович Кулик. — М.: Институт современного развития. — 33 с.
10. Лукьянов Ф. Публичная дипломатия – не работа узкой группы людей / Федор Лукьянов. — [Электронний ресурс]. — Режим доступа: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=2181#top.
11. Най Дж. С. Нова публічна дипломатія / Джозеф С. Най // День. — 2010. — № 28.
12. Пермякова Л. Цифровая дипломатия: направления работы, риски и инструменты / Лариса Пермякова. — [Электронний ресурс]. — Режим доступа : http://russiancouncil.ru/inner/index.php?id_4=862#top.
13. Трофименко М. В. «Публічна дипломатія» як відповідь на виклики сучасності / М. В. Трофименко, К. В. Балабанов // Україна Дипломатична – 2013 : науковий щорічник. — 2013. — Вип. Чотирнадцятий. — С. 989—1007.
14. Cull N. J. 'Public Diplomacy' Before Gullion: The Evolution of a Phrase / Nicholas J. Cull. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://uscpublicdiplomacy.org/pdfs/gullion.pdf>.
15. Cull N. J. Public Diplomacy: Lessons from the Past / Nicholas J. Cull. — Los Angeles: Figueroa Press, 2009. — 61 p.
16. Routledge Handbook of Public Diplomacy / [Nancy Snow, Philip M. Taylor, Nicholas J. Cull, Michael Vlahos and others]; edited by Philip M. Taylor. — New York: Routledge, 2009. — 382 p.
17. The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations / [Brian Hocking, Peter van Ham, Alan K. Henrikson and others]; edited by Jan Melissen. — New York: Palgrave Macmillan, 2005. — 221 p.
18. Trofymenko M. U. S. Public Diplomacy Structural Analysis / Mykola Trofymenko // Вісник МДУ. Серія Історія. Політологія. — 2014. — Випуск 11. — С.212—220.
19. Wilson E. J. Silicon Valley`s Foreign Policy / Ernest J. Wilson. — Los Angeles: Figueroa Press, 2012. — 28 p.

УДК 327 (73)

КОНЦЕПЦІЯ «ВЕЛИКОГО БЛИЗЬКОГО СХОДУ» ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ АКТИВІЗАЦІЇ РАДИКАЛЬНИХ ІСЛАМІСТСЬКИХ РУХІВ

Федоренко Ю. С.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Актуальність. Переважна більшість війн та збройних конфліктів останніх років пов'язані саме з регіоном Близького Сходу (далі - БС), в особливості події, що пов'язані з терористичною діяльністю представників радикальних ісламських течій. Починаючи з початку XXI століття проблеми радикального ісламу і тероризму, котрий вийшов за кордони БС, стають дуже актуальними для всієї світової спільноти. Як відомо, регіон володіє величезними запасами нафти, і представляє не аби який інтерес для різних міжнародних сил, котрі ведуть запеклу боротьбу за контроль над політичною владою в державах регіону, за контроль над місцевими родовищами корисних копалин, розподілом їх нафтової продукції і ціноутворенням. Однією з таких сил є США, та їх прагнення до підкорення БС під лозунгами демократії через концепцію «реконструкції» Близького Сходу – «Великий Близький Схід».

Отже, метою є аналіз впливу зовнішньої політики США і концепції по «реконструкції» БС на активізацію радикальних ісламістських рухів на Близькому Сході.

Після розпаду СРСР і, як наслідок, усього соціалістичного табору, розстановка сил на міжнародній арені змінилася на користь США, котрі проголосили себе єдиною супердержавою[1]. На хвилі цієї події Френсіс Фукуяма видає свою працю під назвою «Кінець історії і остання людина». В одному з аспектів праці було розглянуто саме ідеологічне протиріччя як каталізатор всіх міждержавних конфліктів. Тобто, на думку Фукуями «відсутність ідеологічних протиріч передбачає відсутність конфліктів». Розпад соціалістичного табору він розглядає як перемогу демократичного Заходу. Фукуяма вважав, що в умовах коли авторитаризм знаходиться в кризі, а ідея соціалізму зазнала поразки, «рятувальним колом» повинен стати демократичний ліберальний режим та його розповсюдження, завдяки якому можна буде запобігти виникненню збройних конфліктів [2].

Після терористичного акту 11 вересня 2001 року гостро стали питання національної безпеки країни і розповсюдження терористичної загрози. Експерт з контртероризму Річард А. Кларк зазначав у ролі мотивів «Аль-Каїди» деякі напрямки американської зовнішньої політики. Але, також існує точка зору, яка розглядає акт «9/11» як навмисно сплановану провокацію США, задля повалення режиму Саддама Хусейна в Іраку, підігрівання ісламофобських настроїв у суспільстві та ведення більш жорсткої зовнішньої політики.

В 2002 році уряд США повідомив про прийняття нової зовнішньополітичної концепції, сутність якої полягала у поваленні уряду будь-якої країни, політика якої, навіть потенційно, буде загрожувати національній

безпеці США. 26 лютого 2003 року, напередодні вторгнення в Ірак, Буш-молодший висловив своє прагнення поширювати демократичні цінності на Близькому Сході. Він представив концепцію по «реконструкції» Сходу. Існує думка, що саме праця Фукуями надихнула офіційний Вашингтон на її створення. Концепція представляла західну демократію як єдиний універсальний прилад, який забезпечує процвітання в сучасному світі, прилад, який би забезпечив мирне існування країн БС. Насправді ж, справжня мета полягала в перебудові близькосхідного регіону відповідно інтересам США. План реконструкції БС в комплекті з так званою «доктриною Буша», що проголосила необхідність по-новому забезпечити безпеку держави, дозволяючи США «превентивні» озброєні наступи на потенційно небезпечні країни, буквально розв'язали руки Сполученим Штатам у плані зовнішньої політики, яка набула глобального характеру. Тим паче, концепцію «Великого Близького Сходу» Бушу-молодшому не вдалось реалізувати, за цілого ряду причин. Концепцію не прийняли країни Арабського Сходу, а також Росія. Всі спроби Вашингтона «демократизувати» Великий Близький Схід вели тільки до посилення там нестабільності, фундаменталізму і тероризму, що створювало зовнішню загрозу для інших країн.

На фоні політичної і соціальної нестабільності регіону Близького Сходу посилюються позиції ісламського екстремізму і фундаменталізму, також спостерігається повернення до ідеї панісламізму, тобто об'єднання всіх мусульманських народів в одній державі (халіфаті). Яскравим та актуальним прикладом є сумнозвісна Ісламська Держава (ІДІЛ).

Безумовно, не одним єдиним фактором була спровокована активізація радикальних рухів. Цей процес можна розглянути з різних боків, таких як:

а) цивілізаційне протистояння Заходу і Сходу – в цьому випадку каталізатором виступає релігійний фактор, протистояння християнства та ісламу, а також протистояння лібералізму та традиціоналізму;

б) відповідь на всесвітню глобалізацію – радикалізація являє собою протест проти асиміляції ісламської культури;

в) невдоволення Сходу своїм місцем на міжнародній арені – оскільки західні країни, в особливості США, завжди грали головні ролі в світовій політиці, на відміну від країн Сходу;

г) агресивна політика США – розглянутий в поданій праці фактор. Активізація радикальних ісламістів як відповідь на спробу Сполучених Штатів втрутитись у внутрішні справи ісламських країн.

Роблячи висновки всього вище переліченого можна зазначити, що специфічна зовнішня політика США дійсно стимулювала посилення радикальних ісламістських рухів, причому не тільки в регіоні БС, а й в усьому світі. Також варто відмітити, що всі фактори взаємодоповнювали один одного, врешті решт створивши результат, який ми можемо побачити на сучасних прикладах країн Близького Сходу, таких як Сирія, Лівія, Ірак, або на прикладі так званої Ісламської держави. Більш того, дії ісламських радикальних рухів розповсюдились і на західні країни, в особливості на Європу, і зараз це є найактуальнішою проблемою сучасності.

Список використаних джерел

1. Аджиева А. Ю. Трансформация внешней политики США после терактов 11 сентября 2001 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/v/transformatsiya-vneshney-politiki-ssha-posle-teraktov-11-sentyabrya-2001-g>
2. Евсеев В. В. Концепция «Большой Ближний Восток» под углом национальной безопасности [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.nbpublish.com/library_get_pdf.php?id=25426.
3. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.e-reading.club/book.php?book=96523>.
4. Шарипов У. З. Концепция «Большого Ближнего Востока» в действии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://antiterrortoday.com/images/docs/book_sharipov_2013.pdf.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ДЕРЖАВ СВІТУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 32.019.51:070

ВПЛИВ ЗМІ НА ПРОЦЕС ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Алексеева Д. О.,

студентка III курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

Політична соціалізація – це важливий процес, який відбувається протягом всього життя людини, формуючи її політичні уявлення, пріоритети, цінності та навіть стереотипи. Особливо актуальним цей процес є для країн перехідного типу, зокрема для України, адже сприяє формуванню політичних уявлень, орієнтацій, цінностей у громадян, які стають ґрунтом для різноманітних форм участі у політичному процесі, що є необхідним для становлення демократії. Крім традиційних агентів політичної соціалізації: родини, соціального оточення, школи, партій, з ХХІ століття безпрецедентного значення набувають ЗМІ, що впливають на всі сфери та процеси в суспільстві та світі, в тому числі – політичну соціалізацію. Тому метою роботи є визначити вплив засобів масової інформації на процес політичної соціалізації людини, окремо акцентується увага на ролі мережі Інтернет в соціалізації її активних користувачів – молоді.

Процес політичної соціалізації реалізовується за двома основними напрямками. По-перше - це передача новому поколінню сформованих зразків політичної свідомості та поведінки. По-друге, політична соціалізація особистості пов'язана з набуттям раніше невідомих знань, із засвоєнням нового політичного досвіду, який виникає в процесі участі індивіда в політичному житті країни [4, с. 78-79].

Процес політичної соціалізації напряму пов'язаний з отриманням людиною інформації, це подвійно важливо сьогодні, в епоху, яка в науковій літературі отримала назву «інформаційне суспільство». «Інформаційне суспільство» - суспільство, в якому індивід постійно перебуває в інформаційному середовищі, суспільство, в якому приріст інформації та нових даних збільшується кратно.

Кількість ЗМІ у сучасному світі зростає постійно, кожне інформаційне агентство проводить власну редакційну та інформаційну політику, обсяг інформації широкий і вона різноманітна. За таких умов молодь, яка має ще незміцнілу інформаційну свідомість і часто неготова критично мислити, ставлячи під сумнів «сіру» інформацію, може спричинити синдром інформаційної втоми, апатії до важливої інформації, зокрема політичної та переорієнтувати її на недоброзичливі для процесу політичної соціалізації інформаційні джерела. Подібні джерела інформації здатні нав'язувати і культивувати діаметрально протилежні цінності, відмінні від суспільно і державно визнаних в країні, перетворюючи молодь в пасивних споживачів, а в іншій крайності – в радикалів і революціонерів [1, с. 14].

Загалом, в сучасному світі засоби масової інформації виконують три основні функції: інформують людину, виражають позиції певних соціальних суб'єктів, здійснюють той чи інший ідеологічний вплив на свідомість. Ще дві функції ЗМІ (які притаманні демократичному політичному режимові) – це функції контролю і критики. Найчастіше функцією критики користуються опозиційно налаштовані до діяльності влади ЗМІ, але об'єкт критики може бути досить широкий. Ще однією функцією ЗМІ виступає функція інтеграції різних громадських інтересів і поглядів, завдяки чому різні групи інтересів, що існують в різних суспільствах, можуть відкрито висловлювати свою думку, свої погляди і групові інтереси [5, с. 108].

Свої особливості має сучасний процес соціалізації молоді, у процесі якого формується її світогляд, ціннісні орієнтації, громадянська позиція, професійний і соціальний статус. А від того, які будуть сформовані цінності у молоді, буде залежати цілісність суспільства і порядок в державі. Молодь в даний час надає перевагу отриманню інформації з мережі Інтернет, адже вважає, що інформаційні ресурси мережі менш ангажовані з владою, і в них знижений рівень політичної цензури [6, с. 82].

Інтернет має позитивні властивості для розвитку індивіда і його політичної соціалізації, а інтернет-технології створюють умови для більш раннього порівняно з попереднім поколінням включення підлітка в соціальну діяльність. Індивід може брати участь у політичній, економічній, культурній та науковій діяльності суспільства.

Популярність Інтернету ґрунтується на таких властивостях, як доступність, оперативність (менш як секунда потрібна для пошуку-отримання первинної інформації) і інтерактивність (можливість зворотного зв'язку) [6, с. 86].

Основою спілкування в Інтернеті є повна анонімність користувача, якщо, звичайно, він не бажає іншого. З одного боку, мережа відкриває доступ до різноманітної інформації, дозволяє будь-яким особам, соціальним групам, представникам партій оприлюднити свої суспільно-політичні погляди. За допомогою Інтернету навіть найменш численні угруповання можуть бути представлені в суспільстві і абсолютно відкрито висловлювати свої погляди, що робить мережу одним з головних інструментів демократизації країни.

Однак подібна свобода має й інший бік. Наприклад, під час виборів Інтернет стає величезним простором для чорного піару саме завдяки його неконтрольованості. Однією з особливостей політичної соціалізації в Інтернеті є те, що мережа в якості агента політичної соціалізації виступає одночасно і як мас-медіа (поширює інформацію, як ціннісно-нейтральну, так і емоційно забарвлену), так і сприяє засвоєнню політичних знань і навичок політичної поведінки з допомогою неформального спілкування в інтернет-спільнотах, що представляють тенденцію віртуалізації суспільства [3, с. 38].

Прикладом впливу Інтернету, наприклад, може слугувати пост нині народного депутата Мустафи Найєма з закликом виходити на Майдан, який, як вважається, призвів до перших протестів на площі Незалежності. Також збільшення кількості митингуючих, мобілізації однодумців, які готові були

відкрито висловити своє незадоволення, стало можливим за широкого освітлювання подій на Майдані не тільки на телебаченні, але і на просторах Інтернету.

Інший приклад, роль соціальних мереж в «Арабській весні» – стихійних національних мітингів в деяких арабських країнах. Опозиційні політики, журналісти та активісти використовували мережі для трансляції ситуації, мобілізації та координації своїх дій. Наприклад, деякі ЗМІ називали події в Тунісі «Твіттер-революцією».

Розуміючи ефективність впливу та значення Інтернету, політичні гравці, вищі державні чиновники сьогодні активно діють в цій мережі. В даний час існують цілі суспільно політичні сайти, через які різні політичні сили привертають до себе прихильників, взаємодіють з співчуваючими і ведуть політичну боротьбу шляхом поширення негативної інформації про конкуруючі політичні сили [6, с. 102].

Серед негативного впливу цієї мережі є те, що Інтернет досить опосередковано соціалізує молодь, а більшою мірою може шкодити процесу залучення індивідів до правильних політичних цінностей. Вчені Васецкий А.А. та Малькевич А.А. вказують на такі сучасні тенденції в зазначеній сфері: 1) фрагментація загальної політичної культури, в силу того, що суспільство стає все більш плюралістичним і диференційованим за різними параметрами; 2) йде процес медіатизації повсякденного життя, ЗМІ підмінюють традиційні інститути та агентів соціалізації; 3) посилення консьюмерізму, де всі сфери життя переорієнтовані на закони споживання, людина розглядається як споживач, а його громадянська позиція маргіналізується; 4) зростання індивідуалізму, соціальні горизонти починають носити особистісний характер, до центру уваги переноситься безпосереднє середовище спілкування [2, с. 44–45].

Отже, сьогодні ЗМІ виступають одним з ключових агентів політичної соціалізації людини. У сучасну «інформаційну» епоху інформація безперервно поступає, змінюється, наповнюється новими деталями через різноманітні канали, формуючи політичні уявлення, пріоритети, цінності та стереотипи, що далі обумовлюють поведінку та участь громадян в політичному житті. Особливо помітним сьогодні стає вплив на цей процес мережі Інтернет, що охоплює та зв'язує весь світ, дає можливість вести діалог в режимі онлайн, сприймати, оцінювати різні ідеї, цінності, в тому числі політичні. З одного боку Інтернет-ресурси виступають ефективним механізмом мобілізації людей у політичних цілях, проте, з іншого – опосередковано соціалізують молодь, що може шкодити процесу залучення індивідів до правильних політичних цінностей та форм політичної участі.

Список використаних джерел

1. Барінова Д. Асиметрія політичного простору Інтернету // Міжнародні процеси. 2011. №1. С. 14.
2. Васецкий А.А., Малькевич А.А. «Нові ЗМІ» в процесі політичної соціалізації молоді // Управлінське консультування. 2011. №3. С. 44-45.

3. Голова А. Парадокси соціальних мереж Інтернету // Суспільство і економіка. 2013. С. 38.
4. Царенко О. О. Роль засобів масової комунікації в політичній соціалізації особистості // Гілея: науковий вісник. 2012. № 52. С. 78-79.
5. Шеременко Н. М. Особливості реалізації функції політичної соціалізації засобами масової комунікації // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. 2009. № 16. С. 108.
6. Краснокутська Ю. С. Інтернет як агент політичної соціалізації: сучасні тенденції // Гілея: науковий вісник. 2012. № 66. С. 82-102.

УДК 328.126 (73)»1787/1790»

ПРОТИСТОЯННЯ ФЕДЕРАЛІСТІВ ТА АНТИФЕДЕРАЛІСТІВ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ США У XVIII СТ.

Васильєв Є.Г.,

студент I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

США в кінці XVIII знаходилось на етапі державного будівництва. Пошук нових зав'язків, важкий економічний стан та необхідність створення державних інститутів – сприяли розвитку суспільно-політичної думки. В цей період, а саме 17 вересня 1787 р. була ратифікована Конституція США. У контексті прийняття основного закону проявилась боротьба двох основних напрямів політичної думки Америки: федералістів та антифедералістів. Федералістами та антифедералістами стали називати прихильників і супротивників сильно централізованої влади і прийнятої Конституції штатів. Їх ідеї ґрунтувалися на абсолютно різних проектах державного будівництва та подальшого розвитку штатів. В той же час вони почали активну боротьбу за лідерство на політичній арені Америки. Важливість вивчення боротьби федералістів та антифедералістів полягає у тому, що їх ідеї сприяли державному будівництву і розвитку політичної думки Америки. Актуальність дослідження протистояння обумовлена тим, що в той час коли питання розвитку конституціоналізму, як особливим характером відносин між державою і суспільством на основі конституції і суверенітету народу має велике значення для сучасної України, ідеї американських теоретиків залишаються актуальними і сьогодні.

Отже, федералісти, які були представлені бізнесменами, великими торговцями, відстоювали ідею сильного федерального уряду та мали чіткий план побудови політичної системи. Загалом, вони жили в більш комерціалізованих зонах, на відміну від антифедералістів. Теоретиками федералістів виступали такі видатні суспільно-політичні діячі як: Олександр Гамільтон, Джеймс Медісон, Джон Адамс і Джон Джей та інші. Вони бачили державу як міцне угруповання з сильною централізацією влади. Ідеї місцевого самоуправління були відкинуті, народ трактувався – як «нерозумна більшість, яка не може керувати державними справами».

Найбільш відомий федераліст - другий президент США - Джон Адамс. Він відстоював фінансову самостійність федерального уряду, але не погоджувався з економічною програмою Олександра Гамільтона, яка покладала борги всіх штатів, накопичені в перебігу війни, на федеральний центр [2].

До табору Антифедералістів належали: Томас Джефферсон, Томас Пейн, Патрік Генрі. Вони були противниками ідей централізації влади, підтримували ідеї місцевого самоврядування. На їх думку авторитарний уряд міг відняти у людей їх права, такі як право на свободу, життя, прагнення до щастя. На відміну від федералістів, вони не мали розробленого плану для організації нового уряду. Серед них було найбільше фермерів і дрібних торговців, тому їх підтримувало населення, яке проживало поза комерційних зон.

. На думку Джефферсона політичним ідеалом є демократична республіка фермерів, форма влади – республіка з розділом влади, політичний режим – демократія. Законотворення відходить до двопалатного парламенту, поруч з яким діє Рада по перевірці законів. Виконавча влада належить президенту, який обирається терміном на чотири роки й не може претендувати на цей пост більше двох разів підряд. Виконавча влада на місцях відводиться губернаторам та радам штатів. Джефферсон був проти рабства. Він заявляв, що природа наділила чорних і червоношкірих побратимів «рівними талантами» з людьми інших кольорів, що рабство і національна дискримінація - це моральний і політичний лад суспільства, що раби і індіанці так само володіють природними правами [4, с. 17].

Протистояння та відмінність поглядів федералістів та антифедералістів жорстко проявилися під час обговорення змін до конституції. Конвент, який відбувся у травні 1787 р. і мав на меті тільки перегляд Статей Конфедерації Америки, виробив абсолютно новий план політичного устрою, що докорінно змінював розподіл влади між штатами і центральним урядом на користь федералістам.

Антифедералісти поставили під сумнів перспективи утвердження штатами тексту нової конституції. За їх твердженням, Конституційний конвент перевищив надані йому повноваження, створивши принципово нову конституцію замість внесення поправок до існуючих Статей Конфедерації. Федералісти були прихильниками нової конституції. Вони на відміну від антифедералістів стверджували, що конвент діяв строго в рамках наданих йому повноважень і що самим фактом скликання штатами конвентів місцеві законодавчі асамблеї підтвердили законність внесеного на розгляд документа [5, с. 38].

Результатом роботи конвенту стало затвердження конституції США. Делегати відправили копії документа в Конгрес Конфедерації, який в свою чергу розіслав їх по штатам. Незважаючи на палкі заклики антифедералістів, більшість конвентів штатів швидко прийняли конституцію. Хоча гостра боротьба проходила в кількох штатах, а Род-Айленду знадобилося три роки, щоб ратифікувати конституцію, всі штати в результаті прийняли основний закон.

Діяльність федералістів з підтримки нової конституції в контексті боротьби з антифедералістами змусила до вироблення нової стратегії. Тому в 1787 – 1788 рр. Олександр Гамільтоном, Джон Джей і Джеймс Медісон опублікували серію статей під назвою «Федераліст». Федераліст являв собою збірник з 85 газетних статей і головна їх ціль була – захист нової конституції від різкої критики. В цих статтях пропонувалося три основних доводи на захист прописаної в конституції нової форми правління. Пропонувалася сильно централізована форма державного устрою, республіканська форма правління, гостра необхідність в захисті прав громадян, особливо у сферах майнових відносин. Федераліст доводив, що запропонована конституція задовольняє всім цим вимогам і здатна вирішити нагальні проблеми. Особливі повноваження, якими наділялися центральний уряд, забезпечували міцний союз сполучених штатів. У той же час система «стримувань і противаг», як і федеральна система правління в цілому, слугували гарантією проти потенційної тиранії. Іншими словами, в єдиній системі штати значною мірою зберігали незалежність і самоврядування [6, с. 29].

Слід підкреслити, що саме завдяки ґрунтовому політичному і юридичному підходу до написання Федераліста, він перетворився зі статей у газеті в професійний аналіз фундаментальних принципів державної влади, а згодом – у джерело конституційного права для Верховного суду.

Антифедералісти наголошували на необхідності кращого захисту індивідуальних прав і свобод громадян. Протягом спорів про ратифікацію конституції вони попереджали, що громадські посадові особи, будучи обраними, будуть використовувати своє становище швидше для поширення своєї влади, ніж для роботи в громадських інтересах. Критикам конституції здавалося очевидним, що чим більше республіка, тим більше можливостей для політичної корупції. [3, с. 157]. Антифедералісти дотримувалися радикальних поглядів на представництво. Вони стверджували, що обрані чиновники повинні відображати характер своїх виборчих округів так точно, як це можливо. Вони попереджували, що представники в Конгресі від великих округів будуть втрачати точки дотику з народом і тоді, ті, хто багатший, швидше переможуть на виборах.

Головною тезою антифедералістів було включення положень «Біля про права» – перших десяти поправок, до конституції. У них вони відстоювали розширення прав і свобод, зокрема саме виборчого права, бо існуюча конституція встановлювала занадто великі цензи. За результатом роботи антифедералістів «Біль про права був затверджений». Його ратифікація відбулася 15 грудня 1791 р. [1]

Таким чином федералістів та антифедералістів можна віднести до помірної і радикально-демократичної течії американської думки відповідно. Їх діяльність сприяла розвитку конституціоналізму США. Вона відобразилася у розробці Конституції США федералістами та затвердження «Біля про права» антифедералістів – як документа, який доповнював конституцію. По суті федералісти та антифедералісти не внесли нічого нового в правову думку, теорію походження держави, поділ влади, тощо. Їх заслуга в іншому – у

пропаганді й оригінальному трактуванні багатьох європейських ідей про державу, та роль держави в житті людей. Завдяки компетентній та послідовній праці з урахування американських умов була створена законодавча база Америки. Результатом суперечки між федералістами та антифедералістами стало те, що в контексті розвитку політичної думки США у кінці XVIII ст. їхні теорія, ідеї та розробки мали особливе значення. З одного боку ідеї федералістів про сильно централізовану державу, у якій прості громадяни не мають політичних прав та ідеї антифедералістів про децентралізовану державу з особливою роллю органів місцевої влади та рядових громадян сприяли оптимальному розвитку інституціоналізму Америки. З іншого боку саме з цього періоду американські ідеї почали використовуватися в Європі та стали еталоном демократії.

Список використаних джерел

1. The Bill of Rights: A Transcription. URL: <https://www.archives.gov/founding-docs/bill-of-rights-transcript> (дата звернення 10.05.2018).
2. Ольга Кемпі. Федералісти та антифедералісти. 20.20.2010. URL: <https://ushistory.ru/populjarnaja-literatura/82-federalisty-i-antifederalisty> (дата звернення 10.05.2018).
3. Ситін А. Г. Політична філософія демократії: внесок Томаса Джефферсона. «Поліс. Політичні дослідження». 2008 р. № 1. С. 153-168.
4. Согрін В. В. Ідеологія в американській історії: від батьків-засновників до кінця XX століття Москва: Наука, 1995. 238 с.
5. Согрін. В. В. Політична історія США. XVII-XX ст. Москва: Видавництво «Всесвіт», 2001. 400с.
6. Федераліст. Політичне есе А. Гамільтона, Дж. Медісона і Дж. Джея: Пер. з англ. за ред., з Н. Н. Яковлева, комент. О. Л. Степанової. Москва: Видавнича група «Прогрес» - «Літера», 1994. 592 с.

УДК 328.184(043)

ТИПОЛОГІЯ ЛОБІЗМУ В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Лубінець Д. В.,

*здобувач третього рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія
Маріупольського державного університету*

Наприкінці XX – початку XXI ст. лобізм перетворився на важливий суспільно-політичний інститут як у розвинутих країнах із сформованими політичною системою та громадянським суспільством, так і в країнах перехідного типу, що переживають процес політичної та соціально-економічної модернізації, до яких відноситься Україна. Цьому сприяла ціла низка факторів. З одного боку, це розширення та розвиток демократичних процесів у світі, перехід цілого ряду країн на шлях демократичного розвитку, становлення громадянського суспільства. З другого – процес диференціації соціальної

структури сучасного суспільства, що посилюється та ускладнюється. В наслідок чого інтенсивно йде процес формування нових груп інтересів.

Водночас, як довела криза 2008 року та міграційна криза в Європі та інших країнах йде процес розширення державних повноважень у всіх сферах суспільного життя, змінюється розуміння демократії, її сутності. На думку багатьох дослідників, сьогодні йдуть процеси, які підтверджують тезу, висунуту політологом С. Гантінгтоном про те, що існуючі демократичні системи будуть замінені новими формами авторитарного правління. Найбільш яскраво ці процеси проявляються в Китаї, Росії, Туреччині, низці країн Східної Європи (Польщі, Угорщині, Словаччині). У цих державах, на думку експертів, демократія оголосила війну лібералізму [5]. В умовах антиліберальної демократії роль лобізму набуває особливого значення та нові якісні характеристики.

У цих умовах дослідження проблем лобізму набуває особливої актуальності. Сьогодні відчувається необхідність осмислення та оцінки концептуальних підходів до цього явища та пошуку нових методологій та моделей для дослідження його якісних характеристик. Це тим більше актуально, що в багаточисленних дослідженнях з проблем лобізму відсутній однозначний підхід до трактування цього феномену. Ряд аспектів, пов'язаних з дослідженням лобізму носять яскраво виражений дискусійний характер, серед них проблема його типології.

Значний внесок в розробку типології лобізму внесли українські дослідники, серед яких варто виокремити роботу Нетеровича В., у якій автор запропонував власну класифікацію лобізму в контексті сучасної політико-правової трансформації суспільства та держави. Автор пропонує класифікувати лобізм за дванадцятьма параметрами: за формою закріплення в державі (інституційне, легальне, квазілобіювання (тіньове, латентне)); за методами або способами здійснення лобіювання (пряме, непряме, внутрішнє); за моделями лобіювання в правотворчому процесі (англосаксонська та континентальна); за формами представництва інтересів суб'єктами лобіювання (плюралістичне та корпоративне); за функціональним спрямуванням лобіювання (політичне, відомче, фінансово-економічне, регіональне, соціальне, конфесійне); за кількісним складом суб'єктів лобіювання (особистісне(індивідуальне) та колективне); за національною належністю суб'єктів лобіювання (вітчизняне та іноземне); за ступенем організованості (анемічне, організоване); за об'єктами лобіювання (законодавче, виконавче, судове); за механізмом досягнення поставлених цілей (правотворче, правозастосовне, правоінтерпретаційне); за масштабами лобіювання (міжнародне лобіювання, спрямоване на міжнародні організації, лобіювання на рівні держави та місцевому рівні); за часом дії (довгострокове та тимчасове) [9].

Зазначена типологія з ряду параметрів співпадає з тією, що використовується низкою інших дослідників. Частина параметрів, запропонованих автором, є не достатньо обґрунтованою та може мати різне трактування. Так, втрачається різниця між міжнародним та іноземним лобіюванням. Цікаво, що дослідник визнає обмежений характер цієї

класифікації та вважає, що неможливо створити типологію лобізму, яка б «об'єктивно теоретично ідентифікувала феномен лобіювання» [9, с. 42].

На наш погляд, більш чітка класифікація лобіювання запропонована в дослідженнях Трофименко А.В., автор на основі проведеного дослідження різноманітних типологій, у тому числі вищезазначеної типології Нестеровича В., пропонує класифікувати лобіювання за чотирнадцятьма параметрами: за об'єктом лобіювання (законодавче, виконавче, судове); за характером предмету (політичне, галузеве, фінансово-економічне, соціальне, конфесійне); за формою представництва інтересів суб'єктами лобіювання (плюралістичне (суб'єкти лобіювання організовані спонтанно, конкурують між собою, незалежні від держави) та корпоративне (лобіювання здійснюється нечисленними суб'єктами, які функціонально та структуровано упорядковані державою)); за формою закріплення у державі (інституційне (законодавчо врегульоване), легальне (часткове правове регламентування), квазілобіювання (тіньове, не визнане на офіційному рівні); за характером ухвалених управлінських рішень (правотворче, правозастосовне, правоінтерпретаційне); за рівнем просування інтересу (міжнародне, на рівні держави, регіональне та місцеве; за часовим виміром (довгострокове та тимчасове); за відомчою підпорядкованістю (лобіювання міністерств, відомств, державних комітетів, галузеве); за характером діяльності (тіньове, демократичне, інститутаційне); за методами лобі-діяльності (пряме (прямі контакти між суб'єктом та об'єктом), непряме (проведення масових кампаній, через ЗМІ тощо) та внутрішнє (суб'єкти належать до органів влади)); за кількісним складом суб'єктів (одноосібне та колективне); за національною належністю суб'єктів (вітчизняне та іноземне (як на користь іноземної держави, так і на користь конкретного іноземного суб'єкту господарювання)); за ступенем організованості суб'єктів (анемічне (лобіювання здійснюють групи та об'єднання, що виникли стихійно, як спонтанна реакція на конкретну ситуацію) та організоване (суб'єктами виступають формальні об'єднання)); за наявністю інформації (м'яке (обмежене доведенням потрібної інформації до владних осіб) та тверде (інформування влади доповнюється впливом); за напрямом дії (вертикальне (лобіювання, спрямоване на найвищих посадових осіб) та горизонтальне (спрямоване на широке коло лідерів суспільної думки)) [11].

Вищезазначена типологія на сьогодні є найбільш детальною та конкретною у сучасних дослідженнях, найбільш повно відображає існуючі сьогодні підходи. Проте, у той же час, як і в типології Нестеровича В., у ній не достатньо чітко визначено розмежування понять «міжнародний» та «іноземний лобізм». Потрібно погодитись зі вченими, що наголошують на необхідності такого розмежування, оскільки це дозволяє визначити їх правові рамки та правила діяльності суб'єктів, що задіяні в лобіюванні [2].

Дослідник Фельдман П.Я. проводить типологію лобіювання на основі трьох основних параметрів: суб'єкт, об'єкт та предмет лобістської діяльності [12].

Українські дослідники Недюха М. та Федорін М., представляючи свою типологію лобізму, вводять поняття «суб'єкти, зацікавлені в просуванні

інтересу», до яких вони включають політичні партії, громадські організації, антивійськові та екологічні рухи, корпоративні об'єднання, а також регіональні специфічні суб'єкти, закордонні групи тиску та громадяни [8].

Низка закордонних дослідників під час типології лобізму робить акцент на характері діяльності, виділяючи три типи: тіньовий, демократичний та інститутаційний [12]. У роботах російських дослідників найбільш часто представлена класифікація, в основі якої лежать критерії об'єкта та суб'єкта лобіювання, взаємовідносин між ними, механізму досягнення мети, часу дії тощо [7]. В російській науковій літературі також можна знайти поділ лобіювання на «білий» та «тіньовий». У ряді робіт західних дослідників присутні також такі типи, як плановий та спонтанний, прямий та опосередкований, ситуаційний та стратегічний, а у американській літературі поширене поняття «вбудованого» лобізму [4]. У той же час, ряд дослідників вважають, що характеристика прямого, непрямого та внутрішнього лобізму є не видом, а формою його існування [9].

При класифікації лобізму достатньо широко виділяють «цивілізований» лобізм як окремий його тип, що має грати ключову роль у боротьбі з корупцією. Це поняття з'явилося нещодавно та протиставляється «тіньовому», корупційному та незаконному впливу. У той же час деякі дослідники вважають такий підхід ненауковим, на їх думку, надання лобізму рис, що йому не притаманні, серед яких відкритість, цивілізованість, є глибокою оманною, а закон про лобіювання буде слугувати прикриттям різного типу шахрайських операцій, оскільки в лобізмі закладено прагнення скрити від суспільства свої істинні інтереси та способи досягнення цілей [6]. Ось чому в таких країнах, як Франція, Німеччина та Італія зовсім немає законодавства про лобізм, а в Індії лобізм переслідується законом як один з різновидів корупції.

Таким чином, ми бачимо, значну розбіжність у підходах до типології лобіювання, у той же час, існує велика кількість різноманітних критеріїв, що використовуються більшістю авторів. Проблема типології лобіювання, не дивлячись на достатньо глибоку розробку та теоретичне осмислення, носить дискусійний характер. Це ще одне свідчення того, що лобізм є багатограним та багатоаспектним феноменом, що потребує застосування широкого міждисциплінарного комплексного підходу до його вивчення.

Список використаних джерел

1. Васильева С. В. Цивілізований лоббизм – средство или следствие борьбы с коррупцией? // Институт права и публичной политики, Сравнительное конституционное обозрение. 2008. №4(65). С.115.
2. Васильева С. В. Международный и иностранный лоббизм: правовые очертания и ограничения // Бизнес и власть в современной России: теория и практика взаимодействия. М.: Изд-во РАГС, 2010. URL: http://lobbying.ru/content/sections/articleid_6394_linkid_.html.
3. Виговський Д. Суть лобізму як категорії політичної науки // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2008. Вип. 20. URL: http://vlp.com.ua/files/09_76.pdf.

4. Косопкин А. Корпоративные основы лоббистской деятельности. URL: http://www.allrus.info/main.php?ID=203322&arc_new=1.
5. Крастев І. Антиліберальна революція у Східній Європі. URL: <https://zbruc.eu/node/79307>.
6. Миндагулов А. Х Цивилизованный лоббизм как способ узаконения коррупции URL: http://www.eurasialaw.ru/index.php?option=com_jcontentplus&view=article&id=1063:-7-26-2010-&catid=154:2010-08-18-06-27-10&Itemid=196.
7. Минченко Е. Н., Студеникин Н. В. Современные тенденции в технологиях лоббизма URL: http://www.stratagema.org/publications/lobby/item_68.html.
8. Недюха М., Федорін М. Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і засоби впливу // Віче. 2010. № 4. С. 12–15.
9. Нестерович В. Ф. Типологія лобіювання у контексті сучасних політико-правових трансформацій // Вибори та демократія. 2009. № 4(22). С. 34–43.
10. Павроз А. В. Government Relations как институт социально-политического взаимодействия. URL: <http://www.politex.info/content/view/138/30>.
11. Трофименко А.В. Институт лоббизму в Канаді: досвід для України: дис. ... к. політ. н. : 23.00.02. Маріуполь, 2015. 249 с.
12. Фельдман П. Я. Социальный лоббизм: сущность явления и инструменты реализации. URL: <http://mir-politika.ru/102-socialnyy-lobbizm-suschnost-yavleniya-i-instrumenty-realizacii.html>.
13. Hall R.L. and Deardorff A.V. Lobbying as Legislative Subsidy. URL: <https://experts.umich.edu/en/publications/lobbying-as-legislative-subsidy>.

УДК 323(043)

ПРОБЛЕМИ МІГРАНТІВ В РЕСПУБЛІЦІ КІПР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Іванова Н. С.,

*доцент кафедри правознавства Бердянського державного педагогічного
університету*

Республіка Кіпр стала членом Міжнародної організації міграції у травні 1974 року, коли багато кіпріотів емігрували до Австралії, Канади, Південної Африки, США та інших європейських країн. МОМ розпочала свою діяльність на Кіпрі значно пізніше, згодом було створено офіс на місцевому рівні. МОМ Кіпр діє на підставі Угоди про місце розташування N.6 (III) / 2014, яка була ратифікована в Парламенті Республіки 13 червня 2014 року. Ця Угода визначає сферу діяльності МОМ в країні, в рамках якої повинні здійснюватися програми щодо надання консультативних послуг та про технічне співробітництво з питань міграції, охорони здоров'я, міжнародного міграційного права, боротьби з торгівлею людьми, допомоги внутрішньо переміщеним особам та іншим особам та інш. У листопаді 2015 року було відкрито національний офіс МОМ на Кіпрі, який розташований у Нікосії. Офіс МОМ на Кіпрі тісно співпрацює з

урядовими органами Кіпру, такими як Міністерство внутрішніх справ, Міністерство охорони здоров'я, Агенції ООН та ЄС, а також у співпраці з різними партнерами в рамках громадянського суспільства, місцевих органів влади та наукових кіл. Різні проекти включають добровільне повернення та реінтеграцію, переселення, переселення та возз'єднання сімей, інтеграцію, доступ до послуг та інформування громадськості для протидії зростанню ксенофобії та дискримінації.

МОМ надає підтримку уряду Кіпру шляхом реалізації програми допоміжного добровільного повернення та реінтеграції (AVRR), яка допомагає громадянам третіх країн, які бажають повернутися до своєї країни походження. Допомога складається з інформаційних та консультаційних послуг, придбання проїзних документів, організації безпечного проїзду та забезпечення реінтеграційної підтримки. Спеціальна допомога надається окремим вразливим групам, включаючи мігрантів, які мають проблеми зі здоров'ям, жертви торгівлі людьми та неповнолітні без супроводу. Програма AVRR розпочала свою діяльність на Кіпрі у лютому 2016 року і фінансується Фондом притулку, міграції та інтеграції (AMIF) та Республікою Кіпр. [1]

Першим іноземцем, який коли-небудь був обраний на політичну посаду, є британський резидент села Пейя в Пафосі, який був обраний депутатом місцевої ради у місцевих виборах 2006 року. У Нікосії спостерігається повна відсутність представників мігрантів на всіх рівнях влади, включаючи місцеві ради, парламент, а також офіси, що проводяться за призначенням. Мігранти на Кіпрі, і в Нікосії, стикаються з рядом різноманітних проблем, які стримують їх соціальна участь і інтеграцію в місцеву культуру. Це дуже проблематично, особливо тому, що ця «місцева культура» за визначенням є процесом змін і в основному тому, що вона піддається впливу міграції. Таким чином, залишаючись поза громадськими дебатами навколо цієї зміни, мігранти також виключаються з майбутніх структур, які неминуче матимуть сприятливий вплив на їхні громади. Здається, нагальною потребою є включення якомога ширшої групи представників мігрантів до механізмів дебатування та прийняття рішень, спрямованих на створення інклюзивного багатокультурного середовища. Безсумнівно, основною проблемою, з якою стикаються мігранти в Нікосії, в столиці, є соціальні настрої, які тяжіють до расизму та стереотипів [1].

Це поширена проблема, якої ще не було адекватно вирішено. Справді, серед населення загалом є недостатнє усвідомлення того, що «расизм», «дискримінація» і «стереотипи» можуть означати і які практики вони можуть складатися, поза базовим рівнем. Таким чином, прийнятною є практика, коли роботодавці пропонують своїм співробітникам різні ставки, які залежать не від типу роботи, а від темряви їхньої шкіри. Це також трактується як встановлений факт, що деякі етнічні категорії працівників більше підходять для певних професій, ніж інші. Те, що діти-мігранти повинні бути забезпечені додатковими заняттями, щоб допомогти їм вчитися грецькій мові, вважається досить очевидним, але школи також повинні задовольняти їхні потреби для вивчення рідних мов, що не вважається питанням для обговорення.

Список використаних джерел

1. IOM in Cyprus. URL: International Organization of Migration. - Mode of Access : <https://cyprus.iom.int/iom-cyprus> (дата звернення 30.04.2018).
2. Demetriou O. Migrant Cities. URL: https://www.academia.edu/2447895/Migrant_Cities_Nicosia (дата звернення 02.05.2018).
3. Migrant Integration Governance in Cyprus. URL: https://ec.europa.eu/migrant-integration/governance/cyprus?utm_campaign=EWSI+links&utm_content=1549549801&utm_medium=Facebook&utm_source=EWSI (дата звернення 04.05.2018).
4. Officer D., Taki. Y. The Needs of Refugees and the Integration Process in Cyprus . URL: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/The_Needs_of_Refugees_and_the_Integration_Process_in_Cyprus_2013.pdf (дата звернення 03.05.2018).

УДК 324(436) «2006/2017»(043)

РІВЕНЬ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ АВСТРІЇ (2006 – 2017 рр.)

Парлюк В. І.,

старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

У політичній науці існують різні критерії оцінки партійних систем. Тут і загальна кількість партій в системі, і ступінь її ідеологічної поляризації, і змінюваність уряду в залежності від парламентської більшості і т.д. Велике значення для визначення масштабів міжпартійної конкуренції має і показник ефективного числа партій. Однак не менш важливим є питання про те, наскільки вся партійна система склалася як повноцінний інститут політичного життя суспільства. У цьому розрізі особливого значення набувають індикатори, що свідчать про ставлення громадян до окремих партій і партійній системі в цілому, а також про зміну цього ставлення. Одним з головних показників інституціоналізації партійної системи є ступінь її електоральної стійкості [2, с. 190].

В даному дослідженні проводиться аналіз рівня електоральної стійкості партійної системи Австрії з використанням статистичних даних за чотирима виборчими циклами до Національної ради Австрії (2002 - 2006 рр., 2006 - 2008 рр., 2008 - 2013 рр., 2013 - 2017 рр.), на основі яких був розрахований індекс електоральної нестійкості М. Педерсена (IPed), який часто використовується в порівняльній політології для вимірювання електоральної стійкості партійних систем. Цей індекс характеризує мінливість виборчих уподобань населення і являє собою суму модульної різниці між голосами, отриманими партіями на одних виборах, і голосами, отриманими ними на наступних виборах, тим самим

фіксує загальну динаміку сили партій від виборів до виборів [8]. У нашому дослідженні ми будемо використовувати чисту нестійкість.

Так як індекс електоральної нестійкості М. Педерсена піддається критиці в науковій літературі у зв'язку з тим, що він не може візуалізувати справжні електоральні рухи між окремими партіями, а лише фіксує чисті міграційні рухи між усіма політичними партіями, були проаналізовані дослідження, проведені австрійським науково-дослідним інститутом соціальних досліджень і консалтингу SORA та дослідницькою групою національних виборів AUTNES (Austrian National Election Study) з метою аналізу динаміки зміни електоральної поведінки в досліджувані виборчі цикли.

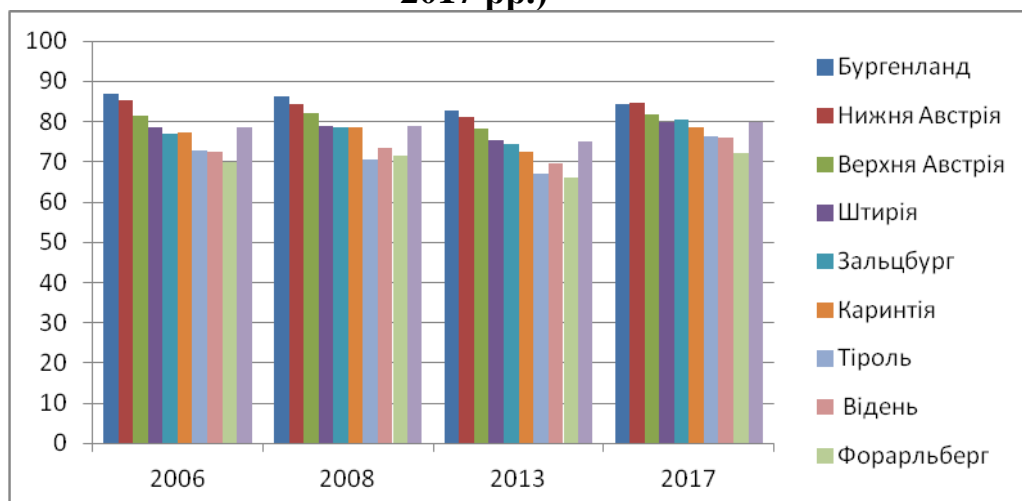
Імовірне зростання рівнів електоральної нестійкості часто представлено разом зі зниженням рівня явки, зниженням партійної ідентифікації (коли частина виборців не бажає пов'язувати себе з певною партією), збільшенням неконвенційної політичної поведінки (коли частина виборців вважає себе вільною від партійної ідентифікації), відходом частини виборців від старих партій до нових (наприклад, від традиційних, масових до всеосяжних, універсальних або *постматеріалістичних партій*) [1, с. 361].

В ході нашого дослідження слід підкреслити, що у 2007 р. австрійським парламентом була проведена виборча реформа, одним з результатів якої стало зниження вікового цензу на федеральних виборах з 18 до 16 років, що теоретично мало б призвести до явного збільшення явки виборців на вибори і, відповідно, вплинути на електоральну нестійкість. Однак явка виборців даної вікової категорії, згідно з дослідженнями SORA («*Wählen mit 16 bei der Nationalratswahl*») і AUTNES («*Wählen mit 16 bei der Nationalratswahl 2013*», «*Wählen mit 16 - ErstwählerInnen bei der Nationalratswahl 2017*»), схильна до коливань, що залежить від різних факторів, в тому числі від рівня сформованості політичних інтересів і політичних знань. Так у 2008 р. участь у виборах серед 16-18-річних, можливо, була в середньому по населенню - близько 73% [10], у 2013р. явка виборців у віці від 16 до 17 років склала 63%, проте, вище, ніж явка виборців від 18 до 21 років (59%) [6, с.31]. У 2017 р. 90,3% опитаних 16-17 років заявили, що вони проголосували на виборах до Національної ради (18-20 років - 74,6%; 20-30 років - 81,8%; від 30 років - 94,8%) [7, с.35]. Згідно звіту «*Flash Eurobarometer European Youth*» (вересень 2017 р., публікація січень 2018 р.) дослідження участі молодих громадян ЄС в різних аспектах життя в Європі, включаючи і участь в політичних виборах, проведеного за запитом Європейської комісії, Австрія та Італія займають перше місце в електоральній участі виборців вікової категорії від 15 до 30 років. Так 79% опитаних австрійських та італійських молодих людей відповіли, що вони брали участь в місцевих, регіональних, національних або Європейських виборах за останні три роки, а середній показник в Європі склав 64% [5, с. 15].

Загальна явка виборців на виборах у 2008 р. збільшилася всього на 0,32% і досягла свого історичного мінімуму починаючи з 1945 р. у 2013 р. склавши 74,9% (Діаграма 1). Зниження явки виборців привело до зростання числа що не прийшли на вибори. Так число постійних неголосуючих, які не брали участі в нинішніх і попередніх виборах у 2006 р. становило всього 15%, у 2008 р. - 18%,

у 2013 р. - 20%, а у 2017 р. - 19% [10]. У 2017 р. явка виборців склала 80%, таким чином, наблизившись до показників 1999 р. (80,4%). Також можна відзначити помітний розрив між сходом і заходом, за винятком Відня. Так в східних землях - Бургенланді, Нижньої і Верхньої Австрії в досліджувані виборчі цикли явка виборців залишалася досить висока, тоді як в західних - Форарльбергзі і Тіролі найнижчі показники, тобто більше 25% австрійського населення вирішили не користуватися своїм правом голосу.

Діаграма 1. Явка виборців на виборах до Національної ради (2006 - 2017 рр.)

Джерело: складено автором на основі даних [3].

Рівень явки на виборах часто розглядається як показник здоров'я демократії, проте існує загальна тенденція до зниження темпів участі у виборах в Західній Європі. Внаслідок виникла думка, що демократична легітимність може знизитися, оскільки вибори все частіше не діють як «інституційний зв'язок» між громадянами і державою [13, с. 372]. Зниження явки виборців на виборах також може говорити і про зниження рівня довіри громадян до сформованої політичної системи, до політичних інститутів, зокрема до партій і партійної системи в цілому. Так, навесні 2013 р. тільки 37% респондентів Євробарометра заявили, що вони скоріше довіряють політичним партіям Австрії. Однак, згідно з дослідженням GfK того ж року, 19% респондентів відповіли, що частково або повністю довіряють їм. В огляді OGM з жовтня 2013 р. дві третини відповіли, що їх впевненість в політиці зменшилася за останні п'ять років [4, с. 112]. У 2017 р. 34% респондентів Євробарометра в Австрії відповіли, що довіряють політичним партіям, що все ж майже в два рази більше, ніж в середньому по ЄС28 (18%). Особливо низька довіра до партій в Греції (5%), Іспанії (8%), Франції (8%), Угорщини (11%) та Чехії (13%) [11].

Також необхідно сказати про зниження рівня партійної ідентифікації. У 2006 р. відсоток респондентів з ідентифікацією «своєї» партії становив 53%, у 2008 р. - 44%, у 2013 р. - 41% [12, с. 47], а у 2017 р. тільки 34% виборців емоційно пов'язували себе з певною партією, а 66% заявляли про відсутність таких зв'язків [9, с. 3]. На виборах до Національної ради у 2017 р. тільки 45% виборців проголосували за ту ж саму партію, що і у 2013 р., тоді як у 2006 р.

цей показник становив 60% (2008 р. - 54%, 2013 р. - 47%). Близько 26% виборців проголосували за іншу партію, ніж на виборах до Національної ради в 2013 р. (2006 р. - 15%, 2008 р. - 19%, 2013 р. - 23%) [10].

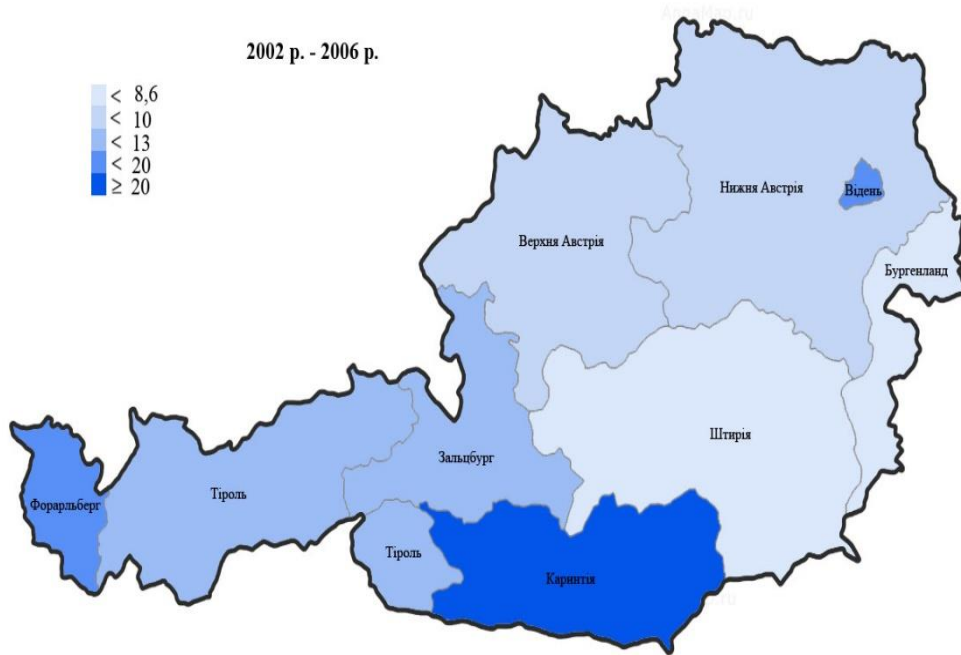
На основі аналізу дослідження SORA [10] руху виборців можна констатувати, що у 2008 р. та 2017 р. спостерігалися потужні *електоральні* потоки, що перевищували 2006 р. та 2013 р. Так у 2008 р. обмін виборцями між: Соціал-Демократичною Партією Австрії (СДПА) та Австрійською Партією Свободи (АПС) склав нетто 158 000 голосів на користь АПС; Австрійською Народною Партією (АНП) і Альянсом за Майбутнє Австрії (АБА) - 146 000 голосів на користь АБА; АНП і АПС - 82 000 на користь АПС. Електоральний потік між АБА і АПС залишався досить низьким - 17 000 голосів на користь АБА. У 2013 р., незважаючи на те, що брали участь у виборах дві нові партії, які подолали 4% бар'єр, - євроскептична, правопопулістська партія «Команда Штронаха для Австрії» (FRANK) та ліберальна партія «NEOS - Нова Австрія» (NEOS), сильні *електоральні* потоки спостерігалися тільки між партіями АПС і АБА (АПС отримала 155 000 голосів виборців АБА). NEOS більше всіх мобілізувала виборців АНП (58 000), «Зелені - Зелена Альтернатива» (54 000), тоді як FRANK - АБА (68 000), СДПА (47 000), АПС (41 000). У 2017 р. *потужні електоральні потоки пов'язані з тим, що Зелені значно програють всім іншим партіям і в свою чергу повертають дуже мало голосів, також не брали участі у виборах АБА, FRANK і брала участь нова ліва популістська партія «Список Петера Пільца» (PILZ). Найбільші електоральні потоки між партіями: Зелені і СДПА - 159 000 голосів на користь СДПА; АПС і СДПА - 141 000 на користь АПС; АНП і FRANK - 114 000 на користь АНП. Також АПС отримала голоси від виборців FRANK (97 000) і АБА (94 000).*

Таким чином, індекс електоральної нестійкості М. Педерсена у виборчому циклі 2002 р. - 2006 р. склав 10,2; 2006 р. - 2008 р. - 18,1; 2008 р. - 2013 р. - 13,8; 2013 р. - 2017 р. - 18,2, що не перевищувало післявоєнний пік у 2002 р. (21,5). Однак числове значення індексу за результатами виборів 2008 р. та 2017 р. свідчить про електоральну нестійкості партійної системи Австрії, так як перевищує 15.

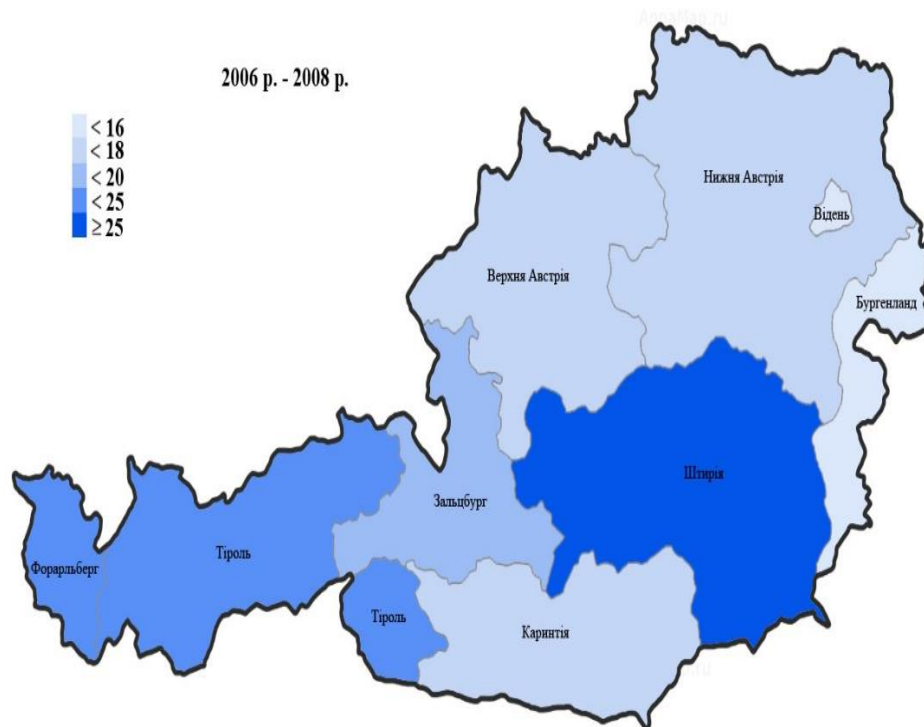
На малюнках 1-4. представлена динаміка зміни електоральних уподобань виборців (IPed) в федеральних землях Австрії.

**Мал. 1-4. Індекс нестійкості електоральних уподобань виборців у
федеральних землях Австрії за результатами виборів до Національної ради
(2006 - 2017 рр.)**

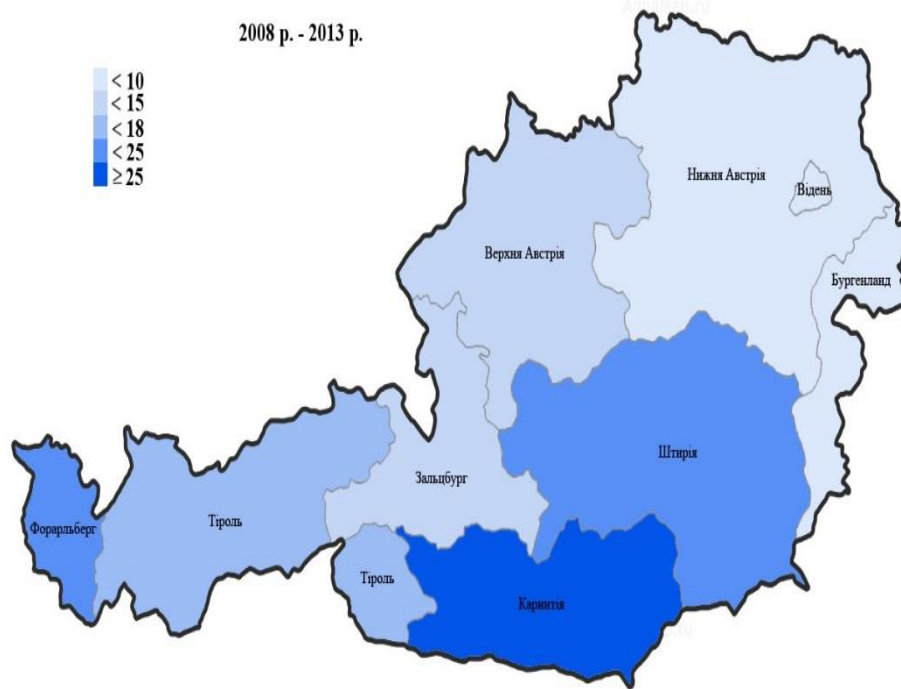
Мал.1

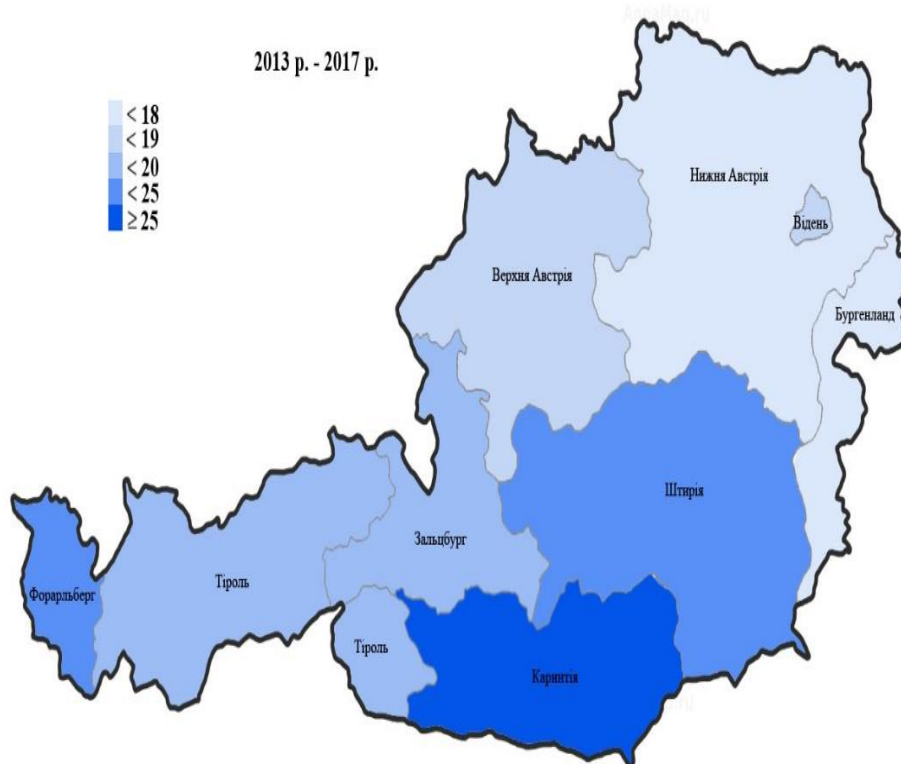
Мал.2

Мал.3

Мал.4

Джерело: складено автором на основі розрахунку індексу електоральної нестійкості М. Педерсена за даними [3].

Низьку нестійкість в Бургенланді можна віднести до значного впливу СДПА, а низькі коливання в Нижній Австрії - АНП. Високу нестійкість в Каринтії можна пов'язати з боротьбою між правими партіями АПС і АБА. Високу електоральну мобільність ($I_{Ped} = 27,7$) у 2008 р. в Штирії можна

пояснити тим, що дві традиційні партії - СДПА і АНП зазнали втрат в голосах: - 7,89% і -11,3% відповідно, на користь правих популістських партій - АПС і АБА: + 6,87% і +10,03% відповідно. Коливання у бік збільшення електоральної нестійкості у цьому ж році у Тіролі (IPed = 24,9) пов'язано з великою підтримкою регіональної партії «Громадянський форум Австрії - список Фріца Дінкхаузера» (FRITZ) - 8,68% голосів і втратою голосів АНП (-12,73%).

Таким чином, аналізуючи чотири останні виборчі цикли, можна зробити наступні висновки: традиційні партії (СДПА і АНП) втрачають електорат на користь правих популістських партій; знижується рівень психологічної партійної ідентифікації, що призводить до трансформації виборчих потоків; підвищення рівня електоральної нестійкості свідчить про електоральну нестійкість партійної системи Австрії.

Список використаних джерел

1. Исаев Б.А. Теория партий и партийных систем: Учеб. пособие для студентов вузов / Б.А. Исаев. - М.: Аспект Пресс, 2008. - 367 с.
2. Шпагин С. А. Проблема устойчивости российской партийной системы в зеркале региональных выборов / С. А. Шпагин // ПОЛИТЭК: Политическая экспертиза. 2013. Т. 9, № 3. С. 190-198.
3. Bundesministerium für Inneres [Elektronische Ressource]. - Anschluss-Modus : <https://www.bmi.gv.at/>
4. Filzmaier P. Das Wahljahr 2013: Wahlverhalten, Wählerwanderung und neue Parteien / P. Filzmaier, F. Perlot, M. Zandonella // SWS- 2 Rundschau, Heft 2/2014 (53), Wien. - S. 108 - 132.
5. Flash Eurobarometer 455 - September 2017 «European Youth». - European Union, 2018. - 92 p.
6. Kritzinger S. Wählen mit 16 bei der Nationalratswahl 2013 [Elektronische Ressource] / S. Kritzinger, E. Zeglovits, P. Oberluggauer. - Wien. - 2013. - Anschluss-Modus : https://www.parlament.gv.at/ZUSD/PDF/Wahlstudie_Waehlen_mit_16.pdf
7. Kritzinger S. Wählen mit 16 – ErstwählerInnen bei der Nationalratswahl 2017 [Elektronische Ressource] / S. Kritzinger, M. Wagner, J. Glavanovits. - Wien. - 2018. - Anschluss-Modus : https://www.parlament.gv.at/ZUSD/PDF/Endbericht_NRW_2017_final.pdf
8. Pedersen M.N. The Dynamics of European Party Systems: Changing Patterns of Electoral Volatility // European Journal of Political Research. - Vol. 7. - 1979, Pp. 1-26.
9. Plasser F. Determinanten und Motive der Wahlentscheidung 2017 [Elektronische Ressource] / Fritz Plasser, Franz Sommer. - Wien, am 17. Oktober 2017. - Anschluss-Modus : https://politische-akademie.at/userfiles/files/downloads/Determinanten_und_Motive_der_Wahlentscheidung.pdf
10. SORA Institute for Social Research and Consulting [Elektronische Ressource]. - Anschluss-Modus : <http://www.sora.at/>

11. Standard-Eurobarometer 88 «Ansichten der Europäer zu den Prioritäten der Europäischen Union». - European Union, 2018. - 80 p.
12. Ulram P. A. Analyse der Nationalratswahlen 2013 [Elektronische Ressource] / Peter A. Ulram. - Wien, Oktober 2013. - Anschluss-Modus : http://www.weissegewirtschaft.at/wp-content/uploads/2014/10/Zeichen-an-der-Wand_NRW_2013.pdf
13. Voting at 16: Turnout and the quality of vote choice / Markus Wagner, David Johann, Sylvia Kritzinger // Electoral Studies 31 (2012). - P. 372 - 383.

УДК 323.39

КЛАСИЧНІ ТЕОРІЇ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ

Романіка А. І.,

студент I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

Актуальність теми виявляється у тому що у державі завжди є керована більшість і управляє меншість. Управляє меншість - еліти, які володіючи владою, займають панівне і привілейоване становище в суспільстві, причому її соціально-психологічні характеристики і склад у цілому залишаються відносно незмінними. Політична наука розглядає феномен еліти з різних точок зору: як соціальну категорію, існуючу в усі часи, згуртовану за певними ознаками і володіє легітимністю в очах суспільства, і як нове соціально-політичне утворення, що з'явилося в силу змін традиційного суспільства. Основи розуміння трактувань феномена еліти заклали італійські вчені **Г. Моска, В. Парето, і Р. Міхельс**. Дане питання демонструє зразок інтересів до феноменів політичної еліти і політичного лідерства та первісні спроби їхнього тлумачення сягають глибокої давнини. Систематичне осмислення, найвищий рівень обґрунтування та практичне застосування теоретичних узагальнень щодо них припадають на ХХ ст.

Починаючи з XII ст., термін "еліта" використовували для позначення товарів вищої якості, а згодом — у сфері суспільного життя для вирізнення груп "кращих" людей — вищої знаті, духовенства, військових. У період античності елітарний світогляд знайшов своє відображення в працях Платона, який вважав, що державні функції можуть виконувати тільки вибрані — ті, хто отримав особливе виховання і має досвід управління державними справами. Людей, які не володіють належними знаннями, слід усунути від здійснення управлінських функцій, щоб уникнути хаосу в державному керівництві.

Гаetano Моска. У праці "Основи політичної науки" Моска обґрунтував ідею поділу всіх існуючих суспільств на два класи — клас правлячих і клас неправлячих, підлеглих. Перший клас завжди відносно малочисельний, монополізує владу, здійснює всі політичні функції й користується вигодами і привілеями. Виходячи з ідеї про клас "правителів", Моска розробив концепцію формування "правлячих класів", політичної еліти. Він вважає, що

найважливішим критерієм входження до політичної еліти є вміння керувати іншими людьми, тобто організаторські здібності, а також матеріальні, моральні та інтелектуальні переваги, які вирізняють певну особу із загальної маси суспільних індивідів. Відзначаючи згуртованість цієї групи та її панівне становище, Моска називає її політичним класом. Цей клас не є незмінним. До його складу можуть поступово потрапляти кращі представники інших верств. Учений вважає, що існує дві тенденції його розвитку: аристократична і демократична.

Вільфредо Парето виходив з того, що світом в усі часи правила і повинна правити обрана меншість найздібніших і найпродуктивніших людей — еліта. Сукупність індивідів, які різняться результативністю, діють з високими показниками в певній сфері діяльності і становлять еліту. Парето сформулював оригінальну теорію кругообігу еліт, яка пояснює, на його думку, динаміку соціального розвитку. Суть цієї теорії полягає ось у чому: соціальна система прагне рівноваги і в разі порушення цієї рівноваги згодом намагається знову вернутися до неї; процес коливання систем і поступової "стабілізації" їх утворює соціальний цикл; тривалість циклу залежить від циркуляції еліт. Еліти виникають із нижчих верств суспільства і в процесі боротьби піднімаються на вищі щаблі, там розквітають, а згодом вироджуються і зникають. Цей кругообіг еліт Парето вважає "універсальним законом історії".

Р. Міхельс проаналізував соціальні механізми, які породжують елітарність суспільства. Учений доходить висновку, що сама організація суспільства потребує елітарності і неминує відтворює її завдяки закономірності розвитку організаційних структур. У суспільстві діє "залізний закон олігархічних тенденцій". Його суть полягає в тому, що невідривно від суспільного прогресу виникають і розвиваються великі організації, які обов'язково спричиняють появу олігархізації управління суспільством і сприяють формуванню політичної еліти, оскільки керівництво цими організаціями неможливе всіма її членами.

Ефективність їхньої роботи потребує спеціалізації й раціоналізації, а отже, і керівного ядра та апарату, які поступово, але неминує виходять з-під контролю рядових членів, відриваються від них, підпорядковують політику своїм власним інтересам, опікуються власними привілеями, тобто перетворюються на олігархію. Залізному закону олігархічних тенденцій підлягає і демократія, оскільки, щоб зберегти себе і досягти певної стабілізації, вона змушена організовуватися. А це спричинює виокремлення активної меншості — еліти, якій маси змушені підкоритися через неможливість прямого контролю над великою організацією. Унаслідок цього, вважає Міхельс, демократія неминує трансформується в олігархію. Отже, демократія стикається з протиріччям, яке не здатна подолати

Таким чином, основними положеннями **Г. Моска, В. Парето і Р. Міхел'са** слід вважати:

По-перше- Еліта формується в результаті природного відбору, її поява обумовлена психологічним та соціальним нерівністю людей;

По-друге- Еліта володіє певним самосвідомістю, яке ґрунтується на високій оцінці своїх особливих якостей;

По-третє- Еліта легітимна, її зверхність у суспільстві визнається масами.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що одним із актуальних завдань діяльності політичних еліт у сучасних умовах виступає пошук та реалізація оптимальної моделі державності. Це передбачає трансформацію усіх сфер суспільного життя, демократичну організацію політичної взаємодії як усередині елітних груп, так і між елітами та суспільством.

Список використаних джерел

1. Політологія. URL:
http://stud.com.ua/17548/politologiya/teoriyi_politichnih_elit.
2. Історія політичних і правових навчань / Відп. ред. В. С. Нерсесянц. - М., 1991.
3. Палах П. Сучасні українські політичні лідери. — Львів, 2002
4. Основи політології. – К., Либідь, 1995.
5. Вятр Е. Соціологія політичних відносин. - М., 1989.

УДК 327.019.5

НОВІТНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Сальнікова Н. В.,

к.і.н., доцент кафедри філософії та соціології Маріупольського державного університету

У сучасних умовах розвитку будь-якої країни світу все частіше набуває значення можливість держави за допомогою новітніх інформаційних технологій – інформаційних потоків – впливати як на власну зовнішню та внутрішню політику, так і на політику інших країн.

Разом із державними пріоритетами розвитку важливе місце належить іміджу держави як необхідному елементу її стратегічного та політичного розвитку, мірі захисту інтересів країни та її громадян, а також забезпеченню системи порядку внутрішньої та зовнішньої політики як однієї з умов національної безпеки країни.

Сучасні особливості формування іміджу держав на міжнародній арені та роль у цьому процесі інформаційно-комунікативних технологій досліджуються науковцями різних наукових шкіл, зокрема, політології, політичної культури та теорії комунікацій.

Формування позитивного міжнародного іміджу країни на міжнародній арені в епоху глобалізації і «правдивого образу за кордоном» є одним з найбільш актуальних і важливих завдань, що стоять перед керівництвом країни. Пошук шляхів поліпшення міжнародного іміджу країни постійно знаходяться в центрі уваги світової громадськості.

Поняття «імідж» визначається одночасно кількома науками, а саме: філософією, психологією, політологією, соціологією, іміджологією та глобалістикою.

В силу посилення процесів глобалізації та інтенсивного розростання глобального інформаційного простору, виникають нові реалії, які необхідно враховувати з метою формування сприятливого зовнішньополітичного іміджу країни. Крім цього, виправданість розгляду в дослідженні таких нових геополітичних явищ сучасності як «нова публічна дипломатія», «м'яка сила» і розкриття їх специфіки визначається високою динамічністю самого іміджу країни, з яким вони нерозривно пов'язані. Про важливість використання «м'якої сили» і культурно-інформаційного впливу держави говорять все частіше як у наукових колах, так і на найвищому рівні. Це свідчить про їх всеосяжну роль як інструменту зовнішньої політики та сучасної дипломатії.

Сучасна публічна дипломатія веде діалог з громадянським суспільством за допомогою передових інформаційно-комунікаційних технологій. Важливість побудови цих відносин доводить нам саме життя. Сьогодні громадяни все активніше беруть участь в соціальній мережі Facebook та новій комунікаційній технології – мікроблог Twitter. І для того, щоб не залишитися «за бортом» цих процесів, дипломатам важливо своєчасно освоювати передові технології в області Інтернету та комунікацій, а також регулярно використовувати їх у своїй повсякденній роботі.

Перебуваючи в одному інформаційному полі з різними цільовими аудиторіями і спілкуючись з ними зрозумілою їм «мовою», можна домогтися конструктивного діалогу, що в свою чергу, поліпшить іміджеву позицію держави і сприятиме прийняттю економічних, політичних, освітніх, культурних та інших рішень в її інтересах.

Тому дипломатам необхідно постійно перебувати в Інтернеті – комунікаційному середовищі – для того, щоб одночасно і поширювати інформацію, і бути в курсі останніх настроїв у суспільстві, координувати поширення інформації за кордоном про зовнішню і внутрішню політику, соціально-економічне, культурне та духовне життя країни.

Таким чином, імідж держави на міжнародній арені є одним з основних чинників формування сучасних міжнародних відносин. Роль іміджу держави спостерігається у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, засобів масової інформації, які впливають на прийняття політичних рішень на міжнародному рівні.

УДК 323(043)

ПОЗИЦІЇ АНТИСИСТЕМНИХ ПАРТІЙ ПІВНІЧНИХ КРАЇН ЄС ЩОДО ІММІГРАНТІВ*Светлакова М. А.,**к.політ.н., старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ*

Збільшення міграційних потоків з «проблемних» регіонів Близького Сходу та Північної Африки стало глобальною проблемою для країн Європейського Союзу, що взяли на себе роль реципієнта. У зв'язку з цим перед урядами багатьох європейських країн постало питання про врегулювання активізації міграційних потоків.

Стрімкий та наростаючий наплив біженців та іммігрантів безумовно створив безліч нових проблем для країн північноєвропейського субрегіону. Водночас, слід зазначити, що коли мова йде о міграційній ситуації в сучасній Європі в цілому, то тут є пояснення стосовно тієї ж Франції або Великобританії, тому що в ці країни мігрували мільйони жителів тодішніх французьких та британських колоній. Втім, скандинавські країни, які практично не володвли колоніями до цього мало були причетні. Тут важливу роль зіграла проведення політики «соціальної держави», яке базувалося на певних преференціях для безробітних, біженців, політичних вигнанців тощо. Таким чином, політика соціокультурної парадигми, що стала визначальною для розвитку північних країн дотепер, на сьогодні обернулася не на користь.

Досить високий рівень життя в Швеції, Норвегії, Данії, а також офіційна політика цих країн, яка заснована на суміші ліберальних свобод, соціальному заступництві та толерантності є безумовно привабливими факторами для іммігрантів [1]. Втім, ця ситуація у розпалі міграційної кризи сучасності оказала негативний вплив на соціальну обстановку, настрої суспільства та позиції політичних партій північних країн.

У таких країнах, як Данія, Норвегія та Фінляндія існує достатньо різноманітний партійно-політичний консенсус з питань міграційної політики. Ліберальна партія Венстре у Данії проводить доволі жорсткий та обмежений курс у цій сфері. В свою чергу правопопулістська Датська народна партія задля того, щоб максимально ліквідувати реєстрацію фіктивних браків, прийняла правило, за яким право вступати в шлюб з іноземним громадянином тільки якщо обидві сторони досягли 24 років [1]. Також у законодавстві зафіксовано, що у прибулих до країни громадян, будуть вилучати кошти та цінності, сума яких перевищує 1360 тис. євро. Для зниження активності мігрантів, уряд Данії значно зменшив соціальну допомогу та посилив, так звану антипереселентську інформаційну кампанію в країнах Близького Сходу.

У Норвегії антиімміграційна Партія прогресу зайняла досить радикальну позицію, вона виступає з вимогою закрити кордони для біженців та вийти з зони Шенгенських угод. В своїх програмних засадах Партія прогресу вважає за необхідне суттєво посилити вимоги, які висуваються іноземцям, які поставили

за свою мету отримати вид на проживання в Норвегії. Пропонується, зокрема, обмежити право біженців на возз'єднання сім'ї, ввести ряд заходів щодо якнайшвидшого видворення з країни осіб, що не мають підстав для захисту, а також замінити грошову допомогу біженцям на систему карток на продукти харчування і одяг. Крім того, є пропозиція ввести систему відкликання тимчасової посвідки на проживання в разі врегулювання або поліпшення політичної ситуації на батьківщині мігрантів. Окрім цього, партія виступає за скорочення розмірів соціальних виплат для біженців [3].

Партія Істинні фіни в Фінляндії, також як і норвежські прогресисти відіграє значну переважну роль стосовно міграційного курсу країни. Політичне об'єднання вимагає більшої автономії національних рішень від загального курсу Брюсселя, а також дотримуються позиції, що саме біженці підвищують рівень загрози ісламського тероризму [2].

Шведські політики обрали свій шлях розвитку, що знаходиться між капіталізмом та соціалізмом. Основна ідея шведських політиків полягала в побудові, так званого, Народного дому в якому всі повинні відчувати себе членами однієї загальної сім'ї. Втім, з активізацією у 2015 р. міграційних потоків до країн ЄС, зокрема до маленької Швеції, зіграло явно не в її користь. Серед провідних партій, які безпосередньо торкаються проблем міграційної політики, є Соціал-демократична робітничка партія, яка входить до правлячої коаліції. Підтримка імміграції, а також рівні права і можливості для всіх жителів Швеції незалежно від їх етнічного, культурного та релігійного походження є одним з основоположних пунктів їх політичної програми [1]. Втім, не зважаючи, на стабільну підтримку електорату протягом років, у зв'язку з міграційною кризою в Європі, рейтинг партії значно похитнувся. Водночас на політичній арені Швеції з'явилася нова правоконсервативна партія – Шведські демократи. На відміну від соціал-демократів, партія виступала за обмежувальні імміграційні заходи. Зокрема, згідно офіційної програми, члени Шведських демократів закликають тримати потоки імміграції під контролем, задля уникнення загрози національній ідентичності та безпеки країни. Також партія пропонує здійснити ряд реформ у сфері сімейної імміграції.

На спеціальних саммітах ЄС з питань міграції у 2015 р. країни Північної Європи розробили певні положення, зокрема:

- розпочати військово-морську операцію з метою боротьби з нелегальною міграцією у Середземному морі;
- змінити бюджет Інтегрованого фонду для біженців та мігрантів;
- посилити взаємодію Europol з поліцейськими силами північно-африканських держав.;
- ввести тимчасовий пограничний контроль на своїх кордонах [2].

Таким чином, партійно-політична система північних країн, що складається з традиційних соціал-демократів з одного боку та право ліберальних, буржуазних партій – з іншого, піддалась сильному удару з боку швидко набираючих електоральну підтримку праворадикальних (антиіммігрантських) партій. Зокрема, це Датська народна партія, Партія прогресу у Норвегії, Шведські демократи, Істинні фіни). Популярність та

підтримка цих партій електоратом, пояснюється їх жорсткою позицією щодо мігрантів та міграційної політики в цілому, критикою Євросоюзу та слабого курсу правлячих системних коаліцій.

Список використаних джерел

1. Арбатова Н.К. ЕС перед вызовом миграционного кризиса. Позиции европейских стран / [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2016/2016_010.pdf.
2. Мигранты едут на север. Специфика миграционной ситуации в Скандинавии / [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://topwar.ru/89728-migranty-edut-na-sever-spezifika-migracionnoy-situacii-v-skandinavii.html>.
3. Норвегия намерена ужесточить политику в отношении беженцев [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.svoboda.org/a/27355449.html>.
4. Шейнис В. Европейская интеграция вчера и сегодня / В. Шейнис // Мировая экономика и международные отношения, 2017, т. 61. - № 1, с. 43-56.

УДК 327.7:323.21(477)

ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ АКТОРІВ НА ГРОМАДЯНСЬКУ АКТИВНІСТЬ УКРАЇНИ

Татай Е. О.,

аспірант I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

Питання громадянської активності в Україні набувають особливої уваги в умовах децентралізації та активізації недержавних організацій після 2014 р. Також цей період характеризується зростанням міжнародної допомоги третьому сектору, що надає актуальності дослідженню впливу іноземних акторів на громадянську активність України.

Під іноземним актором розуміємо ті організації, що є нерезидентами відповідно до законодавства України [11]. До них відносяться у тому числі іноземні недержавні організації, підрозділи владних структур інших країн, міжнародні організації з реєстрацією за кордоном, громадяни інших країн, що постійно проживають за її межами. Діяльність іноземних акторів в Україні стимулює громадську (а не лише тільки громадянську активність). На нашу думку громадська активність – добровільна активність людей, зумовлена розв'язанням суспільних проблем та спрямована на неї, під час якої для досягнення мети активісти співпрацюють з іншими людьми. У той самий час громадянська активність - це будь яка усвідомлена діяльність людини, спрямована на реалізацію прав (та виконання обов'язків) громадянина, що

стосуються відносин з державною владою та місцевим самоврядуванням [15], [8].

За результатами дослідження Європейської дослідницької асоціації ERA, станом на 2018 рік міжнародні донорські організації є основними структурами підтримки на думку більшості недержавних організацій, опитаних у Запорізькій, Дніпропетровській, Харківській, Луганській та Донецькій областях (78% опитаних). Друге місце посідають «інші НДО» (43%), а третє місце займають друзі та родичі (24%) [9]. Зазначимо, що не зважаючи на євроінтеграційні тенденції розвитку українського суспільства, структура фінансування українських ОГС істотно відрізняється від їхніх колег із країн ЄС. У більшості країн ЄС основним джерелом фінансування ОГС є продаж власних послуг та фінансова підтримка від держави (загалом до 85%), в той час як пожертви становлять не більш як 20%. Натомість в Україні дохід від продажу послуг та фінансова підтримка від держави становить менш як 30% від загального доходу [2]. За роки незалежності в Україні склався інститут міжнародних донорів, без якого діяльність українських організацій громадянського суспільства не могла би бути можливою, так як більша частина їх бюджету формується за рахунок зовнішньої підтримки [2]. Більшість недержавних організацій, опитаних ERA, отримали грантову допомогу для здійснення своїх проектів. Серед донорів найчастіше згадувались ПРООН (38% опитаних), USAID (35%), Європейський Союз (31%) та Фонд «Відродження» (30%) [9]. З цих чотирьох організацій дві є міжнародними, одна — державний орган США (USAID), й одна — міжнародний фонд з реєстрацією в Україні («Відродження»), що при цьому є проектом американського мільярдера-філантропа Джорджа Сороса [7]. Серед лідерів підтримки також названі Дитячий фонд ООН «ЮНІСЕФ», Німецьке товариство з міжнародного співробітництва, Посольство Великобританії, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародна організація з міграції, Посольство Нідерландів, Рада Європи, Міжнародний червоний хрест, Агентство Канади з міжнародного розвитку. Також у графі «інше» названі National Endowment for Democracy, Данська та Норвезька Ради у справах біженців, Ініціатива Папи для України, Фонд сприяння демократії Посольства США в Україні, Фонд «Східна Європа», International Alert, NGO Forum, Міністерство молоді та спорту України, ТОВ ДТЕК, Управління у справах сім'ї та молоді ДонОДА, Український жіночий фонд, посольства Австралії, Німеччини, Литви [9]. З цих 24 організацій 19 є іноземними акторами.

Аналітичний звіт Chatham House вказує, що західне фінансування мало критично важливу роль для діяльності організацій громадянського суспільства у сфері реформ [1]. Показником впливу іноземних акторів на громадянську активність в Україні може стати аналіз грантово-проектної діяльності чотирьох найбільших підтримувачів недержавних організацій, названих за результатами дослідження ERA: ПРООН, USAID, Європейський Союз та Фонд «Відродження». Три з цих організацій є іноземними акторами, а Фонд «Відродження» знаходиться під впливом іноземного актора. При цьому грантове стимулювання можна розділити на дві групи: перша — пряме

фінансування дій громадянського характеру, друга – створення умов для ініціативної громадянської поведінки громадян (індивідуальної та колективної) незалежно від прямого фінансування. Перша група за своєю суттю означає отримання безпосередніх результатів за схемою: фінансування донора – громадянська діяльність ГО. Друга – довгостроковий вплив, так як привчає суспільство до самостійних громадянських практик, відбувається за схемою фінансування донора – діяльність ГО – громадянська активність в суспільстві.

Сайт Програми розвитку Організації об'єднаних націй містить інформацію про 17 актуальних проектів у напрямках «Реформа врядування», «Реформування природоохоронної та енергетичної політики», «Розбудова миру та відновлення районів, постраждалих від конфлікту» [14]. З цих 4 проектів ПРООН в Україні стимулюють громадянську активність, 2 передбачають пряме фінансування й усі 4 створюють умови для її самостійного здійснення мешканцями України. Якщо провести аналогічний аналіз проектів інших організацій, виявиться, що ці організації здійснюють: ЄС (Генеральний директорат Комісії з міжнародного співробітництва та розвитку, Генеральний директорат по переговорах щодо сусідства та розширення) 5 – проектів й усі вони передбачають «Створення умов», USAID – 12 проектів, з них «Пряме фінансування» – 4 проекти, «Створення умов» – 11 проектів, БФ «Відродження» 3 проекти, усі – «Створення умов». Основними темами проектів є протидія корупції, децентралізація та управління місцевою громадою, правосуддя та права людини, якість виборів та відносин з партіями, підвищення загального рівня громадянської активності, участь у роботі органів державної влади, моніторинг, інституційна спроможність ГО та мереж ГО (організаційна та комунікаційна спроможність, здатність самостійно знаходити фінансування) [5], [4], [6], [10], [12], [3], [16], [13].

На нашу думку актуальний характер впливу іноземних акторів є конструктивним, адже створення умов для громадянської активності сприяє, по-перше, її підвищенню у довгостроковому періоді, по-друге, формуванню суспільства відповідальних громадян, що здатні самостійно виявляти громадянську та політичну активність. Такий характер впливу іноземних акторів є відповіддю на поточні проблемні риси громадянської активності в Україні: громадянську активність виявляють члени ГО без залучення громадськості, індивідуальна громадська активність низька [1, С.79]. Головною причиною цього на думку центру Chatham House є саме поточна структура фінансування громадських організацій. Можна сказати, що на поточний момент громадянську активність проявляють ГО як професіонали виконання «Прямого фінансування», у той час інші різновиди громадянської активності в Україні не розвинені [1, С.80]. Виняток складає лише волонтерська діяльність, що стрімко зростає в сферах долання наслідків бойових дій та сприяння антитерористичній операції [1, С. 71]. Тим не менш, наразі існує недостатньо відомостей про те, які з проявів волонтерської активності відносяться до громадянської.

Виходячи з усього вищесказаного можна зробити наступні висновки: по-перше, в Україні діє інститут фінансового стимулювання громадянської активності іноземними акторами, й таке стимулювання є головною складовою

поточної громадянської активності України. По-друге, в Україні склався інститут професійних громадянських активістів, що просувають реформи (майже повністю полягаючись на західне фінансування), але при цьому діють без залучення громадськості. Така ситуація є проблемною, так як сама по собі не сприяє самостійним громадянським ініціативам в Україні. Нами встановлено, що, іноземні актори розуміють проблематичність ситуації, що склалася, й вживають відповідних заходів, створення умов для самостійної (незалежної від західного фінансування) громадянської активності в Україні є наразі пріоритетним напрямком впливу іноземних акторів. У довгостроковій перспективі це може призвести до життєстійких практик громадянської активності в Україні із збереженням інституту професійних громадянських активістів.

Список використаних джерел

1. Боротьба за Україну. Звіт Chatham House // Тімоті Еш, Джанет Ганн, Джон Лаф, Орися Луцевич, Джеймс Ніксі, Джеймс Шер та Катарина Волчук – Королівський інститут міжнародних відносин Chatham House – 2017 – 111 с.
2. Врадій О. Проблеми взаємодії міжнародних структур і неурядових організацій в Україні / О. Врадій // Віче. – 2015. – № 6. – С. 7–11. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_6_3.
3. Громадські ініціативи нової України [електроний ресурс], режим доступу – Сайт Благодійного фонду «Відродження» <http://www.irf.ua/programs/ginu/>.
4. Демократична практика [електроний ресурс], режим доступу – Сайт Благодійного фонду «Відродження» <http://www.irf.ua/programs/democracy/>
5. Демократія, права людини та врядування [електроний ресурс], режим доступу – Офіційний сайт USAID <https://www.usaid.gov/uk/ukraine/democracy-human-rights-and-governance>
6. Європейська програмна ініціатива [електроний ресурс], режим доступу – Сайт Благодійного фонду «Відродження» <http://www.irf.ua/programs/eu/>
7. З ініціативи Джорджа Сороса Міжнародний фонд «Відродження» підтримав BrainBasket [електроний ресурс], режим доступу: Офіційний сайт міжнародного фонду "Відродження" http://www.irf.ua/allevvents/news/brain_basket/
8. Кіндратець О. М. Громадянська активність як умова демократизації суспільства / О. М. Кіндратець // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2009. – Вип. 38. – С. 117–125. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2009_38_14
9. НДО у зовнішньому середовищі: організаційні проблеми та можливості розвитку: аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження, проведеного на замовлення форуму НДО в Україні; ERA – Європейська дослідницька асоціація. – Київ, 2018. – 47 с.
10. Підтримка аналітичних центрів [електроний ресурс], режим доступу – Сайт Благодійного фонду «Відродження» <http://www.irf.ua/programs/support-think/>

11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 [електронний ресурс], режим доступу – Офіційний сайт Верховної ради України <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
12. Права людини та правосуддя [електронний ресурс], режим доступу – Сайт Благодійного фонду «Відродження» http://www.irf.ua/programs/human_rights/
13. Працювати з нами [електронний ресурс], режим доступу – Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/area/jobs-funds_uk
14. Про Програму розвитку ООН в Україні [електронний ресурс], режим доступу – Офіційний сайт Програми розвитку ООН в Україні http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/operations/about_undp.html
15. Равчев О. Промадська активність як засіб розвитку особистості [електронний ресурс], режим доступу – Сайт NEASMO "Наукові конференції" <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1178>.
16. Україна. Проекти [електронний ресурс], режим доступу – Сайт Представництва Європейського Союзу в Україні https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/search/site/_uk?f%5B0%5D=im_field_regions%3A232&f%5B1%5D=sm_specific_content_type%3Aeeas_project%3Aall.

УДК 327(043)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ СИСТЕМОЮ В КОНТЕКСТІ КОНСОЛІДАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПОРЯДКУ

Фесенко М. В.,

*д.політ.н., старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»*

Глобальне управління міжнародною системою допускає керування політичними, економічними та іншими процесами в тих сферах міжнародних відносин, за які не відповідає самостійно жодна країна, організація або інші суб'єкти міжнародної системи. Глобальне управління є колективним процесом, в якому задіяні держави, міжурядові та неурядові організації, транснаціональні корпорації тощо. Глобальне управління має неінституціоналізований, неієрархічний стан глобальних владних відносин, що ґрунтується не на примусі, а на консенсусі.

На сьогодні виокремлюється кілька можливих концептуальних позицій стосовно сутності глобального управління: концепція світового уряду, що бере свій початок з античних часів і фактично являє собою збільшену модель національної держави; трансформація нинішньої структури ООН шляхом поступового підвищення рівня легітимності та ефективності Ради Безпеки ООН або перетворення Ради Безпеки на світовий уряд, а Генеральної Асамблеї – на

світовий парламент; політичне управління глобальним розвитком, наддержавою або групою великих держав, таких, як «Група семи»; корпоративне глобальне управління, що означатиме спільне управління глобальними процесами держав і ТНК, МНУО та інших акторів; управління системою міжнародних відносин та її еволюцією на чолі з державою-глобалізатором – США або іншою державою-лідером; управління міжнародною системою в умовах багатополярності, що передбачає участь в управлінні не тільки держав і міждержавних утворень, а й інших акторів; реформування ООН із залученням недержавних акторів до спільної діяльності з державами та МНУО для вирішення актуальних проблем.

Аргументовано, що на ключову роль у глобальному управлінні претендують ООН, «Група семи» і НАТО, які створювалися як різнопланові організації з різною функціональною компетенцією, сферою відповідальності та інституціональними особливостями. Наразі ООН трансформується у бік розширення функцій і сфери відповідальності, а НАТО вже не є чисто військовою організацією та претендує на управління міжнародними процесами, що підтверджується його діяльністю поза межами євроатлантичного регіону. Водночас «Група семи» генерує нові режими та інститути, наприклад, Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення, залучає до своєї роботи нових учасників, зміцнюючи механізми багатосторонньої взаємодії.

Більшість сучасних проблем міжнародної системи набувають глобального характеру. Забезпечити гідний рівень розвитку економіки, безпеки, захисту прав людини у сучасних умовах жодна країна самотійно, без взаємодії з міжнародними інституціями не може. Консолідації міжнародного порядку вимагає зростання кількості суб'єктів міжнародної системи, що взаємодіють на глобальному рівні – міждержавні організації, міжнародні фінансові інститути, військово-політичні організації та блоки, міжнародні неурядові організації та транснаціональні соціальні рухи, глобальні медіа, транснаціональні корпорації тощо. На цьому тлі констатується перехід від управління в інтересах держав-націй до управління для забезпечення консолідації міжнародного порядку. Паралельно цьому процесу з'являється конкуренція між державними бюрократичними механізмами і транснаціональними акторами. Тож прагнення зберегти унікальні традиції, соціокультурні та етноконфесійні особливості народів, а також державний суверенітет народжується як природна реакція національної держави на глобальну уніфікацію, «прозорість» державних кордонів і заміну національно орієнтованої моделі соціально-економічного розвитку на глобалістичну ідеологію.

Консолідація міжнародного порядку покликана обмежити анархічність міжнародної системи, і спрямована на впорядкування пріоритетних чинників консолідації в інтересах стабільної еволюції системи міжнародних відносин. Консолідація передбачає зміцнення міжнародного порядку шляхом створення механізмів впливу на учасників системи міжнародних відносин відповідно до глобальних політичних трансформацій. Консолідація міжнародного порядку спрямована на зміцнення зв'язків між елементами системи міжнародних

відносин і передбачає формування ефективних механізмів їх субординації єдиним принципам інституціоналізації і централізації.

УДК 329 (438) (043)

ПРОБЛЕМА ВВЕДЕННЯ ВАЛЮТИ ЄВРО В ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Чекоданова К. К.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Республіка Польща, незважаючи на членство в ЄС, до сих пір здатна ігнорувати рекомендації своїх партнерів по Євросоюзу. До числа проблем, що викликають найбільшу кількість нарікань з боку Берліна, як джерела планів з розвитку Європи, відносяться відмова Варшави від прийому близькосхідних біженців і відмова від переходу на євро.

Кампанія по введенню євро тісно пов'язана зі стурбованістю деяких польських ліберальних еліт, які бояться подальшого розростання конфлікту між Польщею та ЄС. За їхньою оцінкою, приймаючи рішення про введення європейської валюти, Варшава не тільки отримає економічні вигоди, але, перш за все, буде тісно інтегрована в Євросоюз в інституційному сенсі. Тим самим потенційний ризик ослаблення зв'язків або в гіршому випадку виходу Польщі з Європейського союзу буде практично зведений до нуля.

У середовищі консервативної партії «Право і справедливість», а також серед її партнерів по коаліції в уряді існує розуміння того, що в разі подальшого розвитку ЄС і його внутрішнього ринку введення єдиної європейської валюти є для Польщі необхідністю. Це впливає не лише з факту геополітики і міцної зв'язки із Заходом, але, перш за все, з необхідності розвитку польської економіки.

Головним чином це пов'язано зі зростаючим експортом польських товарів і послуг в країни зони євро і необхідністю спрощення функціонування великих суб'єктів економіки (наприклад KGHM Polska Miedź - одна з найбільших польських державних компаній), які працюють в глобальному масштабі. Введення євро для таких підприємств, перш за все, виключить ризик зміни обмінного курсу і полегшить розрахунки.

За даними порталу Bizness Insider Polska, опитування, проведене в 2016 році компанією Grant Thornton, показує, що 58% керівників середніх і великих компаній підтримують цей проект. Це саме компанії, значною мірою постраждали від так званого курсового ризику.

Саме суспільство (переважна його більшість) негативно відноситься до потенційного переходу на євро. Це пов'язано перш за все з страхом перед зростанням цін.

Досліджуючи програми політичних партій Польщі, слід зазначити, що 5 партій, що за результатами чергових парламентських виборів увійшли до

Сейму, мають різні ідеології. Так партія «Право та Справедливість», що зайняла більшість парламентських місць, має євро скептичні погляди, «Громадянська платформа» навпаки є орієнтованою на ЄС, «Кукіз 15» - популістська партія, «Новочесна» ліберальна, «Польська селянська партія» - центристська, що виступає за активне членство в ЄС, але тільки на вигідних умовах для держави.

Так розбіжності існують у питанні введення валюти євро замість польського злота. Польща вступивши в 2004 році до Європейського Союзу взяла на себе обов'язок прийняття спільної валюти. Однак, оскільки в договорі про вступ не зазначений термін прийняття євро, існує свобода вибору моменту зміни валюти [3]. В 2008 році прем'єр-міністр Дональд Туск декларував, що запровадження євро в Республіці Польща буде можливим в найближчі роки. Пройшов тривалий період часу, а польське суспільство переконане, що немає конкретної перспективи членства держави в єврозоні [2]. Гальмівний процес можна коментувати нестабільною економічною ситуацією в зоні євро та в цілому світі. Однак, така ситуація не виключає дебатів на тему перспектив та умов запровадження євро як валюти і серед політичних партій. В цьому питанні парламент розділено на два табори, перший, виступає проти введення нової валюти – «Право а справедливість» та «Кукіз 15», інший підтримує цю можливість – «Польська селянська партія» та «Громадянська платформа». За відповідними угодами з Європейським Союзом Польща, як відносно новий член спільноти, після приєднання до структури, погодилася на запровадження на своїй території єдиної європейської валюти. Крім того, перспективи запровадження валюти євро не є вдалим варіантом з погляду на становище, послаблення та нестабільність польської економіки, яку часто називають «євроленд» та значно сильно пов'язана з економікою США, звідки й почалась фінансова криза 2008 року [1]. Такої думки тримається партія «Кукіз 15». Партія наголошує, що Польща має залишити свою національну валюту і не переходити на євро, пояснюючи це тим, що криза євро ще далека від завершення. Крім того, головним аргументом є те, що завдяки злотому, польська економіка не постраждала від світової кризи. Так що його заміна на євро означає втрату суверенітету і повну залежність від Німеччини [8]. Ці фактори дуже важливі, і поки ніхто з правих політиків не має наміру їх відкрито критикувати і навіть розглядати публічно.

Протилежна позиція в цьому питанні у Християнській партії. Програма якої проголошує необхідність входу до зони євро, пояснюючи це тим, що прибуток від цього перевищить втрати, але з огляду на останні події, багато хто не згоден з цією позицією. Ця проблема присутня у відносинах і дискусіях у багатьох колах в Польщі, а також в сільській місцевості. Також партія підіймає питання національної ідентичності і суб'єктності Польщі в ЄС. Бо на сьогодні державі важко захищати національні інтереси — коли багато ключових економічних рішень приймаються в Брюсселі, а не у Варшаві [6].

Представники партії Право і справедливість, вважають, що сьогодні євро замість злого не є в інтересах поляків. На їх думку, попередження колишнього прем'єр-міністра Дональда Туска (представника «Громадянської платформи») – це порожні декларації. Представники партії вважають, що це

питання має вирішуватись шляхом проведення всенародного референдуму. Але така позиція не має юридичного обґрунтування, оскільки поляки брали на себе зобов'язання щодо вступу до Єврозони, висловившись шляхом референдуму в 2003 році за ратифікацію договору про вступ країни до ЄС. А питання реалізації Польщею останнього етапу економічної та валютної інтеграції — запровадження євро замість національної валюти злотого, мало стати лише питанням часу [5]. Представники правлячої партії твердять, що пришвидшення процесу входження Польщі в зону євро завдасть польській економіці великої шкоди [4].

Така позиція правлячої партії зумовлюється, як згадувалося раніше, її ідеологією. Політична партія Право та справедливість багато часу відрізнялася євроскептичними поглядами. Якщо за часів правління Громадянської Платформи Польща здобула значних успіхів в євроінтеграції та отримала членство в ЄС, то політика першої відрізняється певним консерватизмом. В даний час Польща є одного з найвірніших і послідовних союзників США в Європі, що значно напружує її відносини з іншими європейськими країнами, особливо з Німеччиною.

Отже, проаналізувавши програми політичних партій в питанні зовнішньої політики, можна помітити деякі відмінності: так, наприклад, партія «Кукіз 15» відхиляє прийняття валюти євро, що в свою чергу схвалює «Християнська партія». Що стосується двох найбільш впливових — «Право і справедливість» та «Громадянська платформа», то тут також позиції не співпадають.

Як праві, так і ліві партії розуміють, що альтернативи членству в Європейському союзи поки немає і не буде. Але основною умовою для переходу на європейську валюту є розвиток економіки країн ЄС і Польщі. Однак поки ще рано говорити про повний вихід країн єврозони з кризи. Тому шлях Польщі від злотого до євро буде складним і довгим.

Список використаних джерел

1. Петрович І.В. Перспективи запровадження валюти євро в Республіці Польща / І. В. Петрович [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=89>.
2. Седякин Ю. Внешняя политика современной Польши / Ю. Седякин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rau.su/observer/N6_2010/058_069.pdf.
3. Чехлов А. Новая линия поведения или косметические изменения внешней политики Польши / А. Чехлов // День. — 2007. — С. 30.
4. Dokumenty Programowe X Kongresu PSL [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.psl.org.pl/upload/pdf/dokumenty/Dokumenty_X_Kongres_PSL/Dokumenty_Programowe_X_Kongresu_PSL_.pdf.
5. Priorytet polskiej polityki zagranicznej [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.polska.ru/turystyka/artykuly/pl/priorytety.html>.
6. Polskie Stronnictwo Ludowe wobec problemów i wyzwania dla Polski [Електронний ресурс]. — Режим

доступу: http://www.psl.org.pl/upload/pdf/dokumenty/Dokumenty_X_Kongres_PSL/Dokumenty_Programowe_X_Kongresu_PSL_.pdf.

7. Priorytety polskiej polityki zagranicznej [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.polska.ru/turystyka/artykuly/pl/priorytety.html>.
8. Strategia zmiany Kukiz`15 — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ruchkukiza.pl/wp-content/uploads/2015/10/Strategia-Zmiany-Kukiz151.pdf>.

УДК 323.329(477)

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕЛІТ УКРАЇНИ

Чульська К. О.,

*студентка II курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного
університету*

Вже не перший рік в Україні відбуваються демократичні трансформаційні процеси, що включають у себе і зміну владних відносин, і політичної системи та безпосередньо політичних еліт. Тому існує потреба залучення успішного демократичного досвіду інших країн у побудові нової моделі політичної еліти, становленні інституцій громадянського суспільства, що згодом стане каналом рекрутування кращих його представників до складу політичної еліти.

Але є ряд причин, які гальмують ці процеси демократизації, в тому числі й політичні причини, такі як криза політичної культури істеблішменту, недосконала виборча система, корупція та недостатнє пристосування політичної системи та її інституцій до соціально-політичних змін у сучасному українському суспільстві та світі. Також значною перешкодою є подолання клановості у системі державних органів, особливо у парламенті, коли кожна партія висуває свої вимоги та маніпулює для формування більшості.

За часів незалежності українська еліта структурно, функціонально і за своєю суттю дуже змінилася. Керівна еліта протягом перших років української незалежності значною мірою носила постноменклатурний характер. Саме для них був характерний політичний та економічний консерватизм, схильність до авторитаризму і командно-адміністративних методів діяльності, корумпованість, висока ступінь кругової поруки і кланових зобов'язань. За підрахунками фахівців центру ім. О. Разумкова, в 1991–2003 рр. вихідці з компартійно-комсомольської і радянської номенклатури серед вищих державних чиновників (прем'єр-міністри, віце-прем'єр-міністри, секретарі ради національної безпеки й оборони, голови адміністрації Президента) становили 73 %, серед губернаторів – майже 80 % [2].

З часом місце моноліту номенклатурної піраміди зайняли численні елітні угруповання, що знаходяться між собою у відносинах конкуренції. Еліта втратила велику частину важелів, які були у старого правлячого класу. У цих умовах зростає роль економічних факторів для управління суспільством, що

стало приводом включення олігархату до політичної еліти. З 2004 р. по 2013 р. – етап активної конкуренції правлячої еліти та контреліти, породжений подіями «Помаранчевої революції», що призвело до різкого падіння ефективності та авторитету державної влади.

З часом ситуація погіршилась й з 2010 р. політична еліта України мала вже лише формальні ознаки, а її представники цілком не відповідали тим функціям, які покладаються на елітарні правлячі групи. У цей час активно посилювався вплив регіональних еліт, взаємовідносини між регіональними елітними групами (кланами) розгортаються у напрямку перерозподілу впливів та власності у державі[5].

Події 2013-2014 рр. стали відправним пунктом переосмислення власних взаємин із владою і суспільством. У лютому 2014 року відбулося зміна людей, які входять до правлячої політичної еліти України, внаслідок Революції Гідності та втечі тогочасного президента В. Януковича. Так, головою Верховної Ради став О. Турчинов, народний депутат України, якому було доручено до формування коаліційного Уряду координувати та спрямовувати роботу Кабінету Міністрів. На президентських виборах у травні 2014 року у першому турі переміг П. Порошенко, до речі, це вперше не відбувся другий тур з 1991 року. Це можна пояснити втому суспільства від невизначеності у політичному управлінні та гостра потреба суспільства в новому лідері. Але, стверджувати, що Петро Олексійович – нове обличчя у політиці не зовсім вірно, адже ще з 1998 року він був членом партії СДПУ, а у 2000 році заснував власну партію «Солідарність». Під час Помаранчевої революції підтримував позицію Віктора Ющенка. З грудня 2013 року брав участь у подіях на майдані, підтримуючи народ та Євромайдан, П. Порошенко значно посилив свій авторитет та політичний рейтинг. Це і дало йому змогу здобути перемогу на виборах, продемонструвавши свій європейський вектор розвитку.

В результаті виборів до Верховної Ради 2014 р. увійшли представники нових національно орієнтованих партій, громадських організацій та об'єднань, рухів та асоціацій. Також увійшла суттєво нова ланка представників – військових, урахувавши окупацію окремих територій України з боку Російської Федерації, у суспільства значно виросла довіра до військових. Тому у списках партій простежуються кандидати, що брали участь у воєнних діях, наприклад, Андрій Тетерук та Юрій Береза у «Народному фронті».

2014 р. засвідчив серйозні зсуви у свідомості українського соціуму, спричинені Революцією Гідності та подальшим опором російській агресії. Важливою подією внутрішньополітичного життя України стали вибори до органів місцевого самоврядування у жовтні-листопаді 2015 р., які ознаменували своєрідний завершальний етап постмайданного циклу оновлення політичних еліт разом із президентськими та парламентськими виборами[3].

Результати цих виборів засвідчили збереження тенденції до підтримки в цілому «партій майдану» з одночасним значним запитом на нові політичні проекти. У лютому-квітні 2016 р. Україна пройшла через парламентську кризу, викликану суперечностями між Верховною Радою та урядом А. Яценюка. Криза завершилась у квітні 2016 р. добровільною відставкою А. Яценюка,

переструктуруванням коаліції «Європейська Україна» та формуванням нового складу Кабінету міністрів на чолі з В. Гройсманом. Протягом 2014-2016 рр. Особливістю нової політичної еліти України є слабкий досвід, проте, високий потенціал патріотизму. Окремим прошарком виступили військові групи, які також отримали доступ до правлячої еліти. Найважливішою об'єднуючою рисою нової елітарної групи України є те, що вони стали носіями єдиної національної ідеї так необхідної для якісної характеристики будь якої правлячої політичної еліти кожної держави[1].

Нинішня ситуація в Україні ускладнюється ще й тим, що між неоднорідною і часто некомпетентною у справах державного управління елітою, з одного боку, і громадянським суспільством, що народжується, з другого боку, на сьогодні немає стійкого механізму взаємодії і взаєморозуміння. На етапі з 2014 р. відбулась докорінна трансформація політико-управлінської української еліти. В результаті демократизації українського суспільства, децентралізації державного управління доступ до політичного управління отримали представники громадянського суспільства. Цей процес став швидким та болісним через революційні події та військові дії та Сході України.

Прогресивна частина політичної еліти України, яка, на нашу думку, поки що складає меншість, на противагу спробам законсервувати традиційну вертикально-бюрократичну модель державного управління намагається створити передумови для формування базових елементів громадянського суспільства.

Підсумовуючи викладене, потрібно наголосити: жодне суспільство не може існувати без еліти, без грамотного управління, досвідчених фахівців у керуванні державними справами. Проте еліта, політичний клас має служити народові перш за все і народові єдиному. Нагальною проблемою політичного класу сучасної України є ідеологічний консенсус щодо найважливіших і значущих завдань для розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Боряк Г. В., Головка В. В. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Г. В. Боряк, В. В. Головка // НАН України ; ін-т історії України. К. : Ніка-центр, 2016, 796 с.
2. Касьянов Г.В. Політичний досвід самостійної України // Державотворчий процес в Україні. 1991-2006. К., 2007. С. 163.
3. Маскевич О.Л. Проблема політичного лідерства в Україні на сучасному етапі розвитку / О.Л. Маскевич, Ю.І. Гороховська, Я.А. Кровіцка // Молодий вчений. Серія Політичні науки. 2014. № 12 (15). С. 286-288.
4. Мостова Ю., Рахманін С. Війна і ми // Дзеркало тижня. 24 січ. 2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: [gazeta. dt.ua/internal/viyna-i-mi_.html](http://gazeta.dt.ua/internal/viyna-i-mi_.html)(дата звернення: 20.05.2018)
5. Олещенко В. Політичні еліти: особливості формування у період незалежності України / В. Олещенко // Вісник Національної академії державного управління. Серія Політологія і право. 2012. № 4. С. 175-182.

УДК 324(564.3)"2018"

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НА ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ КІПР 2018 Р.

Ясірова Ю. Ф.,

*к.політ.н, асистент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

В кіпрській політиці через президентську форму правління виборами першого порядку є президентські вибори, які мають потенціал стати точкою повороту в політичній конкуренції. Система проведення у два раунди, за умови якщо в першому раунді жоден з кандидатів не набере абсолютної більшості голосів, дозволяє змінювати тактику в рамках виборчої кампанії, початкові міжпартійні угоди. Першорядність президентських виборів в Республіці Кіпр визначається і найбільшою (порівняно з виборами до Палати представників і до Європейського парламенту) явкою електорату.

В цьому контексті вибори 2018 р. відбувалися в особливій ситуації. З одного боку останні вибори на Кіпрі до парламенту, які відбулися у 2016 р., позначили початок перехідного етапу розвитку кіпрської партійної системи, який позначається в тому числі збільшенням байдужості населення до політичного життя і абсентеїзмом. З іншого боку, активізація і поступове просування переговорів щодо вирішення кіпрської проблеми, а також подекуди діаметральна різниця позицій політичних сил Республіки Кіпр і зміна настроїв населення щодо майбутньої моделі возз'єднання острову збільшують важливість результатів цих виборів та могли би підвищити рівень явки на вибори громадян. Цими аспектами обумовлюється актуальність вивчення електоральної поведінки на виборах президента Республіки Кіпр 2018 р.

Отже, перший раунд виборів був призначений на 28 січня. Було висунено 9 кандидатур, серед них президент 2013-2018 рр. Н.Анастасіадіс – кандидат правоцентристської партії ДІСІ / Демократичний збір (Δημοκρατικός Συναγερμός-ΔΗΣΥ); Н.Пападопулос – кандидат від центристської партії ДІКО / Демократична партія (Δημοκρατικό κόμμα - ΔΗΚΟ), підтриманий партіями центру ЕДЕК / Рух соціал-демократів (Κίνημα Σοσιαλδημοκράτων - ΕΔΕΚ), екологічною партією Рух екологів - Співробітництво громадян (Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών) та Рухом «Солідарність» (Αλληλεγγύη); С.Малас – незалежний кандидат, підтриманий комуністичною АКЕЛ / Прогресивною партією трудового народу (Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού - ΑΚΕΛ); Й. Ліллікас – кандидат від партії «Альянс громадян» («**Συμμαχία Πολιτών**»), Х.Хрісту – кандидат від ультраправої партії ЕЛАМ / Національний народний фронт (Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο - ΕΛΑΜ), а також ще 4 незалежні кандидати, що не подолали порогу 0,5% голосів згідно з соціопитуваннями. Головними темами передвиборчої кампанії стали кіпрська проблема та економіка. Саме вони повинні були стати двома основними причинами, які вплинуть на голосування громадян □8□.

Згідно з соціопитуваннями жоден з кандидатів не мав отримати абсолютну перевагу за результатами голосування в першому турі. На найбільшу кількість голосів претендував Н. Анастасіадіс, а на друге місце мали претендувати Н. Пападопулос та С. Малас. Тим не менш, прогнозування результатів виборів ускладнювалося декількома факторами. По-перше, великий відсоток виборців, що не визначилися, збиралися зробити вибір протягом останніх декількох днів. Важлива частина електорату також планувала визначитися незадовго до прибуття до виборчої дільниці. По-друге, крім громадян, які не визначилися, дослідники окремо виділяють феномени «прихованого голосу» та «зміненого голосу». При цьому «прихований голос» передбачає, що частина електорату або не зазначає за якого кандидата голосуватиме або зазначає, що проголосує за одного кандидата, а голос віддає за іншого. «Змінений голос» означає, що виборці голосують за кандидата партії, прихильниками якої вони не є, незалежно від того, що відповідають під час опитування. Але ж найважливішою характерною рисою згідно з попередніми соціопитуваннями є те, що переважна більшість виборців відмовляються брати участь у голосуванні.

До того ж, згідно з дослідженням Інституту статистики Кіпру 62,4% молоді не хотіли голосувати. В тому числі 68% молодих людей, які не збиралися голосувати, мають повну вищу освіту. Пояснення, яке надається, полягає в тому що молоді люди не довіряють партіям, вважаючи, що політики не говорять правду і ніхто не піклується про молодь у пошуку роботи. Молоді люди не вірять, що щось зміниться для них після президентських виборів.

За результатами голосування двома переможцями стали Н. Анастасіадіс (35,5%) і С. Малас (30,3%), які і пройшли до другого раунду. Н. Пападопулос виявився найбільшим програвшим у виборах. Адже не зважаючи на підтримку чотирьох центристських сил, «нову стратегію» вирішення кіпрської проблеми і початок передвиборчої кампанії ще в червні 2017 р. не зміг отримати достатню кількість голосів для проходження в другий тур. Вибір громадян на користь Анастасіадіса і Маласа може також свідчити про переважність настроїв серед населення на користь двозональної федерації двох громад як форми держави об'єднаного Кіпру. Четверте місце посів представник націоналістичної ЕЛАМ Х. Хрісту (5,6%). Так він перевершив результати партії на парламентських виборах 2016 р., коли результат Національного народного фронту склав 1,08%. Це свідчить про збільшення підтримки електоратом ультраправих поглядів.

Третім переможцем виборів 28 січня 2018 р. називають неявку, рівень якої склав 28,12%. Це рекордний показник з 1988 р. З загальної кількості 550 877 виборців 154 927, або кожен четвертий, не приймали участь у голосуванні. Трохи вищим був показник неявки виборців закордоном - 29,05%. Важливо також підкреслити, що упродовж останніх 30 років, неявка на голосування другого раунду виборів завжди була дещо меншою ніж на голосування першого раунду. Лише в 2013 р. неявка другого раунду виявилася більшою майже на 2%. Так, у першому раунді президентських виборів 1988 р. та 1993 р. не приймали участь 58% виборців, в 1998 р. цей показник склав 8,28%, в 2003 р. – 9,45%, в 2008 р. – 10,38%. Тобто показник протягом чотирьох виборчих періодів збільшувався в середньому на 1-2%. Починаючи з 2013 р.

рівень абсентеїзму зростав ще більше. В 2013 р. він збільшився на 6,48%, а в 2018 р. – вже на 11,26%.

Торкаючись вікових особливостей абсентеїзму в рамках першого туру виборів, слід визначити зокрема, що найбільший відсоток тих громадян, які утрималися від голосування, спостерігається серед молодих людей 18-24 років (49%) і серед виборців віком від 65 років (46%). Порівняно з показниками неявки цих вікових груп у парламентських виборах 2016 р. вони виявилися меншими.

Аналізуючи особливості електоральної поведінки в Республіці Кіпр слід підкреслити той факт, що ще в рамках реформи виборчого законодавства 1979-1981 рр. в країні було впроваджено систему обов'язкового голосування. А напередодні президентських виборів, а саме в травні 2017 р., воно було скасовано. Такий крок було зроблено з метою відповідності кіпрського законодавства нормам європейських країн, а також зважаючи на те, що голосування на виборах є правом, а не обов'язком громадян. Звернемо увагу на заяву міністра внутрішніх справ щодо того, що боротьба з абсентеїзмом не повинна проводитися із використанням засобів, які не відповідають демократичним принципам. Цей аспект міг також вплинути на збільшення кількості тих, хто утримався від виборів.

Другий раунд виборів президента відбувся 4 лютого 2018 р. Особливістю стало те, що двох кандидатів Н. Анастасіадіса і С. Маласа офіційно не підтримав ні блок центристських партій, які в першому раунді підтримали Н.Пападопулоса, ні «Альянс громадян», ні ЕЛАМ. Таким чином, приблизно третина виборців це ті, хто проголосував в першому раунді за вищезазначені партії, і в другому раунді передбачити їхню поведінку дуже важко. За його результатами Н. Анастасіадіс отримав 55,99% голосів, С. Малас – 44,01% голосів. Неявка склала 26,03%, а 2,99% виборців не вибрали жодного кандидата, залишивши бюлетені пустими. Відсоток тих, хто утримався від голосування, є трохи нижчим порівняно з першим раундом, але все ж таким завеликим для Кіпру. Більш тривожним стало те, що президент був обраний фактично меншістю електорату. За Н. Анастасіадіса проголосувало 39,1% зареєстрованих для участі у виборах громадян, порівняно з 43,4% в 2013 р. і з 44,6% за Д. Хрістофіаса в 2008 р.

Таким чином, вибори президента 2018 р. підтвердили тенденцію до збільшення рівня неявки на вибори, що визначається як одна з головних характеристик перехідного періоду розвитку кіпрської партійної системи. Рекордні показники, які стали головною особливістю електоральної поведінки, стали проявом незацікавленості населення в сфері політиці, недовіри існуючим політичним силам і невіри в покращення ситуації в країні в майбутньому. Вибір в першому раунді на користь кандидатів, які підтримують возз'єднання острову в форматі двозональної федерації двох громад, з одного боку і зростання підтримки націоналістичної партії ЕЛАМ з іншого боку, говорить про неоднозначність відношення електорату до майбутнього об'єднання Кіпру. Незважаючи на те, що неявка на президентські вибори залишилася меншою ніж на останніх парламентських (2016 р. – 33,26%) і європейських (2014 р. –

56,03%) виборах, поступове її зростання стає показником негативних тенденцій. Найважливішою з них, є проблема неучасті молоді у виборчому процесі. В таких умовах стає явною необхідність відновлення позитивного ставлення населення до політичних партій, відновлення рівня партійної самоідентифікації громадян. Однак ситуація, коли вперше на президентських виборах партії не уклали угоди та не об'єдналися перед другим раундом, та може свідчити про намагання партій не змінити своїм поглядам і поглядам електорату, більше свідчить не про неможливість досягнення консенсусу та поляризацію позицій партій з актуальних питань порядку денного.

Список використаних джерел

1. Katsourides Y. Cyprus – Continuity and change after the 2018 presidential election / Y. Katsourides [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://presidential-power.com/?p=7622>
2. Lamprinakou C. Electoral System Change in Europe since 1945: Cyprus [Електронний ресурс] / C. Lamprinakou // ESCE. — Режим доступу: http://www.electoralsystemchanges.eu/Files/media/MEDIA_207/FILE/Cyprus_summary.pdf
3. Δείτε τα τελικά αποτελέσματα του Β' γύρου των Προεδρικών εκλογών [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://politics.offsite.com.cy/article/deite-ta-telika-apotelesmata-toy-v-gyroyton-proedrikon-eklogon>
4. Η ψήφος στις εκλογές δεν είναι πια υποχρεωτική στην Κύπρο [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.news.gr/kosmos/article/532370/i-psifos-stis-ekloges-den-ine-ria-upochreotiki-stin-kypro.html>
5. Κύπρος: Την Κυριακή ο δεύτερος γύρος των προεδρικών εκλογών [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.tanea.gr/news/greece/article/5513656/kypros-thn-kyriakh-odeyteros-gyros-twn-proedrikwn-eklogwn/>
6. Κύπρος: Το 62.4% των νέων δεν θέλουν να ψηφίσουν στις προεδρικές εκλογές [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zougla.gr/kosmos/article/kipros-to-624-ton-neon-den-8eloun-na-psifisoun-stis-proedrikes-ekloges-1522449>
7. Ορεινός Ν. Ηλικιακή αποχή στις προεδρικές / Ν. Ορεινός [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sigmalive.com/blog/orinosn/2018/04/2370/ilikiaki-apoxi-stis-proedrikes>
8. Παπαδόπουλου Π. Κύπρος: Ακτινογραφώντας τις προεδρικές εκλογές / Π. Παπαδόπουλου [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ert.gr/eidiseis/diethni/evropi/kypros-aktinografontas-tis-proedrikes-ekloges/>
9. Πολυκάρπου Α. 30 χρόνια Προεδρικές: Η αποχή αυξάνεται σταθερά / Α. Πολυκάρπου [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.offsite.com.cy/articles/eidiseis/politiki/245968-30-hronia-proedrikes-i-apohi-ayxanetai-stathera>

10. Σύκας Ν. Γ. Σκηνικό εκπλήξεων στις κυπριακές προεδρικές εκλογές / Ν. Γ. Σύκας [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.huffingtonpost.gr/entry/skeniko-ekplexeon-stis-kepriakes-proedrikes-ekloyes_gr_5a6adff8e4b06e2532664ba7.
11. Χασαλόπουλος Ν. Κύπρος: Όπως το 2013, αλλά με μεγάλο νικητή την αποχή. Ανάλυση των αποτελεσμάτων των προεδρικών εκλογών / Ν. Χασαλόπουλος [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=937800>.

УДК 324 (43)

ЦІЛІ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ушинська Д. Є.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

Гібридна агресія — це прагнення держави нав'язати іншому (іншим) свою політичну волю при формальному збереженні суверенітету жертви агресії. При цьому використання інструментів класичної (конвенційної) війни вдруге, офіційно війна не оголошується, а норми міжнародного права ігноруються.

У такій агресії використовуються інструменти інформаційного, військового, політичного, економічного, енергетичного тиску, електронні медіа та соціальні мережі. Виходячи з цих ознак, на думку політолога, можна говорити про те, що гібридна агресія стає вже фактом міжнародної реальності [4].

Російська агресія проти України триватиме, поки перемогу не отримає одна зі сторін. Остаточна мета РФ полягає в тотальному знищенні української нації, ліквідації незалежної державності України, знищення України як суб'єкта міжнародного права і геополітичної реальності. Будуючи українську політику з Росією, країна повинна виходити з цього Положення. На думку українських політологів, гібридна війна, яку веде Росія, насправді має 2 складові. Перше - це збройна агресія, друге - гуманітарна агресія. Озброєна - це фізичне знищення українців. Гуманітарна - знищення національної ідентичності країни остаточно. Країна може зазнати поразки внаслідок збройної агресії, але вона неодмінно звільниться і відновиться, якщо буде збережена її ідентичність. Якщо ж країна втрачає свою ідентичність, вона ніколи не відновиться. Які ж насправді цілі має гібридна агресія Російської Федерації проти України? Коротко їх можна описати таким чином [3]:

- прагнення РФ стати одним із полюсів впливу і зафіксувати ці зміни у новому «світовому порядку»;
- необхідність подальшої регіоналізації багатопольярного світу з утвердженням потужних регіональних лідерів;

- відродження Росії як однієї зі світових наддержав;

Однак, Україна багато в чому сама спровокувала гібридну агресію Москви проти себе. Це дуже серйозний урок не тільки для української держави. За даними ООН, в конфлікті на Донбасі загинуло не менше 10.000 осіб. Вимушеними переселенцями стали не менше 2 млн. чоловік, при цьому 1,87 млн. знайшли притулок в Україні. І це серйозна проблема, адже (для зіставлення) мільйон біженців від сирійської війни, які ринули в Європу, викликали серйозну кризу всередині самого ЄС. Також серйозними мінусами української політики є [2]:

- невизначені державні інтереси;
- олігархізація економіки і слабкий розвиток малого та середнього бізнесу;
- відсутність чіткої зовнішньополітичної стратегії.

У конфлікті винна не лише одна сторона. Тож, російські цілі можуть бути не виконані, якщо в протистоянні з Росією Україна буде поклатися, перш за все, на власні сили і одночасно спиратися на своїх союзників і партнерів [1].

Список використаних джерел

1. Горбулін В.П. Гібридна війна: все тільки починається. URL: <http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-vse-tilki-rochinayetsya-.html> (дата звернення 12.05.2018).
2. Міжнародний досвід боротьби з сепаратизмом: висновки для України : аналіт. доповідь. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2016_nauk_anal_rozrob/Separatizm.pdf (дата звернення 14.05.2018).
3. Стратегічна культура Росії. Висновки для України. URL: http://texty.org.ua/pg/video/editorial/read/48717/Cikavezna_lekcija_Strategichna_kultura_Rosiji_Vysnovky_dla?a_offset (дата звернення 13.05.2018).
4. Аспекти ведення інформаційної та гібридної війни в контексті застосування комунікаційних технологій. URL: http://space.nuoua.od.ua/v1_2016/12.pdf (дата звернення 15.05.2018).

УДК: 327.54(043)

«ХОЛОДНА ВІЙНА» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Шварц А. О.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

По закінченню Другої світової війни світ зіткнувся з новим протистоянням — протистоянням двох кардинально різних ідеологій. Сформувався біполярна система міжнародних відносин, суттю якої було

політичне, військово-стратегічне, економічне і ідеологічне протистояння країн капіталістичної і соціалістичної систем на чолі з США й СРСР відповідно. Ця конфронтація формально продовжувалася з 5 березня 1945 р. (після промови Черчіля у Фултоні) до розпаду Радянського союзу. Після цієї події відбувся крах біполярної системи та формування нової, однополярної, яка відзначилася домінуючою роллю США.

Але в останні рокиросло спрямування до виникнення багатопольного світу. Цьому слугували швидке економічне наростання ряду країн, насамперед, таких як Китай, Індія, Бразилія, а також Росії після її виходу з кризи 1990-х рр. [5]. Також, значно зросла роль Європейського Союзу.

Втім, останнім часом, з'явилися ознаки важкого роздратування зносин між Росією і США з широкого кола проблем. Особливо гостро несхожості точок зору двох країн показуються у зв'язку з планами розташування ПРО США в Східній Європі. У 2007 р. Стівен Коен знову вжив у своїй статті термін «холодна війна» стосовно тогочасних міжнародних відносин. Він був першим, хто так оцінив стан міжнародної політики на той час, стверджуючи, що російсько-американські відносини погіршилися настільки, що їх слід сприймати як нову холодну війну, або продовження колишньої [1].

У зв'язку з цим виникає питання: чи можливо виникнення нової «холодної війни» між Вашингтоном і Москвою?

Нова «холодна війна» неможлива, якщо під цим розуміється відтворення в ХХІ столітті двухпольної системи міжнародних відносин, в якій відбудеться розкол на протидіючі табори на чолі з Росією і США. Сучасна Росія вже не є наддержавою, на відміну від СРСР, і не має життєво важливих інтересів, що потребують мобілізації всіх сил для протидії США в будь-якому регіоні світу. Потенційним претендентом на роль нової наддержави є Китай, але навряд і така біполярність відповідає інтересам Росії.

Більш ймовірним є розвиток поліцентричності, де в число провідних центрів, крім США, ЄС, Китаю, Індії та деяких інших великих держав, буде входити і Росія.

Нова «холодна війна» можлива, якщо під цим розуміється створення такої моделі двосторонніх російсько-американських відносин, в якій переважають конфронтаційні тенденції, а не спільні інтереси, що, безумовно, не буде корисним для обох сторін.

Розгортається гостра конкуренція в СНД та країнах Середньої Азії. Істотно розходяться підходи і до вирішення ряду міжнародних ситуацій. З однієї сторони – це розширення НАТО, проблема Косово, Іран, ізраїльсько-палестинський конфлікт, Ірак. З другої сторони – це Придністров'я, Абхазія, Південна Осетія, а зараз і Крим та довготривалий озброєний конфлікт на Сході України.

У військовій області під загрозою опинився весь режим угод про контроль над ядерними озброєннями: ПРО, СНО (Договір між Росією і США про подальше скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь) [4], СНП (Договір про скорочення стратегічних наступальних потенціалів), РСМД (Договір про ліквідацію ракет середньої та малої

дальності) [3]. Новим фактором став російський мораторій на ДЗЗСЄ [2]. При збереженні нинішніх тенденцій через кілька років може знову розвернутися необмежена гонка ядерних і звичайних озброєнь.

В ідеологічній сфері, незважаючи на припинення на державному рівні конфронтації «комунізм — антикомунізм», розкручується пропагандистська кампанія про несумісність ідеологічних цінностей Росії і Заходу. Напруження риторики починає нагадувати епоху «холодної війни». Але не можна так казати в повній мірі, адже Росія вже не є комуністичною державою. Це країна зі значно могутнішою економікою, яка побудована на ринкових відносинах, на відміну від Радянського Союзу з його плановою економікою.

Однак партнерські зв'язки Росії та США не інституціоналізовані. Більше того, розвиваються вироблені ще Радянським Союзом і США ефективні механізми узгодження інтересів у сфері безпеки. Це робить російсько-американські відносини дуже уразливими для негативних поворотів, які можуть придбати лавиноподібний характер.

Протягом найближчих останніх років у відносинах між Росією і США спостерігається серйозна криза. При цьому внутрішньополітичні фактори, у тому числі зміна керівництва в обох країнах на президентських виборах в 2008 р., швидше погіршила ситуацію, а не сприяла подоланню розбіжностей.

Також необхідно враховувати, що в найближчі роки США залишаться найбільш сильним гравцем на світовій арені, долар буде залишатися світовою валютою, збережеться і система американських військово-політичних альянсів з іншими розвиненими країнами. Буде в основному зберігатися і асиметрія в російсько-американських відносинах, незважаючи на відродження економічної, військової та політичної могутності Росії.

Тим не менш, нова «холодна війна» не є неминучою. У Росії і США зберігаються значні області спільних та паралельних інтересів. Якщо тут відбудуться прориви (наприклад, домовленості щодо співпраці по ПРО, контролю над озброєннями, ядерній енергетиці, врегулюванню іранської проблеми, боротьбі з міжнародним тероризмом), то російсько-американські відносини вдасться не тільки стабілізувати, а й створити реальні механізми партнерства. Це, звичайно, не виключає і суперництва в ряді областей, але в партнерській моделі воно відбуватимуться як конкуренція, а не як конфронтація.

В осяжному майбутньому відносини зі Сполученими Штатами будуть, як і раніше, мати особливе значення для Росії, як і для будь-якої іншої країни світу. Від Росії потрібен жорсткий захист національних інтересів країни з принципових питань, і пошук домовленостей для досягнення компромісів з тих питань, де можливе досягнення взаємоприйнятних домовленостей. Наразі Росія налагоджує відносини з країнами БРІКС (куди також думають вступити Аргентина та Мексика), з Китаєм.

Суперництво йде в умовах багатополлярності, де ряд центрів сили тримається осторонь від цієї конфронтації між Росією і Заходом. Москва зберігає нормальні зв'язки з країнами БРІКС та низкою інших країн, що розвиваються, які відмовляються брати участь у новій «холодній війні». Але

нове керівництво Бразилії може звести до мінімум добрі відносини з Росією, віддавши перевагу зближенню з США.

США також розвивають відносини з Китаєм, Індією, Бразилією. Історично в багатопольярному світі Росія і США ніколи не були ворогами. Отже, розв'язання конфронтації у вигляді нової «холодної війни» у двосторонніх відносинах не буде відповідати інтересам обох країн, а також інших потужних гравців сучасного світу в умовах поліцентризму в ХХІ столітті [1].

Але слід зазначити, що минувші вибори в США 8 листопада 2016 року можуть значно змінити сформовані відносини з Росією під час правління Барака Обами. Є підстави для того, що дві країни візьмуть курс на врегулювання проблем по ряду питань та на зближення відносин загалом. У свої виступах Дональд Трамп неодноразово казав о намірі нормалізувати відносини з Росією та висловлював симпатію по відношенню до Володимира Путіна [6]. Однак не слід вважати, що ці зміни наступлять відразу, адже конгрес США налаштований дуже антиросійськи. А в США він має серйозний вплив на зовнішню політику [7].

На мій погляд, буквального повторення «холодної війни» бути не може. Росія вже давно не є комуністичною державою, вона є учасницею світового капіталістичного господарства, має економічних і політичних партнерів в різних частинах світу. Також вже не існує біполярної системи міжнародних відносин — світ став глобальним, поліцентричним.

Список використаних джерел

1. Забытая холодная война: спустя 20 лет миф о победе США всё ещё существует («TheDailyBeast», США). URL: <http://inosmi.ru/history/20111226/181350275.html> (дата звернення: 29.10.2018).
2. Договір про звичайні збройні сили в Європі. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/MVZP/73.htm> (дата звернення: 29.10.2018).
3. Договор о ликвидации ракет средней и малой дальности. URL: <http://xn--d1aml.xn--h1aaridg8g.xn--p1ai/20/dogovor-po-rsmd/> (дата звернення: 29.10.2018).
4. Договор СНВ-2. URL: <http://ria.ru/spravka/20130103/916639701.html> (дата звернення: 29.10.2018).
5. Америка развязывает новую 'холодную войну' ("TheNation", США) URL: <http://inosmi.ru/world/20070619/235029.html> (дата звернення: 20.10.2018).
6. Что думает Дональд Трамп о России и Путине? URL: <http://www.bbc.com/russian/news-37875183> (дата звернення: 9.10.2018).
7. Что избрание Дональда Трампа значит для России? URL: <http://www.bbc.com/russian/features-37917059> (дата звернення: 11.10.2018).

ЗМІСТ

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Бирдіна А. С.,

студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

ІМІДЖ ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США В ХХІ СТ. 3

Булик М. В.,

к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

ТАЇЛАНДСЬКО-КИТАЙСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 6

Вегерук В. С.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА ПІСЛЯ ВСТУПУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 8

Велько М. М.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДАНІЇ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ 2015 р. 13

Гамідова І. І.к,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ЕНЕРГЕТИЧНА ПОЛІТИКА АЗЕРБАЙДЖАНУ 17

Гладка А. С.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ФІНЛЯНДІЇ В УМОВАХ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН 19

Гринько С. С.,

студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

МІГРАНТСЬКА ПРОБЛЕМА У ШВЕЦІЇ ТА ПАРТІЯ «ШВЕДСЬКІ ДЕМОКРАТИ» 22

Клюс В. В.,

студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ США ТА ІНДІЇ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ 25

Ковалевська А. Е.,

студент II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ШОТЛАНДСЬКИЙ СЕПАРАТИЗМ В КОНТЕКСТІ BREXIT 27

Кондратенко А. В.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

BREXIT: ПРИЧИНИ І МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ 29

Константинова Ю. В.,

к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

КИТАЙСЬКО-КОЛУМБІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....32

Кулик В. С.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ДІЯЛЬНІСТЬ БЕЛЬГІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ 34

Чокотыло Н. Э.,

студентка IV курсу спеціальності «Международные отношения» Мариупольского государственного университета

ДИНАМИКА МИГРАЦИОННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В ШВЕЦИИ 37

*Швайкіна О. О.,
студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
ВІДНОСИНИ ПОЛЬЩІ ТА ЄВРОСОЮЗУ **41**

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*Корячкіна К. І.,
студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*
**ТРАНСКОРДОННЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ
УКРАЇНОЮ ТА РУМУНІЄЮ** **44**

*Кучеренко А. В.,
студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*
**ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ
ІЗРАЇЛЮ** **46**

*Маргуліс О. Я.,
студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*
УКРАЇНА- КАНАДА: ОСОБЛИВЕ ПАРТНЕРСТВО **50**

*Московченко В. А.,
студент I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного
університету*
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА Г. С. СКОВОРОДИ **55**

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

*Гончар Т. А.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ХЕТТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД
ДАВНЬОХЕТТСЬКОЇ ТА НОВОХЕТТСЬКОЇ ЦАРСТВ** **58**

*Барикін О. І.,
студент I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного
університету*

ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИКА» У ВЧЕННІ МАКСА ВЕБЕРА **59**

*Григор'єва І. В.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

**РОЛЬ АФРИКАНСЬКОГО РЕГІОНУ У ФОРМУВАННІ КОЛОНІАЛЬНОЇ
СИСТЕМИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ** **62**

*Гурко А. С.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

**РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКІ ВІЙНИ 1768-1774, 1779-1781 РР. В КОНТЕКСТІ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КАТЕРИНИ II** **65**

*Дмитренко Д. О.,
студентка I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного
університету*

**КОНФУЦІАНСТВО ЯК ОСНОВНЕ ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ
СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ** **68**

*Донда А. А.,
студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

**АМЕРИКАНО-ІСПАНСЬКА ВІЙНА В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТ.** **70**

*Котова К. Г.,
студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» Маріупольський державний університет*

**ГРЕЦЬКА НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ 1821-1829 РР. В
КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН** **72**

Погоріла А. В.,

студент I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

**СЕМИРІЧНА ВІЙНА В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ XVIII
СТОЛІТТЯ** **74**

Стась А. В.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

БОРОТЬБА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НОРВЕГІЇ **76**

Коломієць Б. Р.,

студентка I курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КИТАЮ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ
ВІЙНИ** **78**

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ

Кусса Р. І.,

студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету

ПРИЧИНИ КАТАЛОНСЬКОГО СЕПАРАТИЗМУ **82**

Мініна К. М.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

**СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ПОЛІТИКИ АДАПТАЦІЇ МІГРАНТІВ В
ІТАЛІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ** **86**

Сіняєва А. О.,

студентка II курсу, спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В КАНАДІ **88**

*Тарраф А. Т.,
студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини»
Мариупольського державного університета*
КУРДСКАЯ ПРОБЛЕМА **92**

*Усенко Г. А.,
студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» Мариупольського державного університету*
ПЕРЕДУМОВИ КАТАЛОНСЬКОГО КОНФЛІКТУ **95**

ПІВДЕННО-СХІДНИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

*Грідіна І. М.,
д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Мариупольського державного університету,
Патрушев В.С.,
здобувач третього рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія
Мариупольського державного університету*
**ІНТЕРНЕТ-ЗМІ ЗА УМОВ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ
УКРАЇНИ** **99**

*Трофименко А. В.,
к. політ. н., ст. викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої
політики Мариупольського державного університету*
**ОПЕРАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ В УКРАЇНІ: ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ
ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ** **103**

ПРОЦЕСИ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР СВІТОВОГО РОЗВИКУ

*Альошина М. С.,
студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Мариупольського
державного університету*
**МЕХАНІЗМИ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВЗАЄМОДІЇ В РАМКАХ
БРІКС** **108**

Гаврилова Н.В.,

*к.і.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

ЕКВАДОР В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН 110

Гринько О. О.,

*здобувач третього рівня вищої освіти за спеціальністю 23.00.02 - політичні
інститути та процеси Маріупольського державного університету*

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В
XXI СТ. 116**

Жигір А. В.,

*студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

**КАНАДСЬКЕ АГЕНСТВО МІЖНАРОДНО РОЗВИТКУ: СТАНОВЛЕННЯ
ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ 123**

Клименченко М. В.,

*студент IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*

**СПІВРОБІТНИЦТВО США ТА МЕКСИКИ В БОРОТЬБІ З
НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ ТА НАРКОТРАФІКОМ 126**

Пелих Г. В.,

*студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*

**КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: РЕГІОНАЛЬНЕ СУПЕРНИЦТВО МІЖ
ТУРЕЧЧИНОЮ ТА ІРАНОМ 128**

Пічахчі А. І.,

*студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського
державного університету*

**АНТИІСЛАМСЬКІ РУХИ В ЄВРОПІ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ
КРИЗИ 133**

*Прекрасний Ю. Ю.,
студент ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
СУЧАСНІ ЗМІНИ БАЛАНСУ СИЛ У РЕГІОНІ ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ АЗІЇ 136

*Рабчевська О. С.,
студентка ІV курсу спеціальності «Міжнародні відносини» Маріупольського державного університету*
ЕВОЛЮЦІЯ АФРИКАНСЬКОГО НАПРЯМКУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРАНЦІЇ 139

*Рябинин Е. В.,
к.полит.н., доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Маріупольського державного університету*
ПРОЕКТ «БОЛЬШОГО БЛИЖНЕГО ВОСТОКА» В ГЕОПОЛІТИЧЕСКИХ ПРИОРИТЕТАХ США И ИЗРАИЛЯ 141

*Сенатосенко В. О.,
студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА» 145

*Тарраф С. Т.,
студент ІІ курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
ПОНЯТИЕ И ПРИНЦИПЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ 150

*Толстих М. І.,
студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету*
ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ЄВРАЗІЙСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ПРИКЛАДІ ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СОЮЗУ 152

Трофименко М. В.,

к.політ.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

ВИНИКНЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ» **156**

Федоренко Ю. С.,

студентка II курсу спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

КОНЦЕПЦІЯ «ВЕЛИКОГО БЛИЗЬКОГО СХОДУ» ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ АКТИВІЗАЦІЇ РАДИКАЛЬНИХ ІСЛАМІСТСЬКИХ РУХІВ **162**

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ДЕРЖАВ СВІТУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Алексєєва Д. О.,

студентка III курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

ВПЛИВ ЗМІ НА ПРОЦЕС ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ **165**

Васильєв Є. Г.,

студент I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

ПРОТИСТОЯННЯ ФЕДЕРАЛІСТІВ ТА АНТИФЕДЕРАЛІСТІВ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ США У ХVІІІ СТ. **168**

Лубінець Д. В.,

здобувач третього рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія Маріупольського державного університету

ТИПОЛОГІЯ ЛОБІЗМУ В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ **171**

Іванова Н. С.,

доцент кафедри правознавства Бердянського державного педагогічного університету

ПРОБЛЕМИ МІГРАНТІВ В РЕСПУБЛІЦІ КІПР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ **175**

Парлюк В. І.,

*старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
Маріупольського державного університету*

**РІВЕНЬ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ
АВСТРІЇ (2006 – 2017 РР.)** 177

Романіка А. І.,

*студент I курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного
університету*

КЛАСИЧНІ ТЕОРІЇ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ 184

Сальнікова Н. В.,

*к.і.н., доцент кафедри філософії та соціології Маріупольського державного
університету*

**НОВІТНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ
СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ** 186

Светлакова М. А.,

*к.політ.н., старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої
політики Маріупольського державного університету*

**ПОЗИЦІЇ АНТИСИСТЕМНИХ ПАРТІЙ ПІВНІЧНИХ КРАЇН ЄС ЩОДО
ІМІГРАНТІВ** 188

Татай Е. О.,

здобувач третього рівня вищої освіти

за спеціальністю 052 Політологія Маріупольського державного університету

**ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ АКТОРІВ НА ГРОМАДЯНСЬКУ АКТИВНІСТЬ
УКРАЇНИ** 190

Фесенко М. В.,

*д.політ.н., старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»*

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ
СИСТЕМОЮ В КОНТЕКСТІ КОНСОЛІДАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО
ПОРЯДКУ** 194

Чекоданова К. К.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ПРОБЛЕМА ВВЕДЕННЯ ВАЛЮТИ ЄВРО В ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА **196**

Чульська К. О.,

студентка II курсу спеціальності «Політологія» Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕЛІТ УКРАЇНИ **199**

Ясірова Ю. Ф.,

асистент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НА ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ КІПР 2018 Р. **202**

Ушинська Д. Є.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

ЦІЛІ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ **206**

Шварц А. О.,

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Маріупольського державного університету

«ХОЛОДНА ВІЙНА» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН **207**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВОСЬМОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН ТА СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ»**

**У збірнику публікуються матеріали українською, російською, англійською
мовами**

МАРІУПОЛЬ : МДУ, 2018